

**OKUMA ALIŞKANLIĞININ KAZANDIRILMASINDA
EDEBİ TÜRLERİN ETKİSİ**

NİLÜFER SERİN

Yüksek Lisans Tezi

**Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı
Doç. Dr. Osman MERT
Yrd. Doç. Dr. Bayram BAŞ
2011**

(Her Hakkı Saklıdır)

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

OKUMA ALIŞKANLIĞININ KAZANDIRILMASINDA
EDEBÎ TÜRLERİN ETKİSİ

(The Effect of Literary Genres on the Acquisition of Reading Habit)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Nilüfer SERİN

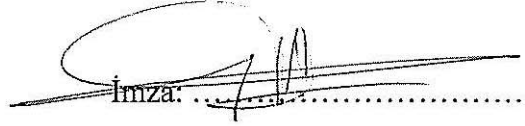
Danışmanlar: Doç. Dr. Osman MERT/Yrd. Doç. Dr. Bayram BAŞ

ERZURUM
Aralık, 2011

TEZ KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Doç. Dr. Osman MERT / Yrd. Doç. Dr. Bayram BAŞ danışmanlığında, Nilüfer SERİN tarafından hazırlanan “Okuma Alışkanlığının Kazandırılmasında Edebî Türlerin Etkisine İlişkin Öğrenci Görüşleri (Sivas İl Örneği)” başlıklı çalışma 30 / 12 / 2011 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından. Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

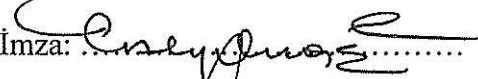
Jüri Üyesi : Doç. Dr. Osman MERT

İmza:

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Bayram BAŞ

İmza:

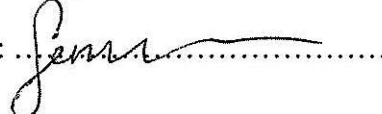
Jüri Üyesi : Doç. Dr. Cengiz ALYILMAZ

İmza:

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Adnan KÜÇÜKOĞLU

İmza:

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Semra ALYILMAZ

İmza:

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.. / .. /

Prof. Dr. H.Ahmet KIRKKILIÇ
Enstitü Müdürü

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Okuma Alışkanlığının Kazandırılmasında Edebî Türlerin Etkisi” başlıklı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden olduğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla doğrularım.

Tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Atatürk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

.... / /

İmza

Ad Soyad:

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ OKUMA ALIŞKANLIĞININ KAZANDIRILMASINDA EDEBÎ TÜRLERİN ETKİSİ Nilüfer SERİN

2011, 223 sayfa

Bu araştırmada ilköğretim 8. sınıf öğrencilerine okuma alışkanlığı kazandırılmasında edebî türlerin etkisine ilişkin öğrencilerin görüşleri incelenmeye çalışılmıştır. Araştırmada görüşme tekniği kullanılmıştır.

Bu araştırmanın çalışma grubunu Sivas ili Merkez ilçesinde öğrenim gören ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinden SBS başarı puanlarına göre seçilmiş alt ve üst düzeydeki iki ayrı okuldan toplam on dört öğrenci oluşturmaktadır.

Araştırma sürecinde ölçme aracı olarak “Okuduğunu Anlama Soruları”, “Okutulan Kitaplara Dair Hazırlanmış Açık Uçlu Sorular”, ve “Görüşme Formu” kullanılmıştır. Ölçme süreci sonunda elde edilen nitel verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda öğrencilerin tamamına yakınının en çok roman türüne ilgi gösterdiği görülmüştür. Şiir ise öğrencilerin en az ilgi gösterdikleri tür olmuştur. İlgi düzeyine paralel olarak en iyi anladıkları tür tiyatro ve roman olurken, en az anladıkları tür şiir olmuştur.

Öğrencilerin tamamının okuma alışkanlığında bir artış olduğu gözlenmiştir. Görüşmeler sonucunda öğrenciler de bunu belirtmişlerdir. On haftalık araştırma süreci boyunca belirli aralıklarla kitap okumak, öğrencilere düzenli okuma alışkanlığı kazandırmıştır. Ayrıca öğrencilerin kitaplara karşı olumlu bir tutum geliştirmelerine de yardımcı olmuştur. Bunun yanı sıra deneme, tiyatro gibi yeni karşılaştıkları türlere de ilgi duymalarını sağlamıştır.

Anahtar Sözcükler: Okuma, okuma alışkanlığı, edebî türler.

ABSTRACT

MASTER'S THESIS THE EFFECT OF LITERARY GENRES ON THE ACQUISITION OF READING HABIT

Nilüfer SERİN

2011, 223 pages

In this research it was tried to examine the students' views concerned with the effects of literary genres into the acquiring the habit of reading .The interview technique was used in the research.

The fourteen students from 8th class students studying in the central district of the province of Sivas and chosen according to their achievement scores in placement test from two different schools at lower and upper levels have formed the working group of this research.

“Reading Comprehension Questions”, “Open-ended questions prepared on the books taught in” and “the interview form” were used as a means of measuring at the process of research. The content analysis method was used in the analysis of qualitative data gained at the end of measuring process.

At the end of research it has been shown that almost all of the students have been most interested in the type of novel. The poetry has become the genre students are least interested in. As parallel to their level of interest while theatre and novel have become genres that they understand best, poetry has become one they understand least.

An increase was observed in all of the students' reading habits. After interviews the students also expressed this. Reading a book at regular intervals during a ten-week research process gave students the habit of regular reading. It also helped students develop positive attitudes towards books. In addition to this it enabled them to show interest in species they face new such as trial and drama.

Key words : reading, the habit of reading , and literary genres

ÖN SÖZ

Okuma sadece sembolleri tanımak demek değildir. Okumanın algılama, anlama gibi çeşitli boyutları vardır. Ancak okumanın çok önemli bir boyutu da bunu alışkanlık hâline getirebilmektir.

Öğrencilerin okulla birlikte kazanmaya başladığı ilk beceri şüphesiz ki okumadır. Okumayı öğrenen çocuk tüm derslerinde hatta hayatta başarılı olmak için ilk adımı atmış demektir. Başarıyı sağlamak için okumayı öğrenen bir çocuğun bu becerisini etkin olarak kullanabilmesi gerekir. Bunun için de okumayı sevmesi, okumayı istekli bir hâlde yapması, kısacası okuma alışkanlığı kazanması gerekir. Zaten Türkçe öğretiminin önemli amaçlarından birisi de öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırmaktır. Bu alışkanlığı kazanan çocuklar teknolojiden, gazete ve dergilerden, kitaplardan daha rahat yararlanabilirler.

Okuma alışkanlığının geliştirilmesinde en önemli etkenlerden birisi de çocuğun karşılaştığı kitaplardır. Anlayabileceği ve sevebileceği bir kitapla karşılaşan çocuk kitaba karşı olumlu bir tutum geliştirecek ve zamanla kitap okumayı alışkanlık hâline getirecektir.

Kitap seçiminde en önemli etkenlerden birisi edebî türlerdir. Bu çalışmada, edebî türlerin ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıkları üzerindeki etkisine ilişkin öğrenci görüşleri incelenmeye çalışılmıştır. Bu süreçte öğrencilere beş farklı edebî türden on kitap okutulmuş, süreç sonunda öğrencilerle görüşülmüştür.

Çalışmanın ilk bölümünde araştırmanın gerekçelerini ortaya koyan “Problem”, “Amaç”, “Önem”, “Varsayımlar”, “Sınırlılıklar” ve “Tanımlar” a yer verilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde araştırmanın kuramsal temellerini içeren okuma, okuma alışkanlığı, edebî türler, çocuk edebiyatı ürünlerinin tasnifi ve seviyelendirilmesine ilişkin açıklamalar yapılmıştır. Ayrıca konuyla ilgili araştırmalar da bu bölümde değerlendirilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümü ise “Yöntem”dir. Bu bölümde sırasıyla “Araştırmanın Modeli”, “Çalışma Grubu”, “Verilerin Toplanması” ve “Verilerin

Analizi” başlıklarına yer verilmiştir. Araştırma sürecinde kullanılan kitapların seçimine, okutulan kitaplara dair açık uçlu soruların, okuduğunu anlama sorularının ve görüşme formunun geliştirilmesi sürecine de bu bölümde değinilmiştir.

Çalışmanın dördüncü bölümü ise “Bulgular ve Yorum” başlığını taşımaktadır. Bu bölümde öğrencilerin okutulan kitaplarla ilgili düşünceleri, görüşme formuna verdikleri cevaplar ve okuduğunu anlama düzeylerine ilişkin sonuçlar değerlendirilmiştir. Değerlendirme sürecinde içerik analizi yapılmıştır.

Çalışmanın son bölümü “Sonuç ve Öneriler” başlığını taşımaktadır. Burada tespit edilen veriler değerlendirilmiş, çözüm önerileri sunulmuştur.

Araştırma boyunca, maddi ve manevi her konuda destek gösteren, ilgisini esirgemeyen, değerlendirmeleriyle yol gösteren danışmanlarım Doç. Dr. Osman Mert’e ve Yrd. Doç. Dr. Bayram Baş’a, fikirleri ve çözümleriyle bizlere ufuk açan sayın hocam Yrd. Doç. Dr. Özay Karadağ’a teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca yoğun çalışmalarına rağmen desteğini esirgemeyen sevgili arkadaşım Arş. Gör. Fatma Albayrak’a, uygulamada yardımcı olan okul yöneticileri ve Türkçe öğretmenlerine, her zaman yanımda olan sevgili aileme teşekkür ederim.

Erzurum - 2011

Nilüfer SERİN

İÇİNDEKİLER

TEZ KABUL VE ONAY TUTANAĞI	i
TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖN SÖZ	v
İÇİNDEKİLER	vii
TABLOLAR DİZİNİ	x
KISALTMALAR DİZİNİ	xii

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ	1
1.1. Problem	1
1.2. Amaç	2
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Varsayımlar	5
1.5. Sınırlılıklar	5
1.6. Tanımlar	5

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	6
2.1. Okuma ve Önemi	6
2.2. Okuma Alışkanlığı	9
2.2.1. Okuma alışkanlığı kazanmada etkenler	11
2.2.1.1. Bireysel etkenler	11
2.2.1.2. Çevresel etkenler	12
2.3. Çocuk Edebiyatında Edebî Türler	12
2.3.1. Roman	12
2.3.2. Anı	18
2.3.3. Deneme	19

2.3.4. Şiir	21
2.3.5. Tiyatro	24
2.3.6. Diğer Türler	27
2.4. Çocuk Edebiyatı Türlerinin Tasnifi ve Seviyelendirilmesi.....	33
2.5. Okuma Alışkanlığı ve Çocuk Edebiyatında Edebî Türler Üzerine Yapılan Araştırmalar	45
2.5.1. Ülkemizde yapılan araştırmalar.....	45
2.5.2. Yurt dışında yapılan araştırmalar	50

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM.....	55
3.1. Araştırmanın Modeli	55
3.2. Çalışma Grubu	55
3.3. Verilerin Toplanması	56
3.4. Verilerin Analizi	58

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM.....	59
4.1. Öğrencilerin Edebî Türlere Göre Okuduğunu Anlama Başarısına İlişkin Bulgular	59
4.2. Öğrencilere Okutulan Kitaplara Dair Hazırlanmış Açık Uçlu Sorulara İlişkin Bulgular.....	62
4.2.1. Roman.....	62
4.2.1.1. Momo	62
4.2.1.2. Mavi zamanlar.....	65
4.2.2. Anı	68
4.2.2.1. Benim küçük dostlarım	68
4.2.2.2. Edebiyatçılarımızın çocukluk hatıraları	72
4.2.3. Deneme	74
4.2.3.1. Eşref saat	74
4.2.3.2. Balım kız dalım oğul.....	77
4.2.4. Tiyatro	79
4.2.4.1. Lütfen kızım ile evlenir misiniz?	80

4.2.4.2. Cimri	82
4.2.5. Şiir	84
4.2.5.1. Şiir gemisi	85
4.2.5.2. Türk yazınından seçilmiş çocuklar için şiirler	87
4.2.6. Öğrencilerin Beğendikleri Kitaplara İlişkin Açık Uçlu Sorular	89
4.3. Görüşme Uygulamasına İlişkin Bulgular	97

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	132
5.1. Sonuç.....	132
5.2. Öneriler	142
KAYNAKÇA	144
EKLER.....	153
ÖZ GEÇMİŞ	223

TABLolar DİZİNİ

Tablo 2.1. Öğrencilerin Sevdiği Edebî Türler.....	36
Tablo 2.2. Çocukların Yaş Gruplarına Göre Okuma Eğilimleri	41
Tablo 3.1. Araştırmanın Çalışma Grubunu Oluşturan Okullar ve Öğrenci Sayıları.....	56
Tablo 4.1. Öğrencilerin Okuma Anlama Sorularına Verdikleri Doğru Cevaplar	60
Tablo 4.2. Öğrencilerin En Çok Beğendikleri Kitaplar	89
Tablo 4.3. Öğrencilerin En Çok Beğendikleri Yazarlar.....	92
Tablo 4.4. Öğrencilerin En Son Okudukları Kitaplar	93
Tablo 4.5. Öğrencilerin İlköğretim 100 Temel Eser İçerisinde En Çok Beğendikleri Kitaplar.....	95
Tablo 4.6. Öğrencilerin İlköğretim 100 Temel Eser İçerisinde Adını Bildikleri Kitaplar.....	96
Tablo 4.7. Ders Kitaplarında En Çok Hangi Tür Metinlerden Hoşlanıldığına Dair Öğrenci Görüşleri.....	98
Tablo 4.8. Öğrencilerin Okumaktan Hoşlandıkları Kitapların Türü.....	100
Tablo 4.9. Öğrencilerin Okutulan Kitaplar İçerisinde En Çok Beğendiği Eserler.....	102
Tablo 4.10. Öğrencilerin Süreç Sonunda Yeni Kitap Almaya Yönelimleri	105
Tablo 4.11. Öğrencilerin Süreç Sonunda Kütüphaneye veya Kitapçılara Yönelimi	105
Tablo 4.12. Öğrencilerin Kitaplıklarındaki Kitapların Türleri.....	107
Tablo 4.13. Öğrencilerin Okumak İstedikleri Türler	109
Tablo 4.14. Öğrencilerin Arkadaşlarına Kitap Tavsiyeleri.....	111
Tablo 4.15. Öğrencilerin Arkadaşlarına Tavsiye Ettikleri Kitaplar.....	111
Tablo 4.16. Öğrencilerin Okutulan Kitapları Kendi Aralarında Tartışmaları.....	114
Tablo 4.17. Öğrencilerin Okutulan Kitapları Sınıfta Anlatımı	115
Tablo 4.18. Öğrencilerin Şiir Ezberleme Durumları.....	117
Tablo 4.19. Öğrencilerin Sınıfta Şiir Okuma Durumları	117
Tablo 4.20. Öğrencilerin Okudukları Tiyatroları Canlandırma Durumları.....	119
Tablo 4.21. Öğrencilerin Okudukları Tiyatroları Canlandırma İstekleri	120
Tablo 4.22. Öğrencilerin Okudukları Kitaplarla İlgili Soru Sormaya Yönelimleri	122

Tablo 4.23. Öğrencilerin Okudukları Kitaplarla İlgili Araştırma Yapmaya Yönelimleri	122
Tablo 4.24. Öğrencilerin Okudukları Kitaplardan Not Alma Durumları.....	124
Tablo 4.25. Öğrencilerin Okudukları Kitapların Özetlerini Çıkarma Durumları	124
Tablo 4.26. Okutulan Kitapların Öğrencilerin Okuma Alışkanlığına Etkisi	126
Tablo 4.27. Öğrencilerin Yeterli Kitap Okumaları	129

KISALTMALAR DİZİNİ

akt.	: Aktaran
<i>bk.</i>	: Bakınız
çev.	: Çeviren
ed.	: Editör
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
Ö	: Öğrenci
s.	: Sayfa
SBS	: Seviye Belirleme Sınavı
SED	: Sosyoekonomik Düzey
TDK	: Türk Dil Kurumu
vb.	: Ve benzeri
vd.	: Ve diğerleri
vs.	: Vesaire

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Bu bölümde “Problem”, “Amaç”, “Önem”, “Varsayımlar”, “Sınırlılıklar” ve “Tanımlar” a yer verilmiştir.

1.1. Problem

Bu çalışmada ulaşılmak istenilen amaç ve hedefleri daha net olarak ortaya koyabilmek için öncelikle *dil* kavramını ele almak gerekir. Geleneksel tanımla dil, “İnsanlar arasında anlaşmayı sağlayan canlı ve tabii bir varlıktır” (Ergin, 1993, s. 3). “Dil, insanın dünyadaki yerini ve değerini belirleyen en önemli etkenlerden biridir diyebiliriz. Çünkü dil, düşünce gibi, insanı insan yapan niteliklerden biridir. Bireyin duygularını, düşüncelerini, isteklerini, arzularını, açığa çıkarmasına, bir toplum içerisinde yaşamını sürdürmesine olanak sağlar” (Aksan, 1995, s. 11).

Ana dilimizi iyi bir şekilde kullanabilmek için mutlaka ana dil eğitime ihtiyacımız vardır. Dil eğitimi temelde okuma, dinleme, yazma ve konuşma olmak üzere dört temel dil becerisi üzerinden gerçekleştirilir. Bu dört beceriden okuma ve dinleme anlama, yazma ve konuşma ise anlatma için gereklidir. Türkçe derslerinde öğrencilere anlama ve anlatma becerisi kazandırmak temel gayemiz olmalıdır. Türkçe dersinde bu becerileri kazanan çocukların diğer derslerde de başarılı olma ihtimalleri artar.

Öğrencilerin okulla birlikte kazanmaya başladığı ilk beceri şüphesiz ki okumadır. Okumayı öğrenen çocuk tüm derslerinde hatta hayatta başarılı olmak için ilk adımı atmış demektir. Okuma çocuğun anlama, yorumlama, sonuç çıkarma becerilerinin gelişmesine de yardımcı olur.

Okumayı öğrenen bir çocuğun bu becerisini etkin olarak kullanabilmesi için okumayı sevmesi, okumayı istekli bir şekilde yapması, kısacası okuma alışkanlığı kazanması gerekir. Calp (2010, s. 93)’e göre, Türkçe öğretiminin önemli amaçlarından birisi de öğrencilere okuma alışkanlık ve zevkinin kazandırılmasıdır. Bu alışkanlık ve

zevki kazanan çocuklar gazete ve dergilerden, ulusal kültür ve sanat ile evrensel bilim değerini yansıtan eserlerden, çeşitli kitaplardan daha iyi yararlanabilirler.

Bireylere okuma alışkanlığı temelde ilköğretim yıllarında kazandırılır. Okul çağında okuma alışkanlığı kazanamamış bireylerin yetişkinlik dönemlerinde bu beceriyi kazanmaları oldukça zordur. Bu nedenle öğrencilere en geç ilköğretimin ikinci kademesinde bu beceri mutlaka kazandırılmalıdır. Çocuklara bu dönemde verilecek bir okuma desteği, onun yetişkinlikteki okuma alışkanlığının temelini oluşturacaktır. Şüphesiz ki burada en önemli görev öğretmenlere ve velilere düşmektedir. Bu aşamada öğretmen ve velilerin aklına ilk gelen sorular mutlaka “Öğrencilere ne okutacağız, onların yaş gruplarına göre hangi edebî türü seçeceğiz, ölçütlerimiz neler olacak?”tır.

Günümüzde bireylerin okuma alışkanlığı kazanamamış olması büyük bir sorun oluşturmaktadır. Bu sorun çerçevesinde Türkçe öğretim programı ve okuma alışkanlığıyla ilgili yapılan araştırmalar incelenmiş, öğrencilere okuma alışkanlığının nasıl kazandırılması gerektiğiyle ilgili önemli eksiklikler olduğu görülmüştür. Bu bağlamda okuma becerisini öğrencilerde tam olarak yerleştirebilmek için onlarda bunu alışkanlık hâline dönüştürmek, bunda çok önemli bir etken olan edebî türlerin okuma alışkanlığının üzerindeki etkilerini belirlemek gerekmektedir. Bu sebeplerden ötürü böyle bir çalışma yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur.

Problem cümlesi İlköğretim 8. sınıf öğrencilerine farklı edebî türlerde kitap okutmanın onların kitap okuma alışkanlığı üzerindeki etkisine ilişkin öğrencilerin görüşleri nelerdir?

1.2. Amaç

Bu araştırmanın amacı, edebî türlerin; sahip olduğu söz varlığı unsurlarını, tahkiye modelleri ve meydana geliş süreçlerini, ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin yaşlarıyla bağlantılarını, okuma becerisinin alışkanlık hâline gelmesindeki rollerini (tahkiyeli metinlerin okuma zevki kazandırması, kültür aktarımının sağlanması, düşünceye dayanan edebî türlerin öğrencide bilgi zeminini artırması ve söz varlığını zenginleştirilmesi vs.) ortaya koymak, tüm bu çeşitliliğin okuma alışkanlığının meydana gelmesinde üstlendiği farklı görevlere dikkat çekmek, bu farklı süreçleri ortaya

çıkarmak ve okuma alışkanlığı edinim sürecinde dikkat edilmesi gereken durumları ve unsurları belirlemektir.

Bu amaç kapsamında şu sorulara cevap aranmıştır:

1. İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okuma eğilimleri hangi edebî türlere yöneliktir?
2. Alt ve üst düzeydeki ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin akademik başarıları ile kitap okuma alışkanlıkları arasındaki ilişki ne düzeydedir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Okuma toplumların ve bireylerin bilgiye ulaşmasında oldukça önemli bir yere sahiptir. Okumanın asıl önemli yönü düzenli ve sürekli olması yani alışkanlık hâline getirilmesidir. Çünkü okuma, ancak alışkanlık hâline getirilirse bireyin yaşamında yer edinebilir. Bu yüzden de okuma alışkanlığı çocuklara küçük yaşlarda kazandırılmalıdır. Bunun için de en önemli dönem ilköğretim yıllarıdır. Erken yaşlarda okuma alışkanlığı kazanan çocuğun kelime hazinesi ve düşünme yeteneği artacak bu da dinleme, konuşma ve yazma yeteneğini geliştirecektir.

Okuma alışkanlığının kazandırılmasında okulun, öğretmenin, ailenin ve arkadaş çevresinin önemi büyüktür. Bunun yanı sıra çocuğa okuma alışkanlığının kazandırılmasında ona okuması için verilen materyaller (ders kitapları, çocuk dergileri, çocuk kitapları...) de büyük bir önem taşımaktadır. Bu materyallerin her birinin farklı bir edebî türde olması veya içinde farklı edebî türler içermesi öğretmenlerin ve ailelerin aklına “Çocuğa hangisini okutayım?” sorusunu getirmektedir.

Bizim onlar için seçeceğimiz metinlerin türü ve yapısı çocukların okuduğunu anlama sürecini de etkileyen çok önemli bir unsurdur. Bu yüzden öğretim sürecinde onların farklı edebî türlerle karşılaşmaları sağlanmalıdır.

Edebiyat eserlerinin biçimlerine, teknik özelliklerine ve konularına göre ayrıldığı çeşitler tür olarak adlandırılmaktadır (Kavcar, Oğuzkan ve Aksoy, 2003, s. 64). Türler tahkiyeli türler ve düşünceye dayalı türler olarak sınıflandırılabilir. Masallar, efsaneler, destanlar, hikâyeler, romanlar, anılar, günlükler, gezi yazıları, tiyatrolar tahkiyeli

türlere; makaleler, fıkralar, eleştiri yazıları, denemeler, köşe yazıları düşünceye dayalı türlere örnek gösterilebilir.

İlköğretim 6, 7 ve 8. sınıflar öğrencilere edebiyat zevkinin kazandırılmaya başlanacağı, edebî türlerin ne olduğunun çeşitlendirilerek açıklanacağı önemli çağlardır. Bu sınıflarda öğrencilere mutlaka bütün edebî türler tanıtılmalı, bu türlerin önemi üzerinde durulmalıdır. Özellikle 8. sınıfa gelen bir öğrenci tüm edebî türlerle karşılaşmış olmalıdır.

Öğrencilerin okuduğunu anlama becerisinin gelişmesi için öncelikle okuduğu metnin türünün özelliklerini ve bu türe uygun okuma yöntemini bilmesi gerekir. Göğüş (1978, s. 140)'e göre “yazınsal ya da bilgilendirici türlerden yararlanabilmek için öğrencilerin bu türlerde neler arayacaklarına alıştırılması gerekmektedir. Bir makalenin veya denemenin anlattıkları, amaçları dolayısıyla okurun bu türlerde araması gereken yönlerle bir romanın veya öykünün anlattıkları birbirine benzemez.” Bu yüzden farklı edebî türdeki metinleri okuma ve anlamamanın eğitim sürecine kazandırılması son derece önemlidir. Edebî türlerin öğrencinin okuma bilinci ve alışkanlığı kazanmasına büyük etkileri bulunmaktadır.

Bu temel düşüncelerden hareketle yapılan bu çalışmada, ilköğretim 8. sınıf öğrencilerine okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde öğrencilerin karşılaştıkları edebî türlerin etkisine ilişkin öğrenci görüşleri üzerinde durulacaktır.

Daha önce öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırmaya yönelik birçok araştırma yapılmış, tez ve makale yazılmış olmasına rağmen öğrenciye okuması için verilen kaynakların farklı edebî türlerde olmasının okuma alışkanlığında ne gibi etkisi olduğuna ilişkin öğrenci görüşleri üzerinde yeterince durulmamıştır.

Bu araştırma edebî türlerin sahip olduğu farklı özelliklerin ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıklarına ne gibi etkileri olduğunu öğrenci görüşleri kapsamında ortaya koyması, öğretmenler, ders kitabı yazarları ve bu konuda yapılacak araştırmalar için kaynak teşkil etmesi ve okuma alışkanlığının kazandırılıp geliştirilmesi bakımından önem taşımaktadır.

1.4. Varsayımlar

Bu araştırmada, öğrenciler bütün sorulara içtenlikle ve doğru cevap vermişlerdir.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma 2010-2011 eğitim öğretim yılında Sivas ili Merkez ilçesinde öğrenim gören SBS puanlarına göre alt ve üst gruptan seçilmiş on dört öğrenci ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Okuma: “Bir yazının harflerini, sözcüklerini, imlerini tanımak ve bunların anlamlarını tanımaktır” (Göğüş, 1978, s. 60).

Alışkanlık: “Bir şeyin sık sık tekrarlanması sonucu meydana gelen huy” (Alaylıoğlu ve Oğuzkan, 1976, s. 8).

Okuma Alışkanlığı: “Okumayı yinelemek ve bunu değişik metinlerle gerçekleştirebilmek, okumayı yadırgamaz duruma gelmek, okumayı ve her türlü yayını hoş görmek, okumayı olağan kabul etmek ve sürekli ister olmak; kendini, çevreyi ve dünyayı anlayabilmek için okumayı temel bir araç olarak görmek ve bu aracı kullanma isteği” (Özçelebi ve Cebecioğlu, 1990, s. 23).

İlgi: “Belirli bir olay veya etkinliğe yakınlık duyma, ondan hoşlanma ve ona öncelik tanıma” (Türk Dil Kurumu, 2005, s. 955).

Okuma İlgi: “1. Bir kimsenin belirli okuma parçalarına, araç ve gereçlerine karşı gösterdiği ilgi. 2. Genel olarak okumaya karşı gösterilen ilgi” (Alaylıoğlu ve Oğuzkan, 1976, s. 226).

Edebî Tür: Tür, “Edebiyat eserlerinin biçimlerine, teknik özelliklerine ve konularına göre ayrıldığı çeşitlere” (Kavcar, Oğuzkan ve Aksoy, 2003, s. 64) denir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde çalışmanın kuramsal çerçevesini oluşturan okuma ve önemi, okuma alışkanlığı, edebî türler, çocuk edebiyatı ürünlerinin tasnifi ve seviyelendirilmesine ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

2.1. Okuma ve Önemi

Okuma kavramı çeşitli açılardan tanımlanmaktadır. Yapılan tanımların çoğunun ortak özelliği okumayı *zihinsel, fiziksel ve ruhsal* özellikleri olan bir süreç olarak değerlendirmeleridir. Başlangıçta okumanın sadece fiziksel süreci üzerinde duran, okumayı kod çözme ve seslendirme olarak değerlendiren tanımlara, zamanla okumanın zihinsel ve ruhsal yönleri de eklenmiştir. Okumayla ilgili en temel tanımlar şunlardır:

“Okuma, bir yazının harflerini, sözcüklerini, imlerini tanımak ve bunların anlamlarını kavramaktır. Bu eylem görme, seslendirme yönlerinden fizyolojik, kavrama yönünden ruhsal bir süreçtir.” (Göğüş, 1978, s. 60)

“Ruhsal bir çalışma sistemi ile harekete geçirilmiş ve okuyucu amaçlarıyla bir düzen içinde bütünleştirilen, karmaşık bir hiyerarşinin birbirine geçişiyle oluşan bir takım alt faktörler tarafından desteklenen, simgesel anlamlandırmanın görsel-ışitsel-söze dayalı işlem becerisidir” (Kimmel ve Segel, s. 1983).

“Okuma, insanın kendisinden ve çevresinden haberdar olması, okuduğunu anlamak koşulu ile hangi yaşta olursa olsun yakın çevresi dışındaki dünya ile ilişki kurmasıdır.” (Alpay, 1991, s. 120)

“Okuma etkinliği duygu ve düşüncelerin kavranması, çözümlenmesi ve değerlendirilmesi gibi fizyolojik, zihinsel ve ruhsal yönleri bulunan karmaşık bir süreçtir.” (Sever, 1997, s. 12)

“Okuma, bir yazıyı, sözcükleri, cümleleri, noktalama işaretleri ve öteki öğeleriyle görme, algılama ve kavrama sürecidir.” (Kavcar ve diğerleri, 1998, s. 41)

“Okuma, gözün satırlar üzerinde sıçraması sonucu kelime şekillerini görerek, bunların anlamlarını kavrama veya seslendirmedir.” (Öz, 2001, s. 193)

“Okuma, görme, algılama, dikkat, hatırlama, anlamlandırma, yorumlama, sentez ve çözümleme gibi farklı zihinsel işlemlerin bir arada gerçekleştiği; insanın kendisini, çevresini ve dünyayı tanımak için bilgi ve kültür kazanmasında ve eleştirel bilince ulaşmasında rol oynayan çok önemli bir eğitim aracı ve dil becerisidir.” (Coşkun, 2002, s. 41-51).

Okuma; “1.Yazıya geçirilmiş bir metne bakarak bunu sessizce çözümleyip anlamak veya aynı zamanda seslere çevirmek. 2. Yazılmış bir metnin iletmek istediği şeyleri öğrenmek.” (TDK, 2005, s. 1494)

“Okuma, bilişsel davranışlarla psikomotor becerilerin ortak çalışmasıyla yazılı sembollerden anlam çıkarma etkinliğidir. Okuma işi gözlerin ve ses organlarının çeşitli hareketlerini ve zihnin yazılı sembolleri anlamasıyla oluşur.” (Demirel, 2007, s. 109)

“Okuma, ses organları ve göz yoluyla algılanan işaret ve sembollerin beyin tarafından yorumlanarak değerlendirilmesi ve adlandırılması sürecidir.” (Milli Eğitim Bakanlığı, 2006, s. 6)

“Okuma, yazılı ve yazısız kaynaklar, okuyucu ve çevrenin karşılıklı etkileşimi sonucu oluşan anlam kurma sürecidir. Okumadan amaç anlam inşa etmektir. Hedefleme anlamın oluşması, okuyucunun yazılı sözcük ve sembolü tanınmasıyla mümkündür. Tanıma ise anlam kurma sürecini oluşturur. Okunulan metinde anlamın kurulması ise ön bilgilere bağlıdır. Ön bilgiler ise okuyucunun seviyesine göre değişir yani okuma mutlaka stratejik olmalıdır. Okuma akıcı olmalıdır. Akıcı olmanın temelinde sözcük ayırt etme yeteneği yatar. Sözcük ayırt etme, sözcük tanımayı, kapsar. Amaç okuyucunun kendisini yazılı materyalin seviyesine ve amaçlara göre ayarlayabilmesidir. Okuyucunun kendini, okuduğuna verebilmesi güdülemesi gerekir. Güdüleme okumanın devamını sağlar ve böylece de okuma gelişir.” (Akyol, 1997, s. 26-29)

Yapılan tanımların hepsinin ortak özelliği, önce harf ve sembolleri tanıma sürecini anlatmaları, sonrasında ise anlamlandırma sürecine vurgu yapmalarındır. Tinker ve McCullough (1968, s. 8) da okumanın nitelikleri içinde geçmiş yaşantılarla oluşturulan anlamların yazılı ve basılı sembollerle tanınması, hatırlanması ve algılanması unsurlarına dikkat çeker.

Okuma; görme, algılama, seslendirme, anlama, beyinde yapılandırma gibi birçok işlevin bir araya gelmesiyle gerçekleştirilen bir süreçtir (Baymur, 1959, s. 11; Keskinkılıç ve Keskinkılıç, 2005, s. 121). Yani okuma çok yönlü bir eylemdir. Herhangi bir metnin sadece duyularla algılanması değildir. Okuma, okuduğumuz metindeki düşüncelerle zihinde ilişki kurmak, zihinde yeni düşünceler yaratmaktır. Başka bir ifadeyle “okumanın temelinde yatan gerçeğin değişik düşünceleri öğrenmek olduğu söylenebilir” (Bamberger, 1990, s. 1).

Okuma eğitimi, eğitim öğretim faaliyetlerinin en önemli parçalarından birisidir. İlköğretimin ilk yıllarından itibaren öğrencilere okuma öğretilmektedir. Öğrencilere okuma ve okuduğunu anlama becerisinin kazandırılması onların öğrenim hayatında başarılı olmasında, insanın mesleğinde ilerlemesinde oldukça önemlidir. Yani okuma kişinin yaşamı boyunca başarılı olmasında çok önemli bir etkidir.

İlköğretimin birinci kademesinde okuma becerisini oluşturmak ve geliştirmek öncelikli hedefken, ikinci kademe de yeni bilgilere ulaşmak amaçlanmaktadır. Okullarda kullanılan öğrenme materyallerinin çoğu okumaya yönelik olduğu için öğrencilerin okuduğunu anlaması gerekmektedir. Okuduğunu anlayan öğrencilerin tüm derslerde başarılı olma ihtimalleri artmaktadır. Yani öğrencilerin akademik başarıları onların okuduğunu anlama becerilerine bağlıdır.

İlköğretim 1-5. Sınıf Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzunda (2005, s. 16-17) öğrencilerin okuma becerilerini geliştirmeleri ve okuma alışkanlığı kazanmalarının genellikle ilköğretim düzeyinde şekilleneceğinden, bu sebeple ilköğretim birinci sınıftan itibaren okuma becerilerini geliştirmeye gerek önemin verilmesi gerektiğinden bahsedilmektedir. Sınıf düzeyleri yükseldikçe öğrencilerin okuma becerileri de gelişmektedir. Bu becerilerin gelişimi, öğrencinin kişiliğini geliştirmesi, yaşadığı toplumla ilişkiler kurması açısından da önemlidir. Caddelerdeki trafik işaretlerini, satış ilanlarını, günlük gazeteleri etkili bir şekilde okumak,

televizyonda izlenen bir programı anlamak, vatandaşlık hak ve sorumluluklarını öğrenmek okuma ve anlama becerilerini kullanmayı gerektirmektedir. Aynı şekilde *İlköğretim 6-8. Sınıf Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzunda* (2006, s. 6) da okuma becerisiyle, öğrencilerin günlük hayatlarında karşılaştıkları yazılı metinleri doğru, akıcı bir biçimde ve uygun yöntemleri kullanarak okuyabilmeleri, okuduklarını değerlendirip eleştirel bir bakış açısıyla yorumlayabilmeleri ve okumayı bir alışkanlık hâline getirebilmelerinin amaçlandığı söylenmiştir.

İlköğretim 1-5. Sınıf Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzunda (2005), okuma becerisiyle ilgili okumaya hazırlık, okuma amacını belirleme, amaca uygun yöntem seçme, dikkatini yoğunlaştırma, öğrencilerin okuduklarını anlama becerilerini geliştirmek için ön bilgilerini kullanma, görsellerden yararlanma, zihinde canlandırma, karşılaştırma yapma, sebep-sonuç ilişkisi kurma, sınıflama, değerlendirme, özetleme, söz varlığını geliştirme ve eğlendirici, bilgilendirici, sorgulayıcı ve serbest okuma gibi tür, yöntem ve teknikleri geliştirmeye yönelik kazanımlara yer verilmiştir. *İlköğretim 6-8. Sınıf Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzunda* (2006) ise okuma kuralları, okunan metinlerin anlaşılması ve çözümlenmesi, anlamlandırılması, okunan metinlerin değerlendirilmesi ve okumanın bir alışkanlık hâline dönüştürülmesine, söz varlığını zenginleştirmeye yönelik çeşitli kazanım ve etkinliklere yer verilmiştir. Her iki programda da çeşitli kazanımlar ve etkinliklerle öğrencinin okuma becerisini geliştirmek, çocukta okuma zevk ve isteği oluşturmak amaçlanmıştır.

2.2. Okuma Alışkanlığı

Alışkanlık, “bir şeye alışmış olma durumu, itiyat, huy, ünsiyet” (TDK, 2005, s. 75) olarak tanımlanmaktadır. Bir başka tanıma göre ise “bir şeyin sık sık tekrarlanması sonucu meydana gelen huy”dur (Alaylıoğlu ve Oğuzkan, 1976, s. 8).

Tanımlar incelendiğinde bir şeyin alışkanlık haline dönüşebilmesi için sık sık tekrarlanması gerektiğinin vurgulandığı görülmektedir. Okuma alışkanlığında da tekrarlama, sürekli yapmak isteme gibi aşamalardan bahsetmek mümkündür.

Okuma alışkanlığı, okumayı hayatı boyunca, sürekli ve düzenli kullanan ve bunu amaçlarına ulaşmada bir araç olarak gören kişilerin okuma eylemidir (Bayram, 1990, s. 8). Bir başka tanıma göre ise “temel okuma becerisinden sonra bireyin okumaya

şartlandırılması ve güdülenmesine bağlı olarak bunun alışkanlığa dönüştürülmesi, okuma alışkanlığını oluşturur” (Gürcan, 1996, s. 53).

Okuma alışkanlığı bireyin bir gereksinim ve zevk kaynağı olarak algılaması sonucu okuma eylemini yaşam boyu sürekli ve düzenli bir biçimde ve eleştirici/irdeleyici bir nitelikte gerçekleştirmesidir. Burada verilen tanım hem temel ve işlevsel okuryazarlık kavramlarını kapsamakta hem de okuma alışkanlığının toplumsal boyutları konusunda ipuçları vermektedir. Bu tanıma göre okuma alışkanlığı temel okuryazarlık ve işlevsel okuryazarlıktan sonra gelen üçüncü bir basamak niteliğindedir (Yılmaz, 1993, s. 31).

Okuma alışkanlığını, Özçelebi ve Cebecioğlu (1990, s. 23) ise “Okumayı yinelemek ve bunu değişik metinlerle gerçekleştirebilmek, okumayı yadırgamaz duruma gelmek, okumayı ve her türlü yayını hoş görmek, okumayı olağan kabul etmek ve sürekli ister olmak; kendini, çevreyi ve dünyayı anlayabilmek için okumayı temel bir araç olarak görmek ve bu aracı kullanma isteği” şeklinde tanımlamaktadır.

Okuma alışkanlığı okuma eyleminin süreklilik kazanmasıdır (Temizkan, 2009, s. 2). Öğrenci, okuma yazmayı öğrendikten sonra sevebileceği kitaplarla karşılaştırılırsa okumayı sevmeye başlayacak ve okumaya güdülenecek, zamanla da okuma alışkanlığı kazanacaktır. Bu sebeple öğrenciye okuması için verilecek materyaller dikkatli bir şekilde seçilmelidir. Burada ailelere, öğretmenlere, araştırmacılara, yayıncı ve dağıtımcılara, basın yayın organlarına, kütüphanelere ve devlete çok önemli görevler düşmektedir.

Okuma alışkanlığı kazanmanın en temel ögesi *okumayı sevmektir*. Kitabı seven kişi kitabın ona vereceği yararları anlamış kişidir. Fakat her şeyden önce kitabı kişiye sevdirmek gerekmektedir (Özçelebi ve Cebecioğlu, 1990, s. 44).

Okuma alışkanlığının kazandırılmasında *çocukluk*, *gençlik* ve *yetişkinlik* olmak üzere üç dönemden söz edilebilir. Ancak okuma alışkanlığı temelde ilköğretim yıllarında yani çocuklukta kazandırılır. Okul çağında okuma alışkanlığı kazanamamış bireylerin yetişkinlik dönemlerinde bu beceriyi kazanmaları oldukça güçtür. Bu sebeple öğrenciler en geç ilköğretimin ikinci kademesinde okuma alışkanlığı kazanmış olmalıdır. Kişilik oluşumunun başladığı, algılama ve etkilenmenin yoğun olduğu,

bedensel ve ruhsal gelişmenin hızlandığı ve yaşama hazırlık diye nitelenen çocukluk döneminde verilecek bir okuma desteği, onun yetişkinlikteki okuma alışkanlığının temelini oluşturacaktır. Bamberger (1990, s. 9)'in de söylediği gibi eğer okuma alışkanlığı kazandırılmak isteniyorsa, değişik gelişme dönemlerinin ihtiyaç ve ilgilerinin ötesine geçilmeli ve çocuk, okuma materyallerini değişen entelektüel ihtiyaçlarına ve çevre şartlarına uydurmak üzere güdülendirilmelidir.

Okuma alışkanlığı kazanmış bireyler okuduklarını çevrelerindeki bireylerle paylaşan, okudukları üzerinde düşünen, okuduklarının yorumlayabilen, okuduklarından öğrendiklerini hayatına yansıtabilen, okuyacağı materyali kendi seçebilen insanlardır. Bireylerin okuma alışkanlıklarının değerlendirilmesinde;

1. Okunan yayın türü,
2. Okuma sıklığı,
3. Bir seferde aralıksız okuma süresi,
4. Yılın haftanın ya da günün hangi zamanlarında okumanın tercih edildiği,
5. Okunan kitabın elde edilme yolu,
6. Okuma sırasında kullanılan stratejiler,
7. Kitap okurken başka bir uğraşta bulunup bulunmama gibi ayrıntılara dikkat edilmelidir (Dökmen, 1994, s. 34).

2.2.1. Okuma alışkanlığı kazanmada etkenler

Okuma alışkanlığı kazandırmada başta aile olmak üzere okulun, öğretmenlerin büyük sorumlulukları bulunmaktadır. Bireyin ev ortamı, akademik düzeyi, okuma ilgisi, okumaya karşı geliştirdiği tutumu, motivasyonu, cinsiyeti okuma alışkanlığını etkilemektedir. Buna göre okuma alışkanlığının kazanılmasında hem bireysel hem de çevresel etkenlerden bahsetmek mümkündür.

2.2.1.1. Bireysel etkenler

Okuma alışkanlığının kazanılmasında bireysel faktörler belirleyici etkenlerin önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Zaten okuma eylemi bireysel bir etkinlik olarak kabul edilir. Bu yüzden de okuma alışkanlığının kazanılmasında okuyucuya önemli görevler düşmektedir.

2.2.1.2. Çevresel etkenler

İnsanların okuma alışkanlığını kazanmalarında çevrenin önemli etkileri olduğu inkâr edilemez Başta aile ve okul olmak üzere bu etkinin sınırları geniştir. Bireyin aileden başlayarak karşılaştığı sosyal çevre, onun öğrenme alanlarını, doğal olarak okuma beceri ve alışkanlığını da etkilemektedir (Özbay, 2006, s. 163). Çevre faktörleri içinde öğrencinin yaşadığı yer bile okuma alışkanlığını şekillendirebilmektedir.

Eğitim süreci içinde, özellikle ilköğretim ikinci kademe seviyesinde yapılacak çalışmalarda çevre şartlarının etkisi belirgin olarak hissedilmektedir. (Sanacore, 2000, s. 157). Okuma alışkanlığının kazandırılması sürecinde aileler, öğretmenler, idareciler ve arkadaşlar gibi birçok etken öğrencilerin okuma alışkanlığını etkilemektedir. Bu çevre etkenlerini aile, okul, arkadaş çevresi, kitaplar, programlar şeklinde sıralamak mümkündür.

2.3. Çocuk Edebiyatında Edebî Türler

Çocuk edebiyatında kullanılan edebî türler farklı şekillerde tasnif edilebilir. Çoğu yazar/araştırmacı türleri alt alta yazmak yoluna gitse de oyuna dayalı, meraka dayalı, hayale dayalı ya da kaynağını halk edebiyatı ürünlerinden alan türler, tahkiyeli türler ve diğer çocuk edebiyatı türleri diye tasnif edenler de mevcuttur. Yapılan çalışmalardan hareketle söz konusu türleri genel olarak tahkiyeli türler ve düşünceye dayalı türler biçiminde sınıflamak mümkündür.

Araştırmamızda roman, anı, deneme, tiyatro ve şiir türleri kullanıldığı için bu türler ayrıntılı bir şekilde incelenmiş, çocuk edebiyatında yer alan diğer türler ise kısaca aşağıda değerlendirilmiştir. Bazı araştırmacılarımız hikâye ve romanı ya da deneme ve sohbeti aynı başlık altında değerlendirseler de bunların kendilerine özgü özellikleri, birbirlerinden farklı yönleri olduğu için ayrı başlıklar altında değerlendirilmeleri gerekmektedir. Edebî türlere göre çocuk kitaplarının tasnifi ve seviyelendirilmesine de bir sonraki bölümde yer verilmiştir.

2.3.1. Roman

Roman, *Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük* (2005, s. 1660)'te “İnsanın veya çevrenin karakterlerini, göreneklerini inceleyen, serüvenlerini anlatan, duygu ve

tutkularını çözümleyen, kurmaca veya gerçek olaylara dayanan uzun edebî tür” olarak tanımlamıştır.

Roman düz yazı olarak yazılmış uzun bir anlatı türüdür. Birçok türü içinde barındırabilmektedir. Farklı türlerle iç içe geçmiş olması bazı problemlere neden olmaktadır. Bu problemlerden en önemlisi hikâye türü ile karıştırılmasıdır. Birçok araştırmacı hikâye ve romanı birlikte ele almıştır. İki türü birbirinden ayıran en önemli özellik romanın uzun oluşu ve buna bağlı olarak karakter sayısının ve olayların fazla olmasıdır.

İlk yıllarda masala ilgi duyan çocuklar, ilk gençlik yıllarında artık daha karmaşık bir yapıya sahip olan romana ilgi duymaya başlarlar. Başlangıçta büyükler için yazılan romanlar, zamanla gençlerin ve çocukların da ilgisini çekmeye başlamıştır. Böylece roman türü çocuk edebiyatı sahasında kendine yer edinmiş ve çocuk romanları yazılmaya başlanmıştır.

Çocuk romanı denildiğinde sadece kahramanları çocuk olan romanların akla gelmesi ayrı bir problem teşkil etmektedir. Çocuklar, kahramanları çocuk olan romanlardan hoşlandıkları gibi yetişkinlerin maceralarını okumaktan da hoşlanırlar. Çocukları içinde buldukları toplumdaki ayıramayacağımıza göre, onların etraflarındaki herkesin hayatına ilgi duyabileceği gerçeği de göz ardı edilmemelidir. Çocuk romanı yazarken onların yaşları, gelişimsel özellikleri dikkate alınmalıdır.

Romanlar çocukların okuma alışkanlığı kazanması, onların boş zamanlarını yararlı bir şekilde geçirmeleri açısından en önemli araçlardan birisidir. Çocuğun eğitimi için de önemli yararları vardır. Çocuklara farklı bakış açısı kazandırması, farklı yaşantılar yoluyla yeni deneyimler kazandırması onların eğitimi açısından çok önemlidir. Konu sınırının ve karakterlerin genişliği, olaylar içinde çocuğun kişilik gelişimine faydalı öğelerin kullanılabilmesi, çocuğun kendini romanla bütünleşmesi, romandan hoşlanmaları sebebiyle onların eğitimlerinde rahatça kullanılabilir.

Romanı ve hikâyeyi aynı başlık altında değerlendiren Oğuzkan (2006, s. 99), romanı “İnsanların serüvenlerini, karakterlerini, düşünce ve duygularını ayrıntılarıyla kendine özgü bir biçimde anlatan uzun düzyazılara verilen addır” diye tanımlar. Romanda hikâyeden farklı olarak “alışkı ve göreneklerin, kişiler arası ilişkilerin ve

tutkuların, toplumsal durumların ve ruhsal olayların açıklamasına veya çözümlenmesine çalışılır” der. Bu açıklamalar hikâye ile roman arasında öz ve yapı bakımından ziyade, hacim bakımından farklılıkların olduğunu gösterir.

Hikâye ve roman hacim bakımından her ne kadar farklılıklar gösterse de yapısal yönden olaylar, kişiler (şahıslar, kahramanlar, karakterler), çevre ve yazarın dolaylı veya dolaysız olarak ileri sürdüğü fikirler gibi başlıca öğelerden oluştuğunu belirten Oğuzkan (2006, s. 100) çocukların okuduğu hikâye ve romanları konuları, temaları ve kişileri ele alışı bakımından yedi ayrı bölümde incelemiştir:

1. Yakın çevreyle ilgili hikâye ve romanlar
2. Hayvan hikâye ve romanları
3. Mizahi hikâye ve romanlar
4. Serüven (macera) hikâye ve romanları
5. Duygusal hikâye ve romanlar
6. Tarihi hikâye ve romanlar
7. Gezi hikâye ve romanları.

Oğuzkan (2006, s. 111), çocuk hikâye ve romanlarında bulunması gereken başlıca nitelikleri şöyle sıralar:

1. Çocukların ilgilerine, hayat tecrübelerine ve kavrayış güçlerine uygun konu.
2. Çocuk düşüncesine aykırı olmayan sade ve gerçekçi bir plan.
3. Mantıklı sonuçlarla biten hareketli olaylar.
4. Somut, doğru, fakat dikkati dağıtmayan ayrıntılar.
5. Özellikleri iyi anlatan, gerçekliğe uygunluğu bakımından hiç kuşkuya yer vermeyen kişiler (şahıslar, kahramanlar).
6. Kısa cümle ve paragraflar ile kısa, bol ve canlı konuşmalara dayalı sürükleyici bir anlatım.
7. Çocukların seviyesine uygun basit ruh çözümlenmeleri.
8. Kabalığa kaçmamak ve yerinde olmak şartıyla güldürücü sahneler veya konuşmalar.
9. Küçük şeylere (ayrıntılara) karşı sürekli bir ilginin uyandırılmış olması.
10. Her durumun heyecanlı yanlarının daima belirtilmesi.

11. Metinle ilgili güzel ve anlamlı resimler.

Oğuzkan gibi roman ve hikâyeyi bir arada değerlendiren yazarlardan biri de Demiray'dır. Demiray (1970, s. 26-30), “yaşanmış veya yaşanması mümkün bir hayatı, böyle bir hayatı yaşadıkları kabul edilenlerin karakterlerini belirten kısa yazıları” hikâye, bunların genişlerini de roman olarak tanımlar. Demiray (1970, s. 27) hikâye ve romanı yine ortak olarak değerlendirerek altı ayrı bölümde inceler:

1. Yakın çevre ile ilgili hikâye ve romanlar
2. Hissî hikâye ve romanlar
3. Macera hikâye ve romanları
4. Güldürü hikâye ve romanlar
5. Tarihî hikâye ve romanlar
6. Hayvan hikâyeleri

Oğuzkan'ın aksine Demiray gezi hikâye ve romanlarını almamıştır. Demiray (1970, s. 26), hikâye ve romanda bulunması gereken nitelikleri ise şöyle sıralar:

1. Hikâye ve roman, çocukta gerçeklik hissi uyandırmalıdır.
2. Karakterler iyi belirtilmelidir. Bu karakterlerin çocuğa olumlu etkide bulunması ise son derece önemlidir.
3. Olaylar hareketli olmalı, çevre iyi belirtilmelidir.
4. Paragraflar kısa olmalı, sık sık konuşmalarla hareket, canlılık ve çeşitlilik sağlanmalıdır.
5. Dil sade ve açık olmalıdır.
6. Hikâye ve romanların resimlendirilmiş olmaları çocuğun ilgisini daha çok artırır.

Hikâye ve romanı bir arada değerlendiren araştırmacılarımızdan biri olan Çılgın (2007, s. 130-131), hikâye ve romanın tanımlarını yaptıktan sonra her iki türde de kurgunun esas olduğundan, yaşanmış veya okuyucuda yaşanabilir izlenimini uyandıran olay, durum ve duyguları anlattığından, hareket noktasının gerçekler olduğundan bahseder.

Roman ve hikâyenin belli bir sınıflaması olmadığını, çevre, içerik, teknik gibi unsurlara göre farklı tasnifler yapılabileceğini söyleyen Çılgın (2007, s. 132-137) tasnifinin kesin olmadığını belirtmekle birlikte hikâye ve romanı yedi ayrı başlık altında toplar:

1. Duygu ağırlıklı hikâye ve romanlar
2. Mizah ağırlıklı hikâye ve romanlar
3. Serüven ağırlıklı hikâye ve romanlar
4. Tarihî hikâye ve romanlar
5. Fantastik hikâye ve romanlar
6. Bilim kurgu hikâye ve romanları
7. Çizgi romanlar

Çılgın, Oğuzkan ve Demiray'dan farklı olarak fantastik hikâye ve romanlar, bilim kurgu hikâye ve romanlarını ve çizgi romanları sınıflamasına almıştır. Yakın çevre ile ilgili hikâye ve romanları, hayvan hikâye ve romanlarını ve gezi hikâye ve romanlarını ise sınıflamaya dâhil etmemiştir.

Çocuk hikâye ve romanlarını çocuk eğitiminin vazgeçilmez bir parçası olarak nitelendiren Ciravoğlu (2000, s. 78-79) da hikâye ve romanı birlikte ele almıştır. O da diğer araştırmacılarınkine benzer bir şekilde çocuk hikâye ve romanlarını şu türlere ayırmıştır:

1. Ev-mahalle-köy gibi çocuğun yakın çevresini işleyen hikâye ve romanlar
2. Doğal çevreden, kırlardan, ormandan, ormandaki hayvanlardan söz eden hikâye ve romanlar
3. Mitolojik öyküleri işleyen hikâye ve romanlar
4. Güldürü ağırlıklı hikâye ve romanlar
5. Özellikle erkek çocukların daha çok ilgisini çeken esrarlı ve serüven romanları, serüven hikâyeleri
6. Duygusal konuları işleyen hikâye ve romanlar
7. Konusunu tarih, anı ve gezi izlenimlerinden alan hikâye ve romanlar.

Ciravoğlu (2000, s. 80-81) çocuk hikâye ve romanlarında aranılan nitelikleri diğer araştırmacılarından farklı olarak içeriksel nitelikler ve biçimsel nitelikler olarak iki ayrı başlık altında değerlendirmiştir.

Öykü ve romanı bir arada değerlendiren diğer bir araştırmacımız da Kıbrıs'dır. Kıbrıs (2010, s. 178) "Gerçek ya da gerçeğe uygun olayların anlatıldığı yazınsal nitelikteki yazıların kısa oylumlusuna (hacim) öykü, uzun oylumlusuna da roman denir." diye tanımlamıştır. Tanımda görüldüğu gibi roman ve hikâyeyi yalnızca hacim bakımından birbirinden ayırmıştır.

Kıbrıs (2010, s. 179-180), öğretmen ve velilerce çocuk öykü ve romanlarında bulunması gereken şu özelliklerin dikkate alınması gerektiğini söylemiştir:

1. Konular hedef kitle olarak seçilen çocukların ilgilerine, yaşam deneyimlerine ve kavrayış güçlerine uygun olmalıdır.
2. Çocuğun izleyebilme gücüne uygun bir planları olmalı, giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinde mantıklı bir sıra izlenmiş olmalıdır.
3. Çocuklar için sakıncalı konulara (cinsel, ideolojik, politik ve dinsel) yer verilmemiş olmalıdır.
4. Anlatılan olaylar karmaşık olmamalı, çocuğun ilgisini çekebilecek devinimli olay ve durumlara yer verilmiş olmalıdır.
5. Bölümler ve paragraflar çok uzun olmamalı, anlatım ve betimlemeden çok konuşmalara yer verilmiş olmalıdır.
6. Betimlemeler canlı olmalı, ruh çözümlmelerine gereğinden çok yer verilmemiş olmalıdır.
7. Kitapta yer alacak resimler uygun nitelik düzey ve miktarda olmalıdır.
8. Güldürü ögesine aşırılığa ve kabalığa kaçılmadan yer verilmiş olmalıdır.
9. Anlatılan kişiler ve olaylar çocuğun dünyasıyla çelişmeyecek, onun aklını karıştırmayacak biçimde olmalıdır.
10. İlginin canlı tutulması için, olay ve ayrıntılar merak uyandırıcı biçimde kurgulanmış ve sunulmuş olmalıdır.

Demirel (2010, s. 200) editörlüğünde hazırlanan eserde hikâye ve roman diye tek bir başlık açılmış olsa da roman alt bir başlıkla ayrılmış, "Nesir olarak yazılmış uzun

anlatı türüdür.” diye tanımlanmıştır. Türler açısından ise roman ve hikâye birlikte ele alınmış ve Oğuzkan’ın tasnifinin aynısı kullanılmıştır.

Yılar ve Turan (2010, s. 165-168) romana ayrı bir başlık açmıştır. Bu tarz değerlendirmelerin bir diğerini yapan Yalçın ve Aytaş (2008, s. 161-162), romanı ilk gençlik çağının edebî türü olarak kabul eder. Çocukların çocukluk çağının ilk dönemlerinde masaldan hoşlanacağını, masallardaki olağanüstülüklerin onların oldukça dikkatini çekeceğini, ancak ileriki yaşlarda romana ilgi duyabileceklerini belirtir. Hatta ilk hikâye ve romanların masallardaki olağanüstülüklerin bir devamı gibi olduğunu söyler.

Sonuçta bir sanat eseri olan roman sayesinde çocuklarımıza estetik değerler, dil zevki ve buna bağlı olarak da okuma alışkanlığı kazandırmamız mümkündür. En geniş olay örgüsüne sahip olan roman bu özelliğiyle diğer bütün türlerden ayrılır ve bu özelliği yerinde kullanılarak çocuğun eğitimine önemli katkılar sağlanabilir. Onun hayatı tüm yönleriyle görmesi, muhakeme yeteneğini geliştirmesi, oradaki karakterlerle özdeşim kurarak kişilik gelişimine yararlı olması sağlanabilir. Çocuk daha önce hiç bilmediği hayatları, hiç tanımadığı kişileri, hiç gitmediği yerleri, hiç bilmediği zamanları roman sayesinde öğrenebilir.

2.3.2. Anı

TDK Türkçe Sözlük (2005, s. 99)’te “yaşanmış olayların anlatıldığı yazı türü, hatıra” olarak tanımlanan anıyı Aktaş ve Gündüz (2007, s. 189) “Bilim, sanat ve politika alanında ün yapmış kişilerin, başlarından geçen önemli olayları yahut yaşadıkları dönemin önemli olduğunu düşündükleri özelliklerini gözlemlerine ve bilgilerine dayanarak anlattıkları edebî türün adıdır” diye tanımlar.

Anılar, günlüklere de benzerler. Hatta Oğuzkan (2006, s. 183) günlüğü “Günü gününe tutulan anılara ‘günlük’ adı verilir.” diye açıklar. Ancak anılar yıllar sonra kaleme alındığı için birçok ayrıntı unutulur, buna karşılık günlükler anında yazıya geçirildiği için en ufak detaylar bile anlatılabilir. Bu yüzden günlüklerin inandırıcılığı da daha fazladır. Yetkin (1958, s. 43), günlüklerle anılar arasındaki farkı şöyle anlatır: “Günlük ileriye doğru gider, hatıra geriye doğru iner. Biri yaşarken, öbürü yaşadıktan sonra yazılır.”

Okuyucuların ilgisini çekmesi açısından anıların çok sağlıklı ve titiz bir gözlem sonucu yalın bir dille yazılmış olması gerekmektedir. Özellikle ilköğretim öğrencilerine seslenen anılarda, uzun ve ayrıntılı ruh çözümlmelerinden, betimlemelerden ve bilgi aktarımından kaçınılmalıdır. Bilimsel ve yansız bir tutumla, eğitici ve bilgilendirici işlevini sürdüren yapıtlar olmalıdırlar (Kıbrıs, 2010, s. 283).

Türk Edebiyatında anı türünde birçok eser olmasına karşın, çocukların anı okuma ihtiyacını karşılayacak eser yok denecek kadar azdır. Bu yüzden çocuklara okumaları için mevcut eserler sadeleştirilerek sunulmaktadır.

Anı çocukların oldukça sevdiği, ilgisini çekebilecek bir türdür. Bilimde, sanatta, politikada veya başka dallarda başarıya ulaşmış yetişkinlerin hayat öyküleri çocukların ilgisini çekmektedir. Çocuk bu sayede ülkesine, dünyaya, insanlığa hizmet etmiş kişileri tanıma imkânı bulmaktadır. Bu özelliğinden dolayı çocuğun model alma ihtiyacını da karşılamaktadır.

Çocuklar anı okumanın yanında kendi anılarını yazmaya da yönlendirilmelidir. Böylece çocuk kendini ifade etme ve kendini daha iyi tanıma imkânı bulacak, çocuğun yazma alışkanlığını geliştirmesi için de bir fırsat doğacaktır.

2.3.3. Deneme

TDK Türkçe Sözlük (2005, s. 495)'te “Herhangi bir konuda yeni ve kişisel görüşlerle bezenmiş bir anlatım içinde sunulan düz yazı türü” olarak tanımlanan denemeyi Kantemir (1997, s. 227) “Bir yazarın, herhangi bir konu üzerinde kesin sonuçlara gitmeden, iddiasız ve ispatsız kişisel görüş ve düşüncelerini, içtenlikle belirttiği yazılara denir.” şeklinde tanımlamıştır.

Denemeler, konularını sanat, edebiyat, felsefe gibi çeşitli konulardan alabilirler. Ancak belirli bir konu sınırlılığı yoktur. Yazar, düşüncesini bir makaleymiş gibi kesin bir sonuca bağlamaz. Görüşlerini açık bir dille, yalın ve içtenlikle yazmalıdır. Bazen bir makale gibi kısa, bazen de bir kitap büyüklüğünde olabilir. Önemli olan yazarın geniş bir dünya görüşüne, yorumlama gücüne, yazdığı konuda geniş bir bilgiye sahip olmasıdır. Düşüncelerini ispatlamaya çalışmadan “bence”, “bana göre” gibi ifadelerle samimi bir dille yazar. Kısacası deneme yazarları senli benli bir tavırla, sohbet havası

içinde yazabilir. Bazen alaylı bir dil kullanabilir. Deneme yazarı, fikirlerini kanıtlama çabası içinde değildir.

Yalçın ve Aytaş (2008, s. 201-202), denemeyi sohbet ve köşe yazısı ile birlikte ele almış, ayrılan yönlerine girmeden bir bütün olarak değerlendirmiş, bu türlerdeki özellikleri şöyle sıralamışlardır:

1. İlk gençlik çağı çocukları için hazırlanacak kitaba alınması gereken deneme, sohbet ve köşe yazılarının bu yaş çocuklarının ilgilendikleri, zaman zaman karar vermekte güçlük çektikleri konularda doğruları araştıran yazılar olmalıdır. Yazılar güncel konular yanında çocuk için gerekli ve ölünceye kadar kullanacağı ana temalar üzerine kurulmalıdır.

2. Dili ve anlatımı çocuklara dil zevki aşıl原因abilecek niteliklere sahip olmalıdır. Yoğun ve karmaşık cümle yapısı olan metinler yerine açık, sade ve anlaşılır cümlelerle yazılmış metinler tercih edilmelidir. Çocukların anlayamayacağı söz, kavram ve düşünceleri açıklayıcı bilgiler metin altına yerleştirilmelidir.

3. Yardımcı çocuk edebiyatı kitabından ilk metinden başlayarak ana düşüncelerin, tartışma unsurlarının ve yazarın bu konuda görüşlerini barındıran bölümlerin gösterilmesinde çocuklara yardımcı olunmalıdır. Eğer buna özen gösterilirse öğrencinin okuduğunu anlaması kolaylaşacak ve okuma zevkinin gelişmesine bağlı olarak okuma alışkanlığı kazanacaktır.

4. Bu niteliklere dikkat edildiği takdirde öğrencinin kendi günlük hayatında karşılaştığı veya ilerde karşılaşılabileceği olay ve durumların tartışıldığı bu çocuk edebiyatı çalışması, orta öğretim süresince göreceği kompozisyon ve yazma derslerinin de alt yapısını oluşturacaktır.

5. Bu çalışmaların çocuğun kendisine ait görüşler geliştirebilme becerisini oluşturduğu için kişiliği ve kimliği ile ilgili olarak da sağlıklı yorumlar yapabilecektir.

Denemenin çocuklara hitap etmediği düşünülmektedir. Yalçın ve Aytaş'ın *Çocuk Edebiyatı* (2008) adlı çalışması ile Yılar ve Turan'ın *Çocuk Edebiyatı* (2010) adlı çalışması denemeye yer veren nadir eserlerden ikisidir. Bunun dışındaki çalışmaların neredeyse hiçbirinde deneme türüne ve bu türle ilgili örneklere yer verilmemiştir.

Deneme türü kitapların çoğunda “çocuklar için” ibaresi yazmamakta, çocuklar büyükler için yazılmış deneme kitaplarıyla hiçbir sadeleştirme yapılmadan karşı karşıya bırakılmaktadır.

Oysaki deneme, çocukların okuma alışkanlığı edinmesinde, kendilerini ifade etme yollarını geliştirmede, yaratıcılıklarını ve bakış açılarının sınırlarını genişletmede, özgür düşünmesinde, kendi haklarını savunma refleksi kazanmasında çok önemli işleve sahiptir. Bilişsel, dil ve sosyal gelişiminin tamamlayıcısı bir edebî türden çocuklarımızın mahrum kalması düşünülemez. Yayınevleri, Türkçe eğitimcilerinin ve psikologların kılavuzluğunda özellikle soyut kavramları algılamaya başlayan 12–15 yaş çağı çocuklarının okuyacağı deneme (öykü, roman türünde olduğu gibi) seçkileri hazırlamalıdır (Şahbaz, 2008, s. 201-202). Ders kitaplarında, çocuk edebiyatı kitaplarında da çocukların gelişim özellikleri ve bilişsel özellikleri dikkate alınarak örnek deneme metinlerine yer verilmeli, deneme türü göz ardı edilmemelidir. Çünkü deneme çocuğun düşüncesini geliştirmesine doğrudan yardımcı olabilecek bir türdür. İlk gençlik çağındaki çocuklar bu türe ilgi gösterecek, bu türü okuyarak da bilgi edinecek, çocukların dünya görüşü değişecek, bakış açısı genişleyecektir. Çocuk bu türü bir roman ve hikâyeyi okur gibi okumaması gerektiğinin de farkında olmalı, karşılaştığı soyut kavramları, tartışmaları yorumlayabilmeli, zevk almaktan çok bilgi alma çabası içinde olmalıdır.

Doğrudan çocuklar için yazılmış denemeler yok denecek kadar azdır. Ancak ilk gençlik çağındaki çocuklar onların özellikleri dikkate alınarak sadeleştirme yapılmış denemeleri de gayet rahat okuyabilirler. Dünya edebiyatında deneme türünün önemli temsilcileri arasında Montaigne, Albert Camus, F. Bacon; Türk edebiyatında ise Nurullah Ataç, Sabahattin Eyüboğlu, Salah Bırsel, Şevket Rado, Ceyhun Atuf Kansu, Oktay Akbal, Suut Kemal Yetkin gösterilebilir.

2.3.4. Şiir

TDK Türkçe Sözlük (2005, s. 1867)’te şiir “Zengin sembollerle, ritimli sözlerle, seslerin uyumlu kullanımıyla ortaya çıkan edebî anlatım biçimi, manzume, nazım” olarak tanımlanırken Kıbrıs (2010, s. 142) “En az sözcükle en çok şey anlatma sanatı”,

Gökşen (1985, s. 138) ise “Bir düşüncenin, bir duygunun ölçülü bir dille, heyecanlı bir biçimde anlatılması sanatı” diye tanımlar.

Çocuk şiirine gelecek olursak Şirin (2000, s. 104), “Çocuk şiiri, şiirin çocuksu anaforudur” diye tanımlar. Zaten çocuk ve şiir birbirine çok yakışan iki kavramdır. Çocuklar her yaş döneminde şiir okumaktan, dinlemekten hatta ezberlemekten oldukça hoşlanırlar. Oğuzkan (1966, s. 54-55) çocuğun şiire karşı olan bu yakın ilgisini şöyle açıklar:

“Çocuk daha konuşmaya başlarken şiir cümlesinin yapısına uygun bir yol tutar. Kafiyeli olan ve ses özelliği bakımından birbirine çok benzeyen kelimeler kullanır. Esasında, dikkat edilirse, çocukların kelimelere başka bir hava, başka bir güzellik kattıkları görülür. Onlar yetişkinlerin klişe hâlinde kullandıkları sıfat takımlarına, mecazlara, benzetmelere pek itibar etmezler. Kendi iç dünyalarını ve düşünme tarzlarını yansıtan şekilleri tercih ederler. Böylece şairle çocuk anlatım serbestliğinde, yenilik ve tazelik ardında gitmekte birleşmiş olurlar. Çocukları şiire yaklaştıran bir başka husus da ahenk unsurudur. Durağı, kafiyesi, iç ahengi ile çok kez kısa şekliyle şiir, her normal çocukta var olan ritim duygusunu besler, müzik ihtiyacını karşılar.”

Çocuklar açısından şiiri cazip kılan en önemli özellik şüphesiz ki ahenktir. Çocuk şiir okumaya ilk olarak tekerlemelerle başlar. Daha sonra şiire geçer. Çocuk şiir ve tekerleme sayesinde kelimelerle oynamaya, kendi hayal dünyasını şiire yansıtmaya başlar. Kimi zaman benzetmelerden, kimi zaman ses tekrarlarından yola çıkarak dilin büyümlü dünyasına girer ve dilden zevk almaya başlar.

Daha küçük yaşlardan itibaren şiire ilgi gösteren çocuklara mutlaka şiir okuma, dinleme alışkanlığı kazandırılmalıdır. Bu konuda da en önemli rol şüphesiz eğitimcilere düşmektedir. Şiir okuma alışkanlığı kazanmış bir çocuk kendi dilinin, kültürünün edebî ve estetik yönlerini kavramış olur.

Çocuklara şiir ezberletmenin de onların eğitimi açısından önemli faydaları vardır. Ezber yapmak çocuğun belleğinin güçlenmesine yardımcı olur. Şiir içerdiği ahenk unsuruyla çocuğun kolay ezberleyebileceği bir türdür. Ezber yapan çocuğun hem hafızası güçlenir hem dikkati artar. Çocuk ana dilinde yazılmış iyi örneklerle karşılaşarsa ana dil sevgisi kazanır, hafızasında kalabilecek kelimeleri, deyimleri daha

kolay öğrenir. Kelimelerle oynamaya başlar. Bütün bunlara sahip olan çocuk, zamanla estetik zevk kazanacak, hayal gücü geliştirecektir.

Çocukların beğendikleri ve sevdikleri şiirler konuları bakımından çok çeşitlidir. Doğa görünümünü ve olaylarını, yağmuru, karı, mevsimleri, geceyi, ayı, ağaçları, kuşları, yıldızları, gölleri *vb.* anlatan şiirler gibi. Çocuklar yakından tanıdıkları evcil hayvanları (kedi, köpek, horoz *vb.*) konu alan şiirleri de severler (Oğuzkan, 1987, s. 215). Ayrıca konuları vatan ve millet olan şiirleri, özel günler ve bayramlarla ilgili şiirleri de okumaktan hoşlanırlar.

Çocukların şiirleri zevkle okuyabilmeleri için mutlaka çocuk şiirinin de birtakım özellikleri olması gerekir. Bunları şöyle sıralayabiliriz:

1. Çocuklara yönelik yazılacak olan şiirlerde ölçü ve kafiyenin göz ardı edilmemesi gerekir. Mümkünse kafiyeler belirli olmalı ve belirli bir sistem içerisinde şiirde yer almalıdır. Tekerleme, mani ve ninni türünün hem çocuğu psikolojik olarak rahatlatması, hem kolay ezberlenir olması kafiyelerinin sistematik bir biçimde kullanılmasından kaynaklanmaktadır. Bu yüzden çocuk şiirinde serbest şiir örneklerine temel eğitimin birinci basamağında 4. sınıftan itibaren yer vermek yerinde olacaktır (Yalçın ve Aytaş, 2008, s. 210-211).

2. Akıcı bir dil kullanılmalıdır.

3. Çocuğun kolayca aklında tutabileceği, ezberleyeceği şekilde olmalıdır.

4. Çocukların yaşantılarından bağımsız olmamalıdır.

5. Konusu çocuğa hoş gelmeli, çocuk için anlamlı olmalı, çocuğun egosunu coşturmalı, çocuğu harekete geçirmeli ve onu tebessüm ettirecek çağrışımlar yaptırabilmelidir (Çılgın, 2007, s. 183).

6. Mısraları kısa ve anlaşılır olmalıdır.

7. Düşünce açık olarak anlatılmalı, iki ya da en fazla dört mısra içinde tamamlanmalıdır. Çocuk mısralar boyunca devam eden düşünceleri bir araya getirip algılamakta güçlük çeker (Çılgın, 2007, s. 183).

8. Çok fazla edebî sanat kullanılmamalı, kullanılan sanatlar da çocuğun anlayabileceği seviyede olmalıdır.

Diğer türlerde olduğu gibi çocuk şiirinde de önemli olan çocuğun penceresinden bakabilmektir. Çocuk şiiri yazabilmek için çocuğun dünyasını, onun dilini kısacası önce çocuğu anlamak gerekir. Yoksa içinde çocuk ruhunu göremediğimiz şiirleri çocuk şiiri olarak adlandırma hatasına düşeriz.

2.3.5. Tiyatro

Tiyatro teriminin kaynaklarda çok fazla tanımı vardır. “Dram, komedi, vodvil vb. edebiyat türlerinin oynandığı yer, bu türleri, izleyiciler önünde sahnede oynayan grup, oyun yazma sanatı, sahnelenmek için yazılmış oyunların tümü” (TDK, 2005, s. 1986). “Yaşanmış ve yaşanması mümkün olayları sahnede canlandırmak için çocuklar için yazılan eserlere çocuk piyesi adı verilir” (Ciravoğlu, 2000, s. 1152). “İnsana kişilik ve kimlik kazandıran sanat dallarından biri de tiyatrodur” (Yalçın ve Aytaş, 2008, s. 220).

Burada kastedilen çocuk tiyatrosudur. Ancak bu kavram iki anlamlıdır. Çocukların seyirci konumunda oldukları tiyatro da oyuncu konumunda oldukları tiyatro da bu kavramla karşılanmaktadır.

Çocukların hayal dünyaları büyüklere göre oldukça geniş, yaratıcılıkları fazladır. Bunu onların oynadıkları oyunlardan, konuşmalarından rahatlıkla anlayabiliriz. Oyunlarında çoğunlukla yetişkinlerin yerine geçerek bir tür tiyatro oyunu sergilemekte, hem de belli bir metinleri olmadığı için yaratıcılıklarını, zekâlarını kullanarak doğaçlama yapmaktadırlar. “Çocuğun, doğasında taklit etme, rol yapma, yeniden yaratma yeteneği vardır. Bu içgüdüsel yeteneğin hem eğitim için kullanılması hem de kabiliyetli çocukların bu yeteneği geliştirmek için teşvik görmeleri lazımdır” (Çılgın, 2007, s. 192).

Çocuğu tiyatroyla ilk karşılaştıran aslında oynadıkları oyunlar ve dramatizasyon çalışmalarıdır. İlk başlarda içgüdüsel olarak taklitler yapan, mimikleriyle duygularını anlatan çocuk zamanla oyunlarda bu özelliğini biraz daha bilinçli olarak kullanmaya başlar. Eğer okullarda da bu çalışmaya önem verilirse çocuk hem doğuştan getirdiği bu yeteneğini geliştirecek, hem de güzel sanatlara ilgi duymaya başlayacaktır. Özellikle anaokullarında yaratıcı dramatizasyon çalışmalarına yer verilerek çocukların hayal

güçlerini daha da geliştirmeleri sağlanabilir. Böylece çocuk ana dil becerilerini de geliştirmiş olacak, serbest yorum yapma fırsatı bulacaktır.

Çocuk tiyatrosu şüphesiz ki yetişkinlerin tiyatrosundan farklı olmalıdır. Çünkü yetişkinleri eğlendirecek, ilgilerini çekecek bir oyun çocukların ilgisini çekmeyebilir. Hatta on yaşındaki bir çocuğun ilgisini çeken bir oyun bile beş yaşındaki bir çocuğun ilgisini çekmeyebilir, onun anlayamayacağı seviyede olabilir. Nutku (1998, s. 48), çocuk tiyatrosu için alt sınırı beş olarak almış, yaş gruplamalarını ise 5-7, 7-12, 12-15 olarak yapmıştır. Ayrıca çocuk tiyatrolarını hazırlarken çocukların dikkatlerini uzun bir süre toplayamayacakları da unutulmamalıdır. “7-12 yaş arasındaki bir çocuğun dikkatini toplayabileceği ideal süre 50-60 dakika”dır (Nurdağ, 2005, s. 281). Bu yüzden oyun süresi azami 50-60 dakika olmalı, gerekiyorsa ara verilmelidir.

Çocuklar için sahnelenen oyunların başarılı olması için oyun yazarının başarılı olması yanında, yönetmenin, oyuncuların da başarılı olması gerekmektedir. Her şey dikkatle hazırlanmalı, yazılmasından sahnelenmesine kadar süreç içinde bulunan herkes çocuğu tanımalı, onun dünyasını anlayabilmelidir. Ancak böyle olursa oyun doğal olur ve çocukların hoşuna gider.

Tiyatrodan çocuk eğitiminde de faydalanılabilir. Çocuğa kazandırılmak istenen davranışlar çocuğun ilgisini çeken bir oyun içinde kolayca verilebilir. Ancak çok fazla nasihat veren, didaktik öğeleri ağır basan oyunlar çocuğu sıkmaktadır. Bu yüzden bu tarz oyunlardan, uzun diyaloglardan kaçınmak gerekir. Unutulmamalıdır ki çocuk tiyatrosu yazmak herkesin yapabileceği kolay bir iş değildir. Çocukları, onların ruh dünyalarını iyi tanımak, gelişimsel özelliklerini bilmek gerekir. Çocuk tiyatrosu yazarları, yönetmenleri, oyuncularını mutlaka çocuk psikologlarıyla ve pedagoglarla işbirliği içinde olmalıdır.

Çocuk tiyatrosu konusunda geleneksel Türk halk tiyatrosunun önemli bir türü olan gölge oyununu da unutmamak gerekir. Günümüzde etkisini yitirse de Karagöz çocukların oldukça hoşuna giden, onları eğlenirken düşünmeye yönelten önemli bir türdür. Bunun yanı sıra orta oyunu, meddahlık, kukla oyunları da çocukların ilgisini çekebilecek, göz ardı edilmemesi gereken türlerdir.

Dramatizasyon ve tiyatronun çocuğun eğitim ve öğretimine çok fazla katkısı bulunmaktadır. Çılgın (2007, s. 192-193), bunları şöyle sıralar:

1. Dramatizasyon ve tiyatro, çocuğun dar çevresi ile sınırlı olan yaratıcılığını geliştirir.
2. Heyecanlı ve eğlenceli zaman geçirir.
3. Çocuğun hareket etme ihtiyacını karşılar.
4. Çocuğun sosyalleşmesini olumlu yönde etkiler. Çocuk ekip çalışmasını, iş bölümünü, paylaşmayı, sorumluluk almayı, görgü kurallarını yaşayarak öğrenir. Başkalarıyla iletişim kurmayı, daha önemlisi doğru iletişim kurmanın yollarını öğrenir. Karşısındakini dinleme alışkanlığı kazanır. Dinlerken anlamaya çalışır.
5. Duygu ve düşüncelerini bir nokta üzerinde toplama becerisi gelişir.
6. Çocuğun sözlü anlatımı zenginleşir. Kelime dağarcığı artar. Güzel, düzgün, etkili ve rahat konuşma becerisi kazanır. Kendini daha rahat ifade etmeye başlar.
7. Hafıza gelişimini destekler.
8. Eleştirel düşünmeye teşvik eder.
9. Olumlu değer ve davranışları sıkılmadan öğrenir.
10. Sanattan tat almaya başlar. Estetik duygusu artar.
11. Kabiliyetli çocukların ortaya çıkmasını sağlar.

Çocuk tiyatrosunun taşınması gereken özellikleri ise şöyle sıralayabiliriz:

1. Konu, çocukların yaşlarına ve gelişim seviyelerine uygun olarak seçilmelidir.
2. Çocuklara rahatça konuşma imkânı sağlamalıdır.
3. Eğlendirici ve eğitici olmalıdır.
4. “Çocukların dikkatini sürekli canlı tutacak bir nitelikte olmalıdır” (Ciravoğlu, 2000, s. 153).
5. “Basit araç-gereç kullanılmalıdır” (Gürel, Temizyürek ve Şahbaz, s. 2007, 154). Kullanılan araç-gereçler çocuğun ilgisini çekmeli, ancak bunların amaç değil araç olduğu unutulmamalıdır.
6. Oyunlarda yetenekli öğrencilerin kendini geliştirmesine imkân verilmesi yanında mutlaka pasif öğrenciler de oyuna dahil edilmelidir.
7. Olay, yer, zaman ve kişiler arasında uyum olmalıdır.

8. Çocukların örnek alabileceği karakterler ya da onların ilgisini çekebilecek karakterler bulunmalıdır.

9. Doğal ve karakterlerin durumuyla, çevreyle uyumlu bir dil kullanılmalıdır.

2.3.6. Diğer Türler

Yukarıdaki bölümde açıklanan roman, anı, deneme, şiir, tiyatro dışında kalan ve çocuk edebiyatı ürünü olarak değerlendirilen diğer türler şöyle sıralanabilir:

Hikâye, masal, destan ve efsane gezi yazıları, mektup, biyografi, fıkra, türkü, mani, ninni, tekerleme, bilmece, çizgi roman, doğa ve fen kitapları, gazete ve dergiler vb.

Çocuk edebiyatı açısından öneme sahip olan bu ürünler de kısaca şöyle açıklanabilir.

Hikâye, “Gerçek veya tasarlanmış olayları anlatan düz yazı türü, öykü” (TDK, 2005, s. 891) şeklinde tanımlanabilir. Yalçın ve Aytaş (2008, s. 145) öykünün şiir ile roman arasında hassas bir yapıya sahip olan ve görüldüğünden çok daha önemli özellikleri olan bir edebî tür olduğunu söyler. Çoğu araştırmacı tarafından hikâyenin roman türüyle birlikte ele alınmasından önceki bölümde bahsedilmiştir. Birçok araştırmacı hikâye ve romanı sadece hacim bakımından birbirinden ayırmaktadır. Hikâyenin romana göre hacim bakımından küçük olmasının da çocuk edebiyatı açısından bazı avantajları vardır. Tasvirlerin, olayların çok ayrıntılı olmaması, daha az karakterin bulunması usta bir yazarın çocuğu sıkmayacak, onun ilgisini çekecek bir eser vermesini sağlayabilir. Çocuk romanda olduğu gibi kahraman ile kendi arasında bir bağ kurar, böylece bilmediği hayatlar, bilmediği yerler hakkında bilgi sahibi olmuş olur. Türün kısalığı sebebiyle çocuk hikâyeyi bir çırpıda okuyabilir. Bu çocuğun okuma alışkanlığı kazanması açısından da önemlidir.

Türkiye’de çocuk öyküleriyle ilgili araştırma sayısı oldukça azdır. Çocuklara okutmak için hangi öykülerin seçileceği, öykülerin okunması esnasında uygulanacak kurallar belirsizdir. Hikâyeler birçok Batı ülkesinde olduğu gibi çocuklara yönelik olarak hazırlanabilir. Okul öncesi dönemde olan bir çocuk için hikâye farklı olacağı gibi ilköğretim birinci kademedeki çocuk için de ikinci kademedeki çocuk için de farklı

olmalıdır. Çocukların zevkleri, sahip oldukları kelime hazinesi farklı olduğundan seçilecek hikâyeler de mutlaka farklı olmalıdır. Hikâye yazarları mutlaka bu hususta pedagoğlarla, çocuk psikologlarıyla birlikte hareket etmelidir.

Masal; kahramanlarından bazıları hayvanlar ve tabiatüstü varlıklar olan, olayları masal ülkesinde cereyan eden, hayal mahsulü olduğu hâlde dinleyenleri inandırabilen bir sözlü anlatım türüdür (Sakaoğlu, 1973). Masalı “olayların geçtiği yer ve zamanı belirli olmayan, peri, dev, cin, ejderha, Arap bacı vb. gibi kahramanları belirli kişileri temsil etmeyen hikâyeler” (Tezel, 1992) olarak tanımlamak da mümkündür. Çocuğun karşılaştığı ilk edebî türlerden biri olması sebebiyle çocuk edebiyatında masalın özel bir yeri vardır. “Masalda orijinal bir anlatım tarzı, dili kullanma becerisi, canlandırma yeteneği çocuğu etkilemektedir. Masal okuyan veya dinleyen çocuk, kendi hayal dünyası ile anlatılan dünyayı birlikte yaşama fırsatı bulur.”(Yalçın ve Aytaş, 2008, s. 60). Eğitici ve ders verici olması sebebiyle masal çocukların eğitiminde rahatça kullanılabilir. İyiliğin övülmesi, masalların sonunda hep iyilerin kazanması da masalın çocuğun bilinçaltında yer edecek önemli özelliklerindedir.

Kahramanları hayvanlardan seçilen masallara *fabl* denir. Önemli halk edebiyatı araştırmacıları tasniflerine hayvan masallarını da dâhil etmektedir. Ancak çocuk edebiyatı araştırmacılarımızın birçoğu *fabl* diye ayrı bir başlık açmış veya masalımsı eserler diye bir başlık açarak fablı da buna dâhil etmiştir. Baş (2006, s. 79), eski Türk edebiyatında kıssadan hisse adı verilen fablın kelime olarak Tanzimat'ta özellikle La Fontaine'den yapılan bazı çevirilerle edebiyatımıza girdiğinden bahseder. Avrupa literatüründe yer alan *fablın* ortak yönlerinin fazla olması sebebiyle bizim hayvan masallarının karşılığı olabileceğini söyler ve çocuk edebiyatçılarımızın fabla ayrı bir başlık açmasını da eleştirir.

Destan; daha çok eski çağların kahramanlık olaylarını ve tanrıların, yiğitlerin, ulusların başından geçen olağanüstü halleri anlatan nazımlı ve uzun hikâyedir (TDK, 1948). Destanlar, bir boy, ulus (kavim) veya millet hayatında tam estetik hüviyet kazanmamış eser sayılan efsanelerden sonra nazım şeklinde ortaya çıkan en eski halk edebiyatı mahsullerinden biridir (Elçin, 1993, s. 72).

Destanların bir toplumun kültürünü, ulusal benliğini çağlar boyu taşıyan çok önemli bir edebiyat türü olarak çocuklara okutulması gerekmektedir. Toplumsal kimlik bunalımına düşmemek için yeni yetişen gençlerin bilinçaltılarında kendi toplumlarının destanlarının yer alması önemlidir (Yalçın ve Aytaş, 2008, s. 97). Destanlar, çocukların hayal gücünü geliştirdiği gibi onlara yaşadığı toplumun geçmişini öğretmekte ve toplumsal bir kimlik kazandırmaktadır. Masalımsı özellikleri dolayısıyla da çocukların oldukça ilgisini çekmektedir. Anlatılan olaylar da çocuk için heyecan vericidir. Bu yüzden destanların çocuk edebiyatında kullanılması, her bir destanın farklı yaş gruplarına göre seviyelendirilerek çocukların okumasına sunulması gerekmektedir. Çocukların destanları daha iyi kavrayabilmeleri, destanlar sayesinde hayal dünyalarının kapılarını aralayabilmeleri için onlara Türk mitolojisi hakkında da bilgi verilmelidir.

Çocuklar tıpkı romanda, hikâyede, masalda olduğu gibi destan kahramanlarıyla da kendini özdeşleştirir. Bütün o maceraları kendi yaşıyormuş gibi düşünür. Özellikle ana kahramanla kendini özdeşleştiren çocuk, o kazandıkça kendi de kazanıyormuş gibi düşünür. Böylece kazanma duygusunu yaşamış olur, toplum adına, idealleri uğruna savaşmanın kıymetini anlamış olur.

Efsane; halkın herhangi bir tabiat olayını, bir varlığın meydana gelişini veya bir varlıktaki değişikliği; tarih olaylarını, halk inançlarını olağanüstülükler ve akıl dışılıklarla açıklamaya çalıştığı birtakım hikâyelerdir (Gökşen, 1985, s. 107). Bir başka tanıma göre ise efsane “İnsanoğlunun tarih sahnesinde görüldüğü ilk devirlerden itibaren ayrı coğrafya, muhit veya kavimler arasında doğup gelişen; zamanla inanç, âdet, anane ve merasimlerin teşekkülünde az çok rolü olan bir çeşit masal”dır (Elçin, 1986, s. 314). Efsaneler genellikle masallarla karıştırılmaktadır. Ergun (1997, s. 47)’a göre masal ve efsane arasındaki en önemli fark masallardaki uydurmanın yalan olarak kabul edilmesine rağmen, efsanelerdeki uydurmanın gerçekmiş gibi algılanmasıdır. Yani efsaneler, masallara göre daha inandırıcıdır.

“Efsaneler, hayale ağırlık veren, ulusal veya yerel birçok olayları renkli ve çekici bir anlatımla dile getiren özellikleriyle çocukların hoşuna gider. Çoğu efsaneler genç okurları sıkmadan ve hatta onlara hissettirmeden birtakım önemli tarih bilgileri verir, tarih zevkini aşılır” (Oğuzkan, 2006, s. 73). Bu yüzden efsaneler de masallar ve

destanlar gibi çocuğun ilgi duyduğu türlerden biridir. Yine masalda ve destanda olduğu gibi iyilerin kazanması çocuğa olumlu değerler aşılması, toplumu iyiliğe yöneltmesi açısından önemlidir. Çocuk kötülerin mutlaka cezasını bulacağını düşünerek rahatlar, kendinde kötülüklerle savaşacak güç bulabilir. Çocukların yaratıcı düşünmelerini geliştirmek, hayal dünyalarını zenginleştirmek açısından da efsanelerin çok önemli bir işlevi vardır.

Gezi yazısı; gezilip görülen yerleri, özelliklerini, oralandaki insanların yaşantılarını, geleneklerini anlatan düz yazıdır (TDK, 2005, s. 758). Çocuklar kendilerine ilginç gelen şehirleri, ülkeleri tanımak isterler, bu yüzden de bu eserleri okumaktan hoşlanırlar. Gezi yazısı yazarı, çocuğun gezip görme isteğini, merakını karşılamalıdır. Ancak bunu yaparken salt kuru bilgi vermek yerine çocuğun yaş seviyesine de uygun olarak özenli ve eğlenceli bir üslupla yazmalıdır. Eğer bilgiler ansiklopedik bilgi gibi olursa metin çocukların ilgisini çekmekten uzaklaşır, onun okuma isteğini de öldürür. Gezi yazısı yazarları mutlaka iyi bir gözlemci olmak zorundadır. Gezi yazısını okuyan çocuk o yerin doğası, iklimi, mimarisi, o yerde yaşayan insanların gelenekleri görenekleri, alışkanlıkları, dini inançları, kültürel değerleri hakkında bilgi sahibi olur. Böylece gezi yazıları çocuğun genel kültürünün artmasına da yardımcı olmuş olur.

Mektup, uzaktaki insanlarla anlaşmak ihtiyacından doğan bir yazılı anlatım türüdür. Bir dilek, soru, istek, fikir, duygu, düşünce bildirmek amacıyla yazılabilir (Kantemir, 1997, s. 242). Mektup çocuğa planlı bir şekilde duygu ve düşünceleri aktarmayı, sözlerini seçmeyi, düşünerek yazmayı öğretir (Çılgın, 2007, s. 169). Haberleşmek için artık daha çok internet ve telefon tercih edilse de teknolojinin mektubu kullanımdan düşürmesini engellemek çocukları mektupla tanıştırmak, mektup yazmaya teşvik etmek gerekir.

Biyografi; edebiyat, sanat, siyaset, ticaret vb. alanlarda haklı bir üne kavuşmuş, tanınmış insanların hayatlarını, eserlerini, başarılarını okuyucuya duyurmak amacıyla yalın bir dille, tarafsız bir görüşle dile getiren inceleme yazılarına denir (Demirel ve diğerleri, 2010, s. 232). Çocuklar model alma yoluyla öğrendiği için biyografi vazgeçilmez bir türdür. Zaten özellikle 4-5. sınıftan sonra çocuklar ünlü kişilerin yaşam öykülerini merak etmeye başlarlar. “Çevrelerinde yaşayan ve serüvenleri kitaplara

geçmiş ünlü kişileri kendileri için örnek seçmek ihtiyacı duyarlar. Biyografik eserler bu özdeşleştirme duygusunu doyurmaya yarar.” (Oğuzkan, 2006, s. 162). Merak ettikleri yetişkinlerin hayatının kapılarını da biyografi türüyle aralayabilirler. “Başarılarla dolu yaşam öykülerini okuyunca çocuk hem o şahıslara hem de yaptıkları işlere karşı sevgi, saygı ve hayranlık duyar. Biyografisi anlatılan şahsın bir zamanlar kendisi gibi çocuk olduğunu, başarıyı elde etmek için büyük zorluklarla mücadele ettiğini, bütün olumsuz koşullara rağmen azmeden, çalışan, emek harcayan insanın ideallerine kavuşacağını öğrenir.” (Çılgın, 2007, s. 157). Böylece çocuğun kendisinin başarabileceğine olan inancı artmış olur.

Fıkra kelimesi çeşitli anlamlarda kullanılmaktadır. Bunlar *TDK Türkçe Sözlük* (2005, s. 695)’te şu şekilde açıklanmıştır:

1. Kısa ve özlü anlatımı olan, nükteli, güldürücü hikâyecik, anekdot.
2. Gazete veya dergilerde gündelik konuları bir görüş veya düşünceye bağlayarak yorumlayan ciddi veya eğlendirici yazı türü.
3. Kanun maddelerinin kendi içlerinde satır başlarıyla ayrıldıkları ufak bölümlerden her biri.
4. Paragraf.

Mizahi fıkralar etkili bir nükteyle son bulması, güldürürken düşündürmesi sebebiyle çocuk eğitimi açısından da çok önemlidir. Bu fıkraları okuyan çocukların mizahi yönü ve pratik zekâları gelişecektir. Ancak çocuklara okutacağımız fıkraların seçiminde mutlaka dikkat etmemiz gereken noktalar vardır. Özellikle içindeki nükte çocuğun yaşına ve zihinsel kapasitesine uygun olmalıdır. Zaten çocuk nükteyi anlamadıktan, yorumlamadıktan sonra da ona o fikrayı okutmanın/anlatmanın bir yararı olmayacaktır. Ayrıca içinde ahlaka aykırı, açık saçık şeyler bulunan fıkraları da çocuklara anlatmaktan kesin surette sakınılmalıdır.

Düşünce yazısı olan fikrayı ise Aktaş ve Gündüz (2007, s. 175) “Gazete yahut dergilerin belli köşelerinde yayımlanan, belgelendirme ve kanıtlama gereği duyulmadan günlük olayları, ülke sorunlarını veya yazarın bir konu hakkındaki görüş ve düşüncelerini çeşitli yönlerden inceleyen ve yorumlayan kısa yazılara fıkra adı verilir.” şeklinde tanımlamaktadırlar.

Düşünce yazısı olan fıkraları da çocuklara okuturken seçilen fıkraların konu, içerik ve söz dağarcığı yönüyle seslendiği yaş çocuğunun düzeyine uygun olmasına, onların kavrama ve yorumlama gücünü aşmamasına dikkat edilmelidir. İçinde kişisel tartışmaların, olumsuz eleştiri ve yergilerin bulunduğu öznel yanı ağır basan fıkralardan kaçınılmalıdır. Ayrıca çıkarılacak olan okul gazete ve dergilerinde öğrenciler bu yönde kompozisyon yazmaya özendirilir ve böylece öğrencilerin bu tür yazılara karşı ilgi duymaları sağlanabilir (Kıbrıs, 2010, s. 248).

Türkü; belli bir ezgiyle söylenen/okunan halk şiirlerini belirtmek için kullanılan bir halk edebiyatı terimidir. Bölgelere ve konusuna göre türkü yerine şarkı, deyiş, deme, hava, ninni, ağıt gibi adlar kullanılır (Boratav, 1978, s. 162). Taşıdığı kültürel özellikler sebebiyle çocuğun kültürel olarak gelişimine yardımcı olur. Ana dil eğitimi için yararlıdır. Ayrıca şiir olma özelliğinden dolayı çocuğa estetik zevk de kazandırır.

Maniler de tıpkı türküler gibi sözlü edebiyat geleneğinden gelen küçük şiirlerdir. Genelde 7’li hece ölçüsüyle ve “aaxa” kafiyeye düzeniyle yazılır. Çocuklar özellikle küçük yaşlarda bu türle tanıştırılmalıdır. Böylece çocuğun ritim duygusu gelişir, kolayca ezberleyeceği bir tür olduğu için belleğinin gelişmesine de katkıda bulunur.

Ninniler de halk edebiyatının önemli bir türüdür. Annelerin bebeklerine söylediği bir tür olduğu için zaten çocuk çok küçük yaşlarda ninniyle karşılaşmaktadır. Annesinin sevgisini hisseden, ninni yoluyla annesine daha da yaklaşan çocuk ninnideki ezgiden de oldukça hoşlanır. Bu yüzden çocukların ninni dinlemesi sadece bebeklikte kalmamalı, özellikle okul öncesi dönemde ninniyle tanıştırılmalı hatta bu ninniler çocuğa ezberletilmelidir.

Çizgi roman, görüntülerin peş peşe getirilmesiyle oluşturulmuş bir temsildir. 1990’lı yıllara kadar Türkiye’de her kesimden insana seslenen bu tür, hareket ve macerayı ihtiva ettiği için çocuklar tarafından çok beğenilir (Baş, 2006, s. 88). Hatta kitap okumayı sevmeyen çocukların bile birçoğu çizgi roman okumaktan hoşlanmaktadır. Böylece çocuğun başta çizgi roman okuyarak okuma alışkanlığı kazanmasına da yardımcı olunabilir. Çizgi romanlardaki en önemli öge resimlerdir. Resimler mutlaka sürekli olmalı, kişiler aynı şekilde resmedilmeli, eylemler ayrıntılı olarak verilmelidir. Böylece çocuğun görsel okuma yapması, hatta okumadan sadece

resimleri takip ederek kitabın kurgusunu anlayabilmesi gerekir. Bu sayede çocuğun yorumlama gücü de gelişmiş olacaktır.

Çocuk gazete ve dergileri, çocukların okumaya özendirilmesinde, güncel hayatla bağlantı kurmasında yardımcı türlerdir. Çocukların genel kültürlerinin artması, okuma zevklerinin gelişmesi, sosyal hayatla okul hayatı arasında bağ kurabilmeleri, güncel olayları takip etmeleri gibi çeşitli amaçlarla hazırlanabilir. Ayrıca okullarda öğretmenlerin ve öğrencilerin işbirliğiyle de gazete ve dergiler hazırlanabilir. Bunlar çocuklara ekip çalışması yapmayı, birlikte bir şeyler üretmeyi öğretir. Bu tür dergi ve gazete hazırlayan çocukların yaratıcılıkları, araştırmacı kişilikleri gelişir, anlatma, özetleme, resimleme becerileri gelişir ve en önemlisi bir sonraki sayı için yazmaya güdülenirler.

Doğa ve fen kitapları özellikle, çocuğun doğayı ve bilim dünyasını tanımada, araştırmacı bir ruha sahip olmasında faydalı olur. Bilim dünyasını tanıma olanağı bulan çocuk gelecekte bilim adamı olma idealine sahip olabilir, bilimsel pek çok konuda sağlıklı bilgilere ulaşabilir. Bu tarz kitapların sahip olması gereken en önemli özellik bilgi açısından eksiksiz ve doğru olmalarıdır. Bu yüzden yazar ve yayıncı çok titiz davranmalıdır. Dikkat edilmesi gereken bir diğer husus da yakından uzağa ilkesidir. Öncelikle çocuğun yakın çevresiyle ilgili bilgiler veren kitapların seçilmesi daha sağlıklı olacaktır.

2.4. Çocuk Edebiyatı Türlerinin Tasnifi ve Seviyelendirilmesi

Çocuk edebiyatı ürünleri çocuk edebiyatı araştırmacıları tarafından çok farklı şekillerde tasnif edilmiş, gerek çocuk edebiyatı kitaplarında gerekse dergiler tarafından özel sayı olarak çıkarılan çocuk edebiyatı kitabı niteliğindeki araştırmalarda bu türlerin sınıflanmasında tam bir ortaklık sağlanamamıştır. Hatta bu kitaplara alınan örnek metinlerde bile sıkıntıya düşülmüştür.

Roman, hikâye, masal, destan ve efsane, anı, gezi yazıları, mektup, biyografi, fıkra, deneme, köşe yazısı, sohbet, şiir, tiyatro ve dramatisasyon, türkü, mani, ninni, tekerleme, bilmece, çizgi roman, doğa ve fen kitapları, çocuk gazete ve dergileri çocuk edebiyatı ürünleri olarak değerlendirilebilir. Bu türleri daha da artırmak mümkündür.

Ancak burada önemli olan bu türleri çocukların yaşlarına, gelişim özelliklerine göre *tasnif etmek* ve *seviyelendirmek*dir.

Tasnif ve *seviyelendirme* kavramları iç içe geçmiştir. Bu kavramları tema ve türün, öğrenci düzeyine göre derecelendirilmiş biçimi olarak açıklamak mümkündür. *Tasnif yatay* ekseninde, *seviyelendirme* ise *düşey* ekseninde ilerleme gösterir. Bazı edebî türler ve temalar belirlenmiş sınıf düzeylerinde işlenir. Bu tasniften sonra, sınıf düzeyine göre değiştirilebilen *edebî türler* ve *temalar* içerikleri, dil ve anlatım özellikleri, kelime hazineleri gibi ölçütlere göre zenginleştirilerek seviyelendirilirler. Tema ve türlerin tasnifi ve seviyelendirilmesine dair yapılacak bu tarz çalışmalar, öğrencilerin okuma becerisini geliştirmelerine yardımcı olur ve okuma alışkanlığı kazandırmada kolaylık sağlar.

Edebî türlerin tasnifi ve seviyelendirilmesine *İlköğretim Türkçe Dersi (1-5. Sınıflar) Öğretim Programında* yer verilmemiştir. *İlköğretim Türkçe Dersi (6,7,8. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzunda* (2006, s. 57) ise kısa da olsa değinilmiştir. “6, 7 ve 8. Sınıflarda Yer Verilmesi Gereken Türler” adıyla ayrı bir bölüm konulmuş ve bu bölümde çocuklara okutulması gereken türler şöyle sınıflandırılmıştır:

“6. sınıfta; şiir, hikâye, anı, masal, fabl, deneme, tiyatro, mektup;

7. sınıfta; şiir, hikâye, anı, deneme, tiyatro, sohbet (söyleşi), gezi yazısı, biyografi;

8. sınıfta; şiir, hikâye, anı, makale, roman, deneme, sohbet (söyleşi), eleştiri, destan türlerinde metinlere mutlaka yer verilecektir. Bu türler dışındaki türlere de metinlerde yer verilerek öğrencilerin farklı türden metinlerle karşılaşması sağlanmalıdır.”

Bu programa göre ilköğretim ikinci kademedeki bir çocuk “şiir, hikâye, anı, masal, fabl, deneme, tiyatro, mektup, sohbet (söyleşi), gezi yazısı, biyografi, makale, roman, eleştiri, destan” olmak üzere toplam on beş türle karşılaşacaktır. “Fıkra, efsane, ninni, türkü, mani, bilmece, tekerleme, köşe yazısı” gibi türlere programda yer verilmemiş, “öğrencilerin farklı türlerde metinlerle karşılaşması sağlanmalıdır” diyerek öğretmenin tercihinin bırakılmıştır. Programda bu türlerin tasnifinin neye göre böyle

yapıldığı ile ilgili bir açıklama da yapılmamış, bu seçimlerle ilgili ölçütlere de yer verilmemiştir.

Bazı türlere her üç sınıfta da yer verilirken, bazı türlerle çocuğun tanışması 8. sınıfa bırakılmıştır. Bunun gerekçesiyle ilgili bir açıklama da mevcut değildir. Mesela şiir, hikâye, anı, deneme türleri her üç sınıfta da mutlaka okutulması gerekirken, tiyatro, sohbet (söyleşi) iki sınıfta, masal, fabl, mektup, gezi yazısı, biyografi, makale, roman, eleştiri, destan sadece bir sınıfta bulunmaktadır. Çocukların çok hoşuna giden roman türüyle çocuğun tanışmasının neden 8. sınıfa bırakıldığı, 6. sınıfta masalla karşılaşan çocuğun destanla neden 8. sınıfta tanıştığı, hatta efsaneye neden yer verilmediği herhangi bir gerekçeye dayandırılmamıştır.

Çok önemli bir nokta da çocuk edebiyatı ürünlerinin seviyelendirilerek öğrencilere sunulmasıdır. Kitapların öğrenci seviyesine uygunluğu 1936 programında vurgulanmış, 1948 programıyla birlikte de konular ve türler, sınıflara göre derecelendirilmiştir. Ancak seçilecek eserleri derecelendirme görevi öğretmenlere, anne babalara bırakılmıştır. Programlarda edebî ürünlerin tasnifi ve seviyelendirilmesi açısından ilerleme kaydedilmiş olsa da öğretmen, öğrenci ve aile açısından tam bir somutlaşma yoktur.

Çocukların farklı yaş seviyelerindeki okuma eğilimleri de çocuk edebiyatı araştırmacıları tarafından da farklı şekillerde ortaya konmuştur. Mesela Güleriyüz (2002, s. 218) 1252 öğrenciye “En çok sevdiğiniz edebiyat türü aşağıdakilerden hangisidir?” sorusunu sormuş ve aşağıdaki sonuçlara ulaşmıştır:

Tablo 2.1

Öğrencilerin Sevdiği Edebi Türler

Edebi Tür	4. Sınıf %	5. Sınıf %	6. Sınıf %	7. Sınıf %	8. Sınıf %	Toplam %
Roman	6	15	22	43	33	22
Öykü	38	3	7	1	1	10
Masal	15	9	6	1	1	6
Destan	1	-	2	4	7	3
Şiir	10	23	17	20	19	18
Efsane	10	23	20	16	25	18
Tekerleme	6	6	2	2	3	4
Gezi	4	4	11	9	4	7
Anı	5	11	2	2	3	4
Bilim sanat	5	6	11	-	13	7
Toplam	100	100	100	100	100	100

(Güleryüz, 2002, s. 218)

Tablo incelendiğinde öğrencilerin en çok sevdiği türün roman, sonrasında ise şiir ve efsane olduğu görülecektir. Destan, tekerleme ve anı ise öğrencilerin en az ilgi gösterdikleri türlerdir. Öğrencilerin romana gösterdikleri ilgi 4. sınıftan 8. sınıfa kadar anlamlı bir artış gösterirken, öykü ve masalda ise anlamlı bir azalma görülmektedir. Şiir ve efsane ise her sınıf seviyesinde sevilen türlerdir.

Ancak bu sonuçlara küçük bir örneklem üzerinden ulaşıldığı için kesin bir veri olarak kullanılması doğru değildir, sadece bir fikir vermesi bakımından yardımcı olabilir. Ayrıca, tek başına “En çok sevdiğiniz edebiyat türü aşağıdakilerden hangisidir?” sorusu, çocukların türlere karşı eğilimi konusunda yeterli ve doğru bilgi edinebileceğimiz bir soru değildir, bunu kesin olarak ölçebilmek için daha detaylı araştırmalar yapılmalıdır.

Gökşen (1985, s. 16-22), çocuğun vücut yapısında olduğu gibi manevi hayatında da bazı gelişme çağları olduğunu söyler ve bu çağları “1. Okul öncesi ve masal çağı 2.

Okul çağı” olarak ikiye ayırır. Okul öncesi ve masal çağında çocuk okul çağı olan 6-7 yaşlarına gelinceye kadar birtakım yararlı ve eğlenceli araçlarla meşgul edilmeli, yani okula hazırlanmalıdır. Gökşen bu çağın araçlarını çocuk kitaplıkları, çocuk kitaplıklarındaki yararlanılabilecek araçları da resimli kitaplar, boyamalar ve resim çalışmaları, tekerlemeler, şiirler, plaklar, masallar ve hikâyeler diye açıklar.

Gökşen, çocuk kitaplıklarını dar anlamıyla birer kitaplık değil çocuk kulüpleri olarak görmemiz gerektiğini söyler. Resimli kitaplar; çocukların karıştırmaya bayıldığı bir türdür. Bu yüzden Batı ülkelerinde 1-2 yaşındaki çocuklar için sırf resimlerden meydana gelen “bebek kitapları” hazırlanmaktadır. Daha ileri yaşlarda bunların altlarında birer kelime ya da cümle olan türleriyle çocuk karşılaştırılır. Çocuk kalem tutabilecek yaşa geldiğinde ise eline resimli defterler, kitaplar verilir, bunları boyamaları istenebilir. Ya da anlatılan bir masaldan, hikâyeden edindiği izlenimleri boya ile canlandırması istenebilir. Çocuk tekerlemeleri, çocukların oyun oynarken söylediği sürrealist şiirciklerdir. Neşe, hareket gibi hayati değerler taşıdığı ve çocuklara dil alıştırmaya fırsatı sağladığı için Türkçe, dramatisasyon, hayat bilgisi derslerinde ihmal edilmemelidir. Küçük ve basit şiirler, aşırıya kaçmamak şartıyla çocuklara ezberletilip tekrar ettirilmelidir. Usta masal ve hikâye anlatıcılarının ses kayıtları da çocuğun dil eğitimi bakımından fayda sağlayabilir. 4-5 yaş arasındaki çocuklar, kahramanı çocuk olan veya hayvan konulu hikâye ve masallardan hoşlanırlar. Okula henüz başlamamış bu çocuklara hikâye ve masallar ya doğrudan doğruya anlatılır veya yazılısından okunur.

Okul çağı ise “1. Masal çağı (Okul öncesinin devamı) 2. Serüven veya Robenson çağı 3. Soyut konulara eğilim yaşı” olmak üzere üçe ayrılır.

Masal çağı, 4-5 yaşından 8-9 yaşına kadar sürer. 9-10 yaşına kadar kız ve erkek çocuklarının okuma eğilimleri arasında bir ayrılık görülmez. İlkokulun ilk sınıflarındaki çocuklar, kahramanı çocuk olan veya hayvan ve tabiat konulu hikâyelerden, masal ve efsanelerden zevk alırlar. Serüven-Robenson çağı, 9-10 yaşlarından 12-13 yaşlarına kadar sürer. 9-10 yaşından sonra erkek çocukları serüven, gezi, tarih, kahramanlık konulu hikâyelerden ve bilgi veren kitaplardan zevk almaya başlarlar. Kızlar ise ev ve okul hayatıyla ilgili konulara, yararlı bilgilere karşı daha çok ilgi duyarlar. Gerçekçi hikâyeler, tabiat konuları, biyografiler, başka ülkeleri tanıtan yazılar da bu çağdaki kız

ve erkek çocuklarının severek okudukları türlerdir. Mizahtan hoşlanırlar. Soyut konulara eğilim çağı, çocuğun ilkokulu bitirip ortaokula geçtiği, bülüğa ermeye başladığı zamandır. Kız ve erkek çocukların okuma eğilimlerinde farklar gözükebilir. Genel olarak bu çağın çocukları daha soyut, fikrî ve hissî konularla (şiir, roman, dram gibi) meşgul olurlarsa da kızlar, bu konuların sevgi, bağlılık, fedakârlık vb. temalarını işleyen daha romantik olanlarını tercih ederler.

Gökşen, bu değerlendirmelerinin sonrasında okuma eğilimlerinin kesin olmadığını, çocuğun şahsi zevki, aile çevresi, içinde yaşadığı toplum ve zaman gibi çeşitli nedenlerin okuma eğilimlerinde ayrılıklara yol açabileceğini söyler. Ancak Gökşen bütün bu tasnifleri neye göre yaptığını, hangi ölçütleri kullandığını belirtmez.

Yalçın ve Aytaş (2008, s. 38-42) okuyucu zümreleri açısından çocuk edebiyatını; 0-5 yaş grubu (okul öncesi), 6-8 yaş grubu (1. kademe 1. devre), 9-12 yaş grubu (1. kademe 2. devre) ve 13-15 yaş grubu (ilk gençlik çağı) olmak üzere 4'e ayırır.

Yalçın ve Aytaş, kelime oyunlarından hoşlanan, basit cümleler kurabilen 0-5 yaş arasındaki çocukların ninniler, resimli kitaplar, şarkılı ve danslı oyunlar, tekrar kelimelerinin çok olduğu şiirler, tekerlemeler, bilmeceler, fıkralar, masallar, canlandırma (tiyatro) türlerinden hoşlandıklarını belirtir. 6-8 yaş arasındaki çocuklar, kahramanları çocuk ve hayvan olan öyküleri, söylenceleri, fablları, destanları, masal unsurunun hâkim olduğu resimli kitapları beğenirler. 9-12 yaş arasındaki çocuklar, bütünden parçaya giden, hayal ve imgelere dayanan, tarihi olayları ele alan eserlerden hoşlanırlar. 13-15 yaş arasındaki çocuklar teorik konulara, spor, eğlence, fen ve tabiat konulu araştırmalara, gizlilik içeren roman ve öykülere ilgi duyarlar. Bu yaş grubundaki kızlar sevgi, bağımlılık, özveri konularını işleyen duygusal eserlerle, sanat değeri olan kitap ve dergilerle; erkekler soyut, duygusal düşünceye dayalı eserlerle, gazetelerdeki güncel olaylarla, spor yazılarıyla ilgilenirler.

Tuncer (2000, s. 198-202) ise çocukların farklı yaşlarda ilgi duydukları konuları ve türleri "1-6 yaş, 7-8 yaş, 9-10 yaş, 11-12 yaş ve 13-14 yaş" şeklinde 5 ayrı döneme ayırarak tek tek açıklar:

1-6 yaş dönemi: İnsan hayatının en önemli yılları olup, bedensel, ruhsal ve zihinsel gelişme çağıdır. Bu dönemde yetenekler gelişir, alışkanlıklar şekillenir. Çocu-

ğun bağımsızlığı giderek artar. Bir buçuk yaşındaki bir çocuğun kitap sayfalarını çevirdiği, resimlerde tanıdığı kişi ve objeleri kendi dilinde ifade ettiği görülmektedir. Bu yüzden, çocuğu bu ilk yaşlarından itibaren kitapla tanıştırmak, onu ileride iyi bir okuyucu yapmak için atılacak ilk adımdır. Bu dönem, masal ve hikâye okuma/anlatma dönemidir. Bellekleri çok kuvvetli olduğundan, sevdikleri masal/hikâyeyi tekrar dinlediklerinde bir kelimenin değiştirilmesine bile dayanamazlar. Bu dönemde resimli kitaplarla yapılan olumlu bir tanışma, kitap sevgisinin doğmasına ve kitapların bir eğlence ve bilgi kaynağı olduğunun anlaşılmasına yardımcı olur.

7-8 yaş dönemi: Çocuğun okula başlamasıyla arkadaşlık duygusu gelişir. Aile çevresinin yanında okul çevresi de etkili olmaya başlar. Okuma-yazma öğrenilmiş olmakla birlikte, dikkat süresi hâlâ kısadır. Hayal gücü geniş ve canlıdır; fakat kurduğu hayaller tanıdığı şeylere aittir. Bu dönemde çocuklar, basit halk masallarından, gerçek veya hayal üstüne kurulmuş doğa kitaplarından, kişilik verilmiş makinelerle ait hikâyelerden, başka ırk ve milletten çocukları konu alan eserlerden ve basit şiirlerden zevk alırlar. Hikâye kitapları, çocukta doğruluk, cesaret, hoşgörü, yardımseverlik gibi iyi huyların yerleşmesine yardımcı olduğu gibi çocuğun edebî temelini de oluşturur.

9-10 yaş dönemi: Bu yaşlardaki çocuk birçok şeyi öğrenmiş, yararlı alışkanlıkları kazanmıştır. Bu dönem hayal gücünün en geniş olduğu dönemdir. Bu yüzden klasik fakat uzun masallardan “Alice Harikalar Ülkesinde, Peter Pan” gibi fantezi romanlara kadar, hayal gücünü besleyen bütün eserleri okurlar. Gerçekleri bildikleri hâlde, hayali unsurları da aynı doğallıkla kabul edebilirler. Diğer okudukları türler arasında; günlük hayattan alınma realist hikâyeler, başka ülkeler ve toplulukların (özellikle Kızılderililer) gelenek ve göreneklerini anlatan eserler, basit makinelerin çalışmasını açıklayan kitaplar, fabllar, vahşi doğayla ilgili hikâyeler ve şiirler vardır.

11-12 yaş dönemi: Bu dönemde, kız ve erkek çocuk arasındaki ilgi farklılaşması iyice belirginleşmiştir. Erkek çocuk sporla yakından ilgili olup, macera arzusu da arttığından bol bol macera romanı okur. Kız çocuk ise daha hayalperest ve romantik olmuştur. Bu yaştaki çocukların değerli/değersiz ayrımı yapmadan ellerine geçirdikleri her şeyi okuduklarını, yani okuma arzusunun dorukta olduğunu görüyoruz. Bu bakımdan, tarih, biyografi, hayvan hikâyeleri, efsaneler, doğa ve fen konularındaki

kitapları okurlar; fen kitaplarındaki deneyleri yaparlar. Ayrıca gülmek için de okurlar. Çizgi roman da bu dönemde en çok okunan türlerdendir.

13-14 yaş dönemi: Çocukluktan yetişkinliğe geçiş devri olan bu dönemde çocuk ya içine kapanmakta ya da isyankâr bir tutum sergilemektedir. Bu yaşlarda çocuklar, örnek alacakları kahraman ararlar. Bu bakımdan en yararlı eser türü biyografilerdir. Erkek çocuklar, sporun yanında fen kitaplarına (taşıtların, iletişim araçlarının, bilgisayarların nasıl yapıldığı, nasıl çalıştığı gibi) ilgi duyarlar. Macera romanları, sporla ilgili dergileri okurlar. Kız çocuklar ise romantik eserleri, meslek hikâyelerini ve dedektif romanlarını severler. Ayrıca, evcil hayvanlarla ilgili realist eserler, tarihi romanlar, ince mizah içeren kitap ve dergilerden zevk alırlar. Koleksiyon merakı da bu yaşlarda çok artar. İlgileri çok çeşitli, fakat kısa sürelidir. Hayal kurma güçleri idealizme doğru dönüşmüştür.

Tuncer (2000, s. 198-202); 1-6 yaş dönemi için, masal, hikâye, resimli kitaplar; 7-8 yaş dönemi için, basit halk masalları, gerçek veya hayal üstüne kurulmuş doğa kitapları, kişilik verilmiş makinelerle ilgili hikâyeler, başka toplum ve milletten çocukları konu alan eserler ve basit şiirler; 9-10 yaş dönemi için, klasik fakat uzun masallar, günlük hayattan alınmış realist hikâyeler, başka ülkeler ve ırkların gelenek ve göreneklerini anlatan eserler, basit makinelerin çalışmasını açıklayan kitaplar, fabllar, vahşi doğayla ilgili hikâyeler ve şiirler; 11-12 yaş dönemi için tarih, biyografi, hayvan hikâyeleri, efsaneler, doğa ve fen konularındaki kitaplar, çizgi romanlar; 13-14 yaş dönemi için ise, biyografi, fen kitapları, macera romanları, spor dergileri, romantik eserler, meslek hikâyeleri, dedektif romanları, evcil hayvanlarla ilgili realist eserler, tarihi romanlar, ince mizah içeren kitap ve dergileri önermektedir.

Sever (2010, s. 35-74) ise “Okul öncesi 2-3 yaş, Okul öncesi 3-4 yaş, Okul öncesi 4-5 yaş, Okul öncesi 5-6 yaş, İlköğretim dönemi 6-8 yaş, İlköğretim dönemi 8-10 yaş, İlköğretim dönemi 10-12 yaş ve üstü” dönemleri şeklinde vermiş ve her bir dönemin genel dil özelliklerini, yapılabilecek uygulamaları anlatmış ve kitap önerilerinde bulunmuştur. Hatta “Çocuk Kitaplarının Çocuğun Dil Gelişimine Etkisi”, Çocuk Kitaplarının Çocuğun Bilişsel Gelişimine Etkisi”, “Çocuk Kitaplarının Çocuğun Kişilik Gelişimine Etkisi” şeklinde üç başlık altında bu yaş dönemlerini ayrı ayrı incelemiştir.

Sever'e göre okul öncesi 2-3 yaş arasındaki çocuklar banyo kitapları, sesli kitaplar, çocuğun el yapısına uygun boyutta hazırlanmış özel biçimli kitapçıklardan, okul öncesi 3-4 yaş arasındaki çocuklar yinelenen ses ve sözcüklerden hoşlandıkları için bilmece, tekerleme ve şiirden, okul öncesi 4-5 yaş arasındaki çocuklar yazısız resimli kitaplardan, olay örgüsü hareketli olan öykülerin okunmasından, okul öncesi 5-6 yaş arasındaki çocuklar bilmece, tekerleme söylemekten, masal, fıkra dinleme ve anlatmaktan, kısa şiirler ezberlemekten, öykü dinlemekten, resimli kitaplardan yeni öyküler oluşturmaktan hoşlanırlar. İlköğretim dönemi 6-8 yaş arasındaki çocuklara ait küçük bir kitaplık hazırlanmalı, böylece kitapla etkileşim içinde olmaları sağlanmalıdır. 10 yaş ve üstündeki çocuklar ise değişik türlerin en özgün örnekleriyle karşılaştırılmalıdır. Görüldüğü gibi Sever, ilköğretim çağındaki çocuklar için önerilerde bulunmakla yetinmiş, çocukların ne tarz kitaplara ilgi duyduklarını belirtmemiştir.

Baraz (1987'den akt. Akbayır, 2010, s. 11-12) ise yaş dönemlerini "Okul Öncesi Dönem, Masal Dönemi, Serüven Dönemi, Soyut Konulara Eğilim Dönemi" şeklinde dörde ayırmış ve çocukların yaş gruplarına göre okuma eğilimlerini şu şekilde belirlemiştir:

Tablo 2.2

Çocukların Yaş Gruplarına Göre Okuma Eğilimleri

0-6 YAŞ

OKUL ÖNCESİ DÖNEM

• Ninniler	• Masal (anlatma)
• Resimli Kartlar	• Öykü (anlatma, Okuma)
• Çekici Kartlar	• Şiir
• Tekerlemeler	• Kaset-CD
• Bilmece-Atasözü-Fıkralar	• Video-TV
• Destanlar-Efsaneler	• Çocuk Kitaplığı
	• Çocuk Kulübü-Tiyatrosu

Bu yaşlardaki çocukların eğilimlerinde cinsiyetler arası fark yoktur.

Tablo 2.2. (devamı)

7-9 YAŞ**MASAL DÖNEMİ**

- Kişileri çocuk olan öyküler
- Kişileri hayvan olan öyküler
- Tatil ve doğa öyküleri
- Peri masalları
- Efsaneler-destanlar-fıkralar
- Fabllar

Okul öncesinin devamı olan bu dönem çocuklarında cinsiyet farkı henüz net olarak belirginleşmemiştir. Fakat kız çocuklarında bu dönem daha uzun sürebilir. Bu dönem çocukları en çok (% 75) masallardan hoşlanırlar. Kitaplar, resimli olmalıdır.

10-12/13 YAŞ**SERÜVEN DÖNEMİ**

Kız	Erkek	Kız/Erkek Ortak
• Ev- okul yaşamı	• Serüven kitapları	• Mizah
• Yararlı bilgiler	• Gezi kitapları	• Biyografiler
• Şiir-tiyatro eğitimi	• Öyküleştireilmiş tarih, kahramanlık konulu kitaplar	• Polisiye
• Duygusal kitaplar	• Öyküleştireilmiş fen, doğa konulu kitaplar	• Yabancı ülkeler
• Kadın / erkek yaşamını anlatan kitaplar		

Bu yaş çocuklarında artık yavaş yavaş gerçeğe yönelme başlamıştır. Cinsiyetler arası fark vardır.

12-13/15 YAŞ**SOYUT KONULARA EĞİLİM DÖNEMİ**

Kız	Erkek
• Sevgi, bağlılık, özveri konularını işleyen, duygusal öykü, roman, şiir, tiyatro eserleri Sanat değeri olan dergiler	• Soyut, duygusal, düşünsel öykü, roman, şiir ve tiyatro eserleri
	• Gazeteler, güncel konular, spor yazıları

Cinsiyet farkının özellikle belirginleştığı bu dönemde çocuklarda sanata eğilim artar.

Araştırmacıların çocukların okuma eğilimleri konusundaki görüşlerini çoğaltmak mümkündür. Yalnız burada önemli olan yukarıda verilen örneklerden de anlaşılacağı üzere çocuk edebiyatı araştırmacılarının çocukların yaş dönemlerine göre türlere gösterdikleri ilgi konusunda farklı görüşlere sahip olmalarıdır. Bu açıklamalardan anlaşıldığı gibi, çocuklara hangi yaş döneminde hangi türün okutulması gerektiği önemli bir problem oluşturmaktadır.

Çocukların yaş dönemlerinde türlere gösterdikleri ilginin ve çocuk edebiyatı ürünlerinin tasnifinin yanında önemli bir problem de çocuk kitaplarının seviyelendirilmesidir. “Bu kavramdan kasıt, çocuk edebiyatı ürünlerinin ve bu doğrultuda çocuk kitaplarının; yaş seviyelerine, çocukların zihinsel-sosyal gelişim durumlarına ve kelime hazinelerine göre sınıflanmasıdır” (Baş, 2006, s. 98).

Ülkemizde her yıl yayımlanan binlerce çocuk kitabının çok azında seviyelendirme yapılmış, hedef aldığı kitleye dair açıklamalar yer almıştır. Yapılanlarda da yazarın veya yayımcının neye göre eserin üzerine 1, 2, 3...8. sınıf yazdığı belirtilmemiştir. Ne yazık ki çocuklar bu şekilde gelişigüzel hazırlanmış kitaplarla karşılaşmakta, veliler çocuklarına bu kitapları almak zorunda kalmaktadır.

Ülkemizde çocuk kitaplarının neye göre seviyelendirilmesinin yapılacağına dair dikkate değer bir çalışma mevcut değildir. Yabancı ülkelerde yayımlanan çocuk kitaplarında ise seviyelendirme genelde kelime hazinesi esas alınarak yapılmaktadır. Baş (2006, s. 100-102), yaptığı çalışmada yabancı ülkelerde yayımlanan çocuk kitaplarından bazılarını seviyelerine göre değerlendirmiştir. Bunlardan bazıları şunlardır:

Longman (1987) “*Classics*” adı altında yayımladığı çocuk kitaplarını “Düzyey-1; Düzyey-2; Düzyey-3” şeklinde seviyelendirmiştir. Düzyeylerde yer alan kelime sayıları şu şekilde sıralanmıştır:

- Düzyey-1: 500 kelimelik “kelime hazinesi”
- Düzyey-2: 900 kelimelik “kelime hazinesi”

- Düzey-3 1300 kelimelik “kelime hazinesi”

Kitapların düzeyleri arasında 400 kelimelik bir artış söz konusudur.

Pearson Education Limited (1999) ise Amerikan İngilizcesini dikkate alarak yayımladığı “*Classics*” dizisindeki çocuk kitaplarını “en altta başlayan, yeni başlayan, kolay, ilk-orta, orta, üst-orta, ileri” şeklinde seviyelendirmiştir. Bu dizide kullanılan kelime sayıları şu şekilde sıralanmıştır:

- En altta başlayan: 200 kelime
- Yeni başlayan: 300 kelime
- Kolay: 600 kelime
- İlk-orta: 1200 kelime
- Orta: 1700 kelime
- Üst-orta: 2300 kelime
- İleri: 3000 kelime

Bu dizideki kelime artış oranı ise sırasıyla “100, 300, 600, 500, 600, 700” şeklinde olmuştur.

Ülkemizde de çocuklara kazandırılmak istenen hedef kelimelere göre kitaplar hazırlamak mümkündür. Ancak yayımlanan çocuk kitaplarının neredeyse hiçbirinde böyle bir uygulama yapılmamaktadır. Elbette ki de seviyelendirme sadece kelime hazinesine bağlı olarak yapılacak denilemez. Amaca göre seviyelendirmeler de yapılabilir. Örneğin çocukların gelişim dönemleri göz önünde bulundurularak ya da okudukları sınıf seviyelerine göre çalışmalar yapılabilir. Çocuk gelişimiyle, söz varlığıyla ilgili çalışmalar çocuk kitabı yazarlarına yol gösterebilir. Bu konuda öğretmenlere yol gösterebilecek bazı kılavuzlar ve kataloglar¹ mevcuttur. Burada önemli olan bu katalogların zamanla yenilenerek öğrencilere, öğretmenlere ve ailelere sunulmasıdır. Kataloglar zaman aşımına uğramamalıdır. Bu açıdan bakıldığında

¹ Eğitim-Sen bu yönde iki önemli katalog hazırlamıştır. Ayrıntılı bilgi için bk. *Okul Öncesi Çocuk Edebiyatı Kitap Kataloğu*. (Proje Danışmanları: Prof. Dr. Gülçin Alpöge, Yrd. Doç. Dr. Necdet Neydim). Eğitim Sen Yayınları, Ankara, 2011; *İlköğretim Çocuk Edebiyatı Kitap Kataloğu*. (Proje Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Necdet Neydim). Eğitim Sen Yayınları, Ankara, 2011. Bunun dışında bk. Sedat Sever, Selahattin Dilidüzgün, Necdet Neydim, Canan Aslan. *İlköğretimde Çocuk Edebiyatı*. Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 2007; Sıddık Akbayır. *Çocuğum Neyi Okumalı?*. Pegem Akademi. Ankara, 2010.

İlköğretim Yüz Temel Eser de yol gösterici olabilir. Millî Eğitim Bakanlığı bu listeyi ilköğretim 5, 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırmak için tavsiye ettiğini söylemiş, ancak kitapları seviyelendirmemiştir. Bu listenin daha verimli kullanabilmesi için seviyelendirilmesi gerekmektedir.

2.5. Okuma Alışkanlığı ve Çocuk Edebiyatında Edebî Türler Üzerine Yapılan Araştırmalar

Çocuk edebiyatında kullanılan edebî türlerin çocukların okuma alışkanlığına etkisi üzerine bugüne dek ülkemizde bir araştırma yapılmamıştır. Çocuk edebiyatı alanında yapılan çalışmalar, “Çocuğun gelişim özellikleri ve ihtiyaçları, çocuk eğitimi, çocuk edebiyatı tarihçesi, çocuk kitabı bibliyografyaları, çocuk edebiyatı türleri, çocuk kitaplarının biçimsel ve içeriksel özellikleri, okuma alışkanlığı, çocuk gazete ve dergileri, ders kitapları, çocuk oyunları, çeviri çocuk kitapları, çocuk edebiyatında ideoloji, okul öncesi dönemde çocuk edebiyatı” gibi konularla ilgilidir.

Görüldüğü gibi okuma alışkanlığı ve çocuk edebiyatı türleri üzerine ayrı ayrı araştırmalar yapılmış, ancak birbiri üzerindeki etkisi üzerine araştırma yapılmamıştır. Çocuk edebiyatı türlerinin okuma alışkanlığına etkisi üzerine bir araştırma bulunmadığından, aşağıda okuma alışkanlığı üzerine ülkemizde ve yurt dışında yapılmış çalışmalar değerlendirilmiştir.

2.5.1. Ülkemizde yapılan araştırmalar

Yeşiltaş (1988), yaptığı araştırmasında halkın gazete okuma eğilimlerini saptamak, bir okur profili oluşturmak istemiştir. Araştırma evrenini Çemberlitaş Kız Yurdunda kalan 200 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak açık, kapalı ve alternatif cevaplar serisiyle yapılan sorulardan oluşan 35 maddelik bir anket kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğrenciler büyük oranda (% 40,5) “arada sırada” gazete okuduklarını belirtmişlerdir. Her gün gazete okuyan öğrencilerin oranı ise % 20’dir. Gazete okumama nedenlerine yönelik olarak sorulan soruya öğrencilerin % 36’sı “maddi olanaksızlıklar”, % 29’u ise “zaman yetersizliği” cevabını vermişlerdir. Gazete okuma nedenlerinin ise büyük oranla (% 83) “çevrede ve dünyada olanları öğrenme” ihtiyacı olduğunu söylemişlerdir. Gazetelerin ilk okunan

sayfalarına ilişkin sorulan soru öğrencilerin ilgilerini belirlemeye yöneliktir. Bu soruya öğrencilerin çoğu (% 71,5) “ilk sayfa” cevabını vermiştir. Bunu “köşe yazıları” (% 18,5) cevabı izlemiştir.

Yılmaz (1990), yaptığı araştırmasının amacı halk kütüphanelerinin genç okuyucuların okuma alışkanlığını nasıl etkilediğini tespit etmektir. Araştırmanın evrenini Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi’ne gelen 12-14 yaş arası 181 genç okuyucu oluşturmaktadır. Veri toplama tekniği olarak gözlem, görüşme ve anket kullanılmıştır. Sonuçta, Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi’nin genç okuyucularının okuma alışkanlığına, belirleyici oranda olumlu etkisinin olmadığı saptanmıştır. Öğrencilerin kitaba ulaşmak için çoğunlukla “satın alma”yı (% 39,2) tercih ettiği, çok azının (% 8,8) kütüphaneyi kullandığı görülmüştür. Ayrıca araştırmacının öğrencilerle yaptığı görüşmeler de öğrencilerin kütüphaneyi genellikle ödev yapmak için kullandığını (% 73,5) göstermektedir.

Bayram (1990)’ın yaptığı araştırma gezici halk kütüphanelerinin öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmasındaki etkisini araştırmayı amaçlamaktadır. İlkokul çağına bireyin okuma alışkanlığı kazanmasında çok hassas bir dönem olduğu düşünülerek, Aydınlikevler İlkokulu öğrencilerinden seçilen 9-11 yaş arası 450 öğrenci çalışma grubu olarak seçilmiştir. Yapılan çalışmada gezici kütüphaneyi kullanan öğrencilerin, gezici kütüphaneyi araç ve personel açısından nasıl değerlendirdikleri saptanıp okuma alışkanlığı kazanmalarında veya kazanılmış okuma alışkanlığını sürdürmelerinde gezici kütüphane hizmetinin bir katkısı olup olmadığı incelenmiştir. Bunların yanı sıra kütüphaneyi kullanan ve kullanmayan öğrencilerin okumaya karşı ilgilerini kimlerin veya nelerin belirlediği araştırılmıştır. Araştırma sonucunda gezici kütüphanenin personel, bütçe, araç yönünden yetersiz olduğu görülmüş, bu nedenle hizmetlerini tam anlamıyla yerine getirememesi sonucu öğrencilerin okuma becerilerini geliştirmede, onlara kitabı sevdirmede ve dolayısıyla okuma alışkanlığını kazandırmada etkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Devrimci (1993), araştırmasını ilkokul 5. sınıfa giden çocukların okuma alışkanlıklarını incelemek amacıyla planlamıştır. Araştırmada sosyoekonomik düzeyin, anne-babanın öğrenim durumunun ve cinsiyetin çocukların okuma alışkanlıkları üzerine etkisini incelemiştir. Araştırmanın örneklemini 60. Yıl İlköğretim Okulu ve

Bahçelievler Ulubatlı Hasan İlköğretim Okulundaki 5. sınıflarda öğrenim gören, A.S.E.D'de 100, Ü.S.E.D'de 100 olmak üzere toplam 200 çocuk oluşturmaktadır. Çalışmaya alınacak çocuklar basit rastgele örnekleme yöntemi ile seçilmiş olduğundan 96 kız, 104 erkek çocuktan oluşmuştur. Veri toplama aracı olarak iki tanesi açık uçlu, 23 tanesi kapalı uçlu sorulardan oluşan 25 soruluk bir anket formu kullanılmıştır. Anket formu çocukların okuma alışkanlıkları, ailenin okuma alışkanlığı ve çocukların kütüphane kullanma alışkanlıkları ile ilgili sorulardan oluşmaktadır. Anket formları, araştırmacı tarafından çocuklara uygulanmış, toplanan veriler sosyoekonomik düzey ve cinsiyetlere göre tablolaştırılmıştır. Tablolar Ki-Kare (X), Kolmogrov Simirnov ve Fisher Kesin Ki-Kare istatistiksel testleriyle analiz edilmiştir. Sonuçta çocukların kitap okumayı sevmeleri, boş zamanlarını değerlendirmeleri ve okudukları yayın türleri konusunda sosyoekonomik düzey ve cinsiyetin etkili olmadığı bulunmuştur. Kütüphanelerden yararlanma alışkanlıklarında, sosyoekonomik düzey etkili olmuş, cinsiyet etkili olmamıştır. Ailelerin okuma alışkanlıklarında ise sosyoekonomik düzey ile eğitim farklılıkları arasında önemli farklar tespit edilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin çocukları kitap okumaya yönlendirmelerinde sosyoekonomik düzeyler arasında anlamlı farklılık bulunmamışken, öğretmenlerin çocukları kitap okumaya yönlendirme şekillerinde gruplar arası anlamlı farklılık bulunmuştur.

Mavi (1995)'nin yaptığı araştırmanın amacı, Ankara ili İlköğretim okullarında 1993-1994 öğretim yılında 6. sınıfa devam eden öğrencilerin okuma alışkanlıkları ile okumadaki hatalı davranışlarını belirlemek ve bunlara çözüm önerileri geliştirmektir. Bu amaçla önce üç ilçede bulunan ilköğretim okulları ve ortaokulların 6. sınıf sayıları eşit olanlar belirlenerek Altındağ-Keçiören-Mamak İlçelerindeki okullar listelenmiş, listede 8, 18, 28. sırada bulunan okullar işaretlenmiştir. Buna göre Altındağ Beşikkaya ilköğretim okulu, Keçiören- Kalaba Ortakokulu, Mamak-Şehitlik ilköğretim okulu araştırmanın örneklemini belirlemek üzere alınmıştır. Bu üç ilköğretim okulun 6. sınıflarında ise belirli ölçütlere; sınıf mevcudu, kız-erkek, öğrenci sayısı, yaş durumu, ilkokulu bitirme derecelerinin dengeli olması vb. dikkat edilerek birer sınıf seçilmiştir. Özetle, üç okuldan 156 öğrenci ve Türkçe derslerine giren on öğretmen örneklem olarak seçilmiştir. Örnekleme giren öğrencilere kişisel bilgiler, ilkokul öğretimini tamamlamayla ilgili bilgiler, okuma alışkanlığı ve okuma hatalarına ilişkin anket soruları sorulmuştur. Öğrencilerin okuma hatalarını belirlemek üzere "Dağdelenoğlu"

adlı okuma metni sesli ve sessiz okutulmuştur. Araştırmacı tarafından okuma sırasında yapılan hatalar gözlem yoluyla belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilere okuma metni ile ilgili 10 anlama sorusu verilerek anlama düzeyleri belirlenmiştir. Örnekleme giren Türkçe öğretmenlerinin kişisel bilgileri ve öğrencilerin okuma alışkanlığını geliştirme ve okuma hatalarını giderme konularındaki görüşlerini almak üzere görüşme yapılmıştır. Bilgi toplama aracı olarak kullanılan anket ve görüşme formları araştırmacı tarafından öğrencilere ve Türkçe öğretmenlerine uygulanmıştır. Çalışmanın ilk aşamasında öğrencilerin sesli ve sessiz okuma hataları tespit edilmiştir. Bu hatalar vücut ve baş sallama, ses çıkarma, dudak kıpırdatma, heceleyerek okuma, kelime sonlarını yutma, parmakla ve kalemle izleme, noktalama işaretlerine dikkat etmeme, ses tonu ve vurguya dikkat etmeme, dik oturma ve göz-kitap aralığı mesafesini ayarlayabilme başlıkları altında değerlendirilmiştir. Sonra anket sorularıyla öğrencilerin okuma alışkanlıkları tespit edilmeye çalışılmıştır.

Gürler (1999), yaptığı araştırmada okuma alışkanlığı kazanmada çocuk kitaplarının etkisi üzerinde durmuştur. Çalışmanın amacı anne babanın okumanın önemi ve çocuk kitaplarının tür özellikleri hakkındaki bilgilerini, çocukların çocuk kitabı edinmelerindeki yaklaşımlarını ve katkılarını belirlemektir. Sekiz yaş çocukları için çocuk kitaplarının ayrı bir önem taşıdığı düşünülerek Hacettepe Üniversitesi İlköğretim Okulunda öğrenim gören 200 ikinci sınıf öğrencisi içerisinde 100 tanesi denek olarak seçilmiştir. Bu çocukların anne babalarına üç bölümden oluşan 23 soruluk bir anket uygulanmıştır. Anne babalara dağıtılan anketleri doğrulamak için çocuklara da dokuz soruluk bir anket uygulanmıştır. Geri dönüşü sağlanan 94 anket değerlendirilmiş ve yeterli bilgisi olmayan anne babaların, çocuklarının kitap edinmelerine olumsuzluk yarattığı sonucuna ulaşılmıştır.

Esgin ve Karadağ (2000), Cumhuriyet Üniversitesi öğrencileri üzerinde gerçekleştirdikleri araştırmalarında dört farklı fakülteden toplam 250 üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencisine ulaşımlardır. Araştırmanın verileri anket, görüşme ve kütüphane kayıtlarından toplanmıştır. Araştırma sonucuna göre öğrencilerin %5'i boş zamanlarını kütüphanede geçirmektedir. Öğrencilerin gazete okuma alışkanlıklarında %31'inin her gün gazete okudukları sonucuna varılmıştır. %69'u ise birkaç günde nadiren ya da bir kitap okumaktadır. Öğrencilerin ilgisini en çok köşe yazıları (%34),

magazin haberleri (%14) ve spor haberleri (%13) çekmektedir. Öğrencilerin %92'si yeterince kitap okumadığını kabul etmiştir.

Kovacıoğlu (2006) tarafından yapılan araştırmada okuduğunu anlama becerilerinin gelişiminde, ev çevresinin ve ailenin destek biçiminin özellikleri ve çocuğun okumaya olan tutumunun etkisi incelenmiştir. Bu amaçla, ilköğretim ikinci sınıf öğrencileri, okuduğunu anlama düzeyleri değerlendirilerek yüksek ve düşük olmak üzere iki gruba ayrılmış ve iki grubun ev çevresi, aile özellikleri, ailenin okuma faaliyetlerini destekleme biçimi, çocuğun okuma materyallerine duyduğu ilgi ve okuma faaliyetine olan tutumu karşılaştırılmıştır. Araştırmanın örneklemini İstanbul'un Avrupa yakasında bulunan iki devlet okulunun 2. sınıflarında öğrenim gören 146 çocuk ve ailesi oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak; okuduğunu anlama düzeyini ölçme testi, okumaya yönelik tutumları belirleyen bir cümle tamamlama testi ve öğrencilerin annelerine uygulanan okuma alışkanlıkları anketi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; annelerin, okul öncesi dönemde, öğrencilerin okuma faaliyetlerine destek vermeleri anlama düzeyini etkileyen bir faktör olarak görülürken, öğrencilerin okuma materyallerine ilgileri, anlama becerisine etki eden bir faktör olarak bulunmamıştır. Ayrıca çocuğun okumaya karşı geliştirdiği olumlu veya olumsuz tutumun, çocuğun okuduğunu anlama düzeyine etki eden bir faktör olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ünal (2006) tarafından yapılan çalışmanın amacı, Eskişehir'deki ilköğretim okullarının 5. sınıflarında öğrenim gören öğrencilerin eleştirel okuma beceri düzeyleri ile okumaya ilişkin tutumları ve okuduğunu anlama düzeyleri arasındaki ilişkiyi araştırıp, ilişkinin derecesini belirlemeye çalışmaktır. Çalışmanın verileri, 14 ilköğretim okulundaki 1012 öğrenciden toplanmıştır. Verilerin toplama aracı olarak eleştirel okuma ölçeği, okumaya ilişkin tutum ölçeği ve okuduğunu anlama testi kullanılmıştır. Toplanan verilerin analizinde, aritmetik ortalama, standart sapma ve korelasyon analiz yöntemlerinden faydalanılmıştır. Araştırmanın sonuçları incelendiğinde, öğrencilerin okumaya ilişkin tutumları ile eleştirel okuma becerisi düzeyleri arasında yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki, öğrencilerin okuduğunu anlama düzeyleri ile eleştirel okuma becerisi düzeyleri arasında orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

Özby vd. (2008) tarafından yapılan araştırmanın amacı Türkçe öğretmeni adaylarının okuma alışkanlığına yönelik tutumlarının çeşitli değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediklerini tespit etmektir. Araştırma örneklemini Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Ana Bilim Dalı 1, 2, 3 ve 4. sınıflarında öğrenim gören 320 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak likert tipi tutum ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizinde Bağımsız Gruplarda T Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi ve Scheffe testi kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre süreli yayın takip eden öğretmen adaylarının okuma alışkanlığına yönelik tutumlarının takip etmeyen öğretmen adaylarına göre daha yüksek, benzer şekilde kitap okuma sıklığı yüksek olan öğretmen adaylarının okumaya yönelik tutumlarının da daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Cinsiyete göre ise anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Balcı (2009) tarafından yapılan araştırmada ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okuma ilgi ve alışkanlıkları ile okuma ilgisi ve okuduğunu anlama düzeyleri arasındaki ilişki belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini 2007-2008 öğretim yılında Ankara ili merkez ilçelerinde bulunan 390 ilköğretim 8. sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırma sürecinde ölçme aracı olarak “Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutum Ölçeği”, “Okuma İlgi ve Alışkanlıkları Anket Formu” ve “Okuduğunu Anlama Testi” kullanılmıştır. Ölçme süreci sonunda elde edilen verilerin analizinde betimleyici istatistik (frekans, yüzde ve ortalama), T-testi, ANOVA, Kruskal Wallis ve Mann Whitney U Testi analizleri kullanılmıştır. Araştırma sonucunda ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlığına ilişkin tutum düzeylerinin genel olarak “yüksek” seviyede olduğu görülmüştür. İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin ilgi duydukları konularda macera-serüven konuları, türde ise roman-hikâye tercihleri öne çıkmıştır. Okuduğunu anlama testinden elde edilen bulgulara göre öğrenciler en çok şiir türünde başarı göstermiş, bunu öyküleyici metinler ve bilgilendirici metinler izlemiştir. Ayrıca öğrencilerin okuma alışkanlığına ilişkin tutum düzeyleri ile okuduğunu anlama başarı düzeyleri arasında düşük bir korelasyon bulunmuştur.

2.5.2. Yurt dışında yapılan araştırmalar

Penney (1972) tarafından yapılan araştırmada 7. sınıf öğrencilerinin okuma ilgileri ile televizyon izleme ilgileri arasındaki ilişki belirlenmeye çalışılmıştır. Bunun

için 361 yedinci sınıf öğrencisine anketler uygulanmıştır. Bu anketlerde öğrencilerin okuma ilgileri ve televizyonda izledikleri programlardan hareketle televizyon izleme ilgileri belirlenmeye çalışılmıştır. Öğrenciler alt, orta ve üst sosyoekonomik düzeydeki bölgelerden seçilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen sonuçlar macera, dini içerik, resim ve müzik, eğlence-spor ve oyun, komedi-eğlence ve bilgilenme alt başlıkları altında değerlendirilmiştir. Bilgilenme alt boyutunda üst sosyoekonomik çevre öğrencilerinde okuma ve televizyon izleme alışkanlıkları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Levan (1981) tarafından yapılan araştırmada 7. sınıf öğrencilerinin boş zamanlarında gerçekleştirdikleri okuma faaliyetleri ve okuma alışkanlıkları belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın örneklemini üç farklı sınıfta öğrenim gören 68 yedinci sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Öğrencilere 27 soruluk bir anket formu uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin yaklaşık %30'u bir yılda 25'ten fazla, %21'i ise yılda 1-5 arası kitap okumaktadır. Öğrencilerin yarıya yakını (%44) ise okuma için haftada 2 saate yakın süre ayırırken, %27'lik bir grup ise 3-5 saat arasında süre ayırmaktadır. Öğrenciler okuma için çoğunlukla hafta sonları ve akşam yatmadan önce zaman ayırmaktadır. Okunan kitaplara ise çoğunlukla kitap kulüpleri, kitapçılar ve okul kütüphanesi vasıtasıyla ulaştıklarını belirtmişlerdir.

Zipperer (1985) okuma alışkanlığını bilim kurgu eserleri üzerinden incelemeyi amaçlamıştır. Çalışma grubunu 12 beşinci ve sekizinci sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Bu öğrenciler bilim kurgu eserlere ilgi duyan öğrenciler arasından seçilmiştir. Çalışma betimleyici niteliktedir. Görüşme yöntemi kullanılmıştır. Öğrencilerin bilim kurgu eserlere neden ilgi gösterdikleri açıklanmaya çalışılmıştır. Öğrencilerin bu eserleri seçmelerinin ana sebebi kişisel özellikleri gereği geleceğe ait tahminler yapmaktan hoşlanmalarıdır. Bu eserlerde tercih ettikleri karakterler ise kendi yaş ve cinsiyetlerindeki kahramanlar olmuştur.

Jostes (1993) öğrenme güçlüğü çeken öğrencilerin boş zamanlarındaki okuma alışkanlığı zayıflığını gidermek için bir program geliştirmiştir. 15 öğrenme güçlüğü çeken 7. sınıf öğrencisi üzerinde çalışmayı gerçekleştirmiştir. Sessiz okumayı güçlendirecek etkinliklere 12 haftalık bir zaman ayırmıştır. Daha sonra öğrenciler bu program dışında evde boş zamanlarında okumaları için teşvik edilmiştir. Süreç sonunda

yapılan ölçümlerde programa katılan öğrencilerin okuma tutumları, okuma alışkanlıkları ve okumaya ayırdıkları zamanda artış olduğu görülmüştür.

Gudakovska (1996) Litvanya'daki çocukların okuma alışkanlıklarını belirlemeyi amaçlamıştır. Okuma alışkanlıklarının farklı yaş gruplarında ilgiler doğrultusunda değişebileceğini düşünen Gudakovska yaşları 10-13 arasında değişen 5-7. sınıf öğrencileri üzerinde araştırmasını yapmıştır. Öğrencilere yöneltilen sorularla ilgi duydukları türler, çok okunan kitaplar ve kitap seçimlerinde etkili olan faktörler belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin en çok beğendikleri türler sırasıyla bilim kurgu, dedektif hikâyeleri, masallar ve tarihi romanlar olmuştur. Ayrıca öğrencilerin kitap seçimlerini en çok ailelerinin etkilediği, bunu arkadaşlarının, radyo-televizyonun ve öğretmenlerin izlediği tespit edilmiştir.

Beresford (1997) tarafından yapılan çalışmada ortaokul öğrencilerinin okuma ilgi ve alışkanlıkları belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın örneklemini 7, 8 ve 9. sınıflardan seçilen 267 öğrenci oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Öğrencilere öncelikle “Okumayı seviyor musun?” diye sorulmuştur. Bu soruya öğrencilerin çoğu “evet” cevabını vermiştir. Ancak sınıf ilerledikçe “evet” cevabını veren öğrenci sayısı düşmüştür. Okumaktan en çok hoşlanılan konular sırayla serüven-macera, korku, mizah, spor, suç ve aşk-sevgi konulu eserlerdir. Bu sorulara verilen cevaplarda kız ve erkek öğrenciler arasında bazı türlerde belirgin farklılıklar görülmektedir. “Macera-serüven” konulu eserleri tercihte cinsiyetler arasında belirgin farklılık görülmemektedir. Ancak “korku” konulu eserlerde 7. ve 9. sınıflarda kız öğrencilerin daha çok tercih ettikleri anlaşılmaktadır. Yine mizah ve aşk-sevgi konulu eserlerde kız öğrencilerin tercih fazlalığı görülmektedir. Sporla ilgili konularda ise erkek öğrencilerin tercihi daha fazladır. Suç konulu eserleri 7. ve 8. sınıflardaki erkek öğrenciler daha çok tercih etmişlerdir. Öğrencilerin gazete ve dergi takip etme oranlarında dergi okuma oranının sınıf ilerledikçe düştüğü görülürken gazete okuma oranı sınıf ilerledikçe artmaktadır. Ayrıca resimli mizah dergileri-çizgi romanlar en çok 7. sınıf öğrencileri okumaktadır. Bunu 9. ve 8. sınıflar izlemektedir.

Scales ve Rhee (2001) 115 Amerikalı yetişkin üzerinde yaptıkları çalışmada yaş grubu düştükçe okuma alışkanlıklarının ve okuma sıklıklarının yükseldiği sonucuna ulaşmışlardır. Elde edilen veriler cinsiyet, köken, yaş, eğitim seviyesi ve iş duru

değişkenlerine göre değerlendirilmiştir. Gazeteler ve romanlar yetişkinlerin okuduğu türler içinde ilk iki sırayı almıştır.

PIRLS (2001)'e (Uluslararası Okuma Becerilerinde Gelişim Projesi) Türkiye de dahil olmak üzere 35 ülke katılmıştır. Bu projeye ilköğretim 4. sınıf öğrencilerinin okuma becerileri, okuma alışkanlıkları, öğrencilere okuma becerisini kazandırmak için öğretmenlerin uyguladıkları öğretim yöntemleri, öğretim materyallerinin yeterli olup olmadığı, öğrencilerin okuma becerisini kazanmasında ailelerinin katkıları gibi konular, uluslararası standart test ve anketlerle belirlenmiş ve projeye katılan ülkelerin verileri ile karşılaştırılarak benzerlik ve farklılıklar ortaya koyulmuştur.

PIRLS test ve anketlerinin uygulaması 2001 yılı Mayıs ayında; 62 ilden seçkisiz yöntemle seçilen 154 ilköğretim okulunun 4. sınıflarında toplam 5390 öğrenciyle gerçekleştirilmiştir. Okuma testi ve öğrenci anketinin yanı sıra öğrencilerin ailelerine, sınıf öğretmenlerine, okul müdürlerine de anketler uygulanmıştır. PIRLS sonuçları ortalaması 500, standart sapması 100 olan standart puan formatında rapor edilmektedir. Bu puan sırasına göre Türkiye, 35 katılımcı ülke arasında 28. sırada yer almıştır. Türkiye'nin standart puanı 449'dur. Türkiye'nin puanı uluslararası ortalamadan 51 puan (yaklaşık yarım standart sapma) daha düşük bulunmuştur.

Hollis (2002) tarafından yapılan araştırmada yedinci sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıkları değerlendirilmiştir. Araştırmada 59 öğrencinin okuma alışkanlıkları ve seçimleri incelenmiştir. Öğrencilere 19 maddelik bir form uygulanmıştır. Kız öğrencilerin yaklaşık yarısının, erkek öğrencilerin ise beşte dördünden fazlasının boş zaman etkinliği olarak öncelikle spora yer verdiği görülmüştür. Okuma hem kız hem de erkek öğrencilerin % 20'si tarafından boş zaman etkinliği olarak görülmektedir. Okumaya ayrılan zamana yönelik soruya ise 11 öğrenci sürekli bir okuma alışkanlığı olduğunu ifade etmiştir. Okumaktan keyif alan ama okumak için zaman bulamadığını söyleyenlerin sayısı ise 36'dır. Öğrencilerin okuma amaçlarında eğlenme (39 kişi), okul zorunlulukları (25 kişi), yeni şeyler öğrenme ihtiyacı (19 kişi) ve ailenin isteği (18 kişi) seçenekleri öne çıkmaktadır. Okunan türlerle ilgili yöneltilen soruya göre öğrenciler en çok dergileri okumaktadırlar. Erkek öğrenciler çoğunlukla spor dergilerini okurken, öğrencilerin bütününe bakıldığında müzik, bilgisayar ve magazin dergileri öne çıkmaktadır. Bunu çizgi romanlar, mizah dergileri ve gazeteler izlemiştir.

Wittrock (2003) sekiz haftalık bir çalışma programıyla 8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıklarını geliştirmeyi amaçlamıştır. Çalışmanın hem başında hem de sonunda öğrencilerin ilgi ve tutumlarını belirlemek amacıyla hazırlanmış anket formları ve öğrenci görüşme formları kullanılmıştır. Çalışma sürecinde öğrencilerin sesli okumalarında kurgu olmayan metinler ve internetten okudukları makaleler kullanılmıştır. Romanlar, çizgi romanlar, dergiler, kurgu olmayan kitaplar da öğrencilere verilmiştir. Sonuç olarak öğrencilerin bağımsız okumalarıyla birlikte ortalamanın üstünde bir kavrama gelişimi sağladıkları ve okuma tutumlarında, okuma faaliyetlerinde artış olduğu görülmüştür.

Edmunds ve Bauserman (2006) tarafından yapılan çalışma 4. sınıfta öğrenim gören 831 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Araştırma yapılırken öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarında öğretmenlerin ve eğitim sürecinin önemli olmasından yola çıkılmıştır. Bu sebeple öncelikle öğrencilerin tercih ettikleri metinleri seçme sebepleri incelenmiştir. Öğrencilerle görüşmeler yapılmış, bunun sonucunda öğrencilerin okuma tutumlarının geliştirilmesinde kütüphaneler, öğretmenler, aile üyeleri ve akranların önemli etkilerinin olduğu görülmüştür. Öğrencilerin bilgilendirici ve öyküleyici metinleri seçmelerinde kişisel ilgileri ön plana çıkmaktadır. Öyküleyici metinleri tercih eden öğrenciler kitapların şekline ve konusuna dikkat ederken, bilgilendirici metinleri tercih eden öğrenciler bu metinleri bilgi edinmek için seçmişlerdir.

Creel (2007) araştırmasını 11-14 yaş arası 226 öğrenci üzerinde gerçekleştirmiştir. Araştırmasında öğrencilerin yaklaşık yarısının (% 44) haftada bir defadan fazla okuduğu sonucuna ulaşmıştır. Okumadığını söyleyen öğrencilerin en önemli gerekçeleri zamanlarının az olması ve meşguliyetler, okurken sıkılma, televizyon veya film izleme, bilgisayar ve oyunu tercih etme olmuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama yöntemi ve toplanan verilerin analizinde kullanılan yöntemler açıklanmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, edebî türlerin ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlık ve ilgileri üzerindeki etkisine ilişkin görüşlerini analiz etmeyi amaçlamaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Nitel araştırmaya hizmet edebilecek şekilde görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Stewart ve Cash (1985)'e göre görüşme, ciddi bir amaca ulaşmak için önceden belirlenen soruların sorulması ve yanıtların alınmasıdır (1985'ten akt. Yıldırım ve Şimşek, 2000). Bu görüşmeler, yapılan çalışmanın ne kadar faydalı olduğunu, öğrencilerin farklı edebî türlere ne gibi tepki verdiklerini göstermesi açısından faydalı olmuştur. Görüşme tekniğinde öğrenciyle daha yakın ve doğrudan bir ilişki kurulabileceğinden daha sağlıklı bir değerlendirme yapılabileceği düşünülmektedir.

3.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu Sivas ili Merkez ilçesinde öğrenim gören ilköğretim 8. sınıf öğrencileri arasından seçilen on dört öğrenci oluşturmaktadır.

Öğrencilerin ders başarılarının okuma alışkanlıkları üzerinde önemli farklılık getireceği düşünülmüştür. Bu yüzden Sivas ili Merkez ilçesindeki ilköğretim okullarının 2009-2010 eğitim öğretim yılındaki SBS'deki başarı durumlarını gösteren bir liste (Ek-16) Sivas Millî Eğitim Müdürlüğünden alınmıştır. Okulların SBS başarıları ve sosyoekonomik düzeyleri göz önünde bulundurularak alt ve üst gruptaki iki okuldan gönüllülük esasına göre yedişerden on dört öğrenci çalışma grubuna dâhil edilmiştir.

Araştırma boyunca, bu 14 öğrencinin, kitap okuma alışkanlığı kazanmasında etkili olacağı düşünülen kitapları düzenli olarak okuyup okumadıkları sıkı denetim altında tutularak takip edilmiştir. Büyüköztürk vd. (2011) öğrenciler sıkı bir denetim altında tutularak incelenecekse örneklemin 10 ila 20 kişi arasında seçilebileceğini söylemiştir.

Öğrencilerin farklı sosyoekonomik düzeydeki ve farklı SBS başarısına sahip okullardan seçilmesinin nedeni, daha önce yapılan birçok araştırma (Çalışkan, 2000; Deniz, 2000; Dökmen, 1994) sonuçlarıyla öğrencilerin dil becerileri üzerinde bu faktörlerin etkili olduğunun belirlenmesidir. Okulların başarılarının belirlenmesinde Milli Eğitim Bakanlığının 2010 yılındaki çalışmaları (Ek-16) esas alınmıştır. Bu veriler doğrultusunda iki ilköğretim okulundaki 8. sınıf öğrencilerinden on dört öğrenci çalışmaya dâhil edilmiştir.

Tablo 3.1

Araştırmanın Çalışma Grubunu Oluşturan Okullar ve Öğrenci Sayıları

	OKUL ADI	ÖĞRENCİ SAYISI
Alt	Vali Bekir Aksoy İlköğretim Okulu	7
Üst	Fevzi Paşa İlköğretim Okulu	7
Toplam	2	14

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri çalışma grubuna dâhil edilen öğrencilerin okudukları her bir kitaptan sonra cevaplandıkları “Okuduğunu Anlama Soruları”na ve “Öğrencilere Okutulan Kitaplara Dair Hazırlanmış Açık Uçlu Sorular”a verdikleri cevaplar ile tüm uygulamalardan sonra yapılan görüşme sonucunda elde edilen verilere dayanmaktadır.

Sivas Millî Eğitim Müdürlüğünden izin alınan okullardan seçilen öğrencilere 21.3.2011-30.5.2011 tarihleri arasında her pazartesi bir kitap dağıtılmış ve her hafta bitiminde okuduğunu anlama soruları ve açık uçlu sorular sorulmuştur. Süreç boyunca her bir öğrenci sıkı takip altında tutulmuş, süreç sonunda öğrencilerin görüşlerine başvurulmuştur.

Araştırmada kullanılan ölçme araçları ve ölçek geliştirme süreçleri aşağıda özetlenmiştir:

Uygulamanın yapılması için öncelikle okutulabilecek kitaplar seçilmiştir. İlk olarak hangi edebî türlerin okutulacağına karar verilmesi gerektiğinden Türkçe eğitimi ve çocuk edebiyatı alanında çalışan öğretim üyelerinin fikirleri alınmış ve uygulama süresinin kısıtlı olması dolayısıyla beş edebî türe karar verilmiştir. Roman, anı, deneme, tiyatro ve şiir türünde ikişer kitap seçilmesi amaçlanmıştır. Hangi kitapların okutulacağına karar verebilmek amacıyla çocuk edebiyatı hakkında yapılmış araştırmalar taranmıştır. Bu beş edebî türe ait, *İlköğretim Yüz Temel Eser* listesi ve çocuk edebiyatı alanında hazırlanmış muhtelif kitaplardan seçilen 10'ar eserden oluşan bir liste hazırlanmıştır. Çocuk edebiyatı alanında uzman sekiz öğretim üyesinin, seçilen bu eserleri ait oldukları türün özelliklerini taşımaları, ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin seviyelerine uygunluğu, onların ilgisini çekmesi, söz varlıklarını zenginleştirme, doğru değerleri aktarma açılarından değerlendirmeleri istenmiştir. Değerlendirme için ise eserlerin uygunluk derecesine göre 1 ve 5 puan arasında puanlama yapılmıştır (Ek 14-15).

Uzman görüşünden alınan puanlar doğrultusunda roman için “*Momo*” ve “*Mavi Zamanlar*”, anı için “*Benim Küçük Dostlarım*” ve “*Edebiyatçılarımızın Çocukluk Hatıraları*”, deneme için “*Eşref Saat*” ve “*Balım Kız Dalım Oğul*”, tiyatro için “*Lütfen Kızım Evlenir misiniz?*” ve “*Cimri*”, şiir için de “*Şiir Gemisi*” ve “*Türk Yazınından Seçilmiş Çocuklar İçin Şiirler*” seçilmiştir.

Aynı türleri peş peşe okutmamak için sırasıyla roman, anı, deneme, tiyatro ve şiir okutulmuş, sonra aynı sırayla bu türlerden birer kitap daha okutulmuştur.

Daha sonra ise öğrencilerin farklı edebî türlere verdikleri tepkiyi görmek için her kitap sonunda onlara açık uçlu sorular yöneltilmiştir. Açık uçlu soruları değerlendirmek daha zor olsa da uygulamaya katılan öğrencilerin düşüncelerini sınırlamadan tam olarak yansıtılabilmeleri için bu ölçme aracı tercih edilmiştir.

Sonra da bu kitapların her biri için çoktan seçmeli okuduğunu anlama soruları hazırlanmıştır. Bu soruların hazırlanmasının nedeni öğrencilerin kitapları okuyup okumadıklarını tespit etmek, okumayan öğrencileri araştırma sürecine dâhil etmemektir.

Araştırmada kullanılan bir diğer ölçme aracı “Öğrenci Görüşme Formu”dur. Yapılan araştırmada öğrencilerin görüşlerini daha iyi anlayabilmek için uygulama boyunca kitap okuyan 14 öğrenciyle görüşme yapılmıştır.

Görüşme formunun hazırlanması aşamasında ilk önce alanyazın taramaları yapılmıştır. Ayrıca görüşme formundaki soruların, araştırmanın genel ve alt amaçlarına paralel olmasına da özen gösterilmiştir. Hazırlanan görüşme formu Türkçe eğitimi alanında çalışan öğretim üyelerine inceletilerek uzman görüşü alınmıştır. Uzman kişiler ayrıca soruların içeriği ve anlaşılabilirliği ile ilgili de çeşitli geribildirimler vermişlerdir. Bu geribildirimler de dikkate alınarak son düzenlemeler yapılmış, görüşme formuna son şekli verilmiştir.

Görüşme formunda öğrencilere yarı yapılandırılmış 15 soru sorulmuştur. Bu sorular öğrencilerin en çok hoşlandıkları türler, okutulan kitaplara verdikleri tepkiler, süreç sonundaki yönelimleri, okuma alışkanlığına ilişkin fikirleri ile ilgili öğrenci görüşlerini öğrenmek için hazırlanan sorulardır.

3.4. Verilerin Analizi

İlköğretim 8. sınıf öğrencilerine okuma alışkanlığı kazandırılmasında edebî türlerin etkisini belirlemeyi amaçlayan bu araştırmada açık uçlu sorular ve görüşme sonucu elde edilen nitel verilerin analizinde “*içerik çözümlemesi yöntemi*” kullanılarak değerlendirme yapılmıştır. Ayrıca betimleyici istatistik (frekans, yüzde ve ortalama) kullanılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde, beş farklı edebî türdeki on kitapla ilgili okuduğunu anlama sorularından elde edilen bulgulara, açık uçlu sorulardan elde edilen bulgulara ve de süreç sonunda öğrencilere uygulanan görüşme formunun bulgularına ve bunlara dair yorumlara yer verilmiştir. Verilerin analizi sonucu elde edilen bulgular araştırmanın amaçlarına dayalı olarak tablollaştırılarak sunulmuş, gerekli değerlendirmeler yapılmış ve yorumlanmıştır.

Elde edilen bulgulara ilişkin değerlendirmeler şu başlıklar altında toplanmıştır:

1. Öğrencilerin Edebî Türlerle Göre Okuduğunu Anlama Başarısına İlişkin Bulgular
2. Öğrencilere Okutulan Kitaplara Dair Hazırlanmış Açık Uçlu Sorulara İlişkin Bulgular
3. Görüşme Uygulamasına İlişkin Bulgular

4.1. Öğrencilerin Edebî Türlerle Göre Okuduğunu Anlama Başarısına İlişkin Bulgular

Bu bölümde her kitap sonunda uygulanan çoktan seçmeli okuduğunu anlama sorularına öğrencilerin verdikleri cevaplar değerlendirilmiştir. Bu soruların hazırlanmasının amacı yalnızca öğrencilerin kitapları okuyup okumadıklarını tespit etmek değil aynı zamanda kitapları okumayan öğrencileri araştırma sürecine dâhil etmemektir.

Öğrencilere her hafta yeni bir kitap okutulmuş, haftanın sonunda da her kitap için ayrı ayrı hazırlanmış çoktan seçmeli 15 soru sorulmuştur (Ek-2). Öğrencilerin bu sorulara verdikleri doğru cevaplar Tablo 4.1’de gösterilmiştir:

Tablo 4.1

Öğrencilerin Okuma Anlama Sorularına Verdikleri Doğru Cevaplar

KİTAPIN ADI/TÜRLER	ALT GRUP				ÜST GRUP										Ortalama
	Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5	Ö6	Ö7	Ö8	Ö9	Ö10	Ö11	Ö12	Ö13	Ö14	
ROMAN															
Momo	12	10	13	13	15	13	14	11	13	14	14	14	14	13	13,07
Mavi Zamanlar	11	10	14	9	10	10	12	11	10	13	13	13	13	12	11,5
ANI															
Benim Küçük Dostlarım	13	13	14	8	8	10	11	8	15	13	13	14	13	13	11,85
Edebiyatçılarımızın Çocukluk Hatıraları	10	14	14	12	13	13	8	10	11	10	9	10	14	12	11,42
DENEME															
Eşref Saat	9	7	12	9	9	7	8	11	14	12	13	15	15	14	11,07
Balım Kız Dalım Oğul	8	8	14	12	12	13	12	8	10	12	11	12	11	12	11,07
TİYATRO															
Lütfen Kızım Evlenir misiniz?	15	12	13	12	12	13	10	10	14	14	14	14	13	15	12,92
Cimri	14	13	13	14	13	13	13	11	11	10	9	9	13	12	12
ŞİİR															
Şiir Gemisi	9	9	10	9	8	8	8	8	12	11	15	11	15	8	10,07
Türk Yazınından Seçilmiş Çocuklar İçin Şiirler	8	8	15	11	11	10	8	8	6	11	15	14	8	8	10,07
Ortalama	10,9	10,4	13,2	10,9	11,1	11	10,4	9,6	11,6	12	12,6	12,6	12,9	11,9	

Tablo 4.1 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin tamamının tüm kitaplara ait okuma anlama sorularının en az yarısına cevap verdiği görülmektedir. Bu sebeple öğrencilerin tamamının kitapları okuduğu sonucuna varılmış ve hiçbir öğrenci araştırmanın çalışma grubundan çıkarılmamıştır.

Tablo 4.1’de öğrencilerin bu kitaplardan aldıkları test puanlarının ortalaması incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin en iyi anladığı kitabın *Momo* olduğu görülmektedir. Öğrencilerin en sevdikleri kitabın da *Momo* olması öğrencilerin kitaplara gösterdikleri tutum ile okuduğunu anlamaları arasında doğru orantı olduğunu göstermektedir.

Öğrencilerin *romandan* aldıkları toplam test puanı ortalamasının 12.28, *anıdan* aldıkları toplam test puanı ortalamasının 11.63, *denemeden* aldıkları toplam test puanı

ortalamasının 11.07, *tiyatrodan* aldıkları toplam test puanı ortalamasının 12.46, *şiirden* aldıkları toplam test puanı ortalamasının ise 10.07 olduğu görülmüştür. Bu sonuçlara göre araştırmaya katılan öğrencilerin okuduğunu anlama test puanı aritmetik ortalamalarından hareketle en çok tiyatrodan, sonrasında romandan, daha sonra anıdan, sonra da denemede başarılı oldukları görülmektedir. En az başarılı oldukları tür ise *şiir*dir. Şiirin diğer türlere göre daha soyut olması sebebiyle öğrencilerin şiir kitaplarını anlamakta zorlandığı, denemenin de bilgilendirici bir metin olması, tahkiyeden uzak olması sebebiyle öğrencilerin deneme kitaplarını anlamakta zorlandığı düşünülebilir. *Tiyatro*, *roman* ve *anı* tahkiyeli tür oldukları için okuduğunu anlama testlerinde ön sıralarda yer almışlardır. Tahkiye yani kurgunun hatırdaki kalıcılığı çok daha fazladır. Birçok farklı bilgi kurgulanarak bellek vasıtasıyla beyinde depolanabilir. Bu da öğrencilerin roman ve tiyatroyu hatırlamalarını kolaylaştırmaktadır.

Aslında ortalamalar incelendiğinde öğrencilerin okuduğunu anlama düzeyinde edebî türlerin çok da büyük farklar oluşturmadığını söyleyebiliriz. Beş edebî türde de ortalamalar birbirine çok yakındır. Bunu öğrencilerin 8. sınıfta olmaları sebebiyle farklı edebî türlerle karşılaşmış olmaları ve buna bağlı olarak okuma anlama stratejileri geliştirmiş olmalarıyla açıklamak mümkündür. Goldman ve Rakestraw (2000'den akt. Balcı, 2009, s. 93) da eğitim sürecinin ilerlemeye başlamasıyla birlikte öğrencilerin farklı metin yapılarını daha rahat anladıklarını belirtmektedir.

Edebî türlerin okuduğunu anlama başarıları üzerine araştırma yapılmamış olsa da farklı metin türlerine göre öğrencilerin okuduğunu anlama başarıları üzerine yapılmış çalışmalar mevcuttur. Sidekli (2005, s. 92) tarafından 5. sınıf öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada bilgilendirici ve öyküleyici metinler arasında okuduğunu anlama başarısını etkileme düzeylerine göre öyküleyici metinler lehine anlamlı bir farklılık elde edilmiştir. Karakuş Tayşi (2007, s. 102) tarafından yapılan bir başka çalışmada ise bilgilendirici metin olarak deneme, öyküleyici metin olarak ise hikâyeye seçilmiştir. İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin bu iki metin üzerindeki başarı düzeyleri karşılaştırılmış ve öyküleyici metindeki başarı düzeyinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Yine ilköğretim 8. sınıf öğrencileri üzerinde Temizyürek (2008, s. 145) tarafından yapılan bir diğer çalışmada da bilgilendirici ve öyküleyici metinler arasında okuduğunu anlama başarılarında öğrencilerin öyküleyici metinlerdeki okuduğunu

anlama başarılarının bilgilendirici metinlerdekenden daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Balcı (2009, s. 366) da araştırmasını ilköğretim 8. sınıf öğrencileri üzerinde gerçekleştirmiş, öğrencilere öyküleyici, bilgilendirici metinler ve şiir okutmuştur. Bu metin türlerine ait okuduğunu anlama test puanları arasında anlamlı bir fark bulamamış ancak aritmetik ortalamalardan öğrencilerin en çok şiirde, daha sonra öyküleyici ve bilgilendirici metinlerde başarılı oldukları sonucuna ulaşmıştır.

4.2. Öğrencilere Okutulan Kitaplara Dair Hazırlanmış Açık Uçlu Sorulara İlişkin Bulgular

Bu bölümde her kitap sonunda öğrencilere sorulan açık uçlu sorulara öğrencilerin verdikleri cevaplara yer verilmiştir. Öğrencilerin okutulan kitaplara ilişkin fikirlerine, kitapların beğendikleri veya beğenmedikleri yerlerine ilişkin öğrenci görüşlerine başvurulmuştur. Açık uçlu sorulara verilen cevaplar içerik analizi yöntemi ile değerlendirilmiş ve elde edilen veriler sunulmuştur.

4.2.1. Roman

Öğrencilere *Momo* ve *Mavi Zamanlar* adında iki roman okutulmuş ve roman türünün öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmasına bir etkisinin olup olmadığını anlamak için öğrencilere açık uçlu sorular sorulmuştur.

4.2.1.1. Momo

Öğrencilerin *Momo* romanına dair tüm sorulara verdikleri cevaplar bir bütün olarak ele alınmış ve değerlendirmeler de bu yönde yapılmıştır. Aşağıda alt sosyoekonomik düzeyden seçilmiş öğrencilerin *Momo* ile ilgili sorulara verdiği cevaplara yer verilmiştir (Ek-3):

“Harika bir kitap. Bu kitabı okuduktan sonra romanlar hakkındaki düşüncelerim değişti. Kitap okuma sevgim on kat daha arttı. Momo adlı kitabı çoğu arkadaşşıma tavsiye ettim. Beğendim çünkü kitap okuma hevesimi artırdı ve artık daha geniş düşünmeme sebep oldu.” (Ö1)

“Bu kitabı çok sevdim. Momo gibi bir arkadaşım olmasını çok isterim. Beni onun gibi anlayacak birinin olması çok güzel bir duygu. O yüzden bu kitaptan çok hoşlandım. Beğendim çünkü arkadaşlarını komşularını dostlarını çok iyi dinliyor, onlara yardımcı oluyor.” (Ö2)

“Çok ilgi çekici bir kitap. Ayrıca okudukça okumak istenen bir kitap türü. Bana daha fazla okuma alışkanlığı kazandırdığını da belirtmeliyim. Beğendim çünkü çok akıllıca ve doğru hareket ediyor. Bu yüzden beğendim.” (Ö3)

“Bence çok güzel bir roman. Bu kitabı okuduğumda sanki Momo benmişim gibi hissettim. Okuduğum kitapların içinde en güzeli buydu. Beğendim çünkü çok güzel bir kitap. Akıcı bir dille yazılmış.” (Ö4)

“Momo insanları alay etmeden herkesi pürdikkat dinleyerek, herkesin ona içini dökülebilmelerini sağladığı için insanları hem rahatlatır, hem de onları mutlu eder. Beğendim çünkü dostlarıyla iyi anlaşmayı ve onları mutlu etmesini iyi biliyor ve bize bir ders veriyor.” (Ö5)

“Momo'nun çok iyi bir dinleyici olduğunu düşünüyorum. Ve onun kadar arkadaş sever birini gördüğümü de sanmıyorum. İnsanları ve arkadaşlarını kurtarmak için her tehlikeye tek başına göğüs gerdi ve bunu başardı da. Beğendim çünkü macera kitabı. Dolayısıyla ben de çok seviyorum.” (Ö6)

“İyi bir dinleyici olmasını, Momo'nun saçma bir şey de olsa onları kırmadan dikkatli bir şekilde dinlemesini, onları incitmemesini beğendim. Beğendim çünkü arkadaşları için kendi hayatını tehlikeye atıyor. Hep onları düşünüyor.” (Ö7)

Üst sosyoekonomik düzeyden seçilmiş öğrencilerin “Momo” ile ilgili sorulara verdiği cevaplar ise şu şekildedir:

“Momo adlı romanda her seviyenin bile çok değerli olduğu hakkında bilgi verilir. Tabii bu iş roman şeklinde iletilmiştir. Yirmi bir bölümün hepsinde ayrı bir macera ve zamanın önemini vurgulayan öğeler vardır. Beğendim çünkü zaman gibi çok değerli bir kavramı, carcur etmenin gereksiz olduğunu vurgulamış. Beğenmedim çünkü birçok olayı tekrarlayarak okuyucuya sunulmuştur. Daha yeni şeyler olabilirdi.” (Ö8)

“Güzel bir kitap. Herkese tavsiye edebileceğim, hayal gücünün daima ayakta kaldığı bir roman. İnsanlara aslında çoğu zaman konuşmaktansa dinlemenin daha erdemli ve değerli olduğunu anlatan, çoğu zaman düşündürten, bazı bölümlerinde güldüren, okuyucuya her an zevk veren güzel bir kitap. Beğendim çünkü her insanın çıkarabileceği şeyler var. Eğer insanlar böyle kitaplar okurlarsa kendilerine çok şey katarlar ve eminim ki böyle insanlar bu kitabı paylaşmaktan sakınmazlar.” (Ö9)

“Bu kitabın sonlarına doğru geldiğimde hiç bitmesin istedim. Çünkü bu kitap o kadar güzeldi ki daha da devam etmesini istedim. Eğer ki bu kitabın ikinci ve üçüncü kitapları da olsaydı hiç sıkılmadan okuyabilirdim. Beğendim çünkü çok akıcı bir kitaptı. Konusu sıkıcı değildi. Bu tür kitapları her zaman okumayı isterim. Beğenmedim çünkü sanırım Momo adlı kitap tek kitap yani seri değil.” (Ö10)

“Momo’yu okurken gerçekten çok zevk aldım. Çünkü aslında ben okuduğumda onu hayalimde severek canlandırabilmeyi, kitaptaki karakterler ile beraber kendime özgü bir dünya oluşturmayı çok severim. Momo’yu okurken işte bu duyguları içimde hissedebildim. Beğendim çünkü çok sürükleyici ve akıcı bir dille anlatılmış. Okurken sonunu merak ettiğim, heyecanlandığım kitaplardan.” (Ö11)

“Bu romanı okurken zamanın ne kadar değerli olduğunu ve paranın pulun zaman ile kıyaslanamayacağını, zamanımızı çalan boş işler ve insanlara karşı tedbirli olmayı ve zaman kadar da değerli olan dostlarımızla iyi geçinmemiz gerektiğini anladım. Beğendim çünkü bu romanda dostlarımızın ve zamanımızın çok değerli olduğunu anladım.(Ö12)

“Bugüne kadar okuduğum en güzel kitaplardan biri. Sıkılmadan ve isteyerek okudum. Çok hoşuma gitti. Herkesin Momo gibi bir arkadaşına ihtiyacı olduğunu düşünüyorum ve Momo adlı kitabı herkese tavsiye ediyorum. Beğendim çünkü içten yazılmış bir kitaptı ve bana bir sürü şey öğretti.” (Ö13)

“Biraz çocukça bir roman. Yazarın çok büyük bir hayal gücü varmış. Beğendim çünkü ilginç bir kitap. Diğer kitaplardan daha değişik şeyler anlatıyor.” (Ö14)

Kitabı okuyan öğrencilerin tamamı bu kitabı çok beğenmişlerdir. Ayrıca bu kitapla okuma sevgilerinin arttığını, okuma alışkanlığı kazandıklarını belirtmişlerdir.

“çok sevdim, çok hoşlandım, çok hoşuma gitti, çok seviyorum, çok zevk aldım” vb. ifadelerle kitaba olan sevgilerini anlatmışlardır. “*Kitap okuma sevgim on kat daha arttı, okudukça okumak istenen bir kitap türü, okuduğum en güzel kitaplardan biri, sıkılmadan ve isteyerek okudum, okuyucuya zevk veren güzel bir kitap*” vb. ifadeler içinde “oku-” fiilini on beş kere kullanmışlardır. Kitabın devamının olmasını isteyen, bitmesin diye okumaya kıyamayan öğrenciler olmuştur. Altı öğrenci, kitabı *güzel* sıfatı ile değerlendirmiştir. Birçok öğrenci ise kitabı arkadaşlarına tavsiye etmiştir. Uygulama yapılan okullardaki öğretmenler de bu kitabın sınıfta elden ele dolaştığını söyleyerek düşüncemizi desteklemişlerdir. Bütün bu yorumlar ve sonuçlar öğrencilerin beğendikleri bir kitapla karşılaştıklarında bunu zevkle okuduklarını ve roman türünün bu beğenilen kitaplar arasında olduğunu göstermektedir.

Öğrencilerin bu kitabı beğenmelerindeki en önemli etken kitabın konusu ve başkahramanıdır. Momo'nun iyi bir dinleyici olması, arkadaşlarıyla iyi ilişkiler kurması, arkadaşlarını kurtarmak için her türlü tehlikeyi göze alması çocukların oldukça hoşuna gitmiştir. Kimi öğrenciler Momo'yla kendilerini özdeşleştirmiş, kimisi ise Momo gibi bir arkadaşının olmasını çok isteyeceğini söylemiştir: “*Momo gibi bir arkadaşım olmasını çok isterim, herkesin Momo gibi bir arkadaşına ihtiyacı olduğunu düşünüyorum, sanki Momo benmişim gibi hissettim*” vb. Kitapta ilgi çekici maceraların olması ve olayların hayal dünyasına hitap etmesi de öğrencilerin çok hoşuna gitmiştir.

Sosyoekonomik alt ve üst grup öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamış, kitabı okuyan tüm öğrenciler kitabı beğenmişlerdir. Ancak yorumlar incelendiğinde üst sosyoekonomik düzeyden seçilen öğrencilerin daha bilinçli yorumlar yaptıkları, konuyu daha iyi kavradıkları görülmektedir.

4.2.1.2. Mavi zamanlar

Aşağıda alt sosyoekonomik düzeyden seçilmiş öğrencilerin ikinci bir roman örneği olarak okudukları *Mavi Zamanlar* ile ilgili sorulara verdiği cevaplara yer verilmiştir (Ek-8):

“*Çok güzel bir kitap. Çok beğendim. Birce'nin yaptığı gibi sırrı çözmek isterdim. Beğendim çünkü sırrı çözmek için azimli olmaları çok hoşuma gitti.*” (Ö1)

“Kahramanların yerinde olmak isterdim. Alliano’ye gidip büyük sırrı çözmek isterdim. Beğendim çünkü çok heyecan verici bir kitap.” (Ö2)

“Çok heyecanlı, çok korkunç, çok güzel bir romandı. Ama ben kesinlikle büyük sırrı öğrenmek istemezdim. Öğrensem bile korkardım ve peşinden gitmezdim. Beğendim çünkü çok heyecanlı ve aksiyon içeriyordu.” (Ö3)

“Bence gerçekten çok güzel bir kitap. Bir an kendimi sanki oradaymışım gibi hissettim. Oradaki çocuklardan biri olsaydım daha çok araştırma yapardım. Her yeri gezirdim, incelerdim. Beğendim çünkü gerçekten çok hoş bir kitap. Bir an kendimi orada hissettim.” (Ö4)

“Kitabın kapağı ve içi çok güzel. İnsanın o kitabı okudukça okuyası geliyor. İnsanın arkeolojiye gidesi geliyor. Ben de orada olsaydım oradaki her şeyi araştırır, her taşın altına bakardım. Oradaki kalıntının nereden geldiğini araştırırdım. Beğendim çünkü okuması kolay ve baymayan bir kitap.” (Ö5)

“Bence harika bir kitap. Hep böyle kitaplar olmasını istiyorum. Böyle yani macera kitapları. Beğendim çünkü macera kitaplarını çok seviyorum.” (Ö6)

“Bu kitap süperdi. Romanın her kelimesinden milyonlarca anlam çıkarıyoruz. Bu da hayallerimizin oluşmasında yardımcı oluyor. Beğendim çünkü bir romanın içinden binlerce anlam çıkarıp hayallerin arkasından gidebiliyoruz.” (Ö7)

Üst sosyoekonomik düzeyden seçilmiş öğrencilerin *Mavi Zamanlar* ile ilgili sorulara verdiği cevaplar ise şu şekildedir:

“Galiba arkeolojiye karşı büyük bir ilğim başladı. Gelecekte arkeolog olmak isteyebilirim. Arkeolojiden hoşlandığım için bu roman çok hoşuma gitti. Beğendim çünkü konusu çok güzel. Roman okumayı ve tarihi çok seviyorum.” (Ö8)

“Çok sevdim. Daha bilgi sahibi olmak isterdim.” (Ö9)

“Bu kitap okuduklarım arasındaki en güzel kitaplardandı. Beğendim çünkü macera dolu bir kitaptı.” (Ö10)

“Mavi Zamanlar isimli kitabı seviyorum. Çünkü heyecan verici ve etkileyiciydi. Okurken kendimi romandaki karakterlerin yanındaymışım gibi hissettim. Onların yerinde olmak isterdim. O çocuklardan biri de ben olsaydım çok heyecanlanırdım ve çok mutlu olurdu. Ayrıca büyük sırrı çözmek için çok uğraşırdım. Beğendim çünkü heyecan vericiydi. Çok etkilendim.” (Ö11)

“Çok akıcı, çok güzel, sürükleyici. İnsanda buna benzer başka kitaplar okuma isteği uyandırıyor. Bu kitabı okurken bitmesini hiç istemedim. Beğendim çünkü okurken kesinlikle hiç sıkılmadım. Karakterlerin özellikleri çok güzeldi. Beğenmedim çünkü ben kitabın daha güzel bir bitişi olmasını isterdim.” (Ö12)

“Mavi Zamanlar isimli kitap son derece etkileyici ve sürükleyiciydi. Bir sonraki sayfayı merakla çevirdiğim bir kitaptı. Beğendim çünkü merak uyandıran bir kitaptı.” (Ö13)

“Çok güzeldi. Her sayfasını zevkle okudum. Heyecan vericiydi.” (Ö14)

Mavi Zamanlar isimli kitabı da öğrencilerin tamamı beğenmişlerdir. Öğrenciler “çok güzel, harika, akıcı, sürükleyici, etkileyici” vb. sıfatlarla kitabı anlatmışlardır. Birçok öğrenci okurken bitmesini istememiştir. Ayrıca öğrencilerin yorumlarından onların yaşları itibarıyla maceradan hoşlandıklarını, kitaptaki karakterlerle özdeşim kurduklarını, meslek dallarıyla ilgilenmelerinde romandaki karakterlerin ve konunun etkisi olduğunu görüyoruz. Arkeolojiden hoşlanmaya başlamışlar hatta kimileri arkeolog olmayı bile düşünmüştür. “İnsanın arkeolojiye gidesi geliyor, Gelecekte arkeolog olmak isteyebilirim, Arkeolojiden hoşlandığım için bu roman çok hoşuma gitti.” gibi cümlelerle arkeolojiye ilgilerini belirtmişlerdir. Oradaki çocukların yerinde olmayı istemişlerdir. Kitaptaki çocuklar da yaş itibarıyla kitabı okuyan çocukların yaşına yakın olduğu için de karakterleri kendilerine yakın görmüşler ve kitabı zevkle okumuşlardır. Kitapta merak unsurunun sürekli canlı tutulması da öğrencilerin çok hoşuna gitmiştir. “Sırrı çözmek için azimli olmaları çok hoşuma gitti. Oradaki her şeyi araştırır, her taşın altına bakardım. Oradaki kalıntının nereden geldiğini araştırırdım. Çok araştırma yapardım. Her yeri gezerdim, incelerdim. Sırrı çözmek için azimli olmaları çok hoşuma gitti. Büyük sırrı çözmek isterdim.” cümleleri öğrencilerin araştırmaya merakını göstermesi açısından oldukça önemlidir. Öğrencilerin yaşlarına

uygun konulardaki ve içerisinde özdeşim kurabilecekleri kahramanların bulunduğu kitapları okumalarının onların okuma alışkanlığı kazanmalarında önemli bir rol oynadığı görülmektedir.

Bir öğrenci kitabın kapağını ve içeriğini çok beğendiğini söylemiştir. Bu da kitap seçiminde kitabın kapak tasarımının da öğrencilerin ilgisini çekmesi açısından önemli olduğunu göstermektedir.

Öğrencilerin söylemleri incelendiğinde alt ve üst grup arasında benzerlik olduğu görülmektedir. İki gruptaki öğrenciler de kitabı beğenmişlerdir. Bu da aynı yaştaki çocukların beğenilerinin benzer olduğunu, alt ve üst sosyoekonomik düzey arasında farklılık olmadığını göstermektedir.

4.2.2. Anı

Öğrencilere *Benim Küçük Dostlarım* ve *Edebiyatçılarımızın Çocukluk Hatıraları* adında iki anı okutulmuş, böylece anı türünün öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmasına bir etkisi olup olmayacağı gözlenmek istenmiştir. Ayrıca anı türünün özelliğinden dolayı herhangi bir dalda başarıya ulaşmış yetişkinlerin hayat öykülerinin çocukların ilgisini çekip çekmeyeceği, çocuğun model alma ihtiyacını karşılayıp karşılaşmayacağı anlaşılmak istenmiştir.

4.2.2.1. Benim küçük dostlarım

Bu bölümde de öğrencilerin tüm sorulara verdikleri cevaplar bir bütün olarak değerlendirilmiştir. Aşağıda alt sosyoekonomik düzeyden seçilmiş öğrencilerin *Benim Küçük Dostlarım* ile ilgili sorulara verdiği cevaplara yer verilmiştir (Ek-4):

“Güzel bir kitap. Okuma alışkanlığımı geliştirmeye yardımcı olacağını düşünüyorum. Kitaplığımda olsun isterim. Bu kitabı beğendim, çünkü arkadaşların hâlleri de çok iyi değildi. Hocalarının sözüne gitmeye çalışmalarını beğendim.” (Ö1)

“Bence çok güzel yazılmış bir kitap. Her insanın okumasını ve bundan bir ders almasını isterim. Çok zevkli bir kitap olduğunu düşünüyorum. Herkese tavsiye de ediyorum. Bu kitabı beğendim, çünkü hoca ve öğrencilerin durumu çok hoşuma gitti.”

Benim de öyle bir öğretmenim olsaydı ben de onun sözüne gider didinip çalışırdım.”
(Ö2)

“Halide öğretmen anlatacağı anıları çok iyi seçmiş. Ve çok dikkat çekici cümleler kullanmış. Kısacası güzel bir kitap. Bu kitabı beğendim, çünkü içinde güzel anılar var. Dikkat çekici paragraflar var.” (Ö3)

“Bu kitap çok güzel bir kitap. Ben bu kitabı okuduğumda bir an öğretmen olmak istedim.” (Ö4)

“Kitapta anlatılanlar çok güzel. Öğretmenlerin ne hissettiklerini çok iyi anlatıyor. Bu kitabı beğendim, çünkü bazı insanların sert veya suskun olsalar da içlerini açamadıklarından dolayı iyi yönlerini göremediğimizi çok iyi anlatmış.” (Ö5)

“Öğretmenin öğrencilerine karşı çok saygılı, sevgili ve sevecen bir öğretmen olduğunu düşünüyorum. Onlarla dertleşir, aile durumunu anlatır ve onlara yardım ederdi. Bu kitabı beğendim, çünkü çok güzel bir kitap. Öğrencilerin çalışmamasına rağmen onları ‘çalışınca başarılısınız’ sözüne inandırmıştır.” (Ö6)

“Tüm öğrencilerinin hayatını onlarla geçirdiği anılarını, acılı günlerini, ağlayıp üzüldüğü günlerini bize anlatmıştır yazar. Bu kitabı beğendim, çünkü bize onların hayatını anlattı. Asla bir şey söylerken çekinmememizi ve yanlış olsa da söylememiz gerektiğini öğretti. Bu kitabı beğenmedim, çünkü çocukların evdeki hâllerini bilip bilmeden yargılıyor.” (Ö7)

Üst sosyoekonomik düzeyden seçilmiş öğrencilerin *Benim Küçük Dostlarım* ile ilgili sorulara verdiği cevaplar ise şu şekildedir:

“Bu kitap bir nevi biyografi ve maceraların karışımıdır. Yazar hayatını ve çevresini anlatıyor. Bu kitabı beğendim, çünkü geçmişe dair ışık tutuyor. Bu kitabı beğenmedim, çünkü sadece hayat öykülerini anlatıyor. Bir anlam bütünlüğü yok.” (Ö8)

“İnsan kendini öğretmen gibi hissediyor. Bu özelliği okuyucuya kitabı okutmaya yetiyor. Benim de Halide Hoca gibi bir öğretmenim olsun isterdim. Kitaptaki Halide Hoca’yı şöyle yorumlayabiliriz: Öğrencilerine sevecen davranan, onlara bazen arkadaş bazen yoldaş olan bir öğretmen. Bundan dolayı böyle bir öğretmenim olsun isterdim.

Bu kitabı beğendim, çünkü insanı büyükse gayet öğrencilik yıllarına götürüyor. Bizleri yani hâlâ öğrencilik yıllarını süren insanlar içinse insanı öğretmen olmaya, bazen benim niye böyle bir öğretmenim yok diye düşündüren bir kitap.” (Ö9)

“Bu kitaba çok isteksiz olarak başladım. Çevreden duyduğuma göre güzel bir kitap değilmiş. Ama ben tam aksine çok beğendim. Herkese tavsiye ediyorum. Bu kitabı beğendim, çünkü yazarın anlatış biçimini ve kitabın konusunu çok sevdim. Sıkıcı bir konu değildi. Aksine bir macera kitabı gibi heyecanlıydı.” (Ö10)

“Benim Küçük Dostlarım’ı gerçekten çok sevdim. Çünkü bir kere çok akıcı bir dili var. Anlamakta hiç zorluk çekmedim. Ayrıca içeriği de çok güzel. Okuyucuyu bıktırmıyor, aksine bağlıyor, sürüklüyor. Bu kitabı beğendim, çünkü çok akıcı bir dili var ve bir öğretmenin öğrencilerini iyi kötü hatırlayıp bunları yazıya dökmesi çok hoşuma gitti.” (Ö11)

“Gerçekten öğretmenliğin ne kadar kutsal, ne kadar zorlu ve ne kadar şefkat gerektiren bir meslek olduğunu çok güzel bir şekilde anlatıyor. Bu kitabı beğendim, çünkü öğretmenlik mesleğinden nefret eden ben bile bu mesleğin ne kadar zor ve ne kadar kutsal olduğunu anladım. (Ö12)

“Sürükleyici bir kitap. Zevkle okudum. Birçok ders çıkardım. Bana katkısı çok oldu. Herkese tavsiye ediyorum. Bu kitabı beğendim, çünkü anlaşılır, samimi bir dili vardı. Ayrıca bir kişi başından geçen olayları anlatınca ben çok etkilenirim. Bu yüzden kitap hoşuma gitti.” (Ö13)

“Çok güzel ama pek inandırıcı olmayan bir kitap, çünkü her öğrenci her derdini öğretmeniyle paylaşamaz. Bu kitabı beğendim, çünkü hoş bir kitap. Yazar bütün samimiyetiyle anlatıyor. (Ö14)

Bu kitabı da yine öğrencilerin tamamı beğenmiş ve zevkle okuduklarını söylemişlerdir. “Güzel, dikkat çekici, akıcı, sürükleyici” gibi sıfatlarla kitabı tanıtmışlardır. “Çok dikkat çekici cümleler kullanmış. Çok akıcı bir dili var. Anlamakta hiç zorluk çekmedim. Ayrıca içeriği de çok güzel. Okuyucuyu bıktırmıyor, aksine bağlıyor, sürüklüyor. Yazarın anlatış biçimini ve kitabın konusunu çok sevdim. Anlaşılır, samimi bir dili vardı.” cümleleri ise öğrencilerin kitabın dilinin anlaşılır ve

akıcı olmasına önem verdiklerini göstermektedir. Kitabı anlamakta zorlanmamaları ve kitabın konusu da öğrencilerin kitap seçimini etkilemektedir.

Meslek dallarıyla ilgilenmeye başlayan öğrenciler bu kitapla birlikte öğretmenlik mesleğine başka bir açıdan bakmaya başlamışlardır. *Mavi Zamanlar* isimli kitabı okuyunca nasıl bazı öğrenciler arkeolog olmayı düşündüyse bu kitabı okuyunca da kimi öğrenciler öğretmen olmayı düşünmüşlerdir. *“Bu kitabı okuduğumda bir an öğretmen olmak istedim. İnsanı öğretmen olmaya yönlendiren bir kitap. İnsan kendini öğretmen gibi hissediyor.”* cümleleri öğrencilerin öğretmenlik mesleğine gösterdikleri ilgiyi göstermektedir. Kitabın ana karakteri olan Halide öğretmenle kendilerini özdeşleştirmişler ya da kendilerini kitaptaki öğrencilerin yerine koymuşlar ve Halide öğretmenle kendi öğretmenlerini karşılaştırmışlardır. Çoğu böyle bir öğretmenlerinin olmasını istemektedir. *“Benim de öyle bir öğretmenim olsaydı ben de onun sözüne gider didinip çalışırdım. Öğretmenlerin ne hissettiklerini çok iyi anlatıyor. Bu kitap insanı büyükse öğrencilik yıllarına götürüyor. Bizleri yani hâlâ öğrencilik yıllarını süren insanlar içinse bazen benim niye böyle bir öğretmenim yok diye düşünmeye yönlendiren bir kitap. Gerçekten öğretmenliğin ne kadar kutsal, ne kadar zorlu ve ne kadar şefkat gerektiren bir meslek olduğunu çok güzel bir şekilde anlatıyor. Öğretmenlik mesleğinden nefret eden ben bile bu mesleğin ne kadar zor ve ne kadar kutsal olduğunu anladım. Halide Hoca gibi bir öğretmenim olsun isterdim.”* vb. cümleler öğrencilerin Halide öğretmen gibi bir öğretmenleri olmasını istediğini göstermektedir. Kitabı okuyan çocukların öğrenci olduğu düşünülünce öğrencilerle özdeşim kurup anlayışlı, şefkatli bir öğretmen istemeleri doğaldır.

Dikkat çeken bir nokta da kız öğrencilerin bu kitaba daha çok ilgi göstermeleridir. Halide öğretmenin bayan olması ve genelde kız öğrencilerin bulunduğu okullarda çalışmış olması sebebiyle anılarında daha çok kızlardan bahsetmesi bunda etkili olmuştur.

Bu kitabı da alt ve üst sosyoekonomik düzeyden seçilen öğrencilerin tamamı beğenmişlerdir. Ancak yorumlar incelendiğinde üst gruptaki öğrencilerin konuyu daha çok içselleştirdikleri, türün farkında oldukları, daha bilinçli değerlendirmeler yaptıkları görülmüştür.

4.2.2.2. Edebiyatçılarımızın çocukluk hatıraları

Edebiyatçılarımızın Çocukluk Hatıraları isimli anı kitabı ile ilgili olarak hazırlanan sorulara alt sosyoekonomik düzeyden seçilmiş öğrencilerin verdikleri cevaplar şu şekildedir (Ek-10):

“Edebiyatçılarımızın Çocukluk Hatıraları’nı okumak hoşuma gitti. Edebiyatçılarımızın çocukluklarını öğrendim. Öğrenmek kadar güzel şey yoktur. Bu kitabı beğendim, çünkü edebiyatçılarımızın çocukluğunu öğreniyorum.” (Ö2)

“Bu kitapta yazılan hatıralar özenle seçilmiş galiba. Çünkü güzel ve samimi anılar var. Güzel bir kitap. Bu kitabı beğendim, çünkü en güzel, en saf anılar seçilip güzel bir dille anlatılmış.” (Ö3)

“Çok güzel bir kitap. İnsan bu kitabı okuduğunda ne kadar zor bile olsa istediği bir amaca ulaşmanın mümkün olduğuna inanıyor. Bu kitabı beğendim, çünkü gerçekçi bir düşünceye sahip.” (Ö4)

“Çok güzel bir kitap. Bu kitap sayesinde edebiyatçılarımızın çocukluk hatıralarını öğrendim. Bu kitabı beğendim, çünkü yazarlarımızın çocukluklarını öğrenmek, onları biraz da olsa tanımama neden oldu.” (Ö5)

“Bu kitabın bizim duygu ve düşüncelerimizin gelişiminde olumlu etkiler yarattığına inanıyorum. Bu kitabı beğendim, çünkü edebiyatçılarımızın anılarını öğrenip, yaşamlarından örnek alıp bunları gerçekleştirebiliriz.” (Ö6)

“Çok beğendim. Ben de onlar gibi yazmayı istiyorum. Bu roman beni yazmaya yönlendirdi. Çok hoşuma gitti. Bu kitabı beğendim, çünkü benim de büyüyünce hayatımı yazmalarını isterim.” (Ö7)

Üst sosyoekonomik düzeyden seçilmiş öğrencilerin *Edebiyatçılarımızın Çocukluk Hatıraları* isimli kitap ile ilgili sorulara verdiği cevaplar ise şu şekildedir:

“Bu kitapta bize geçmişten hatıralar anlatılarak bize o zamanları yaşatıyor. Bu kitabı beğendim, çünkü geçmişi anlatıyor. Hem de yazarlarımızı” (Ö8)

“Fazla sevmedim. Bu kitabı beğenmedim, çünkü çok eski yazarlar var.” (Ö9)

“Bu kitap bir anı kitabıydı. Anı okumayı kısmen severim. Bu kitap fazla hoşuma gitmedi. Bu kitabı beğendim, çünkü insanlara değer verilmiş. Bu kitabı beğenmedim, çünkü sıkıcı bir kitaptı.” (Ö10)

“Bu kitabı sevdim. Çünkü edebiyatçılarımızın sadece isimlerini değil hayatlarını da öğrenmek hoşuma gitti.” (Ö11)

“Edebiyatçılarımızın hayatından kesitleri ve onları etkileyen anıları okumak zevkliydi. Bu kitabı beğendim, çünkü edebiyatçılarımızın kendileri kadar yaşadıkları anılar da hoşuma gitti.” (Ö12)

“Okuduğum en güzel anı kitaplarından biriydi. Bu kitabı beğendim, çünkü akıcı ve etkileyici bir kitaptı. Bu kitabı beğenmemek mümkün olamaz.” (Ö13)

“Fazla sevmedim. Çok fazla tanımadığım yazarların anıları vardı. Bu kitabı beğenmedim, çünkü çok tanımadığım yazarların anılarını okumak pek eğlenceli sayılmaz.” (Ö14)

Bu kitabı üst sosyoekonomik düzeyden seçilen iki öğrenci dışında diğer öğrenciler beğenmişlerdir. Beğenmeyen öğrencilerin beğenmeme nedeni tanımadıkları yazarların hayat hikâyelerini öğrenmenin onların ilgisini çekmemesidir.

Diğer öğrenciler ise edebiyatçılarımızı tanımaktan oldukça hoşlanmışlardır. *“Çok güzel bir kitap. Çok sevdim. Okuduğum en güzel anı kitaplarından biriydi. Zevkliydi. Çok beğendim.”* vb. cümlelerle beğendiklerini anlatmışlardır.

Başarılı insanların hayat öykülerini okumak onları da başarabileceklerine inandırmış, birçok şair ve yazar onlar için rol model olmuştur. Bu yüzden çocuklara okutulacak anıların onlara rol model olabilecek, başarılı insanların anıları olmasına dikkat edilmelidir. Kendilerinin de başarılı olurlarsa bir gün anılarının yazılabileceğine inanmışlar ve bu durum onların çok hoşuna gitmiştir. Ayrıca çocukların anılardan etkilenebilmesi için anıların gerçekliğine inanmaları, açık ve samimi bir dille yazılmasını istedikleri de anlaşılmıştır. *“Güzel ve samimi anılar var. En güzel, en saf anılar seçilip güzel bir dille anlatılmış. Akıcı ve etkileyici bir kitaptı.”* cümleleri öğrencilerin anıların diline dikkat ettiklerini açıkça göstermektedir.

Çocukların tamamını olmasa da çoğunluğunu anılarını yazmaya yönlendirmesi açısından da anı okumanın önemli olduğu görülmüştür. “*Bu roman beni yazmaya yönlendirdi.*” cümlesi öğrencinin yazma isteğini göstermektedir. Anılar öğrencilerin rahatlıkla yazabilecekleri türlerdir. Öğretmenleri ve aileleri onları anılarını yazmaya hatta günlük tutmaya özendirilebilir. Anı, okuma alışkanlığının yanı sıra yazma alışkanlığı da kazandırabileceği için mutlaka önem verilmesi gereken bir türdür.

4.2.3. Deneme

Öğrencilere *Eşref Saat* ve *Balım Kız Dalım Oğul* isimli iki deneme kitabı okutulmuş, böylece deneme türünün öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmasına bir etkisi olup olmayacağı gözlenmek istenmiştir. Denemenin öğrencilere okutulan beş farklı edebî tür içindeki tek bilgilendirici metin olması, dolayısıyla tahkiyeden yoksun olması sebebiyle deneme türü ayrıca önem kazanmaktadır.

4.2.3.1. Eşref saat

Bu tür için de öğrencilerin tüm sorulara verdikleri cevaplar bir bütün olarak değerlendirilmiştir. Aşağıda alt sosyoekonomik düzeyden seçilmiş öğrencilerin *Eşref Saat* isimli deneme kitabı ile ilgili sorulara verdikleri cevaplara yer verilmiştir (Ek-5):

“*Bu kitap çok güzel bilgiler veriyor. Çoğu yerine katılıyorum. Gerçeklerin onlar olduğuna inanıyorum.*” (Ö2)

“*Eşref Saat bize çok güzel, gerekli bilgiler veriyor. Fakat ben bu tür kitapları okumaktan pek hoşlanmıyorum. Lâkin yine de güzel bir kitaptı. Beğendim, çünkü gerekli bilgiler veriyor. Beğenmedim, çünkü böyle kitapları okumayı sevmiyorum.*” (Ö3)

“*Bence çok güzel bir kitap. İnsan bu kitabı okuduğunda hayatı sevmeyi, çalışmayı, iyiliğe ve güzelliğe değer vermeyi daha iyi anlıyor.*” (Ö4)

“*Bu kitap insanlara hayatın güzelliklerini anlatarak asıl zenginliğin insanın sağlıklı olması olduğunu ve bu zenginliğin nasıl farkına varacağımızı anlatarak insana ders veriyor. Çok güzel bir kitap. Beğendim, çünkü hayatın güzelliklerini insana yansıtarak hayattan zevk almayı öğretiyor.*” (Ö5)

“Ben başta biraz anlamakta güçlük çektim. Ama sonuna yaklaşıncaya anladım. Beğenmedim, çünkü ben genelde macera kitaplarını seviyorum.” (Ö6)

“Yazdığı yazılarda kendimi koyarak okudum. Dünyamı aydınlattı. Nerelerde neyi yanlış yapıyorum, ne yapmalıyım onları öğrendim. Çok güzelmiş.” (Ö7)

Üst sosyoekonomik düzeyden seçilmiş öğrencilerin *Eşref Saat* ile ilgili sorulara verdiği cevaplar ise şu şekildedir:

“Bu kitabı çok sevdim. Yazar tüm fani konularla ilgili kendi yorumunu küçük öyküler de katarak anlatmış. Beğendim, çünkü denemelerin insanı geliştirdiğini bu kitabı okuyunca anladım. Beğenmedim, çünkü hemen hemen konular birbirine yakındı.” (Ö8)

“Deneme türünde harikulade bir kitap. İnsanların gündelik hayatta gördüğü şeyleri yazar farklı bir bakış açısıyla inceliyor. Bu açıdan güzel bir kitap. Beğendim, çünkü sıcak bir dille yazılmış. Yazar konulara başka, farklı bir bakış açısıyla bakmış. Bu da bazı konularda insanı değiştirmeye itiyor. Beğenmedim, çünkü biraz sıkıcı.” (Ö9)

“Kitabı sevdim ama sevmediğim yönleri de oldu. Bazı bölümler çok sıkıcı geldi. Anlamakta zorlandım. Ama bazılarında da çok hoşlandım. Güzel bir kitaptı. Beğendim, çünkü başka bir kimsenin herhangi bir konu üzerindeki düşünceleri dikkatimi çekti. Beğenmedim, çünkü kitabın bazı yerleri sıkıcıydı.” (Ö10)

“*Eşref Saat* isimli kitabı çok beğendim. Çünkü öncelikle yazarın kullanmış olduğu samimi dil beni etkiledi. İçimde okuma isteği uyandırdı. Beğendim, çünkü yazarın anlatım tarzını ve konuyu kendi düşünce ve yorumlarını yazarak anlatmasını zevkle okudum.” (Ö11)

“Kitap deneme türü olduğu için pek hoşuma gitmedi. Okurken çok sıkıldım ve kitabın bir an önce bitmesini istedim. Deneme yazısı hiç bana göre değilmiş. Beğenmedim, çünkü hiç çarpıcı, güzel örnekler verilmemişti. Çok sıkılarak okudum.” (Ö12)

“Eşref Saat isimli deneme kitabı çok güzel bir kitaptı. Bana çok önemli şeyler kazandırdı. Herkesin okumasını tavsiye ederim. Beğendim, çünkü kişisel gelişimime büyük ölçüde katkı sağladı.” (Ö13)

“Bu denemeleri çok beğendim. Çünkü olaylara karşı yeni bir bakış açısı kazandım. Beğendim, çünkü okurken hiç sıkılmadım. Yazarın anlatım şekli hoşuma gitti.” (Ö14)

Bu kitabı bir öğrenci hariç diğer öğrenciler beğenerek okumuşlardır. Bazı araştırmacılar tarafından deneme türünün çocuklara hitap etmediğinin düşünülmesine rağmen çocuklar genel olarak beğenmişler ve zevkle okumuşlardır. *“Bence çok güzel bir kitap. Çok güzelmiş. Bu kitabı çok sevdim. Harikulade bir kitap. Eşref Saat isimli deneme kitabı çok güzel bir kitaptı. Bu denemeleri çok beğendim.”* cümleleri öğrencilerin kitabı beğendiklerini göstermektedir. Sekiz kere “güzel” sıfatını kullanarak kitaptan bahsetmeleri de önemlidir.

“Sıcak bir dille yazılmış. Yazarın kullanmış olduğu samimi dil beni etkiledi. İçimde okuma isteği uyandırdı. Yazarın anlatım tarzını ve konuyu kendi düşünce ve yorumlarını yazarak anlatmasını zevkle okudum. Yazarın anlatım şekli hoşuma gitti.” cümleleri çocuklara okutulacak deneme kitaplarında dile özellikle dikkat edilmesi gerektiğini göstermektedir. Yazarın kullandığı dil, anlatım tarzı, samimi ve içten olması öğrencilerin kitaba ilgi göstermesini sağlamaktadır.

Denemenin bilgilendirici bir metin olması, olay örgüsü, tahkiye gibi çocuğun anlamasını kolaylaştıracak şeyler olmadığı için bazı öğrenciler tarafından anlaşılmakta zorlanılmış olması ve sıkıcı bulunması da muhtemeldir. *“Başta biraz anlamakta güçlük çektim. Ama sonuna yaklaşınca anladım. Bazı bölümler çok sıkıcı geldi. Okurken çok sıkıldım ve kitabın bir an önce bitmesini istedim.”* cümleleri sıkılan öğrencilerin anlamakta zorlandıklarını göstermektedir. Ama bu durum öğrencilerin çoğunda gözlenmemiştir. Çocuklar genel olarak bilgilendikleri, farklı bir bakış açısı kazandıkları için memnundurlar. *“Dünyamı aydınlattı. Bana çok önemli şeyler kazandırdı. Kişisel gelişimime büyük ölçüde katkı sağladı. Olaylara karşı yeni bir bakış açısı kazandım.”* vb. cümleler öğrencilerin yeni bilgiler öğrenmekten hoşlandıklarının göstergesidir. Bu

yüzden 8. sınıfa gelen bir öğrenci deneme, fıkra, söyleşi gibi bilgilendirici edebî türleri de okumalıdır.

Çoğu öğrenci *Eşref Saat* isimli kitabı arkadaşlarına da tavsiye etmiştir. Bu da gösteriyor ki öğrenciler deneme türünde de sevebilecekleri bir kitapla karşılaştıklarında okumaya ve o türe karşı istekleri artmakta bu da onlara okuma alışkanlığı kazandırmaktadır.

Alt ve üst gruptaki öğrencilerin beğenileri bu kitapta da birbirine benzer olmuştur. Üst sosyoekonomik düzeyden seçilen öğrenciler türün farkına varmışlardır. Sevdikleri ve sevmedikleri yönleri daha iyi açıklamışlardır. Alt sosyoekonomik düzeyden seçilen öğrenciler ise “*güzel, böyle kitapları seviyorum*” gibi daha basit cümlelerle açıklamışlardır.

4.2.3.2. Balım kız dalım oğul

Aşağıda alt sosyoekonomik düzeyden seçilmiş öğrencilerin *Balım Kız Dalım Oğul* isimli deneme kitabı ile ilgili sorulara verdikleri cevaplara yer verilmiştir (Ek-9):

“*Bize seslenişini beğendim. Güzel bir kitaptı. Beğendim, çünkü hitapları ilgimi çekti, güzeldi. Beğenmedim, çünkü birazcık sıkıcıydı.” (Ö1)*

“*Kitap tam bilmediğim yerleri anlattığında çok büyük zevkle okudum. Beğendim, çünkü hiç bilmediğim yerleri öğretircesine anlatıyor.” (Ö2)*

“*Bu kitapta samimi bir dil kullanılmıştır. O yüzden bu tür kitapları okumayı sevmememe rağmen kitabı sonuna kadar okudum. Beğendim, çünkü samimi bir dili var. Beğenmedim, çünkü böyle kitapları okumayı sevmiyorum.” (Ö3)*

“*Çok güzel bir kitap. Bu kitap sayesinde bazı şehirleri daha iyi tanıdım. Beğendim, çünkü bu kitabın sayesinde ben de birçok yeri gezip görmüş gibi oldum.” (Ö4)*

“*Kitapta bilmediğim yerlerin güzelliklerini çok iyi yansıtmış. İnsanın oralara gidesi geliyor. Beğendim, çünkü birçok yerin güzelliğini en iyi şekilde tanımlamıştır.” (Ö5)*

“Denemenin içeriği anlaşılır. Fakat bağlaçlarda sorun var. Ama sonradan düzeldi. Beğendim, çünkü Osmanlı tarihini, Selçuklu dönemini anlattığı, illerin tarihinden veya gelenek ve göreneklerinden örnekler verdiği için beğendim. Beğenmedim, çünkü sadece aynı bağlacı sürekli tekrar etmesini beğenmedim.” (Ö6)

“Çok iyi bir kitap. Tam bir düşüncem yok ama çok üzücü bir olay.” (Ö7)

Üst sosyoekonomik düzeyden seçilmiş öğrencilerin *Balım Kız Dalım Oğul* isimli deneme kitabı ile ilgili sorulara verdiği cevaplar ise şu şekildedir:

“Bu kitabı çok sevdim. Eğitici düşünceler vardı. Beğendim, çünkü zaten deneme türünde kitaplar okumaktan çok hoşlanıyorum.” (Ö8)

“Bu kitabı hiç beğenmedim. İyi ki kısa kısa bölümlere ayırmış yazar. Yoksa hiç okumazdım. Ben yazacak olsaydım daha cıvı cıvı yazmayı tercih eder, okuyucunun canını sıkmazdım. Beğenmedim, çünkü canımı sıktı. Okurken sayfa sayılarına baka baka okudum.” (Ö9)

“Bu kitabı okurken sıkıldım. Pek fazla sevmedim. Ben olsam okuyucuya hitaplarımı daha değişik yapardım. Beğendim, çünkü yazarın düşüncelerini öğrendim. Beğenmedim, çünkü okurken sıkıldım.” (Ö10)

“Bu kitabı bazı zamanlar okurken sıkılsam da seviyorum. Çünkü bazı yazarların konular hakkındaki düşüncelerini okumak zevkli. Beğendim, çünkü yazarın düşünceleri hoşuma gitti.” (Ö11)

“Deneme okumayı hiç sevmiyorum. Bu yüzden okuyunca çok sıkıldım. Özellikle yazarın ‘Balım Kız Dalım Oğul’ diye seslenmesi hiç hoşuma gitmedi. Beğendim, çünkü gezip görülen yerleri anlatırken güzel bir yöntem kullanılmış. Beğenmedim, çünkü Balım Kız Dalım Oğul ifadesini hiç beğenmedim.” (Ö12)

“Bana göre güzel yazılmış, etkileyici bir kitaptı. Beğendim, çünkü beni etkiledi ve heyecanlıydı.” (Ö13)

“Açıkçası çok sevmedim. Ben olsam daha roman şeklinde yazmayı tercih ederdim.” (Ö14)

Bu kitabı da öğrencilerin tamamı olmasa da büyük bir çoğunluğu (10 kişi) beğenmiştir. Kitap için “*güzel, etkileyici, eğitici*” gibi sıfatlar kullanmışlardır. Kitabı beğenmelerinde konu ve kullanılan dil etkili olmuştur. Yeni şehirler, kendileri dışında birilerini tanımak hoşlarına gitmiştir. “*Kitap hiç bilmediğim yerleri öğretircesine anlattığından çok büyük zevkle okudum. Bu kitap sayesinde bazı şehirleri daha iyi tanıdım. Ben de birçok yeri gezip görmüş gibi oldum. Kitapta bilmediğim yerlerin güzelliklerini çok iyi yansıtmış. İnsanın oralara gidesi geliyor. Bu yüzden çok beğendim. Osmanlı tarihini, Selçuklu dönemini anlattığı, illerin tarihinden veya gelenek ve göreneklerinden örnekler verdiği için beğendim.*” cümleleri öğrencilerin yeni şehirler tanımaktan hoşlanmalarına örnek verilebilir. Bu yaştaki çocukların yeni yerler görme, keşfetme merakları olduğu için gezi yazıları da okutulabilir.

Kitabı beğenmeyen dört öğrencinin de üst sosyoekonomik düzeyden olması ilginçtir. Kitabı beğenmediğini söyleyen öğrenciler sıkıcı bulduklarını, hitaplardan hoşlanmadıklarını söylemişlerdir. Bir öğrenci ise roman türünde yazılmasını istemiştir.

“*Bu kitapta samimi bir dil kullanılmıştır. O yüzden bu tür kitapları okumayı sevmememe rağmen kitabı sonuna kadar okudum. Denemenin içeriği anlaşılır. Fakat bağlaçlarda sorun var. Aynı bağlacı sürekli tekrar etmesini beğenmedim.*” gibi ifadeler çocukların deneme yazarının samimi olmasına çok önem verdiğini ve kullandığı dile dikkat ettiğini göstermektedir. Çocuklara okutulacak kitaplarda hem okuma alışkanlığı hem ana dili bilinci kazandırılmak istendiğinden çocuk kitaplarında kullanılan dile özellikle dikkat edilmelidir.

Ayrıca kitapta çocuklara seslenmek için “Balım Kız Dalım Oğul” ifadesi kullanılmıştır. Bu hitap şekli de bazı çocukların çok hoşuna giderken bir öğrenci bundan hiç hoşlanmamıştır. *Eşref Saat* isimli kitapta da deneme türünden hiç hoşlanmadığını söyleyen öğrenci bu kitap için de yaklaşık aynı ifadeleri kullanmıştır. Ama öğrencilerin geneli yine de kitaptan hoşlanmış, türe karşı ilgi göstermişlerdir. Farklı kişilerin düşüncelerini öğrenmek istemeleri deneme türüne ilgi göstermelerinin ana sebebidir.

4.2.4. Tiyatro

Öğrencilere *Lütfen Kızımla Evlenir misiniz?* ve *Cimri* isimli biri yerli biri yabancı olmak üzere iki tiyatro kitabı okutulmuştur. Böylece tiyatro türünün

öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmasına bir etkisi olup olmayacağı gözlenmek istenmiştir. Tiyatronun okutulan diğer edebî türlere göre biçimsel açıdan bazı farklılıklara sahip olması ve öğrencilere canlandırma imkânı tanınması sebebiyle öğrencilerin bu türe karşı gösterdiği ilgi de oldukça önemlidir.

4.2.4.1. Lütfen kızıyla evlenir misiniz?

Bu tür için de diğer türlerde yapıldığı gibi öğrencilerin tüm sorulara verdikleri cevaplar bir bütün olarak değerlendirilmiştir. Aşağıda alt sosyoekonomik düzeyden seçilmiş öğrencilerin *Lütfen Kızıyla Evlenir misiniz?* ile ilgili sorulara verdikleri cevaplara yer verilmiştir (Ek-6):

“Kitap güzel ama ben böyle güzel tiyatro eserlerini okumayı değil de izlemeyi tercih ederim. Ama gerçekten güzel bir kitap.” (Ö1)

“Çok güzel bir kitap. Hiç bunun kadar güzel kitap okumamıştım. Bu kitabı beğendim, çünkü çok güzel yazım tarzı vardı. Konusu çok hoştu. Bu yüzden çok beğendim.” (Ö2)

“Güzel, sonuna kadar okunan bir kitap. Bu kitabın beğenmediğim bir yönü yok. Daha önce hiç tiyatro kitabı okumamıştım. Meğer tiyatro çok güzelmiş. Bu kitabı beğendim, çünkü eğlenceli bir kitap.” (Ö3)

“Güzel bir kitap. İlk başta çok merak ettim. Ama sona doğru geldiğimde anladım. İlk kez bir tiyatro kitabı okudum.” (Ö4)

“Kitap çok zevkli. İçeriği çok güzel hazırlanmış. Okurken insanın beyininde olanlar göz önüne geliyor. Böyle olması da kitabı daha zevkli kılıyor. Bu kitabı beğendim, çünkü kitap içeriği ve olan olaylar çok güzel.” (Ö5)

“Bana ilk önce saçma geldi. Çünkü bir anne kızını zorla evlendiriyor. Ama sonradan kızın yaşının çok ilerlemiş olduğunu anladım ve anneye hak verdim.” (Ö6)

“Biraz duygulu, biraz heyecanlı ve de çok güzel bir kitaptı. Bu kitabı beğendim, çünkü burada resmen gerçek bir hayat varmış gibi olaylar anlatılıyor.” (Ö7)

Üst sosyoekonomik düzeyden seçilmiş öğrencilerin *Lütfen Kızımın Evlenir misiniz?* ile ilgili sorulara verdikleri cevaplar ise şu şekildedir:

“Bu kitap bence komediden çok bir dram öyküsü. Bu kitabı beğendim, çünkü ilk kez tiyatro kitabı okuyordum.” (Ö8)

“Güzel bir kitap gerçekten. Bu kitabın tiyatrosunu izlemek isterdim. Ne kadar gözümüzde canlandırsak da izlemek daha keyifli olurdu. Kitapta özellikle annenin kızı için endişelenmesini sevdim. Ve ayrıca kızına gösterdiği ilgiyi de sevdim. Bu kitabı beğendim, çünkü gülünç bir kitap çünkü gerçekçi, bizim hayatımızdan bir şeyler var bu kitapta. Hakikaten yazarın eline sağlık.” (Ö9)

“Çok güzel bir kitaptı. Çok hoşuma gitti. Sıkıcı bir kitap değildi. Herkese tavsiye ediyorum. Bu kitabı beğendim, çünkü eğlenceliydi.” (Ö10)

“Lütfen Kızımın Evlenir misiniz? isimli kitabı çok beğendim. Okudukça sonunu merak ettim. Bu kitabı beğendim, çünkü heyecan vericiydi ve konu anlaşılırdı.” (Ö11)

“Anneyi kendime yakın buldum. Ancak kızın davranışları hoşuma gitmedi. Bu ve bu tarz kitapları okumayı çok isterim. Çok güzel bir kitap. Bu kitabı beğendim, çünkü çok akıcı bir kitap ve bu kitabı okurken hiç sıkılmadım. Karakterlerin rolleri de çok güzeldi.” (Ö12)

“Beğendim; çünkü çok heyecanlıydı, etkileyiciydi. Okurken sonunu çok merak ettim.” (Ö13)

“Çok hoşuma gitti. Görücü usulünü çok güzel bir biçimde anlatmış. Bu kitabı beğendim, çünkü komik bir kitaptı, çok güldüm.” (Ö14)

Öğrencilerin tamamı bu kitabı beğendiklerini belirtmişlerdir. Kitap için “güzel, eğlenceli, zevkli, duygusal, heyecanlı, etkileyici, akıcı” gibi sıfatlar kullanmışlardır.

Konu öğrencilerin ilgisini çekmiş, kitap boyunca merak unsuru canlı tutulduğu için öğrenciler kitabın sonunu merak etmiş ve kitabı heyecanla okumuşlardır. “Okurken sonunu çok merak ettim. Konu anlaşılırdı, heyecan vericiydi. Okudukça sonunu merak ettim. İçeriği çok güzel hazırlanmış.” cümleleri öğrencilerin konuya ne kadar önem verdiğinin göstergesidir. Kitabın sonunu merak ettikleri için de zevkle okumuşlardır.

“*Komik bir kitaptı, çok güldüm. Ayrıca gülünç bir kitap.*” cümleleri ise öğrencilerin komediden hoşlandıklarını göstermektedir. Bu da öğrencilere kitap seçerken konuya dikkat edilmesi gerektiğini göstermektedir.

“*Burada resmen gerçek bir hayat varmış gibi olaylar anlatılıyor. Anneyi kendime yakın buldum. Ancak kızın davranışları hoşuma gitmedi. Karakterlerin rolleri de çok güzeldi. Kitapta özellikle annenin kızı için endişelenmesini sevdim. Ve ayrıca kızına gösterdiği ilgiyi de sevdim.*” Çocuğa okutulacak kitaplarda konu dışında karakterler de özenle seçilmiş olmalı, çocuğun kendine yakın hissedebileceği karakterler bulunmalıdır. Bu kitapta da öğrenciler karakterleri gerçekçi bulmuş, kendilerine yakın hissetmişlerdir. Kitabı beğenmelerinde bu da etkili olmuştur.

Öğrencilerin yanıtlarında en çok dikkati çeken 8. sınıfa gelmiş olmalarına rağmen tiyatro türüyle karşılaşmamış olmalarıdır. Bazı öğrenciler tiyatronun sadece izlenecek bir tür olduğunu düşündükleri için tiyatro türünde bir kitapla karşılaşınca şaşırılmışlardır. Ancak tamamı bundan hoşlanmıştır. “*Daha önce hiç tiyatro kitabı okumamıştım. Meğer tiyatro çok güzelmiş.*” cümlesi ilk kez tiyatroyla karşılaşan bir öğrencinin tiyatroya gösterdiği ilginin açık göstergesidir. Olayları gözlerinin önünde canlandırabildikleri için anlamakta da zorluk çekmemişlerdir.

Bu kitapta da alt ve üst sosyoekonomik düzeyden seçilen öğrencilerin beğeni düzeyleri birbirine yakın olmuş, hepsi beğenmiştir. Ancak üst sosyoekonomik düzeydeki öğrenciler konuyu ve beğendikleri yönleri daha açık bir şekilde ifade edebilmiştir.

4.2.4.2. Cimri

Aşağıda ise alt sosyoekonomik düzeyden seçilmiş öğrencilerin *Cimri* ile ilgili sorulara verdikleri cevaplara yer verilmiştir (Ek-11):

“*Çok güzel bir kitap. Çok sevdim.*” (Ö1)

“*Bu kitabı çok sevdim. Çok güzel duygular içeriyordu. Keşke daha önce tiyatro kitapları okusaymışım. Çok eğlenceli bir türmüş. Bu kitabı beğendim, çünkü gerçek olabilecek bir kitap.*” (Ö2)

“Bu kitap birazcık abartılı olmasına karşın gerçekçi bir dille yazılmış. Bu yüzden bu kitabı beğendim. Bu kitabı beğendim, çünkü hem komik, hem heyecanlı, hem dramatik.” (Ö3)

“Çok güzel bir kitap. Bazen kendimi orada hissettim. Bu kitabı beğendim, çünkü çok gerçek üstü bir kitap.” (Ö4)

“Kitap çok güzel. İnsana çok güzel ders veriyor. Bir hayat hikâyesini anlatıyor. Bu kitabı beğendim, çünkü tiyatroyu okumayı çok seviyorum. Tiyatro okurken yaşadıkları o anlar gözümün önünde canlanıyor.” (Ö5)

“Harpagon’un böyle olması hoşuma gitmedi. Bu kitabı beğendim, çünkü bizlere cimriliğin kötü bir şey olduğunu anlatıyor.” (Ö6)

“Çok güzel bir kitaptı. Bu kitabı beğendim, çünkü cimriliğin sonunun kötü olduğunu anlatıyor.” (Ö7)

Üst sosyoekonomik düzeyden seçilmiş öğrencilerin Cimri ile ilgili sorulara verdikleri cevaplar ise şu şekildedir:

“Güzel bir tiyatroydu. Bu kitabı beğendim, çünkü anlatımı iyiydi.” (Ö8)

“Güzeldi, çok beğendim. Oyununu izlemek isterdim” (Ö9)

“Zevk alarak okuduğum bir kitaptı. Beğenmediğim bir yönü yok. Herkese tavsiye ediyorum. Bu kitabı beğendim, çünkü zevkliydi.” (Ö10)

“Bu kitap gerçekten çok hoşuma gitti. Ancak kitabı okurken Harpagon’a içten içe kızdım. Bu kitabı beğendim, çünkü okurken hiç sıkılmadım. Çünkü konu sıkıcı değildi ve anlatım, konuşmalar çok hoştu.” (Ö11)

“Bu kitaptaki Harpagon isimli karakter haricindeki herkesi çok sevdim ve çok güzel bir kitaptı. Bu kitabı beğendim, çünkü karakterler çok samimiydiler. Çok zevkli bir kitaptı.” (Ö12)

“Bu kitabı çok beğendim. Arkadaşlarıma da tiyatroyu okumayı tavsiye ettim. Bu kitaptaki oyunu izlemeyi, hatta oynamayı da çok isterdim. Bu kitabı beğendim, çünkü heyecanlı, merak uyandıran bir kitaptı.” (Ö13)

“Pek sevmedim. Kimseye tavsiye etmek istemem. Bu kitabı beğenmedim, çünkü biraz sıkıcıydı. Harpagon çok cimri bir karakterdi. Onu hiç sevmedim.” (Ö14)

Üst sosyoekonomik düzeyden seçilen bir öğrenci dışında diğer öğrenciler bu tiyatro eserini zevkli bulmuş ve beğenmişlerdir. Konuyu abartılı bulanlar olsa da onlar da zevkle okumuşlardır. *“Çok güzel bir kitap. Çok sevdim. Çok güzel bir kitap. Kitap çok güzel. Zevk alarak okuduğum bir kitaptı. Bu kitap gerçekten çok hoşuma gitti. Çok zevkli bir kitaptı. Bu kitabı çok beğendim. Heyecanlı, merak uyandıran bir kitaptı.”* gibi cümlelerle kitabı ne kadar beğendiklerini ifade etmişlerdir. Komedi olmasını da beğeniyle karşılamışlardır.

Ayrıca cimrilikle ilgili ders de çıkarmışlardır. Başkarakter olan Harpagon’u ise hiçbiri sevmemiş hatta kızmışlardır. Bu da onların karakterleri ne kadar ciddiye alarak okuduklarını göstermektedir. Diğer karakterleri ise beğenmişler ve samimi bulmuşlardır. Tiyatroyu okurken gözlerinde çok iyi canlandırabildiklerini söyleseler de tiyatro okumak onlarda tiyatro izleme ve sahnede canlandırma isteği uyandırmıştır.

“Gerçekçi bir dille yazılmış. Anlatım, konuşmalar çok hoştu.” cümleleri öğrencilerin diğer kitaplarda olduğu gibi bu kitapta da kitabın dil ve anlatımına önem verdiklerini göstermektedir.

Bu çalışma sonunda öğrenciler bilmedikleri bir tür olan tiyatroyla tanışmış ve tiyatroyu oldukça beğenmişlerdir. Gerek *Lütfen Kızımın Evlenir misin?*’de gerek *Cimri*’de olsun tiyatro türünü beğeniyle karşılamışlardır. *“Keşke daha önce tiyatro kitapları okusaymışım. Çok eğlenceli bir türmüş.”* cümleleri öğrencilerin tiyatroyla yeni karşılaştıklarının göstergesidir.

4.2.5. Şiir

Öğrencilere *Şiir Gemisi* ve *Türk Yazınından Seçilmiş Çocuklar İçin Şiirler* isimli iki şiir kitabı okutulmuştur. Bu şiir kitaplarının ilki çocuklar için bir şair tarafından yazılmış ve resmedilmiştir. İkincisi ise aslında büyükler için yazılmış ama çocuklarında sevebileceği on bir önemli Türk şairinin şiirlerinden seçilmiş bir derlemedir. Böylece şiir türünün öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmasına bir etkisi olup olmayacağı gözlenmek istenmiştir. Şiir biçimsel açıdan okutulan diğer dört edebî türden de farklıdır.

Ölçüsü, kafiyesi, mısralardan oluşması, içinde barındırdığı ahenk ve daha soyut olması sebebiyle öğrencilerin bu türe daha farklı bir tepki vermesi beklenmektedir.

4.2.5.1. Şiir gemisi

Bu tür için de diğer türlerde yapıldığı gibi öğrencilerin tüm sorulara verdikleri cevaplar bir bütün olarak değerlendirilmiştir. Aşağıda alt sosyoekonomik düzeyden seçilmiş öğrencilerin *Şiir Gemisi* isimli şiir kitabı ile ilgili sorulara verdikleri cevaplara yer verilmiştir (Ek-7):

“Şiir okumayı seviyorum. Bu kitabı da beğendim. Şirin, tatlı bir kitaptı. Resimleri de çok hoştu. Yazar kendi yapmış herhalde o resimleri de.” (Ö1)

“Şiir okumayı severim. O yüzden bu kitabı seve seve okudum. Bu kitabı beğendim, çünkü şiir severim. Bu kitabı beğenmedim, çünkü anlamadığım, birbirine karıştırdığım birkaç şey var.” (Ö2)

“Şiirler güzeldi. Bazı hoş şiirler vardı. Ama bazıları pek dikkat çekici değildi.” (Ö3)

“Bence bu şiir kitabı çok çocukça ve çok kolay okunan bir kitaptı. İçindeki en güzel şiir ‘Atam’ şiiriydi.” (Ö4)

“Bu kitap daha küçüklere yazılmış bir kitap. Benim yaşım için uygun değil.” (Ö5)

“Ben bu kitabı fazla anlayamadım. Çünkü bazı kaftiyeleri uygun değildi. Bu kitabı beğenmedim, çünkü uyumsuz yazılmış.” (Ö6)

“Fazla beğenmedim. Ben olsam daha duygulu yazardım. Yani bir kelimesinden yüz anlam çıkarırdım. Bu kitabı beğenmedim, çünkü biraz çocukçaydı.” (Ö7)

Üst sosyoekonomik düzeyden seçilmiş öğrencilerin *Şiir Gemisi* isimli şiir kitabı ile ilgili sorulara verdikleri cevaplar ise şu şekildedir:

“Bu kitap çocuklara göre yazılmış. Bu kitabı beğendim, çünkü güzel öğütler veriyordu. Bu kitabı beğenmedim, çünkü çok küçük bir şeydi.” (Ö8)

“Bu kitabın daha çok çocuklara yani 9-10 yaş grubuna hitap ettiğini düşünüyorum. Bundan dolayı kitabı bitirdikten sonra dokuz yaşındaki kardeşime verdim. Bu kitabı beğendim, çünkü şiirler akıcı, okurken insanı sıkılmıyor. Bu kitabı beğenmedim, çünkü şiirler birazcık çocuksu.” (Ö9)

“Çok çabuk biten bir kitaptı. Çok sevdim...” (Ö10)

“Şiir Gemisi isimli kitabı seviyorum. Çünkü şiir okumak hoşuma gidiyor ve bu kitap değişik konuları içeriyor. Bu kitabı beğendim, çünkü normalde de şiir okumayı seviyorum. Ayrıca kitap resimlerle süslendiği için de hoşuma gitti.” (Ö11)

“Bazı şiirlerde hiç kafiye yoktu. Bu nedenle de pek hoşuma gitmedi. Masal anlatırcasına bir üslup vardı. Bu çok hoşuma gitti.” (Ö12)

“Diğer şiir kitaplarından çok farklı. Resimli kitapları çok sevmeme rağmen bu kitap beni etkiledi. Bu kitabı beğendim, çünkü dili ağır değildi ve tatlı şiirler içeriyordu.” (Ö13)

“Bu kitap sanki çocuklara göre yazılmış. Bana pek yeni bir şey katmadı. Sadece resimleri ve kapağı çok hoşuma gitti.” (Ö14)

Önceki türlerle kıyaslandığında şiir türünden hoşlanmayan öğrenci sayısı daha çoktur. Bu şiir kitabını sevmeyen öğrenciler olmuştur. Sevmediğini söyleyen öğrenciler kitabın yaş seviyelerine uygun olmadığını, daha küçük çocuklar için yazılmış olduğunu söylemişlerdir. Bir de kafiye olmadığı için sevmediğini belirten öğrenciler vardır. İkinci şiir kitabıyla ilgili görüşlerde de öğrenciler kafiyeden hoşlandıklarını belirtmişlerdir. Küçük yaştan beri ninnilerle, tekerlemelerle büyüyen çocuk muhtemelen kulağı ahenge alıştığı için şiirlerde kafiye aramakta, bulamadığı şiirleri beğenmemektedir. *İlköğretim 6, 7, 8. Sınıf Türkçe Ders Öğretim Programı ve Kılavuzunda* (2006, 28) Okuma Becerisi’nde “Şiir dilinin farklılığını ayırt eder” diye bir kazanım bulunmaktadır. Bu kazanım şu şekilde açıklanmaktadır:

“Şiirde ses akışını sağlayan kafiye, redif gibi ahenk unsurları fark edilir. Kafiye ve redif terimleri kullanılmaz, bunların çeşitlerine değinilmez. Şiirin duygu, düşünce ve hayalleri ifade eden derin bir anlatım olduğu kavranır. Kendi anlamları dışında kullanılarak şiirde çağrışımlara yol açan kelimeler belirlenir.”

Öğrencilerin “*Ben bu kitabı fazla anlayamadım. Çünkü bazı kafiyeleri uygun değildi. Şiirlerde hiç kafiye yoktu. Bu nedenle de pek hoşuma gitmedi.*” vb. cümleleri şiirde önem verdikleri tek şeyin kafiye olduğunu göstermektedir. Demek ki şiir sadece kafiye, redif gibi ahenk unsurları olan bir tür olarak öğretilmiş, şiirin duygu ve düşüncelere hitap eden bir anlatım olduğunun üzerinde yeterince durulmamıştır. Ayrıca ders kitaplarında bulunan ve şiir türü olarak öğrencilere okutulan metinlerin de bunda etkisi olduğu söylenebilir.

Kitabı çocukça bulan öğrencilerin aksine öğrencilerin çoğu dili ağır olmadığı için beğenmişlerdir. Ayrıca kitaptaki resimler de çocukların çok hoşuna gitmiştir. “*Resimli kitapları çok sevmeme rağmen bu kitap beni etkiledi. Kitap resimlerle süslendiği için de hoşuma gitti.*” cümleleri bunun açık göstergesidir.

4.2.5.2. Türk yazınından seçilmiş çocuklar için şiirler

Aşağıdaki alıntılarda alt sosyoekonomik düzeyden seçilen öğrencilerin *Türk Yazınından Seçilmiş Çocuklar İçin Şiirler* isimli şiir kitabı ile ilgili sorulara verdikleri cevaplara yer verilmiştir (Ek-12):

“*Şiir okumayı seviyorum. Bu kitabı da beğendim. Ama bazı şiirler biraz duygularıma hitap etmediği için sıkıldım.*” (Ö1)

“*Güzel bir kitap. Zaten şiir okumayı seviyorum. Hoşuma gitti.*” (Ö2)

“*Bence en iyi çocuk şiirleri seçilmiş bu kitapta. Bu kitap hoşuma gitti. Bu kitabı beğendim, çünkü şiirler gerçekten özenle seçilip yazılmış.*” (Ö3)

“*Bence çok güzel bir kitap. Daha doğrusu bildiğim yazarların şiirleri olması da iyi bir avantajdı bu kitabı beğenmemde.*” (Ö4)

“*Şiir okumayı seviyorum. Bu kitapta bilindik yazarların olması ilgimi çekti. Kitaptaki şiirleri beğendim.*” (Ö5)

“*Bu kitap ‘Şiir Gemisi’nden daha güzel. Ben olsam kafiyelerini daha uyumlu yazardım. Çocuklar için yazılan şiirler çocukların ilgisini çeker. Ama benim ilgimi çekmedi.*” (Ö6)

“İyi bir kitaptı, içeriği iyiydi. Karşılaştırmaya, benzetmelere örnek vermiş yazar. Çocukluk günlerine özlemlerini anlatıyor yazarlar. Bu kitabı beğendim, çünkü güzel bir kitaptı. Biraz da kalbe işleyen şiirler olsaydı daha iyi olurdu ama yine de güzeldi.” (Ö7)

Üst sosyoekonomik düzeyden seçilmiş öğrencilerin *Türk Yazınından Seçilmiş Çocuklar İçin Şiirler* isimli şiir kitabı ile ilgili sorulara verdiği cevaplar ise şu şekildedir:

“Şiirler çocukçaydı bu yüzden pek beğenmedim. Ama kaftiyeleri güzeldi.” (Ö8)

“Pek sevmedim. Sıkıcıydı.” (Ö9)

“Sıkıcı bir kitap değildi. Herkese tavsiye ediyorum. Ben olsam biraz daha şiir eklerdim.” (Ö10)

“Bu kitabı gerçekten sevdim. Çünkü farklı farklı şairlerin, farklı farklı şiirlerini okumak hoşuma gitti. Bu kitabı beğendim, çünkü farklı konulardan birçok şiir okumak hoşuma gitti.” (Ö11)

“Güzel bir kitaptı. İleride güzel bir şekilde hatırlayacağımı umut ediyorum. Bu kitabı beğendim, çünkü kafiye ve ölçüsü güzeldi.” (Ö12)

“Şiir kitapları okumayı çok sevmem. Ama bu kitabı okurken eğlendim. Bu kitabı beğendim, çünkü kitap eğlenceliydi.” (Ö13)

“Hiç sevmedim. Çok sıkıcıydı. Şiir okumak beni bıktırır.” (Ö14)

Üst sosyoekonomik düzeyden üç öğrenci dışında diğer öğrenciler kitabı beğenmişlerdir. “Güzel bir kitap. Bence en iyi çocuk şiirleri seçilmiş bu kitapta. Bu kitap hoşuma gitti. Bu kitabı sevdim. İyi bir kitaptı.” gibi cümlelerle kitabı beğendiklerini anlatmışlardır. Hatta şiir okumayı sevmemesine rağmen bu kitabı sevdiğini ve eğlenceli bulunduğunu belirten bir öğrenci bile olmuştur. Bu da öğrencinin sevebileceği bir kitapla karşılaşarsa önceden sevmediğini belirttiği bir türe karşı da olumlu tepki geliştirebileceğini göstermektedir. Yetişkinler için yazılmış şiirlerden derlenen bir kitabı bir öğrencinin çocukça diye beğenmemiş olması da ilginçtir. Bunda kitabın isminin *Türk Yazınından Seçilmiş Çocuklar İçin Şiirler* olmasının, yani çocuklar için ibaresinin olmasının psikolojik etkisi olabilir.

Bu kitapta diğ er şiir kitabından farklı olarak on bir ayrı şairin farklı şiirleri bulunmaktadır. Öğrencilerin bundan hoşlandığını söylemesi öğrencilere tek bir şairin şiir kitabını okutmaktansa antoloji okutmanın daha doğru olacağını göstermektedir.

İlk şiir kitabı olan *Şiir Gemisi* çocuklar için yazılmıştır. İkinci şiir kitabı olan *Türk Yazınından Seçilmiş Çocuklar İçin Şiirler* ise yetişkinler için yazılmış şiirlerden derlenmiştir. Öğrencilerin ikinci kitaptan daha çok hoşlanmaları 8. sınıf öğrencilerinin yaş itibarıyla çocukluktan çıkıp ergenliğe girdikleri için artık yetişkin şiirlerine yöneldiklerini göstermektedir. Ancak yine de onların çocuk olduğunu unutmayarak onların seviyelerine ve gelişimlerine uygun olan şiirlerle karşılaşmaları sağlanırsa şiire ve okumaya karşı sevgileri o denli artacaktır.

4.2.6. Öğrencilerin Beğendikleri Kitaplara İlişkin Açık Uçlu Sorular

Öğrencilerin beğendikleri ve son okudukları kitaplara ilişkin açık uçlu sorulara verdikleri cevaplar aşağıda değerlendirilmiştir (Ek-1).

Öğrencilerin en çok beğendiği kitaplar Tablo.4.2’de verilmiştir:

Tablo 4.2

Öğrencilerin En Çok Beğendikleri Kitaplar

	Kitabın Adı	Kitabın Yazarı	1. Tercih	2. Tercih	3. Tercih	Toplam Öğrenci Sayısı
1.	Sefiller	Victor Hugo	2	1	2	5
2.	Alacakaranlık	Stephenie Meyer	2	1		3
3.	Çalığışu	Reşat Nuri Güntekin	1	2		3
4.	İnsan Ne ile Yaşar	Lev N. Tolstoy	1	1	1	3
5.	Robin Hood	Howard Pyle	1	2		3
6.	Suç ve Ceza	F.M. Dostoyevski	1	1	1	3
7.	Aşk-ı Memnu	Halid Ziya Uşaklıgil	1		1	2
8.	Harry Potter	J.K. Rowling	1	1		2
9.	Yalnız Efe	Ömer Seyfettin	1		1	2
10.	80 Günde Devri Alem	Jules Verne	1			1
11.	Adım Adım Hayata	İpek Ongun		1		1
12.	Aşk	Elif Şafak			1	1
13.	Bir Genç Kızın Gizli Defteri	İpek Ongun	1			1
14.	Dokuzuncu Hariciye Koğuşu	Peyami Safa			1	1
15.	Dünyanın Merkezine Yolculuk	Jules Verne		1		1

Tablo 4.2. (devamı)

16.	Eroinle Dans	Canan Tan	1	1	1
17.	Heidi	Johanna Spyri		1	1
18.	İşte Hayat	İpek Ongun		1	1
19.	Kendi Ayakları Üstünde	İpek Ongun		1	1
20.	Sol Ayağım	Christy Brown		1	1
21.	Şeker Portakalı	Jose Mauro de Vasconcelos		1	1
22.	Şu Çılgın Türkler	Turgut Özakman	1		1
23.	Tutulma	Stephenie Meyer		1	1
24.	Yaprak Dökümü	Reşat Nuri Güntekin	1		1
25.	Yüzüklerin Efendisi	J.R.R. Tolkien	1		1
TOPLAM					42

Tablo 4.2’de görüldüğü gibi ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin en çok beğendikleri kitaplar listesinde öne çıkan eserler *Sefiller* (5 kişi), *Alacakaranlık serisi* (*Alacakaranlık*, *Tutulma*) (4 kişi), *İnsan Ne ile Yaşar* (3 kişi), *Suç ve Ceza* (3 kişi), *Robin Hood* (3 kişi), *Çalığışu* (3 kişi), *Bir Genç Kızın Gizli Defteri serisi* (*Bir Genç Kızın Gizli Defteri*, *İşte Hayat*, *Kendi Ayakları Üstünde*) (4 kişi)’dir. Listedeki diğer kitapların ise birçoğu sadece birkaç kişi tarafından tercih edilmiştir. Bu yüzden kitap listesi oldukça uzun ve geniş bir alan oluşturmuştur. Çocuk klasikleri, yerli ve yabancı klasikler, son yıllarda çok satan kitaplar öğrencilerin en çok beğendikleri kitaplar listesinde üst sıralarda yer almıştır.

Öne çıkan eserlerden Türk klasikleri arasında olan tek kitap *Çalığışu* romanıdır. *Çalığışu* romanı klasikleşen ve çok tavsiye edilen niteliğiyle sadece ilköğretim öğrencilerinin değil lise ve üniversite öğrencilerinin de sıklıkla okuduğu eserler arasındadır (Zengin, 2003, s. 147). *Çalığışu*’nu izleyen diğer Türk klasikleri ise Ömer Seyfettin’in *Yalnız Efe* (2 kişi) hikâyesi, Reşat Nuri Güntekin’in *Yaprak Dökümü* (1 kişi) ve Halid Ziya Uşaklıgil’in *Aşk-ı Memnu* (2 kişi) isimli romanlarıdır. Son yıllarda çok satanlar listesinde olan Elif Şafak’ın *Aşk* (1 kişi) isimli romanı ve Canan Tan’ın *Eroinle Dans* (1 kişi) isimli romanları da beğenilmiştir. *Aşk-ı Memnu* (2 kişi) ve *Yaprak Dökümü* isimli romanların tercih edilmesinde televizyon dizilerinin etkisi açıktır.

Çocuk ve gençlik klasikleri arasında sayılan İpek Ongun’un *Bir Genç Kızın Gizli Defteri serisi* (4 kişi) de en çok ilgi toplayan kitaplar arasındadır.

Robin Hood (3 kişi), *Sol Ayağım* (1 kişi), *Heidi* (1 kişi) gibi çocuk klasikleri sayabileceğimiz kitaplar da listede üst sıralarda yer almaktadır. Gönen, Çelebi ve Işıtan (2004, s. 33)'ın çalışmasında da ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin en beğendikleri eserler *Çocuk Kalbi*, *Kaşığı*, *Robenson Crusoe*, *Robin Hood* ve *Polyanna* gibi çocuk klasikleri olmuştur.

Dikkate değer bir nokta da öğrencilerin popüler kitaplara ilgi göstermeleridir. *Alacakaranlık serisi*, *Alacakaranlık* (3 kişi) ve *Tutulma* (1 kişi) ile çok beğenilenler kitaplardandır. *Alacakaranlık* filmine gösterilen ilgi de öğrencilerin kitap seçimlerine yansımıştır. Aynı şekilde *Harry Potter* (2 kişi) ve *Yüzüklerin Efendisi* (1 kişi) de çocukların filmlere ilgi gösterdikleri için okudukları kitaplar arasındadır. Balcı (2009, 276)'nın araştırmasında da film uyarlamaları ve son dönemde çok satan gençlik kitapları listenin üst sıralarında yer bulmuştur: *Yaprak Dökümü* (50 kişi; 390 kişide), *Bir Genç Kızın Gizli Defteri* serisi (30 kişi), *Harry Potter* (12 kişi). Creel (2007, 48) de araştırmasında öğrencilerin popüler kitaplara daha çok ilgi gösterdiklerini belirtmiştir. 98 kişi üzerinde yaptığı çalışmada *Harry Potter* (36 kişi) ve *Yüzüklerin Efendisi* (27 kişi) öğrencilerin yaklaşık olarak üçte ikisinin okuduğu kitaplar arasına girmiştir. Bu eserlere ilginin azalması filmlerin popülerliğini yavaş yavaş yitirmesiyle izah edilebilir.

Üzerinde durulması gereken bir diğer nokta da öğrencilerin beğendiği kitapların çoğunun telif problemi olmayan eserler olmasıdır. *İlköğretim Yüz Temel Eser* ve *Orta Öğretim Yüz Temel Eser* içinde yer alan ve telif problemi bulunmayan kitaplar, birçok yayınevi tarafından basılmıştır. Kitapların yayım ve dağıtımındaki bu çeşitlilik doğal olarak fiyatlarını düşürmüş ve öğrencilerin ulaşma imkânlarını kolaylaştırmıştır. *Sefiller* (5 kişi), *İnsan Ne ile Yaşar* (3 kişi), *Suç ve Ceza* (3 kişi), *Robin Hood* (3 kişi) bu özellikleri dolayısıyla öğrencilerin kolay ulaşabileceği kitaplardır. Bu tarz kitapların klasik eserler olması sebebiyle öğrencilere aileleri, arkadaşları, öğretmenleri tarafından önerilmiş olma ihtimali de yüksektir.

Öğrencilerin beğendiği bu kitapların tamamına yakınının roman olması ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin roman türünü okumaya eğilimli olduğunu göstermektedir.

Öğrencilerin beğenerek okudukları kitaplar doğrudan onların yazar seçimini de etkilemektedir. Buna dair bir yazar sıralaması yapıldığında, *Reşat Nuri Güntekin*, *Ömer Seyfettin*, *Halid Ziya Uşaklıgil* gibi klasikleşen eserler vermiş Türk yazarlara; *Tolstoy*, *Dostoyevski*, *Hugo* gibi klasikler üretmiş yabancı yazarlara, *Jules Verne*, *Howard Pyle*, *İpek Ongun* gibi çocuk ve gençlik edebiyatı yazarlarına, *Stephenie Meyer*, *J.K. Rowling* gibi popüler kitap yazarlarına rastlanmaktadır. İki ve üzeri öğrenci tarafından beğenildiği söylenen yazarlar aşağıda gösterilmiştir:

Tablo 4.3

Öğrencilerin En Çok Beğendikleri Yazarlar

Yazar Adı	1.Tercih	2.Tercih	3.Tercih	Toplam Öğrenci Sayısı
1. Victor Hugo	2	1	2	5
2. İpek Ongun	1	1	2	4
3. Reşat Nuri Güntekin	1	3		4
4. Stephenie Meyer	2	1	1	4
5. F.M. Dostoyevski	1	1	1	3
6. Howard Pyle	1	2		3
7. Lev N. Tolstoy	1	1	1	3
8. Halid Ziya Uşaklıgil	1		1	2
9. J.K. Rowling	1	1		2
10. Jules Verne	1	1		2
11. Ömer Seyfettin	1		1	2

Öğrencilere yöneltilen açık uçlu sorulardan bir diğeri de ders kitapları dışında en son okudukları kitabın hangisi olduğu sorusudur. Bu soruya cevap veren öğrencilerin yazdıkları eserlerin isimleri aşağıda gösterilmiştir:

Tablo 4.4

Öğrencilerin En Son Okudukları Kitaplar

	Kitabın Adı	Kitabın Yazarı	1. Tercih	2. Tercih	3. Tercih	Toplam Öğrenci Sayısı
1.	Sefiller	Victor Hugo	2	2	1	5
2.	Vatan Yahut Silistre	Namık Kemal	2	1	1	4
3.	Alacakaranlık	Stephenie Meyer	2	1		3
4.	Çalığışu	Reşat Nuri Güntekin	1	2		3
5.	İnsan Ne ile Yaşar	Lev N. Tolstoy		1	2	3
6.	Robin Hood	Howard Pyle		2	1	3
7.	Suç ve Ceza	F.M. Dostoyevski		1	1	2
8.	Şeker Portakalı	Jose Mauro de Vasconcelos	1		1	2
9.	80 Günde Devri Alem	Jules Verne	1			1
10.	Adım Adım Hayata	İpek Ongun			1	1
11.	Aşk-ı Memnu	Halid Ziya Uşaklıgil		1		1
12.	Bir Genç Kızın Gizli Defteri	İpek Ongun	1			1
13.	Dokuzuncu Hariciye Koğuşu	Peyami Safa		1		1
14.	Dünyanın Merkezine Yolculuk	Jules Verne	1			1
15.	Eroinle Dans	Canan Tan	1			1
16.	Güiver'in Gezileri	Jonathan Swift		1		1
17.	İşte Hayat	İpek Ongun	1			1
18.	Nasrettin Hoca Fıkraları		1			1
19.	Olasılıksız	Adam Fawer		1		1
20.	Ömer Seyfettin'den Seçme Hikâyeler	Ömer Seyfettin			1	1
21.	Şafak Vakti	Stephenie Meyer			1	1
22.	Şu Çılgın Türkler	Turgut Özakman			1	1
23.	Şu Hortumlu Dünyada Fil Yalnız Bir Hayvandır	Ahmet Şerif İzgören			1	1
24.	Tutulma	Stephenie Meyer			1	1
25.	Yalnız Efe	Ömer Seyfettin			1	1
	TOPLAM					42

Listede öğrencilerin en son okudukları kitaplar içinde öne çıkan kitaplar şunlardır: *Sefiller* (5 kişi), *Alacakaranlık serisi* (*Alacakaranlık*, *Şafak Vakti*, *Tutulma*) (5 kişi), *Vatan Yahut Silistre* (4 kişi), *Robin Hood* (3 kişi), *Çalığışu* (3 kişi), *İnsan Ne ile Yaşar* (3 kişi), *Bir Genç Kızın Gizli Defteri serisi* (*Adım Adım Hayata*, *Bir Genç Kızın Gizli Defteri*, *İşte Hayat*) (3 kişi)...

Liste incelendiğinde öğrencilerin son okudukları kitapların, en çok beğendikleri kitaplarla aynı olduğu görülmektedir. Hatta listenin başında yer alan kitaplar bile neredeyse aynıdır. *Sefiller*, *Alacakaranlık*, *Robin Hood*, *Çalığışu*, *İnsan Ne ile Yaşar*, *Bir Genç Kızın Gizli Defteri serisi* öğrencilerin hem son okudukları hem de beğendikleri kitaplar arasında üst sıralardadır. Bu durum öğrencilerin son okudukları kitapları daha kolay hatırlayabildikleri için bu kitapları beğendiklerini, kitap listesine de aynı nedenle aldıklarını düşündürmektedir.

Listede öne çıkan kitaplar, çocukların son okudukları eserlerin yazarlarını da doğrudan göstermektedir. Soruyu yanıtlayan öğrencilerin son okudukları yazarların başında, *Reşat Nuri Güntekin* (3 kişi), *Ömer Seyfettin* (2 kişi), *Jules Verne* (2 kişi), *Stephenie Meyer* (5 kişi), *Namık Kemal* (4 kişi), *Victor Hugo* (5 kişi), *L. N. Tolstoy* (3 kişi), *F. M. Dostoyevski* (2 kişi), *Howard Pyle* (3 kişi), *İpek Ongun* (3 kişi), *Jose Mauro de Vasconcelos* (2 kişi) gelmektedir. Görüldüğü gibi bu yazarlar da öğrencilerin en çok beğendikleri kitapların yazarlarıyla büyük ölçüde örtüşmektedir.

Benzer sonuçlar hem Creel (2007, s. 47)'in 11-14 yaş arasındaki 127 öğrencinin okuma ilgisini ölçtüğü araştırmasında hem de Balcı (2009, s. 293)'nin ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlık ve ilgilerini ölçtüğü araştırmasında görülmektedir. Her iki çalışmada da en çok beğenilen eserler ile son okunan eserler büyük bir oranda örtüşmektedir.

Öğrencilerin son okudukları eserler arasında *Sefiller*, *İnsan Ne ile Yaşar*, *Fareler ve İnsanlar*, *Vadideki Zambak* gibi klasik eserlerin yanı sıra *Alacakaranlık*, *Aşk* gibi son zamanların çok satan popüler kitapları da bulunmaktadır. Bu kitapların çoğu da öğrencilerin en çok beğendikleri kitaplarda olduğu gibi roman türündedir.

Millî Eğitim Bakanlığının ilköğretim 5, 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırılması amacıyla 04.08.2005 tarih, 2005/70 sayılı genelge (İlköğretim Genel Müdürlüğü) ile 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'na atıfta bulunularak ilköğretim okullarına tavsiye ettiği ve 2005 yılı birinci dönemden itibaren uygulamaya konulan *İlköğretim Yüz Temel Eser* listesinin okutulmasının okuma alışkanlığının kültür hâline getirilmesinde önemli bir başlangıç noktası olacağı düşünülebilir. İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okuma ilgi ve alışkanlıklarını tespit

etmek için yaptığımız ankette öğrencilerin bu eserlerin ne kadarını bildiği ve hangilerini beğendiğini öğrenmek için iki adet açık uçlu soru sorulmuştur. Bu soruya cevap veren öğrencilerin hangi eserleri beğendikleri, eserlerin tercih sırası ve bu eserleri kaç kişinin tercih ettiği aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 4.5

Öğrencilerin İlköğretim 100 Temel Eser İçerisinde En Çok Beğendikleri Kitaplar

Kitabın Adı	Kitabın Yazarı	1. tercih	2. tercih	3. tercih	Toplam Öğrenci Sayısı
1. Heidi	Johanna Spyri	2	1		3
2. İnsan Ne ile Yaşar	Lev N. Tolstoy	1	1	1	3
3. 80 Günde Devri Alem	Jules Verne	1		1	2
4. Dede Korkut Hikâyeleri		1	1		2
5. Falaka	Ahmet Rasim	1		1	2
6. Robin Hood	Howard Pyle	1	1		2
7. Sol Ayağım	Christy Brown		1	1	2
8. Üç Silahşörler	Alexander Dumas	1	1		2
9. Yalnız Efe	Ömer Seyfettin	1	1		2
10. Alice Harikalar Diyarında	Lewis Carroll		1		1
11. Gülliver'in Gezileri	Jonathan Swift		1		1
12. La Fontaine'den Seçmeler	La Fontaine		1		1
13. Mutlu Prens	Oscar Wilde	1			1
14. Nasrettin Hoca Hikâyeleri	Orhan Veli	1			1
15. Pinokyo	Carlo Collodi	1			1
16. Polyanna	Eleanor H. Porter	1			1
17. Tom Sawyer	Mark Twain		1		1
18. Vatan Yahut Silistre	Namık Kemal		1		1

Tablodan 4.5'ten anlaşılacağı gibi öğrenciler bu soruya istenen seviyede cevap verememişlerdir. Ayrıca *Beyaz Gemi*, *Çocuk Kalbi*, *Çalığışu*, *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu*, *Harry Potter*, *İki Şehrin Hikâyesi*, *Ölü Canlar*, *Sefiller* gibi "İlköğretim Yüz Temel Eser" listesinde yer almayan kitapları da yazmışlardır. Yazdıkları eserlerin bir kısmının listede bulunmaması öğrencilerin *İlköğretim Yüz Temel Eser* listesini istenilen ölçüde bilmediklerini göstermektedir. *İlköğretim Yüz Temel Eser* listesini *Ortaöğretim Yüz Temel Eser* listesiyle karıştırmış olmaları ve tüm listeyi ezberlemelerinin de zor olduğu düşünülerek bu durum olağan karşılanabilir.

Öğrencilerin *İlköğretim Yüz Temel Eser* içerisinde beğendikleri kitapları tercih etme sıklığı 1 ila 3 kişi arasında değişmektedir. En beğendikleri kitaplar ise şu şekilde sıralanmıştır: *Heidi* (3 kişi), *İnsan Ne ile Yaşar* (3 kişi), *80 Günde Devri Alem* (2 kişi), *Dede Korkut Hikâyeleri* (2 kişi), *Falaka* (2 kişi), *Robin Hood* (2 kişi), *Sol Ayağım* (2 kişi), *Üç Silahşörler* (2 kişi), *Yalnız Efe* (2 kişi)... Görüldüğü gibi bu kitaplar da öğrencilerin en beğendikleri ve son okudukları kitaplar ile benzerlik göstermektedir.

Dikkate değer bir diğer nokta da *Sol Ayağım* haricinde listede yer alan bütün kitapların telif problemi olmayan eserler olmasıdır. Bu yüzden piyasada çok rahat ve ucuza bulunmaktadır. Dolayısıyla öğrencilerin kitap seçimlerinde kolay erişilebilir olmalarının da etkisi olduğu söylenebilir.

Öğrencilerden bir de *İlköğretim Yüz Temel Eser* listesinden bildikleri on kitabın adlarını yazmaları istenmiştir. Öğrencilerin bu soruya verdikleri yanıtlar da aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 4.6

Öğrencilerin İlköğretim 100 Temel Eser İçerisinde Adını Bildikleri Kitaplar

	Kitabın Adı	Kitabın Yazarı	Toplam Öğrenci Sayısı
1.	80 Günde Devri Alem	Jules Verne	4
2.	Alice Harikalar Diyarında	Lewis Carroll	4
3.	İnsan Ne ile Yaşar	Lev Nikolayeviç Tolstoy	4
4.	Heidi	Johanna Spyri	3
5.	La Fontaine'den Seçmeler	La Fontaine	3
6.	Oliver Twist	Charles Dickens	3
7.	Polyanna	Eleanor H. Porter	3
8.	Robin Hood	Howard Pyle	3
9.	Şeker Portakalı	Jose Mauro de Vasconcelos	3
10.	Tom Sawyer	Mark Twain	3
11.	Yalnız Efe	Ömer Seyfettin	3
12.	Değirmenimden Mektuplar	Alphonse Daudet	2
13.	Ezop Masalları	Ezop	2
14.	Güliver'in Gezileri	Jonathan Swift	2
15.	Keloğlan Masalları	Tahir Alangu	2
16.	Mesneviden Seçmeler	Mevlana	2
17.	Üç Silahşörler	Alexander Dumas	2

Tablo 4.6. (devamı)

18.	Vatan Yahut Silistre	Namık Kemal	2
19.	Yonca Kız	Kemal Bilbaşar	2
20.	Andersen Masalları	H.C. Andersen	1
21.	Balım Kız Dalım Oğul	Ceyhun Atuf Kansu	1
22.	Benim Küçük Dostlarım	Halide Nusret Zorlutuna	1
23.	Beyaz Yele	Rene Guillot	1
24.	Bir Küçük Osmancık Vardı	Hasan Nail Canat	1
25.	Dede Korkut Hikâyeleri		1
26.	Define Adası	Robert Louis Stevenson	1
27.	Falaka	Ahmet Rasim	1
28.	Gümüş Kanat	Cahit Uçuk	1
29.	Havaya Uçan At	Peyami Safa	1
30.	Karagöz ile Hacivat		1
31.	Küçük Prens	A. de Exupery	1
32.	Mutlu Prens	Oscar Wilde	1
33.	Nasrettin Hoca Hikâyeleri	Orhan Veli	1
34.	Osmancık	Tarık Buğra	1
35.	Peter Pan	J.M. Barrie	1
36.	Pinokyo	Carlo Collodi	1
37.	Sol Ayağım	Christy Brown	1
38.	Şermin	Tevfik Fikret	1
39.	Yankılı Kayalar	Yılmaz Boyunağa	1
40.	Yeraltında Bir Şehir	Kemalettin Tuğcu	1

Tablo 4.6'dan anlaşılacağı gibi bu soruyu da öğrenciler beklenen seviyede cevaplayamamışlardır. Neredeyse hiçbir öğrenci on kitap ismi yazamamıştır. Ona yakın cevap yazanlar da diğer soruda olduğu gibi *Beyaz Gemi*, *Çocuk Kalbi*, *Çalikuşu*, *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu*, *Gençlerle Başbaşa*, *Harry Potter*, *İki Şehrin Hikâyesi*, *Osmancık*, *Ölü Canlar*, *Safahat*, *Sefiller*, *Sinekli Bakkal*, *Yüzüklerin Efendisi* vb. *İlköğretim Yüz Temel Eser* listesinde olmayan kitap isimlerini yazmışlardır.

4.3. Görüşme Uygulamasına İlişkin Bulgular

Bu bölümde öğrencilerle yapılan görüşmeler sonucunda ulaşılan bulgulara yer verilmiştir. En çok hoşlanılan türler, okutulan kitaplara verilen tepkiler, süreç sonundaki yönelimler, okuma alışkanlığı hakkında öğrenci görüşlerine başvurulmuştur. Bunlara ilişkin verilere içerik analizi yapılmış ve elde edilen bulgulara ilişkin tablolar tek tek verilmiştir.

Ders kitaplarında en çok hangi tür metinlerden hoşlanıldığına dair öğrenci görüşleri Tablo 4.7’de sunulmuştur.

Tablo 4.7

Ders Kitaplarında En Çok Hangi Tür Metinlerden Hoşlanıldığına Dair Öğrenci Görüşleri

EDEBÎ TÜR	SED	Kişi Sayısı	Toplam Kişi Sayısı	%
Roman	Alt	3	4	28,57
	Üst	1		
Hikâye	Alt	2	3	21,42
	Üst	1		
Şiir	Alt	1	3	21,42
	Üst	2		
Anı	Alt	1	1	7,14
	Üst	0		
Efsane	Alt	0	1	7,14
	Üst	1		
Deneme	Alt	0	1	7,14
	Üst	1		
Biyografi	Alt	0	1	7,14
	Üst	1		
TOPLAM		14	14	100

Tablo 4.7’de görüldüğü gibi görüşme yapılan öğrencilerin en çok hoşlandığı metinler ders kitaplarına konulmak üzere *roman*lardan alınan kesitlerdir (% 28,57). Bunu *hikâye* (% 21,42) ve *şiir* (% 21,42) izlemektedir. Burada asıl dikkat çeken nokta öğrencilerin çoğunlukla tahkiyeli metinlere ilgi göstermiş olmalarıdır. Tahkiye çocuğun anlamasını kolaylaştırdığı için öğrencilerin beğendiklerini ifade ettikleri türler *deneme* ve *şiirin* dışında tamamen tahkiyeli metinlerdir.

Üzerinde durulması gereken bir diğer husus da öğrencilerin beğendiklerini söyledikleri yedi türün dördünün onlara araştırma boyunca okutulan türler arasından seçilmiş olmasıdır. Buradan öğrencilerin ilgilerinin bu türler üzerinde yoğunlaştığı sonucu çıkarılabilir.

Öğrencilere “Ders kitaplarındaki metinlerden en çok hangi türdeki metinleri okumaktan hoşlanıyorsun? Neden?” diye sorulmuştur. Bu soruya ilişkin görüşme

formundan alınan alt sosyoekonomik düzeye sahip öğrencilerin cevapları aşağıda sunulmuştur:

“Duygusal hikâyeler.” (Ö1)

“Ders kitaplarındaki anıları okumayı çok seviyorum. Onları okumak, birilerinin hayatını öğrenmek çok hoşuma gidiyor.” (Ö2)

“En çok macera hikâyelerini. Çünkü onlarda macera olduğu için heyecanlı oluyorlar. Ama macera hikâyelerinin de daha çok kısa olanlarını seviyorum.” (Ö3)

“En çok roman okumayı seviyorum. İkinci olarak da hikâyeleri. Bunlarda macera olması hoşuma gidiyor.” (Ö4)

“Romanlardan parçalar oluyor. Onları seviyorum.” (Ö5)

“Romanlardan kesitleri beğeniyorum.” (Ö6)

“Şiirler. Kısa olmaları hoşuma gidiyor.” (Ö7)

Üst sosyoekonomik düzeye sahip öğrencilerin cevapları ise şu şekildedir:

“Ben en çok deneme türünde olanları seviyorum. Hatta Türkçe kitaplarımızda daha çok denemenin olmasını istiyorum. Çünkü deneme bize başkalarının fikirlerini görme imkânı tanıyor. Bu da çok iyi oluyor.” (Ö8).

“Kesinlikle hikâyeleri okumaktan daha çok hoşlanırım. Çünkü hikâyeler masaldan daha gerçekçi oluyorlar. Masal gibi çocuksu olmuyorlar.” (Ö9)

“Kitaplarımızdaki şiirleri beğeniyorum; ama şiirde de kafiyeli olanları seviyorum. Çünkü şiir kendi duygularımı ifade edebildiğim bir yazı türü. Okurken kendimi çok rahat hissediyorum. Konuları, anlatım şekli de hoşuma gidiyor.” (Ö10)

“Şiir. Konuları anlatım şekli hoşuma gidiyor.” (Ö11)

“Romanlardan kesitler hoşuma gidiyor. Ya da şiir. Şiirde kafiyeli olanları hoşuma gidiyor.” (Ö12)

“Biyografileri okumayı seviyorum. Çünkü yeni birilerini tanımak çok güzel.” (Ö13)

“Efsanelerden hoşlanıyorum. Okuyunca bana çok ilginç geliyor. Bence efsaneler diğer metinlerden çok farklı. Çok ilginç olaylar oluyor, aslında gerçek olmadıklarını biliyorum ama bana zaman zaman sanki gerçeklermiş gibi geliyor.” (Ö14)

Alt sosyoekonomik düzeye sahip öğrencilerin tahkiyeli türlere yönelimi daha yüksektir (6 kişi). Alt sosyoekonomik düzeyden sadece bir öğrenci *roman* ve *hikâye* dışında bir cevap vererek *şiir* demiştir. Üst sosyoekonomik düzeye sahip öğrenciler *efsane*, *deneme*, *biyografi* gibi diğer öğrencilerden farklı tür isimleri de söylemişlerdir. Bu öğrencilerin daha başarılı oldukları da düşünülünce tür bilgisi açısından daha bilinçli oldukları söylenebilir. Cevapları incelendiğinde beğendikleri türlerin nedenini de ayrıntılı bir şekilde açıkladıkları görülmektedir.

Öğrencilerin okumaktan en çok hoşlandıkları tür ise Tablo 4.8’de sunulmuştur:

Tablo 4.8

Öğrencilerin Okumaktan Hoşlandıkları Kitapların Türü

EDEBÎ TÜR	SED	Kişi Sayısı	Toplam Kişi Sayısı	%
Roman	Alt	7	12	85,71
	Üst	5		
Hikâye	Alt	0	1	7,14
	Üst	1		
Masal	Alt	0	1	7,14
	Üst	1		
TOPLAM		14	14	100

Tablo 4.8 incelendiğinde öğrencilerin okumaktan hoşlandıkları kitapların türünün, ders kitaplarında hoşlandıkları metinlerin türüyle farklılık gösterdiği görülmektedir. Ders kitaplarında romandan kesit görmek isteyen öğrencilerin oranı % 28,57 iken, kitap olarak *romandan* hoşlanan öğrencilerin oranı % 85,71’dir. İki öğrenci hariç diğer tüm öğrencilerin en çok hoşlandığı türün roman olması da dikkat çekicidir. Dikkat edilirse bu tabloda *şiir* ve *düşünceye* dayalı türler kendilerine yer bulamamıştır. Romanı izleyen iki tür de yine tahkiyeli türlerden olan *hikâye* ve *masal* olmuştur.

Alt sosyoekonomik düzeyden seçilen öğrencilerin “Daha çok hangi türdeki kitapları okumaktan hoşlanıyorsun, neden?” sorusuna verdikleri cevaplar aşağıda sunulmuştur:

“Roman daha hoş oluyor. İnsanı kolayca kendine bağlıyor. Olaylar akıcı ve güzel oluyor.” (Ö1)

“Roman. Mesela bazı romanları okurken bakıyorum ki içindeki olaylar günlük yaşantımızdan alınmış oluyor. Bu da romanı çok daha gerçekçi yapıyor.” (Ö2)

“Roman. Daha gerçekçi ve heyecanlı oluyor.” (Ö3)

“Roman. Özellikle macera romanlarını ya da duygusal romanları okumayı seviyorum. Onu içimde hissediyorum. Romanı okuyunca sanki ben de o kitaptaymışım gibi hissediyorum. Bu çok güzel bir duygu.” (Ö4)

“Roman okumayı seviyorum. Çünkü romanlar gerçeklerden kesit. Diğer kitaplara göre gerçeği daha çok anlatıyor.” (Ö5)

“Roman. Çünkü macera oluyor içinde. Bir de uzun oluyor. Uzun maceralar yaşamayı seviyorum sanırım.” (Ö6)

“Romanı seviyorum.” (Ö7)

Üst sosyoekonomik düzeye sahip öğrencilerin cevapları ise şu şekildedir:

“Bence roman. Akıcı olduğu için roman hoşuma gidiyor. Bir de anlaşılması daha kolay. Gerçi ben denemeyi de seviyorum ama romanı anlamak biraz daha kolay.” (Ö8)

“Kesinlikle roman okumaktan daha çok hoşlanırım. Özellikle de güncel romanları, gerilim ve polisiye türünde olanları okumayı severim. Bir de ben kalın kitapları okumayı severim. Kalın olunca bazen sonunu tahmin etmek bile zor oluyor. Çok sürükleyici ve olaylar birbiriyle bağlantılı oluyor. Eğer böyle bir roman olursa günde 150 sayfa bile okuyabilirim.” (Ö9)

“Masalları beğeniyorum. Çünkü olağanüstü olaylar olması, olağanüstü kahramanlar çok hoşuma gidiyor. Okurken kendimi iyi hissediyorum.” (Ö10)

“Roman. Belirli geniş bir olay var. Onu okumak hoşuma gidiyor.” (Ö11)

“Hikâye. Hikâyede olay örgüsü olması hoşuma gidiyor.” (Ö12)

“Polisiye romanları seviyorum. Abimden özendim. Evde abim hep polisiye roman okuyor ve anlatıyor. Ben de onunkileri alıp okuyorum.” (Ö13)

“Macera, bilim kurgu, polisiye roman. Olay örgüsü olanlar.” (Ö14)

Alt sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin tamamı romanı beğenirken, üst sosyoekonomik düzeyden bir öğrenci masalı, bir öğrenci ise hikâyeyi beğendiğini söylemiştir. Romanı akıcı, sürükleyici, gerçekçi ve uzun olduğu için beğenmişlerdir. Üst sosyoekonomik düzeye sahip öğrenciler olay örgüsü olduğu için de beğendiklerini söylemişlerdir. Ağabeyi roman okuduğu için okuyan öğrencinin cevabı da okuma alışkanlığı ve edebî tür seçiminde çevresel faktörlerden ailenin önemini göstermektedir. Hikâyeyi de olay örgüsü olduğu için beğenen bir öğrenci vardır. Masalın beğenilme sebebi ise içerdiği olağanüstülüklerdir. Çocukların yaşları büyükçe masal okuma alışkanlıkları fantastik ve bilim kurgu tarzı romanlara kaymaktadır. Yine de bir öğrenci masalı beğenmeye devam etmektedir.

Öğrencilerin “Araştırma süreci boyunca okuduğun on kitap içerisinde en çok hangisini beğendin?” sorusuna verdikleri cevaplar ise Tablo 4.9’da sunulmuştur:

Tablo 4.9

Öğrencilerin Okutulan Kitaplar İçerisinde En Çok Beğendiği Eserler

ESERİN ADI	SED	Kişi Sayısı	Toplam Kişi Sayısı	%
Momo	Alt	5	7	50
	Üst	2		
Mavi Zamanlar	Alt	1	3	21,42
	Üst	2		
Eşref Saat	Alt	0	2	14,28
	Üst	2		
Cimri	Alt	1	1	7,14
	Üst	0		
Edebiyatçılarımızın Çocukluk Hatıraları	Alt	0	1	7,14
	Üst	1		
TOPLAM		14	14	100

Tablo 4.9 incelendiğinde öğrencilerin okumaktan en çok hoşlandıkları tür sorusunun cevaplarıyla hemen hemen paralel bir sonuçla karşılaşılmaktadır. Öğrencilerin en çok beğendiği eser *Momo* (% 50) olurken, ikinci olarak en çok beğendikleri eser *Mavi Zamanlar* (% 21,42) olmuştur. Burada asıl önemli olan bu iki eserin de roman türünde olmasıdır. Öğrencilerin % 85,71'i diğer soruda roman türünü beğendiklerini söylerken, bu soruda en beğendikleri tür olarak romanı seçenlerin oranı % 71,42 olmuştur. Görüldüğü gibi roman türü bu soruda da öğrencilerin en çok beğendikleri tür olmuştur. Bunu *Eşref Saat* (% 14,28), *Cimri* (% 7,14) ve *Edebiyatçılarımızın Çocukluk Hatıraları* (% 7,14) izlemektedir. Okutulan diğer beş kitabın, özellikle şiir türündeki kitapların her ikisinin de öğrencilerin beğendiği kitaplar listesinde yer almamış olması da dikkat çekicidir.

Öğrencilere okuduğu bu on kitap arasından neden bunu seçtikleri de sorulmuştur. Alt sosyoekonomik düzeyden seçilmiş öğrencilerin kendi ifadeleri ile bu soruya verdikleri cevaplar aşağıda sunulmuştur:

“Momo hoşuma gitti. Matematiksel sayılar var. Momo, hem susmasıyla hem konuşmasıyla çevresindeki tüm insanları etkilemeyi başarıyor. Bu yüzden kendime benzettim bir an.” (Ö1)

“Mavi Zamanlar’ı beğendim. Azimli olmaları çok hoşuma gitti. Bu kitaptaki çocuklar beni de azimli olmaya yönlendirdi.” (Ö2)

“Momo. Kitap aksiyon doluydu ve heyecanlıydı. Benim en çok bu maceralar hoşuma gitti. Biri bitiyor biri başlıyor.” (Ö3)

“En çok Cimri’yi sevdim. Okurken kendimi Mariane’nin yerine koydum, gerçekten çok hoştu. Bir de benim çok sevdiğim bir film vardı, bu kitap o filme çok benziyor.” (Ö4)

“Momo romanını. Heyecanlı olaylar var. Gerçeği yansıtıyor.” (Ö5)

“Momo. Maceralarla dolu olması ve içindeki olağanüstülükler çok hoşuma gitti.” (Ö6)

“Momo diğerlerinden daha güzeldi. Çünkü olaylar daha sürükleyiciydi ve heyecan vericiydi ondan. Çok heyecanlı olaylar vardı.” (Ö7)

Üst sosyoekonomik düzeye sahip öğrencilerin cevapları ise şu şekildedir:

“Bence Eşref Saat güzeldi. Özellikle anlatımı çok güzeldi.” (Ö8)

“Eşref Saat. Yazarın bakış açısını çok beğendim. Alışlagelmişin dışında bir bakış açısı. Gerçekten ilginç bir kitaptı. Daha önce böyle bir kitap okumamıştım.”(Ö9)

“Mavi Zamanlar. Bana değişik geldi. Çok zevk aldım. Macera. Okurken başımdan geçmiş gibi hissettim.” (Ö10)

“Momo. Konusu kişi kadrosu çok hoşuma gitti. Olağanüstülükleri sevdim.” (Ö11)

“Ben en çok Mavi Zamanlar’ı beğendim. Olaylar ve kahramanlar dostum gibiydi. Adeta olayları kitaptaki çocuklarla birlikte ben de yaşadım.”(Ö12)

“Edebiyatçılarımızın Çocukluk Hatıraları’nı çok beğendim. Ünlü yazarlarımızın hayatını öğrenmek, onları tanımak hoşuma gitti. Ama tüm kitapları beğendim diyebilirim.” (Ö13)

“Bu kitapların içinde ben en çok Momo’yu sevdim. Çünkü diğerlerinden daha eğlenceliydi. Masal gibi olması çok hoşuma gitti. Hatta bence bu kitabın filmi bile çekilebilir. Çekilse bence tüm çocuklar gider.” (Ö14)

Alt sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin tamamı en çok roman türünden hoşlandığını söylerken bu soruda da beş öğrenci *Momo*’yu, bir öğrenci ise *Mavi Zamanlar*’ı beğenmiştir. Diğer öğrenci de yine tahkiyeli bir tür olan tiyatro türündeki *Cimri*’yi beğenmiştir. Üst sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin beğendikleri kitaplar ise roman, anı ve deneme arasında değişiklik göstermektedir.

Öğrencilerin uygulama süreci boyunca okuttuğumuz edebî türlere karşı yönelimlerini anlamak için onlara “En son kütüphaneden veya kitapçıdan yeni bir kitap aldın mı?” sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin bu soruya verdikleri cevaplar aşağıda Tablo 4.10’da sunulmuştur:

Tablo 4.10

Öğrencilerin Süreç Sonunda Yeni Kitap Almaya Yönelimleri

Cevap	SED	Kişi Sayısı	Toplam Kişi Sayısı	%
Evet	Alt	4	10	71,42
	Üst	6		
Hayır	Alt	3	4	28,58
	Üst	1		
TOPLAM		14	14	100

Tablo 4.10’da görüldüğü gibi öğrencilerin yarısından çoğu (% 71,42) yeni bir kitap almak için kütüphaneye veya kitapçıya gitmişlerdir. Geriye kalan öğrencilerin ise birçoğu zaten her hafta bu araştırma kapsamında dağıtılan kitapları okuduğunu, yeni bir kitap alsalar da okumaya vakit bulamayacaklarını ama yaz tatilinde mutlaka alacaklarını söylemişlerdir.

Bu soruda dikkat çeken bir diğer unsur da öğrencilerin kitaplarını nereden aldıklarıdır. “Evet” cevabı veren çocukların kütüphaneye ya da kitapçıya yönelimleri ise şöyledir:

Tablo 4.11

Öğrencilerin Süreç Sonunda Kütüphaneye veya Kitapçılara Yönelimi

	SED	Kişi Sayısı	%
Kütüphane	Alt	3	30
	Üst	1	10
Kitapçı	Alt	1	10
	Üst	5	50
TOPLAM		10	100

Tablo 4.11 incelendiğinde alt sosyoekonomik durumdaki öğrencilerin çoğununun yeni kitap almak için kütüphaneye, üst sosyoekonomik durumdaki öğrencilerin ise çoğunun kitapçıya yöneldikleri görülmektedir.

Alt sosyoekonomik düzeyden seçilmiş öğrencilerin “En son kütüphaneden veya kitapçıdan yeni bir kitap aldın mı? Aldıysan hangi kitabı aldın?” sorusuna verdikleri cevaplar aşağıda sunulmuştur:

“Kitapçıdan aldım. Bir Küçük Osmancık Vardı.” (Ö1)

“Alıyorum. Nasrettin Hoca Fıkraları’nı almıştım en son kütüphaneden.” (Ö2)

“Hayır almadım. Ama evdeki romanlardan seçip okuyorum.” (Ö3)

“Evet. Mahallemizde bir kütüphane var, hep oradan alıyorum.” (Ö4)

“Evet, kütüphaneden Beyaz Diş’i aldım. Daha da çok kitap almak isterdim ama SBS yüzünden vaktim yok.” (Ö5)

“Hayır almıyorum. Büyücü’yü almıştım en son.” (Ö6)

“Hayır almıyorum.” (Ö7)

Üst sosyoekonomik düzeye sahip öğrencilerin cevapları ise şu şekildedir:

“Kitapçıdan Oxford ve Cambridge sorularını aldık geçen arkadaşımla.” (Ö8)

“Evet, geçenlerde kütüphaneden iki tane aldım. Leyleklerin Uçuşu ve Siyah Kan adlı gerilim romanları. Sınavım bitince bu tarz başka kitaplar da alacağım. Şimdi okumaya çok vaktim olmuyor.” (Ö9)

“Kitapçıdan Asla Vazgeçmem’i aldım dün.” (Ö10)

“Kitapçıdan aldım. En son aldığım Osmanlıyla ilgili bir kitaptı.” (Ö11)

“Evet, Yüz Temel Eser’den bir roman aldım, ismini tam hatırlamıyorum ama kitapçıdan almıştım. Çünkü kütüphane tam zevkime göre değil. Onun için kütüphaneyi hiç kullanmıyorum.” (Ö12)

“Hayır almadım. Çünkü her hafta öğretmenimiz zaten bize kitap dağıtıyor. Onları okuyorum ve SBS’ye çalışıyorum. Başka kitap alsam bile okuyacak vaktim yok. Ama SBS’den sonra yaz tatilinde mutlaka alacağım. Özellikle yeni roman ve anı kitapları almak istiyorum. Daha önce Cerrah’i almıştım.” (Ö13)

“Birkaç gün oluyor kitapçıdan İhanet’i almıştım. Okulumuzda kütüphane var aslında ama kullanmıyorum” (Ö14)

Öğrencilerin soruya verdikleri cevaplar incelendiğinde yeni kitap almak için kitapçılara veya kütüphanelere yönelmemelerinin ya da az gitmelerinin altındaki en büyük sebebin önlerindeki “Seviye Belirleme Sınavı” olduğu görülmektedir. Öğrencilerin birçoğu kitap okumak istediklerini ama vakitlerinin olmadığını belirtmiştir. Kütüphaneden faydalanmama sebebi olarak bir öğrenci kütüphanenin zevkine göre olmadığını ifade etmiştir.

Öğrencilerin yeni aldıkları kitapların da *roman* veya *hikâye* türünde olduğu görülmüştür. Yaz tatilinden sonra da *roman*, *hikâye* veya *anı* türünde kitaplar alacaklarını söylemişlerdir. Bu türlerin tamamı da yine tahkiyeli türlerdendir.

Öğrencilerin edebî türlere karşı yönelimlerini anlamak için onlara kitaplıklarındaki kitapların isimleri ve türleri de sorulmuştur. Bu soruda asıl öğrenilmek istenen edebî türlerdir. Öğrencilerin sahip oldukları kitapların türleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 4.12

Öğrencilerin Kitaplıklarındaki Kitapların Türleri

EDEBÎ TÜR	SED	Kişi Sayısı	Toplam Kişi Sayısı	%
Roman	Alt	6	10	71,42
	Üst	4		
Hikâye	Alt	1	3	21,42
	Üst	2		
Şiir	Alt	0	1	7,14
	Üst	1		
TOPLAM		14	14	100

Tablo 4.12’den anlaşılacağı üzere öğrencilerin evdeki kitaplıklarını oluştururken de seçtikleri tür *romandır* (% 71,42). Diğer türler ise *hikâye* (% 21,42) ve *şiidir* (% 7,14). Görüşmelerde öğrenciler başka türde kitapları da olduğunu ama en çok bu türlerde kitaplara sahip olduklarını söylemişlerdir. Bazı öğrenciler de kitaplarının türlerini tam olarak ayıramadığı için yalnızca kitaplıklarındaki bazı kitapların isimlerini söylemekle yetinmişlerdir. O öğrencilerin cevapları da söyledikleri örnek kitapların türlerine göre değerlendirilmiştir.

Alt sosyoekonomik düzeyden seçilmiş öğrencilerin bu soruya verdikleri cevaplardan bazıları kendi ifadeleri ile aşağıda verilmiştir:

“Evde birkaç tane kitabım var. Çünkü aldığım kitapları daha çok okula veriyorum. Evde duygusal, hüzünlü, acı romanlarım var. Ama istediğim tarz kitapları pek bulamıyorum. Mesela Momo tarzında kitapları bulmak çok zor. Bilsen hep okurum.” (Ö1)

“Kitaplığım var ama öyle çok fazla kitabım yok. Daha çok romanlarım var. Kitaplığımdaki en sevdiğim kitaplar: Sefiller, Gülliver’in Gezileri, Havaya Uçan At.” (Ö2)

“Roman alıyorum. Kitaplığımda da romanlarım var. İmamın Manken Kızı, Canan, Sabıkalı ve Dul.” (Ö3)

“Benim güzel hikâye kitaplarım var. Falaka, Yalnız Efe, Ömer Seyfettin’den Seçme Hikâyeler bunlardan bazıları.” (Ö4)

“Var. Çoğu roman. Roman olarak Zambaklar, Kılıç Yarası. Hikâyelerim de var.” (Ö5)

“Kalın romanlarım var. Onları okumayı çok seviyorum. Suç ve Ceza, Sefiller gibi. Momo gibi kitaplar da kitaplığımda olsun çok isterim.” (Ö6)

“Çocuklara Şiirler, 80 Günde Devri Alem sevdiğim kitaplarımdan. Şiirlerim, romanlarım, hikâyelerim, yöresel kitaplarım var. Çoğu roman ama.” (Ö7)

Üst sosyoekonomik düzeye sahip öğrencilerin cevapları ise şu şekildedir:

“Var. Ailemin de kendimin de kitaplığımız var. Roman. Martin Luther, Vahşetin Çağrısı.” (Ö8)

“Gerilim romanı, macera, polisiye romanlarım var. Bu tür kitapları çok seviyorum. Şeytan Yemini, Siyah Kan, Kuşku, Kızıl Nehirler, Kurtlar İmparatorluğu kitaplığımdaki kitaplardan birkaçı.” (Ö9)

“Kısa hikâyelerim, romanlarım var. Orman, Asla Vazgeçmem, Vampirin Asistanı, Yalnız Efe, And, Son Kuşlar, Kayıp Aranıyor, Anton Çehov’dan Hikâyeler. Çoğu kısa hikâye.” (Ö10)

“Evde hepimize ait kitap var. Şiir en çok var. Güllüçük, Şermin en sevdiğim.”
(Ö11)

“Kitaplığım var. Çoğu roman kitabı. Tutulma, Yeni Ay, Alacakaranlık, İpek Ongun kitapları en hoşuma gidenler.” (Ö12)

“Her türden kitap var. Erguvanlar Açarken, Siyah Kan, İskemlede Beş Ceset, Cerrah, Ölümsüz, Ömer Seyfettin’den Seçmeler, Semaver geliyor şimdi aklıma. En çok hikâyem var. Babamın da çok romanı var.” (Ö13)

“Macera, polisiye, bilim kurgu, aşk romanlarım var. Kitaplarımdan örnek verecek olursam: Piraye, Eroinle Dans, En Son Yürekler Ölür. Ablaminkileri de okuyorum.” (Ö14)

Alt sosyoekonomik düzeyden seçilen öğrenciler çok fazla kitaplarının olmadığını söylemişlerdir. Üst sosyoekonomik düzeyden seçilen öğrencilerin çoğunun hem kendilerinin hem de ailelerin kitapları vardır. Ailelerin okuyor olması ve kitaba sahip olmaları onların okuma alışkanlıklarını olumlu yönde etkilemiştir.

Öğrencilere uygulama yaptığımız edebî türlerin isimleri sayılarak, okumaları için şu anda bir kitap verilecek olsa hangi edebî türde olanı seçecekleri sorulmuştur. Bu konu hakkındaki öğrenci görüşleri Tablo 4.13’te sunulmuştur:

Tablo 4.13

Öğrencilerin Okumak İstedikleri Türler

EDEBÎ TÜR	SED	Kişi Sayısı	Toplam Kişi Sayısı	%
Roman	Alt	6	12	85,72
	Üst	6		
Tiyatro	Alt	1	2	14,28
	Üst	1		
TOPLAM			14	100

Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu (% 85,72) diğer sorulardaki cevaplarına paralel olarak bu soruda da *roman* okumayı tercih edeceklerini söylemişlerdir. Diğer tercih ettikleri tür de *tiyatro*dur (% 14,28). Öğrencilerin tüm sorularda tercihlerini tahkiyeli eserlerden yana kullanmaları da şüphesiz ki tesadüfî değildir. Çünkü tahkiyeli eserleri anlamak daha kolaydır. Öğrenci tahkiyeden dolayı bu tür tahkiyeli eserleri

aklında daha rahat tutabilir. Bu da seçimlerinde etkili olmaktadır.

Alt sosyoekonomik düzeyden seçilmiş öğrencilerin “Şu anda sana bir roman, deneme, anı, tiyatro veya şiir kitabı versen hangisini okumayı tercih ederdin?” sorusuna verdikleri cevaplar şöyledir:

“Roman. Daha çok etkilediği için. Mesela hikâye eskisine göre çok çocuksu kaçıyor.” (Ö1)

“Tiyatro okumak isterim. Cimri gibi bir tiyatro olabilir mesela.” (Ö2)

“Roman okumayı tercih ederdim. Roman insanı daha çok etkilediği için.” (Ö3)

“Roman.” (Ö4)

“Roman. Daha heyecanlı oluyor.” (Ö5)

“Roman. Çünkü macera oluyor içinde.” (Ö6)

“Roman.” (Ö7)

Üst sosyoekonomik düzeye sahip öğrencilerin cevapları ise şu şekildedir:

“Roman. Akıcı olduğu için roman hoşuma gidiyor. Bir de anlaşılması daha kolay.” (Ö8)

“Kesinlikle roman isterdim. Olaylar, kahramanlar ilginç oluyor. Beni etkiliyor. Sürükleyici.” (Ö9)

“Anı hariç hepsini okumak isterdim. Ama ilk tercihim romanıdır.” (Ö10)

“Roman. Roman kahramanlarını seviyorum. Film gibi oluyor romanlar.” (Ö11)

“Roman. Uzun olduğu için daha çok beni kendine bağlıyor.” (Ö12)

“Roman. Heyecanlı, akılda kalıyor.” (Ö13)

“Tiyatro okumak isterdim. Çünkü tiyatro sevdiğim türe daha yakın. Akılda kalması, hayal etmesi daha kolay, canlandırılabilir.” (Ö14)

Seçilen türler açısından alt ve üst sosyoekonomik düzey arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Her iki gruptaki öğrencilerin de altısı romanı, biri tiyatroyu

seçmiştir. Ancak üst sosyoekonomik düzeyden seçilen öğrenciler sorulara daha bilinçli cevaplar vermiş, tercih ettikleri türü nedenleriyle açıklamışlardır.

Öğrencilere araştırma süreci boyunca okudukları bu kitapları başka arkadaşlarına tavsiye edip etmedikleri sorulmuştur. Öğrencilerin bu soruya verdikleri cevaplar Tablo 4.14’te sunulmuştur:

Tablo 4.14

Öğrencilerin Arkadaşlarına Kitap Tavsiyeleri

CEVAP	Kişi Sayısı	%
Evet	14	100
Hayır	0	0
TOPLAM	14	100

Tablo 4.14’ten anlaşılacağı üzere öğrencilerin tümü okutulan kitapları beğenip arkadaşlarına tavsiye etmişlerdir. Araştırma süreci boyunca kitap okuyan öğrencilerin sınıflarını da etkileyip onları kitap okumaya yönettikleri söylenebilir. Öğretmenleri de kitapların sınıfta elden ele dolaştığını söylemiştir. Özellikle alt sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin kitaba ulaşmaları daha güç olduğu için dağıtılan bu kitapları daha büyük bir ilgiyle karşılamışlardır.

Öğrencilere hangi kitapları arkadaşlarına tavsiye ettikleri de sorulmuştur. Bu soruya öğrencilerin bazıları birden fazla cevap verdikleri için, tercih sıralarına göre tavsiye ettikleri tüm eserlere Tablo 4.15’te yer verilmiştir:

Tablo 4.15

Öğrencilerin Arkadaşlarına Tavsiye Ettikleri Kitaplar

ESERİN ADI	1. Tercih	2. Tercih	3. Tercih	TOPLAM
Momo	9	3		12
Mavi Zamanlar	3	1		4
Cimri	1	1	1	3
Eşref Saat	1	2		3
Edebiyatçılarımızın Çocukluk Hatıraları		1	1	2
Benim Küçük Dostlarım		1		1
Lütfen Kızımla Evlenir misiniz?			1	1
Şiir Gemisi			1	1

Öğrencilere en beğendikleri eser sorulduğunda da % 50'si *Momo* cevabını vermiştir. Tablo 4.15 incelendiğinde öğrencilerin en çok tavsiye ettikleri kitabın da *Momo* olduğu görülmektedir. Yine öğrencilerin % 21,42'si en beğendikleri kitap sorusuna *Mavi Zamanlar* cevabını vermiştir. Aynı sıralama bu soruda da devam etmiş, öğrenciler ikinci olarak da en çok *Mavi Zamanlar*'ı tavsiye etmişlerdir. Bu da bize gösteriyor ki öğrenciler hangi kitabı beğendiyse o kitabı arkadaşlarının da okumasını istemekte ve tavsiye etmektedirler. Eğer öğrencilerin beğeneceği kitapların tespiti iyi yapılırsa öğrenciler hem okuma alışkanlığı kazanabilecek, kitaba karşı olumsuz tutumlarını bırakacaklar hem de arkadaşlarına tavsiye ederek onların da okuma alışkanlığı kazanmasını sağlayacaklardır.

Öğrencilerin tavsiye ettikleri kitaplar listesinin en üstünde yer alan iki kitap da yine *romandır*. Arkadaşlarına, on iki kişi birinci okutulan romanı, dört kişi ikinci okutulan romanı tavsiye etmiştir. Dört kişi *tiyatro*, üç kişi *deneme*, üç kişi *anı*, bir kişi ise *şiir* kitabı tavsiye etmiştir.

Alt sosyoekonomik düzeyden seçilen öğrencilerin “Okuduğun kitapların içinde arkadaşlarına tavsiye ettiğin oldu mu? Olduysa hangisini tavsiye ettin?” sorusuna kendi ifadeleriyle verdikleri cevaplar ise şöyledir:

“*Bir Küçük Osmancık Vardı'yı ettim. Bunlardan Momo'yu ve Benim Küçük Dostlarım'ı tavsiye ettim.*” (Ö1)

“*Momo'yu tavsiye ettim arkadaşlarıma. Onlar da okudu. Momo'nun tek başına yaşaması, bilgili olması çok hoşuma gitti, arkadaşlarımla öğrenmesini istedim. İlk tavsiye ettiğim kitap buydu.*” (Ö2)

“*Tavsiye ettiğim oldu. Momo. Bir arkadaşım okudu.*” (Ö3)

“*Evet, tavsiye ettiğim oldu. Cimri, Eşref Saat. Onlara bu kitapları anlattım. Anlatınca onlar da okumak istedi.*” (Ö4)

“*Mavi Zamanlar, Momo, Cimri'yi tavsiye ettim. Onlar da beğendiler. Sınıfta kitaplar arkadaşlarımla arasında dolaştı hep.*” (Ö5)

“Mavi Zamanlar, Momo (bunlara güzel dediler) , Edebiyatçılarımızın Çocukluk Hatıraları (bunu pek beğenmediler).” (Ö6)

“Momo ve Cimri.” (Ö7)

Üst sosyoekonomik düzeyden seçilmiş öğrencilerin cevapları ise şu şekildedir:

“Momo, Eşref Saat.” (Ö8)

“Oldu. Eşref Saat’i, Edebiyatçılarımızın Çocukluk Hatıraları’nı, Şiir Gemisi’ni okudular. Onlar da çok beğendi.” (Ö9)

“Evet. Momo, Mavi Zamanlar, Lütfen Kızımın Evlenir misiniz?. Biri çok beğendi.” (Ö10)

“Tavsiye ettiğim oldu tabii. Momo’yu ettim mesela. Birkaç arkadaşım da okuyup beğendi.” (Ö11)

“Mavi Zamanlar’ı kardeşime anlatmıştım evde. Kardeşim de okudu. Momo’yu da arkadaşlarım okudu, çok beğendiler.” (Ö12)

“Evet. Momo’yu tavsiye ettim. Beğendiler. Sürükleyici olduğunu düşündüğüm için önerdim. Onlar da beğenip bana teşekkür edince çok mutlu oldum. Beğendiğim kitapları hep böyle arkadaşlarla paylaşacağım.” (Ö13)

“Momo’yu tavsiye ettim ama okudular mı bilmiyorum.” (Ö14)

Öğrenciler beğendikleri kitapları özellikle romanları arkadaşlarıyla kardeşleriyle paylaşmışlar, onlara tavsiye etmişlerdir. Arkadaşlarına anlatmışlar, onların da okumalarını istemişlerdir. Arkadaşları da onlar gibi beğenmişlerdir. Aynı yaş grubunda oldukları için okuma zevkleri az çok benzerlik göstermiş olabilir.

Bütün öğrenciler aynı kitapları aynı hafta okudukları için onlara bu kitapları bitirdiklerinde birbirleriyle tartışıp tartışmadıkları sorulmuş, bilgi alışverişinde bulunup bulunmadıkları öğrenilmek istenmiştir. Bu soruya öğrencilerin verdikleri cevaplar Tablo 4.16’de gösterilmiştir:

Tablo 4.16

Öğrencilerin Okutulan Kitapları Kendi Aralarında Tartışmaları

CEVAP	SED	Kişi Sayısı	Toplam Kişi Sayısı	%
Evet	Alt	4	10	71,42
	Üst	6		
Bazen	Alt	2	2	14,28
	Üst	0		
Hayır	Alt	1	2	14,28
	Üst	1		
Toplam		14	14	100

Tablo 4.16 incelendiğinde öğrencilerin yarısından fazlası (% 71,42) birbirleriyle tartıştıklarını belirtmiştir. Bu onların kitaplara ilgi gösterdiklerini, bilgilerini birbirleriyle paylaştıklarını göstermesi bakımından önemlidir.

Alt sosyoekonomik düzeyden seçilmiş öğrencilerin bu soruya verdikleri cevaplar kendi ifadeleri ile aşağıda verilmiştir:

“Hiç olmadı.” (Ö1)

“Ara sıra. Momo hakkında Ayşe’yle Momo’nun bilgili olmasını tartıştık. Yanlışlarım olmuştu. Onları arkadaşım düzeltti.” (Ö2)

“Oldu. Momo, Mavi Zamanlar, Eşref Saat. Beğendik beğenmedik tarzında.” (Ö3)

“Esra’yla tartıştık. Anlattık ilk başta. Esra ben okumadan anlatıyordu. Heyecanlanıp ben de okuyordum. Faydası oldu. Kitabı sevmemi sağladı.” (Ö4)

“Güzel olup olmadığını tartıştık.” (Ö5)

“Güzel mi falan diye konuşmuştuk.” (Ö6)

“Bazen tenffüslerde tartışıyorduk.” (Ö7)

Üst sosyoekonomik düzeyden seçilmiş öğrencilerin cevapları ise şu şekildedir:

“Sınıf içinde yaptık. Momo, Lütfen Kızımın Evlenir Misin?’i tartışmıştık” (Ö8)

“Sınıfta tartıştık. Eğer bizim fikrimiz yanlışsa onları düzelttik. Farklı bir yorum gördük. Çok yararlı oldu.” (Ö9)

“Evet. Bütün kitaplarda oldu. Teneffüslerde bazen topluca oldu. Biri konuşurken diğeri de heyecanlanıyordu. Tartışmaların sonu hep çok güzel oluyordu.” (Ö10)

“Evet. Mavi Zamanlar, Momo. Kitapla ilgili düşüncelerim değişmedi.” (Ö11)

“Mavi Zamanlar’ı tartışmıştık. Ben çok heyecanlandım tartışırken. Hatta Merve kitabı okuyup tartıştıktan sonra kazı bilimcisi olmaya karar verdi. ‘Lütfen Kızım Evlenir misiniz?’ bana itici gelmişti, okumamıştım. Sonra sınıfta konuşurken arkadaşım güzel olduğunu söyleyince okudum ve ben de çok beğendim. İyi ki konuşmuşuz, konuşmasaydık okumayacaktım çünkü.” (Ö12)

“Hayır tartışmadım.” (Ö13)

“Evet, Momo’yu tartışmıştık. Kimi çocuksu buldu kimi eğlenceli buldu o kitabı. Ama faydası olmadı bence, fikrim değişmedi.” (Ö14)

Üst sosyoekonomik düzeyden seçilen öğrenciler bilgi alışverişinde daha çok bulunmuşlar, kitapları tartışmışlardır (6 kişi). Konuşmalarının faydalı olduğunu, onları okumak için şevklendirdiğini, farklı yorum gördüklerini ifade etmişlerdir. Bu konuşmalar sayesinde kitabı sevdiğini ya da yanlışlarını düzelttiğini söyleyenler de olmuştur. İki öğrenci ise bu tartışmaların faydalı olmadığını düşünmüştür.

Öğrencilerin okudukları kitapları sınıfta anlatıp anlatmadıkları sorusuna verdikleri cevaplar Tablo 4.17’de sunulmuştur:

Tablo 4.17

Öğrencilerin Okutulan Kitapları Sınıfta Anlatımı

CEVAP	SED	Kişi Sayısı	Toplam Kişi Sayısı	%
Evet	Alt	2	7	50
	Üst	5		
Hayır	Alt	5	7	50
	Üst	2		
TOPLAM		14	14	100

Öğrencilerin yarısı (% 50) okutulan kitapları sınıflarında anlatmış, arkadaşlarıyla paylaşmıştır. Alt sosyoekonomik düzeyden seçilen öğrencilerin verdikleri yanıtlar kendi ifadeleriyle şöyledir:

“Hayır.” (Ö1)

“Hayır anlatmadım.” (Ö2)

“Hayır.”(Ö3)

“Hayır anlatmadım. Tahtaya çıkıp bir şeyler anlatmayı sevmiyorum.” (Ö4)

“Cimri’yi anlatmıştım. Ben kendim anlattım, öğretmenimiz anlattırmadı.” (Ö5)

“Evet, anlattım sınıfta. Hepsini de anlattım diyebilirim. Arkadaşlarımın tepkileri de çok iyi oldu. Derste, dersten sonra da gelip bana sorular sordular. Benden kitaplar istediler.” (Ö6)

“Hayır.” (Ö7)

Üst sosyoekonomik düzeyden seçilmiş öğrencilerin cevapları ise şu şekildedir:

“Momo’yu anlattım. Doğüstü şeyleri, zaman ilgimi çekti. Sınıf arkadaşlarım da duysun istedim.” (Ö8)

“Anlatmadım.” (Ö9)

“Evet. Lütfen Kızım Evlenir misin?’i anlattım derste.” (10)

“Evet, Momo’yu anlattım. Öğretmenimiz sormuştu. Türkçe öğretmenimiz her hafta boş bir vakitte okuduğumuz kitapları anlatmamızı istiyor zaten.” (Ö11)

“Evet. Mavi Zamanlar’ı anlattım sınıfta. Hocamız sormuştu. Arkadaşlar arasında da teneffüslerde falan Momo’yu, Lütfen Kızım Evlenir misin?’i anlattım.” (Ö12)

“Evet. Benim Küçük Dostlarım. Öğretmenimiz anlatın diyor derslerde.” (Ö13)

“Hayır, kimseye anlatmadım.” (Ö14)

Alt sosyoekonomik düzeyden seçilen öğrencilerin yalnızca ikisi arkadaşlarına anlatırken, üst sosyoekonomik düzeyden seçilen öğrencilerin beşi arkadaşlarına anlatmıştır. Bu durumda üst sosyoekonomik düzeydeki öğretmenlerin büyük bir etkisi olmuştur. Her hafta öğretmenlerin kitapları anlattırması hem öğrencilerin düzenli okumasını sağlamakta hem de sınıftaki diğer öğrenciler başka kitaplar hakkında da bilgi sahibi olmaktadır. Arkadaşlarının beğendiğini söylediği ya da ilgi duydukları konulardaki kitapları diğer öğrenciler de okumaya yönelmektedir.

Öğrencilerin şiir kitaplarına tepkilerini görebilmek amacıyla onlara “Okuduğun şiir kitaplarından ezberlediğin şiir oldu mu? Olduysa hangisini ezberledin? Sınıfta okudun mu?” soruları yöneltmiştir. Bu sorulara öğrencilerin verdikleri cevaplar Tablo 4.18 ve Tablo 4.19’da gösterilmiştir:

Tablo 4.18

Öğrencilerin Şiir Ezberleme Durumları

CEVAP	SED	Kişi Sayısı	Toplam Kişi Sayısı	%
Evet	Alt	2	2	14,28
	Üst	0		
Hayır	Alt	5	12	85,72
	Üst	7		
TOPLAM		14	14	100

Tablo 4.19

Öğrencilerin Sınıfta Şiir Okuma Durumları

CEVAP	SED	Kişi Sayısı	Toplam Kişi Sayısı	%
Evet	Alt	0	1	7,14
	Üst	1		
Hayır	Alt	7	13	92,86
	Üst	6		
TOPLAM		14	14	100

Öğrenciler önceki sorulardan da anlaşılacağı üzere şiir türüne pek ilgi duymamış, şiir kitaplarını pek okumak istememişlerdir. Bu durum verilen cevaplara da yansımıştır. Tablo 4.18 ve Tablo 4.19’da görüldüğü gibi öğrencilerin büyük bir çoğunluğu şiir ezberlememekte (% 85,72) ve sınıfta şiir okumamaktadırlar (% 92,86).

Öğrencilere hafızalarını güçlendirmeleri, ezgiyi fark etmeleri için şiir ezberleme ve sesli okuma önerilmektedir. Ancak öğretmenlerden yahut öğrencilerin kendilerinden kaynaklandığı düşünülen sebeplerden dolayı öğrenciler bu etkinlikleri yapmamışlardır.

Alt sosyoekonomik düzeyden seçilen öğrencilerin bu sorulara verdikleri cevaplar şöyledir:

“Hayır, olmadı, çünkü ezberleyemiyorum. Performans ödevlerimi bile yapamıyorum. Hayır, sınıfta okuduğum da olmadı.” (Ö1)

“Hayır. Hayır.” (Ö2)

“Hayır. Hayır.” (Ö3)

“Atam (Şiir Gemisi) şiirini ezberledim. Diğerleri bence hep çocukçaydı. Hayır, sınıfta okumadım.” (Ö4)

“Atam şiirini ezberledim. Yok, sınıfta okuduğum olmadı. Güzel şiir okuyamıyorum.” (Ö5)

“Hayır. Hayır.” (Ö6)

“Hayır. Ezberlemeyi de sınıfta okumayı da canım istemedi.” (Ö7)

Üst sosyoekonomik düzeyden seçilmiş öğrencilerin cevapları ise şu şekildedir:

“Olmadı. Ezberim kuvvetli değil. Sınıfta da okumadım. Şiir okumayı beceremiyorum zaten.” (Ö8)

“Ezberlediğim olmadı ama sınıfta okuduğum oldu. Şiir Gemisi’nden bir şiirdi.” (Ö9)

“Hayır. Ben şiir ezberleyemem. Hayır.” (Ö10)

“Olmadı. Hayır. Zaten Şiir Gemisi hoşuma gitmedi, diğeri güzeldi.” (Ö11)

“Ezberlediğim, sınıfta okuduğum şiir olmadı ama not aldığım şiir oldu. Güzel şiirler vardı.” (Ö12)

“Hayır ezberlemedim. Ezberim iyi değil. Hayır, sınıfta okuduğum da olmadı”
(Ö13)

“Hayır ezberlemedim. Bazılarını ajandama yazdım. Sınıfta da okumadım.”
(Ö14)

Görüldüğü gibi öğrencilerin çoğu kendilerine güven duymadıkları için bundan çekinmişlerdir. Birçoğu ezberinin kuvvetli olmadığını ya da güzel şiir okumayı beceremediklerini ifade etmişlerdir.

Alt sosyoekonomik düzeyden seçilen öğrencilerin ikisi “Atam” şiirini ezberlemiş, üst sosyoekonomik düzeyden seçilen bir öğrenci sınıfta şiir okumuştur. İki öğrenci de şiirleri not aldıklarını söylemiştir. Alt ve üst gruptaki öğrencilerin çoğu şiir türüne ilgi göstermemiştir.

Tiyatro öğrencilere canlandırma, dramatizasyon imkânı tanınması yönüyle diğer türlerden biraz daha farklıdır. Bu yüzden öğrencilere okudukları tiyatroları canlandırıp canlandırmadıkları sorulmuştur. Böyle bir imkânları bulunmadığı düşünülerek canlandırmak isteyip istemedikleri de sorulmuştur. Bu sorulara verdikleri yanıtlar da Tablo 4.20 ve Tablo 4.21’de sunulmuştur:

Tablo 4.20

Öğrencilerin Okudukları Tiyatroları Canlandırma Durumları

CEVAP	SED	Kişi Sayısı	Toplam Kişi sayısı	%
Evet	Alt	0	2	14,28
	Üst	2		
Hayır	Alt	7	12	85,72
	Üst	5		
TOPLAM		14	14	100

Tablo 4.21

Öğrencilerin Okudukları Tiyatroları Canlandırma İstekleri

CEVAP	SED	Kişi Sayısı	Toplam Kişi Sayısı	%
Evet	Alt	7	14	100
	Üst	7		
Hayır	Alt	0	0	0
	Üst	0		
TOPLAM		14	14	100

Tablo 4.20 ve Tablo 4.21 incelendiğinde öğrencilerin okudukları tiyatro kitaplarını canlandıramadıkları (% 85,72) ama imkân verilecek olsa tamamının (% 100) canlandırmak istediği görülmektedir. Bunu kendi ifadelerinden de anlamak mümkündür. Öğrenciler canlandırmayı düşündükleri kişileri bile düşünmüşlerdir. Alt sosyoekonomik düzeyden seçilen öğrencilerin bu soruya verdikleri yanıtlar kendi ifadeleri ile şöyledir:

“Hayır olmadı. Zaten canlandırmayı ben yapamazdım, utangacım. Ama sınıfı yönlendirebilirdim. Mesela arkadaşlarım canlandırırsa izlemeyi çok isterdim.” (Ö1)

“Hayır, canlandırmadık ama canlandırmak isterdim. Ben Cimri’deki Mariane, ya da Lütfen Kızımın Evlenir misin?’deki anne olmak isterdim.” (Ö2)

“Yok. Belki. Cimri’de kızı. Arkadaşlarım canlandırırsa izlemek isterdim.” (Ö3)

“Yok olmadı. Cimri’de Mariane’yi canlandırmak çok isterdim.” (Ö4)

“Yok, canlandırdığımız bir oyun olmadı. Canlandırmak tabii ki isterdim. Çok eğlenceli ve faydalı olurdu. Ben de Cimri’de adamın kızı Elise olsam süper olurdu.” (Ö5)

“Yok, canlandırmadık ikisini de. Lütfen Kızımın Evlenir misin?’deki anneyi canlandırmayı çok isterdim. Mükemmel bir kadın gerçekten. Hayal ediyorum da ne kadar eğlenirdik. Keşke öyle bir imkânımız olsaydı.” (Ö6)

“Hayır canlandırmadık. Evet, imkân olsa canlandırmayı isterdim.” (Ö7)

Üst sosyoekonomik düzeyden seçilmiş öğrencilerin cevapları ise şu şekildedir:

“Lütfen Kızım ile evlenir misin?’i denedik. Normal bir tiyatroymuş gibi kostümlü falan sahnede oynayamadık ama Türkçe dersinde canlandırma doğaçlama oynadık. Çok güzel oldu.” (Ö8)

“Olmadı denedik ama. Canlandırabilseydik çok güzel olacaktı.” (Ö9)

“Şakalaşırken teneffüslerde falan canlandırdık. Lütfen Kızım ile Evlenir misin?’i. Ceren ve birkaç arkadaş. Tam bir canlandırma olmadı ama yine de eğlendik biz.” (Ö10)

“Hayır. İsterdim. Mariane’yi canlandırmak isterdim.” (Ö11)

“Hayır canlandırmadık. Canlandırabilseydik süper olurdu. Lütfen Kızım ile Evlenir misin?’deki anneyi oynamak isterdim.” (Ö12)

“Hayır. Sene başında yapıyorduk ama sonra bıraktık. Canlandırmak isterdim.” (Ö13)

“Hayır. Lütfen Kızım ile Evlenir misin?’deki kızı oynamayı çok isterdim.” (Ö14)

Üst sosyoekonomik düzeyden seçilen öğrencilerin biri derste, biri teneffüslerde canlandırdıklarını söylemiştir. Sene başında sınıfta dramatizasyon çalışmaları yaptıklarını anlatmışlardır. Son yıllarda dramatizasyona verilen önem de öğrencilerin istekli olmalarında etkili olmuştur. Öğrencilerin tamamının bu oyunu canlandırmak ve izlemek konusunda istekli olduğu gözlenmiştir.

Öğrencilerin kitapları ne kadar verimli okuduklarını tespit etmek, araştırma yapıp yapmadıklarını anlamak için onlara “Okuduğun kitaplarla ilgili daha ayrıntılı bilgi almak için öğretmenlerine veya annene babana soru sordun mu? İnternette veya kütüphanelerden araştırma yaptın mı?” soruları yöneltilmiştir. Bu sorulara verdikleri cevaplar Tablo 4.22 ve Tablo 4.23’te gösterilmiştir:

Tablo 4.22

Öğrencilerin Okudukları Kitaplarla İlgili Soru Sormaya Yönelimleri

CEVAP	SED	Kişi Sayısı	Toplam Kişi sayısı	%
Evet	Alt	4	9	64,28
	Üst	5		
Hayır	Alt	3	5	35,72
	Üst	2		
TOPLAM		14	14	100

Tablo 4.23

Öğrencilerin Okudukları Kitaplarla İlgili Araştırma Yapmaya Yönelimleri

CEVAP	SED	Kişi Sayısı	Toplam Kişi Sayısı	%
Evet	Alt	2	3	21,43
	Üst	1		
Hayır	Alt	5	11	78,57
	Üst	6		
TOPLAM		14	14	100

Tablo 4.22 ve Tablo 4.23'ten de anlaşılacağı üzere öğrencilerin yarısından çoğu (%64,28) soru sormaya yönelirken, araştırma yapmak için kütüphaneye ya da internete yönelenlerin sayısı oldukça düşüktür (% 21,43). Bu durumu öğrencilerin kolay yolu seçmesi olarak değerlendirmek mümkündür. Öğrencilerin yanıtlarından bilmedikleri kelimeleri bile büyüklerine sormayı tercih ettikleri, sözlüğe bakmaya yönelmedikleri anlaşılmaktadır.

Alt sosyoekonomik düzeyden seçilmiş öğrencilerin kendi ifadeleri ile bu soruya verdikleri cevaplar aşağıda sıralanmıştır:

“Kelimeler altta verilmişti mesela onun için kimseye sormadım. Hayır. Aslında yapmalıydım.” (Ö1)

“Yok. Açıklamaları vardı. Hayır.” (Ö2)

“Anlamını bilmediğim kelimeleri babama sordum. Yok, internetten kütüphaneden falan araştırma yapmadım. Aslında yapmalıydım.” (Ö3)

“Edebiyatçılarımızın Çocukluk Hatıraları’ndaki bazı kelimelerin anlamlarını babaanneme sordum. Eski kelimeleri en iyi o bilir diye düşündüm. Hayır, hiç kütüphaneye gitmedim bunun için. İnternette de araştırmadım bir şey. Zaten internetimiz yok.” (Ö4)

“Sordum. Eşref Saati’nden ablama sormuştum. İnternette de araştırma yapmıştım. Mavi Zamanlardaki şu antik kenti araştırmıştım mesela. Bir de Momo’yla ilgili bazı kelimelere sözlükten baktım.” (Ö5)

“Yok. Yok.” (Ö6)

“Evet, soru sordum. Antik kenti ve bilmediğim kelimeleri sordum. Onların bilemediklerine de internette baktım.” (Ö7)

Üst sosyoekonomik düzeyden seçilmiş öğrencilerin cevapları ise şu şekildedir:

“Hayır, ne soru sordum ne de araştırma yaptım. Antik kente gitmiştim.” (Ö8)

“Aileme sordum Mesela Mavi Zamanlar’da antik kenti çok merak etmişim onu sordum. Bilgi alabildim. Bana oranın sular altında kaldığını söylediler. Gerçekten çok üzüldüm. Bu kararı verenlere çok kızdım. Keşke sular altında kalmadan gidip görebilseydim.” (Ö9)

“Evet. Mavi Zamanlar’daki antik kenti sordum. Ailemden anlamadığımı da netten araştırdım. Netten fotoğraflarına da baktım. Ne kadar güzel bir yermiş. Keşke sulara gömülmeseymiş.” (Ö10)

“Hayır. Olmadı.” (Ö11)

“Hiç araştırdığım olmadı. Deneme haricindeki kitaplar kolay anlaşılırdı. Kelimeleri de anladım. Sadece birkaç kelimeyi arkadaşlarla tartıştık, hocalara sorduk.” (Ö12)

“Bilmediğim kelimeleri anneme sordum. Edebiyatçılarımızın Çocukluk Hatıraları’ni sordum. Bazı kelimeleri sordum. Annemler de çok kitap okur. Onun için sorduğum sorulara cevap verebiliyorlar. Evde internet yok. Onun için internette

araştırma yapamadım hiç. Antik kente gitmişim, gitmeseydim onu araştırabilirdim.”
(Ö13)

“Anlamını bilmediğim kelimeleri anneme ya da babama sordum. Hayır yapmadım.” (Ö14)

Öğrenciler bilmedikleri kelimeleri büyüklerine sormuşlardır. Sözlüğe bakmayı ya da internetten araştırma yapmayı çoğu tercih etmemiştir. Diğer araştırdıkları konu ise *Mavi Zamanlar*'daki antik kenttir. Bu konu onların çok dikkatini çekmiş ve onları meraklandırmıştır. Burada dikkat çeken nokta üst sosyoekonomik düzeydeki çocukların çoğu bu antik kenti görmüşken, alt sosyoekonomik düzeydeki çocuklar meraklarını internet aracılığıyla gidermiştir.

Öğrencilere “Okuduğun kitaplardan notlar aldın mı, aldıysan hangi kitaptan? Kitapların özetlerini çıkardın mı?” soruları da yöneltilmiş, öğrencilerin bu sorulara verdikleri cevaplar Tablo 4.24 ve Tablo 4.25'te gösterilmiştir:

Tablo 4.24

Öğrencilerin Okudukları Kitaplardan Not Alma Durumları

CEVAP	SED	Kişi Sayısı	Toplam Kişi Sayısı	%
Evet	Alt	4	7	50
	Üst	3		
Hayır	Alt	3	7	50
	Üst	4		
TOPLAM		14	14	100

Tablo 4.25

Öğrencilerin Okudukları Kitapların Özetlerini Çıkarma Durumları

CEVAP	SED	Kişi Sayısı	Toplam Kişi Sayısı	%
Evet	Alt	1	2	14,28
	Üst	1		
Hayır	Alt	6	12	85,72
	Üst	6		
TOPLAM		14	14	100

Tablo 4.24 ve Tablo 4.25 incelendiğinde öğrencilerin yarısının (% 50) okudukları kitaplardan notlar aldıklarını, ancak özet çıkaranların oranının (%14,28)

oldukça az olduğu görülmektedir. Kitap okuma alışkanlığına sahip olan öğrencilerin özet çıkarmaları, en azından okudukları kitaplardan bazı notlar almaları gerekmektedir. Bu onların ileride de kitapları hatırlayabilmelerini sağlar. Cevaplardan öğretmenlerin öğrencilere bu alışkanlığı kazandıramadığı anlaşılmaktadır.

Alt sosyoekonomik düzeyden seçilmiş öğrencilerin kendi ifadeleriyle bu soruya verdikleri yanıtlar şöyledir:

“Hayır, not almadım. Hayır, özet de çıkarmadım.” (Ö1)

“Bazılarından. Şiir Gemisi. Hayır.” (Ö2)

“Almadım. Hayır, özet çıkarmadım.” (Ö3)

“Eşref Saat’ten bazı notlar aldım. Momo’da zamanlarla ilgili bir kısım vardı onu not aldım. Şiirlerden en beğendiklerimi yazdım. Bazılarının özetini de çıkardım, Momo’nun mesela. Eşref Saat, Cimri ve Mavi Zamanlar’ın da son bölümlerinin özetini çıkardım.” (Ö4)

“Beğendiğim sözleri not aldım ajandama. Eşref Saat’ten mesela. Özet çıkarmadım. Aslında okuduğum kitapları ben hemen unutuyorum. Unutmamak için özet çıkarmak istiyorum ama çıkarmıyorum.” (Ö5)

“Kelimelerin anlamlarını not ettim. Hayır, özet çıkarmadım. Zaten anlamıştım.” (Ö6)

“Hayır, not almadım. Hayır. Özet çıkarmak çok sıkıcı.” (Ö7)

Üst sosyoekonomik düzeyden seçilmiş öğrencilerin cevapları ise şu şekildedir:

“Hayır. Hayır çıkarmadım.” (Ö8)

“Yok almadım. Hayır.” (Ö9)

“Evet, Momo’dan ve Mavi Zamanlar’dan çok not aldım. Hayır, özet çıkarmadım. Öğretmenimiz özetini sınıfta anlattırdı.” (Ö10)

“Not aldım. Momo’da zamanla ilgili bir söz vardı, kitabın arkasında yazıyordu. Onu not aldım defterime. Özet çıkarmadım. Gerek olduğunu düşünmüyorum.” (Ö11)

“Şiirlerden beğendiklerimi not aldım. Sözleri ezberledim. Mavi Zamanlar’da dolunay masalcısı sözünü ezberledim. Kitapların özetini çıkarmadım. Özet çıkarmayı beceremiyorum.” (Ö12)

“Hayır, not almadım. Özet çıkardım. Sonradan hatırlamak için iyi oluyor.” (Ö13)

“Hayır. Hayır. Aslında keşke hem özet çıkarsam hem de not alsaydım. Kitapları unutmazdım o zaman.” (Ö14)

Beğendikleri sözleri, şiirleri, bilmedikleri kelimeleri not almışlardır. Hatta bir öğrenci beğendiği sözleri ezberlediğini de söylemiştir. Not almanın ve özet çıkarmanın sonradan kitabı hatırlamaları adına önemli olduğunun çoğu öğrenci farkındadır. Ancak yine de iki öğrenci hariç diğer öğrenciler özet çıkarmamışlardır. Özet çıkarmayı beceremediklerini, bunun kendilerine zor geldiğini söylemişlerdir. Gerek olmadığını düşünenler de vardır. *İlköğretim Türkçe Dersi 6, 7, 8. Sınıflar Öğretim Programında* özet çıkarma, not alarak okuma ve ezberlemeye yer verildiği hâlde bu becerilerin öğrencilere tam anlamıyla kazandırılmadığı görülmektedir.

Öğrencilere yöneltilen bir diğer soru ise “Bu son okuduğun kitapların okuma alışkanlığının artmasına etkisi olduğunu düşünüyor musun?” sorusu olmuştur. Bu soru problem durumu ile doğrudan ilişkili olduğu için öğrencilerin bu soruya verdikleri cevaplar oldukça büyük bir önem arz etmektedir. Öğrencilerin yanıtları Tablo 4.26’da sunulmuştur:

Tablo 4.26

Okutulan Kitapların Öğrencilerin Okuma Alışkanlığına Etkisi

CEVAP	KİŞİ SAYISI	%
Evet	14	100
Hayır	0	0
TOPLAM	14	100

Tablo 4.26’den da anlaşılacağı üzere öğrencilerin tamamı (% 100) süreç boyunca okudukları bu kitapların okuma alışkanlıklarının artmasına etkisi olduğunu düşünmektedir. Bu sonuç araştırmanın başarıya ulaştığını göstermesi bakımından çok önemlidir.

Alt sosyoekonomik düzeyden seçilen öğrencilerin yanıtlarına aşağıda yer verilmiştir:

“Özellikle Momo'nun çok etkisi oldu. Daha fazla, daha fazla okumak istiyordum. Ama çok istesem de 1,5–2 saatlik okumaktan yoruluyorum. Sürekli okumadığımdan.” (Ö1)

“Evet, çok etkisi oldu. Önceden fazla sıklıkta okumuyordum. Hatta eskiden aydan aya bile zor okuyordum. Şimdi haftadan haftaya okuduğum kitabı değiştiriyorum. Artık daha sık okuyacağım. Normalde tiyatroyu okumuyordum, çünkü nasıl bir tür olduğunu bilmiyordum. Şimdi çok hoşuma gitti, okuyorum.” (Ö2)

“Evet, etkisi oldu. Eskiden sadece hoşuma giderse okuyordum. Bunları hep okuyasım geliyor. Boş duramıyorum. Denemelerde sıkıldım ama roman okudukça daha da farklılarını okumak istedim.” (Ö3)

“Evet, çok etkisi oldu. Kitap olmazsa ders kitaplarını okuyorum. Önceden kitaba ilgim yoktu. Hoca verdikçe oluştu, ilgi duymaya başladım. Romanla tiyatroya düşkün oldum. Kendime yeni roman ve tiyatro kitapları alacağım.” (Ö4)

“Kesin etkisi olmuştur. Bu kitapları okuyunca daha çok kitap okuma isteği uyandı. Heyecanlıydı. Farklı farklı türler okuyunca her konuda bilgi alabildim. Eskiden hiç tiyatro kitabı okumamıştım. Şimdi tiyatro türünde yeni kitaplar alma isteği uyandı.” (Ö5)

“Evet. Okumamı geliştirdi. Anlama kabiliyetim arttı. Farklı türde oldukları için farklı türlere, özellikle romana istek uyandı.” (Ö6)

“Evet. Okuma hızımı geliştirdi. Kitap okumayı daha çok sevmemi sağladı.” (Ö7)

Üst sosyoekonomik düzeyden seçilmiş öğrencilerin cevapları ise şu şekildedir:

“Zaten seviyordum. Tabii ki bunların da etkisi oldu. Okumama bir düzen kazandırdı.” (Ö8)

“Artık her gün kitap okuyorum. Bu alışkanlığımı da sürdüreceğim. Farklı türler de okumuş olduk ayrıca.” (Ö9)

“Evet, okuma alışkanlığımın artmasına çok etkisi oldu. Hatta çok yararı da oldu. Önceden test çözerken anlam hatası oluyordu. Artık çok az oluyor. Sesli okurken de daha az hata yapıyorum.” (Ö10)

“Evet, etkisi oldu. Raporları doldurmak için sürekli okudum. Onun çok yararı oldu. Kitap okumamı düzenli hale soktu. Farklı türlerin de etkisi oldu. Türlerin nasıl yazıldığı hakkında fikrim oldu. Özellikle roman okumak beni başka roman okumaya yönlendirdi.” (Ö11)

“Evet, eskiden okumazdım. Şimdi saat 6 gibi kalkıp kitap okuyorum. Gece yatmadan okuyorum. Alışkanlık kazandım. Türlerin de etkisi var. Mesela önceden anı türünü okumamıştım. Anıyı çok beğendim. Benim Küçük Dostlarım’ı okuduktan sonra anı okumaya istek uyandı.” (Ö12)

“Evet, kitap okumayı çok severim. Daha da arttı. Diğer kitaplara yönelmem açısından türlerin etkisi oldu.” (Ö13)

“Oldu. Hoşuma gidenler çoktu. O türden başka kitaplar almaya yönlendim. Mesela denemede. Hep zaten roman okuyordum şimdi denemeye de yönelmiş oldum.” (Ö14)

Öğrencilerin verdiği yanıtlardan onların sevdikleri, beğenecekleri bir kitapla karşılaşmaları durumunda okuma isteklerinin artacağı ve okuma işlemi düzenli hâle getirilirse bunun zamanla alışkanlık hâline geleceği anlaşılmaktadır. Öğrenciler okumanın onlara akademik hayatlarında da başarı getirdiğini, sınavlarda daha başarılı olduklarını, daha hızlı okuduklarını da fark etmişlerdir. Böylece onlara yararlı olduğunu düşünerek okumaya iyice yönelmişlerdir. Hatta alt sosyoekonomik gruptan bir öğrenci kitap olmazsa ders kitaplarını okuduğunu ifade etmiştir. Bu da öğrencinin okumayı artık doğal bir ihtiyaç gibi gördüğünü ve okumaya gereksinim duyduğunu göstermektedir. Ayrıca bu cevap birçok öğrencinin evindeki okunacak tek materyalin ders kitapları olduğunu göstermektedir. Bu yüzden ders kitaplarının hazırlanmasında bu durum da göz önünde bulundurulmalıdır.

Ayrıca öğrencilerin 8. sınıfa gelmiş olmalarına rağmen tiyatro, deneme, anı gibi bazı türlerle karşılaşmadıkları, bu türleri okuduklarında sevdikleri ve bu türlerden yeni kitaplar okumaya yöneldikleri anlaşılmaktadır.

Alt sosyoekonomik düzeyden seçilen öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmasında bu kitapların daha etkili olduğu söylenebilir. Çünkü onlar üst sosyoekonomik düzeydeki öğrencilere göre daha az okuma alışkanlığına sahip ve kitap elde etme şansları daha az olan öğrencilerdir. Dolayısıyla söz konusu kitapların bu gruptaki öğrenciler üzerindeki etkisinin daha fazla olduğu gözlenmiştir. Üst sosyoekonomik düzeydeki öğrenciler ise okumalarını düzene sokmuşlardır.

Öğrencilere “Yeterince kitap okuduğumu düşünüyor musun? Okuyamama sebebin ne?” soruları da yöneltilmiş, öğrencilerin verdikleri cevaplar Tablo 4.27’de gösterilmiştir:

Tablo 4.27

Öğrencilerin Yeterli Kitap Okumaları

CEVAP	SED	Kişi Sayısı	Toplam Kişi Sayısı	%
Evet	Alt	2	2	14,28
	Üst	0		
Hayır	Alt	5	12	85,72
	Üst	7		
TOPLAM		14	14	100

Tablo 4.27’den anlaşıldığı üzere öğrencilerin çoğu (% 85,72) yeterince kitap okuyamadığını düşünmektedir. Oysaki bu öğrenciler bir dönem boyunca en azından bizim araştırmamız boyunca dağıttığımız on kitabı okumuşlardır. Öğrencilerin böyle düşünme sebebi okuma alışkanlığı kazanmış olmaları ve daha çok vakit bulabildikleri takdirde okuyabileceklerine inanmaları, hatta daha fazla kitap okumak istemeleri olabilir. Kendi ifadelerinden de bunları anlamak mümkündür. Alt sosyoekonomik düzeyden seçilen öğrencilerin bu soruya verdikleri yanıtlar şöyledir:

“Hayır yapamıyorum. Geçmişte sürekli okusam çabuk sıkılırdım. Saatlerce okuyamazdım. Şimdi okuyabilirim ama sınav var, ödevler var işte.” (Ö1)

“Hayır, yeterince kitap okuduğumu düşünmüyorum. Ödevlerimiz oluyor, zaman bulamıyorum. Ama şunu da söylemem gerekir ki önceden hiç bu kadar fazla kitap okumamıştım.” (Ö2)

“Aldığım bu kitaplardan beri evet yeterince okuyorum. Önceden yeterli okumuyordum da. Çünkü önceden okuyacak fazla kitap yoktu. Canım istemiyordu. Sıkılıyordum.” (Ö3)

“Evet, artık yeterince okuyorum. Önceden ilgi duymuyordum. Kalın okuyamam diye korkuyordum. İlk başta öğretmenimiz Momo’yu verince, Momo kalın kim okuyacak diye korktum. Ama okuyup güzel olduğunu görünce, diğerleri de güzeldir dedim, hepsini okudum.” (Ö4)

“Yeterince okuyamıyorum. Daha fazla okumak isterdim. Ödevlerimiz oluyor. Evde işlerim oluyor, onları yaptıktan sonra okuyorum. Aslında daha da çok okuyabilirim.” (Ö5)

“Daha fazla okumak isterdim. Ödevlerimiz oluyor, yeterince okuyamıyorum.” (Ö6)

“SBS’den dolayı fazla okuyamadım.” (Ö7)

Üst sosyoekonomik düzeyden seçilmiş öğrencilerin cevapları ise şu şekildedir:

“Hayır, sınav yaklaştığı için yeterince okuyamıyorum. SBS çok önemli bir etken.” (Ö8)

“Şu son aya kadar yeterince okuyordum. Ama şimdi SBS var. Ona çalışmam gerekiyor. Yeterince okuyamıyorum.” (Ö9)

“Yeterli kitap okuduğumu düşünmüyorum. SBS var, test çözmem gerekiyor. Son zamanlarda zor zor kitaba vakit ayırabiliyorum.” (Ö10)

“Yeterince okuduğumu düşünmüyorum. Çünkü dersten vaktim olmuyor. SBS öncesi okurdum.” (Ö11)

“Hayır. SBS var. Öncesinde okuyordum.” (Ö12)

“Hayır. SBS yüzünden son bir aydır okuyamıyorum. Eskiden haftada iki kitap okuyordum, şimdi bir kitap zor bitiriyorum.” (Ö13)

“Hayır. SBS var. SBS yaklaşmadan önce okuyordum.” (Ö14)

Yanıtlar incelendiğinde öğrencilerin çoğu, şimdi yeterince kitap okuduklarını düşünmediklerini ama daha önce okuyabildiklerini söylemişlerdir. Öğrencilerin tamamı 8. sınıf öğrencisi olduğu için SBS'ye girmek zorundadırlar. SBS'nin yaklaşmasıyla birlikte araştırma sürecinin sonuna doğru öğrenciler sınav hazırlıklarını hızlandırmışlar ve kaygı düzeyleri artmıştır. Bu yüzden kitap okumaya istek duysalar da okumalarını azaltmış ve test çözmeye yönelmiş olabilirler. Zaten cevaplarında da kitap okumalarının önündeki en büyük engelin SBS olduğunu kendileri de söylemişlerdir. Üst gruptaki öğrencilerin tamamı dershaneye giderek SBS'ye hazırlandıklarını, alt gruptaki öğrencilerden ise yalnızca biri dershaneye giderek hazırlandığını söylemiştir. Bu yüzden üst sosyoekonomik düzeye sahip öğrencilerin tamamı SBS yüzünden okuyamadıklarını belirtirken, alt gruptaki öğrenciler ödevler ve ev işleri yüzünden de okuyamadıklarını ifade etmişlerdir.

Alt gruptaki öğrenciler daha az okuma alışkanlığına sahip olduğu için bu gruptaki öğrencilerin ikisi eski durumlarıyla karşılaştırma yaparak okumalarını yeterli görmüşlerdir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde *roman, anı, deneme, tiyatro* ve *şiiir* türlerinin ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıklarına etkisi üzerine tespit edilen ve yorumlanan veriler belirtilmiş, bu verilerden hareketle bazı öneriler sunulmuştur.

5.1. Sonuç

Araştırma için Sivas il merkezindeki iki okuldaki ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinden on dört öğrenci seçilmiştir. Öğrencilere beş farklı edebî türden on farklı kitap okutulmuş, kitaplar hakkında sorular yöneltilmiş ve görüşme yapılmıştır.

Araştırmaya katılan ilköğretim 8. sınıf öğrencilerine her kitap sonunda çoktan seçmeli okuduğunu anlama soruları uygulanmıştır. Uygulanan bu sorulara öğrencilerin verdikleri cevaplar değerlendirilmiştir. Bu soruların hazırlanmasının amacı yalnızca öğrencilerin kitapları okuyup okumadıklarını tespit etmek değil aynı zamanda kitapları okumayan öğrencileri araştırma sürecine dâhil etmemektir. Ancak araştırmaya katılan öğrencilerin tamamının tüm kitaplara ait okuma anlama sorularının en az yarısına cevap verdiği görülmüş, bu sebeple öğrencilerin tamamının kitapları okuduğu sonucuna varılmış ve hiçbir öğrenci araştırmanın çalışma grubundan çıkarılmamıştır.

Öğrencilerin *romandan* aldıkları toplam test puanı ortalamasının 12.28, *anıdan* aldıkları toplam test puanı ortalamasının 11.63, *denemeden* aldıkları toplam test puanı ortalamasının 11.07, *tiyatrodan* aldıkları toplam test puanı ortalamasının 12.46, *şiiirden* aldıkları toplam test puanı ortalamasının ise 10.07 olduğu görülmüştür. Bu sonuçlara göre araştırmaya katılan öğrencilerin okuduğunu anlama test puanı aritmetik ortalamasından en çok *tiyatroda*, sonrasında *romanda*, daha sonra *anıda*, sonra da *denemede* başarılı oldukları görülmektedir. En az başarılı oldukları tür ise *şiiirdir*.

Öğrencilerin bu kitaplardan aldıkları test puanlarının ortalaması incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin en iyi anladığı kitabın *Momo* olduğu görülmektedir. Öğrencilerin en sevdikleri kitabın da *Momo* olması öğrencilerin kitaplara gösterdikleri tutum ile okuduğunu anlamaları arasında doğru orantı olduğunu göstermektedir.

Ortalamalar incelendiğinde öğrencilerin okuduğunu anlama düzeyinde edebî türlerin çok büyük farklar oluşturmadığı görülmüştür.

Üst sosyoekonomik düzeyden seçilen öğrencilerin okuduğunu anlama sorularına verdikleri doğru cevap sayısı daha fazladır. Okuduğunu anlama sorularında sosyoekonomik düzey açısından anlamlı bir farklılık olduğu söylenebilir.

Öğrencilere *Momo* ve *Mavi Zamanlar* adında iki roman okutulmuş ve *roman* türünün öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmasına bir etkisinin olup olmadığını anlamak için öğrencilere açık uçlu sorular sorulmuştur.

Momo kitabını okuyan öğrencilerin tamamı bu kitabı çok beğenmişlerdir. Ayrıca bu kitapla okuma sevgilerinin arttığını, okuma alışkanlığı kazandıklarını belirtmişlerdir. Kitabı arkadaşlarına da tavsiye etmişlerdir.

Öğrencilerin bu kitabı beğenmelerindeki en önemli etken kitabın konusu ve başkahramanıdır. Kitapta ilgi çekici maceraların olması ve olayların hayal dünyasına hitap etmesi de öğrencilerin çok hoşuna gitmiştir.

Sosyoekonomik alt ve üst grup öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamış, kitabı okuyan tüm öğrenciler kitabı beğenmişlerdir. Ancak yorumlar incelendiğinde üst sosyoekonomik düzeyden seçilen öğrencilerin daha bilinçli yorumlar yaptıkları, konuyu daha iyi kavradıkları görülmektedir.

Mavi Zamanlar isimli kitabı da öğrencilerin tamamı beğenmiştir. Öğrencilerin yorumlarından onların yaşları itibarıyla maceradan hoşlandıkları, kitaptaki karakterlerle özdeşim kurdukları, meslek dallarıyla ilgilenmelerine romandaki karakterlerin ve konunun etkisi olduğu görülmektedir. Bir öğrenci kitabın kapağını ve içeriğini çok beğendiğini söylemiştir. Bu da kitap seçiminde kitabın kapak tasarımının da öğrencilerin ilgisini çektiğini göstermektedir.

Öğrencilerin söylemleri incelendiğinde alt ve üst grup arasında benzerlik olduğu görülmektedir. İki gruptaki öğrenciler de kitabı beğenmişlerdir. Bu da aynı yaştaki çocukların beğenilerinin benzer olduğunu, alt ve üst sosyoekonomik düzey arasında farklılık olmadığını göstermektedir.

Öğrencilere *Benim Küçük Dostlarım* ve *Edebiyatçılarımızın Çocukluk Hatıraları* adında iki anı okutulmuş, böylece anı türünün öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmasına bir etkisi olup olmayacağı gözlenmek istenmiştir. Ayrıca anı türünün özelliğinden dolayı herhangi bir dalda başarıya ulaşmış yetişkinlerin hayat öykülerinin çocukların ilgisini çekip çekmeyeceği, çocuğun model alma ihtiyacını karşılayıp karşılaşmayacağı anlaşılmak istenmiştir.

Benim Küçük Dostlarım isimli anı kitabını da yine öğrencilerin tamamı beğenmiş ve zevkle okuduklarını söylemişlerdir. Öğrencilerin kitabın dilinin anlaşılır ve akıcı olmasına önem verdikleri görülmüştür. Kitabı anlamakta zorlanmamaları ve kitabın konusu da öğrencilerin kitap seçimini etkilemektedir.

Meslek dallarıyla ilgilenmeye başlayan öğrenciler bu kitapla birlikte öğretmenlik mesleğine başka bir açıdan bakmaya başlamışlardır. *Mavi Zamanlar* kitabını okuyunca nasıl bazı öğrenciler arkeolog olmayı düşündüyse bu kitabı okuyunca da kimi öğrenciler öğretmen olmayı düşünmüşlerdir.

Kız öğrencilerin bu kitaba daha çok ilgi göstermişlerdir. Halide öğretmenin bayan olması ve genelde kız öğrencilerin bulunduğu okullarda çalışmış olması sebebiyle anılarında daha çok kızlardan bahsetmesi bunda etkili olmuştur.

Bu kitabı da alt ve üst sosyoekonomik düzeyden seçilen öğrencilerin tamamı beğenmişlerdir. Ancak yorumlar incelendiğinde üst gruptaki öğrencilerin konuyu daha çok içselleştirdikleri, türün farkında oldukları, daha bilinçli değerlendirmeler yaptıkları görülmüştür.

Edebiyatçılarımızın Çocukluk Hatıraları isimli anı kitabını üst sosyoekonomik düzeyden seçilen iki öğrenci dışında diğer öğrenciler beğenmişlerdir. Beğenmeyen öğrencilerin beğenmeme nedeni tanımadıkları yazarların hayat hikâyelerini öğrenmenin

onların ilgisini çekmemesidir. Diğer öğrenciler ise edebiyatçılarımızı tanımaktan oldukça hoşlanmışlardır.

Başarılı insanların hayat öykülerini okumak onları da “başarabileceklerine” inandırmış, birçok şair ve yazar onlar için rol model olmuştur.

Çocukların tamamını olmasa da çoğunluğunu anı yazmaya yönlendirmesi açısından da anı okumanın önemli olduğu görülmüştür.

Öğrencilere *Eşref Saat* ve *Balım Kız Dalım Oğul* isimli iki deneme kitabı okutulmuş, böylece *deneme* türünün öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmasına bir etkisi olup olmayacağı tespit edilmek istenmiştir.

Eşref Saat isimli kitabı bir öğrenci hariç diğer öğrenciler beğenerek okumuşlardır. Bazı araştırmacılar tarafından deneme türünün çocuklara hitap etmediğinin düşünülmesine rağmen çocuklar genel olarak beğenmişler ve zevkle okumuşlardır. Yazarın kullandığı dil, anlatım tarzı, samimi ve içten olması öğrencilerin kitaba ilgi göstermesini sağlamıştır. Çoğu öğrenci *Eşref Saat* isimli kitabı arkadaşlarına da tavsiye etmiştir.

Alt ve üst gruptaki öğrencilerin beğenileri bu kitapta da birbirine benzer olmuştur. Üst sosyoekonomik düzeyden seçilen öğrenciler türün farkına varmışlar; sevdikleri ve sevmedikleri yönleri daha iyi açıklamışlardır.

Balım Kız Dalım Oğul isimli kitabı da öğrencilerin tamamı olmasa da büyük bir çoğunluğu (10 kişi) beğenmiştir. Beğenmeyen öğrencilerin tamamı üst sosyoekonomik düzeydendir. Kitabı beğenmelerinde konu ve kullanılan dil etkili olmuştur. Yeni şehirler, kendileri dışında birilerini tanımak hoşlarına gitmiştir.

Öğrencilere *Lütfen Kızım Evlenir misiniz?* ve *Cimri* isimli biri yerli biri yabancı olmak üzere iki tiyatro kitabı okutulmuştur. Böylece *tiyatro* türünün öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmasına bir etkisi olup olmayacağı tespit edilmek istenmiştir.

Öğrencilerin tamamı *Lütfen Kızıyla Evlenir misiniz?* isimli kitabı beğendiklerini belirtmişlerdir. Konu öğrencilerin ilgisini çekmiş, kitap boyunca merak unsuru canlı tutulduğu için öğrenciler kitabın sonunu merak etmiş ve kitabı heyecanla okumuşlardır.

Bu kitapta da alt ve üst sosyoekonomik düzeyden seçilen öğrencilerin beğenisi benzer olmuş, hepsi beğenmiştir. Ancak üst sosyoekonomik düzeydeki öğrenciler konuyu ve beğendikleri yönleri daha açık bir şekilde ifade edebilmiştir.

Cimri isimli kitabı üst sosyoekonomik düzeyden seçilen bir öğrenci dışında diğer öğrenciler zevkli bulmuş ve beğenmişlerdir. Konuyu abartılı bulanlar olsa da onlar da zevkle okumuşlardır. Komedi olmasını da beğeniyle karşılamışlardır.

Bu çalışma sonunda öğrenciler bilmedikleri bir tür olan tiyatroyla tanışmış ve tiyatroyu oldukça beğenmişlerdir.

Öğrencilere *Şiir Gemisi* ve *Türk Yazınından Seçilmiş Çocuklar İçin Şiirler* isimli iki şiir kitabı okutulmuştur. Bu şiir kitaplarının ilki çocuklar için bir şair tarafından yazılmış ve resmedilmiştir. İkincisi ise aslında büyükler için yazılmış ama çocukların da sevebileceği on bir önemli Türk şairinin şiirlerinden seçilmiş bir derlemedir. Böylece *şiir* türünün öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmasına bir etkisi olup olmayacağı tespit edilmek istenmiştir.

Önceki türlerle kıyaslandığında şiir türünden hoşlanmayan öğrenci sayısı daha çoktur. *Şiir Gemisi* isimli şiir kitabını sevmeyen öğrenciler olmuştur. Sevmediğini söyleyen öğrenciler kitabın yaş seviyelerine uygun olmadığını, daha küçük çocuklar için yazılmış olduğunu söylemişlerdir. Bir de kafiyeye olmadığı için sevmediğini belirten öğrenciler vardır. İkinci şiir kitabıyla ilgili görüşlerde de öğrenciler kafiyeden hoşlandıklarını belirtmişlerdir.

Türk Yazınından Seçilmiş Çocuklar İçin Şiirler isimli kitabı üst sosyoekonomik düzeyden üç öğrenci dışında diğer öğrenciler beğenmişlerdir.

İlk şiir kitabı olan *Şiir Gemisi* çocuklar için yazılmıştır. İkinci şiir kitabı olan *Türk Yazınından Seçilmiş Çocuklar İçin Şiirler* ise yetişkinler için yazılmış şiirlerden derlenmiştir. Öğrenciler ikinci kitaptan daha çok hoşlanmışlardır.

Öğrencilerin en çok beğendikleri türleri *roman, tiyatro, anı, deneme* ve *şiir* olarak saymak mümkündür. Öğrencilerin okuduğunu anlama sorularındaki başarısı ise *tiyatro, roman, anı, deneme* ve *şiir* şeklinde olmuştur. Sadece roman ve tiyatronun sıralamalarının değiştiği görülmektedir. Öğrencilerin beğenileri ile anlamaları arasında da bir benzerlik olmuştur.

Okuma alışkanlığının yerleşmesinde ilgi duyulan türdeki eserlerin büyük bir katkısı olmaktadır. Bu yüzden ilköğretim 8. sınıf öğrencilerine bugüne kadar okudukları kitaplar arasında en çok hangisini beğendikleri sorulmuştur. Öğrencilerin en çok beğendikleri kitaplar listesinde öne çıkan eserler *Sefiller* (5 kişi), *Alacakaranlık serisi* (4 kişi), *İnsan Ne ile Yaşar* (3 kişi), *Suç ve Ceza* (3 kişi), *Robin Hood* (3 kişi), *Çalığışu* (3 kişi), *Bir Genç Kızın Gizli Defteri serisi* (4 kişi) olmuştur. Liste incelendiğinde çocuk klasikleri, yerli ve yabancı klasikler, son yıllarda çok satan kitaplar öğrencilerin en çok beğendikleri kitaplar listesinde üst sıralarda yer almıştır.

Öne çıkan eserlerden Türk klasikleri arasında olan tek kitap *Çalığışu* romanıdır. *Çalığışu*'nu izleyen diğer Türk klasikleri ise Ömer Seyfettin'in *Yalnız Efe* (2 kişi) hikâyesi, Reşat Nuri Güntekin'in *Yaprak Dökümü* (1 kişi) ve Halid Ziya Uşaklıgil'in *Aşk-ı Memnu* (2 kişi) isimli romanlarıdır. Son yıllarda çok satanlar listesinde olan Elif Şafak'ın *Aşk* (1 kişi) isimli romanı ve Canan Tan'ın *Eroinle Dans* (1 kişi) isimli romanları da beğenilmiştir. *Aşk-ı Memnu* (2 kişi) ve *Yaprak Dökümü* isimli romanların tercih edilmesinde televizyon dizilerinin etkisi açıktır. *Robin Hood* (3 kişi), *Sol Ayağım* (1 kişi), *Heidi* (1 kişi) gibi çocuk klasikleri sayabileceğimiz kitaplar da listede üst sıralarda yer almaktadır. Dikkate değer bir nokta da öğrencilerin popüler kitaplara ilgi göstermeleridir. *Alacakaranlık serisi*, *Alacakaranlık* (3 kişi) ve *Tutulma* (1 kişi) ile çok beğenilenler kitaplardandır.

Öğrencilerin beğendiği kitapların çoğu telif problemi olmayan eserlerdir. *İlköğretim Yüz Temel Eser* ve *Ortaöğretim Yüz Temel Eser* içinde yer alan ve telif problemi bulunmayan kitaplar, birçok yayınevinde basılmıştır. Kitapların yayım ve dağıtımındaki bu çeşitlilik doğal olarak fiyatlarını düşürmüş ve öğrencilerin ulaşma imkânlarını kolaylaştırmıştır. *Sefiller* (5 kişi), *İnsan Ne ile Yaşar* (3 kişi), *Suç ve Ceza* (3 kişi), *Robin Hood* (3 kişi) bu özellikleri dolayısıyla öğrencilerin kolay ulaşabileceği kitaplardır.

Öğrencilerin beğendiği bu kitapların tamamına yakınının *roman* olması ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin roman türünü okumaya eğilimli olduğunu göstermektedir.

Öğrencilerden en son okudukları kitabı yazmaları da istenmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin cevapları incelendiğinde en çok beğendikleri kitaplarla son okudukları kitaplar arasında benzerlik olduğu görülmektedir. Listede öğrencilerin en son okudukları kitaplar içinde öne çıkan kitaplar şunlardır: *Sefiller* (5 kişi), *Alacakaranlık serisi* (*Alacakaranlık*, *Şafak Vakti*, *Tutulma*) (5 kişi), *Vatan Yahut Silistre* (4 kişi), *Robin Hood* (3 kişi), *Çalikuşu* (3 kişi), *İnsan Ne ile Yaşar* (3 kişi), *Bir Genç Kızın Gizli Defteri serisi* (*Adım Adım Hayata*, *Bir Genç Kızın Gizli Defteri*, *İşte Hayat*) (3 kişi)...

Öğrencilerin en son okuduğu kitapların çoğu da öğrencilerin en çok beğendikleri kitaplarda olduğu gibi roman türündedir.

Millî Eğitim Bakanlığının ilköğretim 5, 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırılması amacıyla 04.08.2005 tarih, 2005/70 sayılı genelge (İlköğretim Genel Müdürlüğü) ile 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'na atıfta bulunularak ilköğretim okullarına tavsiye ettiği ve 2005 yılı birinci dönemden itibaren uygulamaya konulan *İlköğretim Yüz Temel Eser* listesinin öğrencilerin okuma alışkanlığı üzerindeki etkisi belirlenmeye çalışılmıştır. Verilen cevaplar incelendiğinde öğrencilerin hem *İlköğretim Yüz Temel Eser*'i hem de *Ortaöğretim Yüz Temel Eser*'i kitap seçimlerinde dikkate aldıkları görülmektedir. Bu kitapların kolay ve ucuza bulunabilmesi de bunun en büyük etkenlerindedir.

Öğrenciler *İlköğretim Yüz Temel Eser* ile ilgili soruya istenen seviyede cevap verememişlerdir. Ayrıca *Beyaz Gemi*, *Çocuk Kalbi*, *Çalikuşu*, *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu*, *Harry Potter*, *İki Şehrin Hikâyesi*, *Ölü Canlar*, *Sefiller* gibi *İlköğretim Yüz Temel Eser* listesinde yer almayan kitapları da yazmışlardır. Yazdıkları eserlerin bir kısmının listede bulunmaması öğrencilerin *İlköğretim Yüz Temel Eser* listesini istenilen ölçüde bilmediklerini göstermektedir.

Öğrencilerin *İlköğretim Yüz Temel Eser* listesi içerisinde en beğendikleri kitaplar şu şekilde sıralanmıştır: *Heidi* (3 kişi), *İnsan Ne ile Yaşar* (3 kişi), *80 Günde Devri Alem*

(2 kişi), *Dede Korkut Hikâyeleri* (2 kişi), *Falaka* (2 kişi), *Robin Hood* (2 kişi), *Sol Ayağım* (2 kişi), *Üç Silahşörler* (2 kişi), *Yalnız Efe* (2 kişi)... Görüldüğü gibi bu kitaplar da öğrencilerin en beğendikleri ve son okudukları kitaplar ile benzerlik göstermektedir.

En çok hoşlanılan türler, okutulan kitaplara verilen tepkiler, süreç sonundaki yönelimler, okuma alışkanlığı hakkında öğrencilerle görüşme yapılmış, bunun için öğrencilere on beş soru sorulmuştur.

Görüşme yapılan öğrencilerin ders kitaplarında en çok hoşlandığı metinler ders kitaplarına konulmak üzere *roman*lardan alınan kesitlerdir (% 28,57). Bunu *hikâye* (% 21,42), *şiir* (% 21,42), *anı* (% 7,14), *efsane* (% 7,14), *deneme* (% 7,14), *biyografi* (% 7,14) izlemektedir.

Öğrencilerin okumaktan hoşlandıkları kitapların türünün, ders kitaplarında hoşlandıkları metinlerin türüyle farklılık gösterdiği görülmektedir. Ders kitaplarında romandan kesit görmek isteyen öğrencilerin oranı % 28,57 iken, kitap olarak *romandan* hoşlanan öğrencilerin oranı % 85,71'dir. İki öğrenci hariç diğer tüm öğrencilerin en çok hoşlandığı tür roman olmuştur. Romanı izleyen iki tür de yine tahkiyeli türlerden olan *hikâye* (% 7,14) ve *masal* (% 7,14) olmuştur.

Öğrencilere “okutulan kitaplar içerisinde en çok beğendiği eser” de sorulmuştur. En çok beğenilen eser *Momo* (% 50) olurken, ikinci olarak en çok beğendikleri eser *Mavi Zamanlar* (% 21,42) olmuştur. Bu iki eser de roman türündedir. Öğrencilerin % 85,71'i önceki soruda roman türünü beğendiklerini söylerken, bu soruda en beğendikleri tür olarak romanı seçenlerin oranı % 71,42 olmuştur. Bunu *Eşref Saat* (% 14,28), *Cimri* (% 7,14) ve *Edebiyatçılarımızın Çocukluk Hatıraları* (% 7,14) izlemektedir. Okutulan diğer beş kitabın, özellikle şiir türündeki kitapların her ikisi de öğrencilerin beğendiği kitaplar listesinde yer almamıştır.

Öğrencilerin yarısından çoğu (% 71,42) yeni bir kitap almak için kütüphaneye veya kitapçıya gitmişlerdir. Geriye kalan öğrencilerin ise birçoğu zaten her hafta bu araştırma kapsamında dağıtılan kitapları okuduğunu, yeni bir kitap alsalar da okumaya vakit bulamayacaklarını ama yaz tatilinde mutlaka alacaklarını söylemişlerdir.

Alt sosyoekonomik durumdaki öğrencilerin çoğununun yeni kitap almak için kütüphaneye, üst sosyoekonomik durumdaki öğrencilerin ise çoğunun kitapçıya yöneldikleri tespit edilmiştir.

Öğrencilerin yeni kitap almak için kitapçılara veya kütüphanelere yönelmemelerinin ya da az gitmelerinin altındaki en büyük sebebin önlerindeki “Seviye Belirleme Sınavı” olduğu görülmektedir. Öğrencilerin birçoğu kitap okumak istediklerini ama vakitlerinin olmadığını söylemiştir.

Öğrencilerin yeni aldıkları kitapların da *roman* veya *hikâye* türünde olduğu görülmüştür. Yaz tatilinden sonra da *roman*, *hikâye* veya *anı* türünde kitaplar alacaklarını söylemişlerdir. Bu türlerin tamamı da yine tahkiyeli türlerdendir.

Öğrencilerin çoğu evdeki kitaplarının genelde *roman* olduğunu söylemiştir (% 71,42). Diğer türler ise *hikâye* (% 21,42) ve *şiiir*dir (% 7,14).

Alt sosyoekonomik düzeyden seçilen öğrenciler çok fazla kitabı olmadığını söylemiştir. Üst sosyoekonomik düzeyden seçilen öğrencilerin çoğunun hem kendilerinin hem de ailelerin kitapları vardır.

Öğrencilere şu anda bir kitap verilecek olsa hangi edebî türde olanı seçecekleri sorulmuştur. Büyük bir çoğunluğu (% 85,72) diğer sorulardaki cevaplarına paralel olarak bu soruda da *roman* okumayı tercih edeceklerini söylemişlerdir. Diğer tercih ettikleri tür de *tiyatro*dur (% 14,28).

Öğrencilerin tümü okutulan kitapları beğenip arkadaşlarına tavsiye etmişlerdir. Öğretmenleri de kitapların sınıfta elden ele dolaştığını söylemiştir. Özellikle alt sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin kitaba ulaşmaları daha güç olduğu için dağıtılan bu kitapları daha büyük bir ilgiyle karşılamışlardır.

Öğrencilere hangi kitapları arkadaşlarına tavsiye ettikleri de sorulmuştur. Öğrencilerin en çok tavsiye ettikleri kitap *Momo* olmuştur. Bunu *Mavi Zamanlar*, *Cimri*, *Eşref Saat*, *Edebiyatçılarımızın Çocukluk Hatıraları*, *Benim Küçük Dostlarım*, *Lütfen Kızım Evlenir misiniz?*, *Şiiir Gemisi*'dir. Öğrencilerin tavsiye ettikleri kitaplar listesinin en üstünde yer alan iki kitap da yine romandır. On iki kişi birinci okutulan

romanı, dört kişi ikinci okutulan arkadaşlarına romanı tavsiye etmiştir. Dört kişi *tiyatro*, üç kişi *deneme*, üç kişi *anı*, bir kişi ise *şiiir* kitabı tavsiye etmiştir.

Bütün öğrenciler aynı kitapları aynı hafta okudukları için onlara bu kitapları bitirdiklerinde birbirleriyle tartışıp tartışmadıkları sorulmuş, bilgi alışverişinde bulunup bulunmadıkları öğrenilmek istenmiştir. Öğrencilerin yarısından fazlası (% 71,42) birbirleriyle tartıştıklarını belirtmiştir.

Öğrencilerin yarısı (% 50) okutulan kitapları sınıflarında anlatmış, arkadaşlarıyla paylaşmıştır.

Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu şiiir ezberlememiş (% 85,72) ve sınıfta şiiir okumamışlardır. (% 92,86).

Öğrenciler okudukları tiyatro kitaplarını canlandıramamışlardır (% 85,72). Ancak öğrencilerin tamamı (% 100) imkân verildiği takdirde canlandırmak istediğini belirtmiştir.

Öğrencilerin yarısından çoğu (% 64,28) soru sormaya yönelirken, araştırma yapmak için kütüphaneye ya da internete yönelenlerin sayısı oldukça düşüktür (% 21,43).

Öğrencilerin yarısı (% 50) okudukları kitaplardan notlar almıştır. Ancak özet çıkaranların sayısı (% 85,72) oldukça azdır.

Öğrencilerin tamamı (% 100) süreç boyunca okudukları bu kitapların okuma alışkanlıklarının artmasına etkisi olduğunu düşünmektedir.

Öğrencilerin çoğu (% 85,72) yeterince kitap okuyamadığını düşünmektedir. Şimdi yeterince kitap okuduklarını düşünmeseler de daha önce okuyabildiklerini ve sınavdan sonra da okuyacaklarını söylemişlerdir.

Öğrencilerin tamamı 8. sınıf öğrencisi olduğu için SBS'ye girmek zorundadır. SBS'nin yaklaşmasıyla birlikte araştırma sürecinin sonuna doğru öğrenciler sınav hazırlıklarını hızlandırmışlar ve kaygı düzeyleri artmıştır. Bu yüzden kitap okumaya istek duysalar da okumalarını azaltmış ve test çözmeye yönelmişlerdir.

5.2. Öneriler

İlköğretim düzeyinde verilen okuma eğitimi sadece okuma yazmanın öğretilmesiyle sınırlıdır. Oysaki okuma alışkanlığının kazandırılması da bu yaşlarda olur.

Öğrenciler eğitim sürecinin başında sahip oldukları okuma ilgilerini yaşları ilerledikçe ne yazık ki kaybederler. Hele ilköğretimin ikinci kademesinde bu iyice azalmaktadır.

Öğrencilere okuma alışkanlığının kazandırılmadığından şikayet etmek yerine gerekli çalışmaların yapılması gerekir. Öğrenciler başta çocuk dergileri ve kitapları olmak üzere yaşlarına uygun ve nitelikli örneklerle tanıştırılmalıdır. Burada da en önemli görev öğretmenlere ve anne babalara düşmektedir.

Öğretmenlerin ve ailelerin kitap seçiminde en çok zorlandıkları şey ne okutacaklarına karar verememeleridir. Özellikle ilköğretim çağındaki bir çocuğa onun yaşına, zihinsel gelişimine uygun doğru, nitelikli kitaplar seçmek gerekmektedir.

Kitap seçiminde göz önünde bulundurulması gereken kitapların öğrencilerin yaş seviyelerine göre tasnifinin yapılmış olmasıdır. Öğrencilerin hangi yaş seviyesinde hangi edebî türe ilgi duyacağı da bu tasnifin içinde olmalıdır.

Bu durumda öğretmenlere, okul idarecilerine, ailelere, araştırmacılara çok önemli görevler düşmektedir. Yapılabilecekleri şu şekilde özetlemek mümkündür:

- Okullarda öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırma bir sürece yayılmalıdır.
- Okuma alışkanlığı kazandırmak sadece Türkçe derslerinin etkinliği değildir. Her derste okuma alışkanlığı kazandırılabilir.
- Çocukların kitaplara rahatça ulaşabilmesi sağlanmalıdır.
- Okul idarecileri ellerindeki imkânlar doğrultusunda yazar söyleşileri, kitap fuarı ziyaretleri, okul kütüphanesinin aktifleştirilmesi, okuma saatleri gibi sürekli etkinlikler düzenleyebilirler.

- Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin türü, konusu, dil ve anlatımı öğrencilerin ilgisini çekecek nitelikte olmalıdır.
- Öğrencilere kütüphaneyi kullanma öğretilmelidir.
- Öğrencilerin ilgilerinden hareket ederek onların sevdiği kitaplar seçilmelidir. Sevebileceği kitapla karşılaşan her çocuk okuyacaktır.
- Öğrencilerin yaş seviyelerine göre sevecekleri türler tespit edilmeli ve öğrenciler bu türlerle karşılaştırılmalıdır.
- İlköğretim 8. sınıfa gelen bir öğrenci asgari derecede de olsa her tür hakkında bilgiye sahip olmalıdır. Bunun için öğretmenler öğrenciyi her türle karşılaştırmalıdır. Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar öğrencilerin bazı türleri hiç tanımadığını göstermektedir.
- Araştırmacılar okuma alışkanlığı ve edebî türlerin bunun üzerindeki etkisini anlayabilmek için daha uzun süreli çalışmalar yapmalıdır.
- Araştırmacılar tek tek belirlenmiş türler üzerinden seçilen nitelikli örneklerle okuma çalışmaları yapmalı ve ilgi seviyelerini farklı sınıflar arasında karşılaştırmalıdır.
- Araştırmacılar ilköğretimin her dönemi için ayrı ayrı okumaya yönelik ölçekler geliştirmelidir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, M. S. (2004). *Türkçe öğretim yöntemleri*. Ankara: Yeryüzü Yayınevi.
- Akbayır, S. (2010). *Çocuğum neyi okumalı?*. Ankara: Pegem Akademi.
- Akca, Ç. (2008). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırmada Türkçe öğretmenlerinin rolü*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aksan, D. (1995). *Her yönüyle dil: ana çizgileriyle dilbilim*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Akşit, G. (2008). *Okuma uğraşı*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Aktaş, Ş., ve Gündüz, O. (2007). *Yazılı ve sözlü anlatım*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Aktaş, Ü. (1997). *Okuma serüveni*. İstanbul: Bengisu Yayınları.
- Akyol, H. (2010). *Yeni programa uygun Türkçe öğretim yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Alaylıoğlu, R. ve Oğuzkan, A. F. (1976). *Ansiklopedik eğitim sözlüğü*. (2. Baskı). İstanbul: İnkılap ve Aka Kitabevleri.
- Arıcan, S. (2010). *100 temel eser uygulamasının öğrencilerin okuma alışkanlıklarına etkileri konusunda öğretmen görüşleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Arıcı, A. F. (2008). *Okuma eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Arseven, A. D. (2004). *Anket hazırlama*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Aytaş, G. (2006). Edebî türlerden yararlanma. *Milli Eğitim*, 34 (169), 261-276.
- Ayyıldız, M., Bozkurt, Ü., ve Canlı, S. (2006). Okuma kültürü üzerine bir araştırma. *Milli Eğitim*, 34 (169), 277-296.

- Balcı, A. (2009). *İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlık ve ilgileri üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bamberger, R. (1990). *Okuma alışkanlığını geliştirme*. (Çev. Bengü Çarpar) Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Baraz, T. (1987). *Eğitim önlisans programı Türk dili II çocuk edebiyatı*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi. Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.
- Baş, B. (2006). *1985-2005 yılları arasında çocuk edebiyatı sahasında yazılmış tahkiyeli metinlerin söz varlığı üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Baymur, F. (1959). *Türkçe öğretimi, ikinci kitap*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Bayram, O. (1990). *İlkokul çağı çocuklarının okuma alışkanlığı ve Yenimahalle ilçe halk kütüphanesi gezici kütüphane hizmeti*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Beresford, J. (1997). Improving reading: how pupils' views can help. *Reading, November, 3-8*.
- Boratav, P. N. (1978). *100 soruda Türk halk edebiyatı*. İstanbul: Gerçek Yayınları.
- Boratav, P. N. (1992). *Zaman zaman içinde*. İstanbul: Adam Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Calp, M. (2010). *Özel eğitim alanı olarak Türkçe öğretimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Ciravoğlu, Ö. (2000). *Çocuk edebiyatı*. İstanbul: Esin Yayınevi.
- Coşkun, E. (2002). *Lise II. sınıf öğrencilerinin sessiz okuma hızları ve okuduğunu anlama düzeyleri üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Creel, S. L. (2007). Early adolescents' reading habits. *Young Adult Library Services*. 5(4), 46-49.
- Çalışkan, M. (2000). *Ailenin bazı sosyoekonomik faktörlerinin öğrencinin okuduğunu anlama başarısına etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Çılgın, A. S. (2007). *Çocuk edebiyatı*. İstanbul. Morpa Kültür Yayınları.
- Çokum, S. (1987). Çocuk edebiyatı. *Çocuk Edebiyatı Yıllığı*. (hzl. Mustafa Ruhi Şirin). İstanbul: Gökyüzü Yayınları.
- Demiray, K. (1970). *Türkçe çocuk edebiyatı*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- Demirel, Ö. (1999). *İlköğretim okullarında Türkçe öğretimi*. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Demirel, Ö. (2007). *Yabancı dil öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Demirel, Ş., Çeçen, M. A., Seven, S., Tozlu, N., ve Uludağ, M. E. (2010). *Edebî metinlerle çocuk edebiyatı*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Deniz, K. (2000). *Yazılı anlatım becerileri bakımından köy ve kent beşinci sınıf öğrencilerinin durumu*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Devellioğlu, F. (1995). *Osmanlıca-Türkçe ansiklopedik lûgat*. Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.
- Devrimci, H. (1993). *İlkokul 5. sınıf çocuklarında okuma alışkanlığının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dökmen, Ü. (1994). *Okuma becerisi, ilgisi ve alışkanlığı üzerine psikososyal bir araştırma*. İstanbul: MEB Yayınları.

- Edmunds, K. M. and Bauserman, K. L. (2006). What teachers can learn about reading motivation through conversation with children. *The Reading Teacher*, 59(5), 414-424.
- Elçin, Ş. (1993). *Halk edebiyatına giriş*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Ergin, M. (1993). *Türk dil bilgisi*. İstanbul: Bayrak Basım Yayım Tanıtım.
- Ergun, M. (1997). *Türk dünyası efsanelerinde değişme motifi*. 2 c. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Esgin, A. ve Karadağ, Ö. (2000). Üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlığı. *Popüler Bilim*, Eylül, 7(82), 19-23.
- Göğüş, B. (1978), *Orta dereceli okullarımızda Türkçe ve yazın eğitimi*. Ankara: Gül Yayınevi.
- Gökşen, E. N. (1985). *Örnekleriyle çocuk edebiyatımız*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Gönen, M., Çelebi Öncü, E. ve Işıtan, S. (2004). İlköğretim 5., 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının incelenmesi. *Millî Eğitim*, 32(164), 7-35.
- Gudakovska, I. (1996). Students' reading habits in Latvia. *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, 40 (1).
- Güleryüz, H. (2002). *Yaratıcı çocuk edebiyatı*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Güngör, E. (2009). *İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığı ile Türkçe dersi akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Gürcan, H. İ. (1996). *Okuma alışkanlığı ile kitap yayıncılığının kültürel iletişim ve teknolojisine bağlı sorunları karşısında Türkiye koşulları temelinde bir model önerisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Gürel, Z. Temizyürek, F. ve Şahbaz, N. K. (2007). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Öncü Basımevi.

- Gürler, Ü. (1999). *Çocuk kitapları ve anne-babaların bu konudaki tutumları üzerine bir inceleme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Hollis, H. A. (2002). *Reading habits and choices of middle school students – a study of a select group of grade 7 students-*. Master of Arts, Mount Saint Vincent University, Canada.
- İlköğretim çocuk edebiyatı kitap kataloğu*. (2011). (Proje Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Necdet Neydim). Ankara: Eğitim Sen Yayınları.
- Jostes, K. J. (1993). *İmproving leisure reading habits of middle school children with learning diasabilities*. Master of Science, Nora University, USA.
- Kantemir, E. (1997). *Yazılı ve sözlü anlatım*. Ankara: Engin Yayınları.
- Karakuş Tayşi, E. (2007). *İlköğretim 5. ve 8. sınıf öğrencilerinin hikâye ve deneme türü metinlerindeki okuduğunu anlama becerilerinin karşılaştırılması (Kütahya ili örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karasar, N. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kavcar, C., Oğuzkan, F. ve Aksoy, Ö. (2003). *Yazılı ve sözlü anlatım*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Keskinkılıç, K. ve Keskinkılıç, S. B. (2005). *Türkçenin temel becerileri ve ses temelli cümle yöntemi ile ilkokuma yazma öğretimi*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Kıbrıs, İ. (2010). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Kovacıoğlu, N. Ş. (2006). *İlköğretim ikinci sınıflarında aile çevresi ve çocuğun okumaya karşı tutumu ile okuduğunu anlama becerisi arasındaki ilişkiler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Köprülü, M. F. (1981). *Türk edebiyatı tarihi*. İstanbul: Ötüken Yayınları.

- Levan, G. A. (1981). *Identifying and improving the leisure reading habits of seventh graders*. Master of Education, Kutztown State College, USA.
- Mavi, S. (1995). *Okuma hatalarının okuma alışkanlığına etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı, *İlköğretim Türkçe dersi (1-5. sınıflar) öğretim programı*. (2005). Ankara: MEB Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı, *İlköğretim Türkçe dersi (6, 7, 8. sınıflar) öğretim programı*. (2006). Ankara: MEB Yayınları.
- Nurdağ, S. (2005) Bir eğitim aracı olarak okul piyesleri. *Hece Dergisi*, 104-105(2), 279-287.
- Oğuzkan, A.F. (1987). *Yerli ve yabancı yazarlardan örneklerle çocuk edebiyatı*. Ankara: Emel Matbaacılık.
- Oğuzkan, A. F. (2006). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Okul öncesi çocuk edebiyatı kitap kataloğu*. (2011). (Proje Danışmanları: Prof. Dr. Gülçin Alpöge, Yrd. Doç. Dr. Necdet Neydim). Ankara: Eğitim Sen Yayınları.
- Öz, F. (2006). *Uygulamalı Türkçe öğretimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özbay, M. (2006). Okuma eğitiminde çevre faktörü. *Eurasion Journal of Educational Research*, 24, 161-170.
- Özbay, M. (2008). *Türkçe özel öğretim yöntemleri I*. Ankara: Öncü Kitap.
- Özbay, M. (2007). *Türkçe özel öğretim yöntemleri II*. Ankara: Öncü Kitap.
- Özbay, M. (2009). *Okuma eğitimi*. Ankara: Öncü Kitap.
- Özbay, M., Bağcı, H ve Uyar, Y. (2008). Türkçe öğretmeni adaylarının okuma alışkanlığına yönelik tutumlarının çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(15), 117-136.
- Özçelebi, O. S., ve Cebecioğlu, N. S. (1989). *Okuma alışkanlığı ve Türkiye*. İstanbul: Milliyet Yayınları.

- Özmen, R. G. (2001). Okuma becerisi. *Konu alanı ders kitabı inceleme kılavuzu - Türkçe 1-8*. Ayşegül Ataman (Ed.). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Penney, M. E. (1972). *Televiwing interests and reading interests of seventh grade students of Shawne, Oklahoma*. The University of Oklahoma, Doctor of Education, Oklahoma Students.
- Sakaoğlu, S. (1973). *Gümüşhane masalları*. Ankara: Sevinç Matbaası.
- Sanacore, J. (2000). Promoting the lifetime reading habit in middle school students. *The Clearing House*, 73(3), 157-161.
- Scales, A. M. and Rhee, O. (2001). *Adult reading habits and patterns*. Reading Psychology, 22, 175-203.
- Sever, S., Dilidüzgün, S., Neydim, N. ve Aslan, C. (2007). *İlköğretimde çocuk edebiyatı*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Sever, S. (2010). *Çocuk ve edebiyat*. İzmir: Tudem Yayıncılık.
- Sevim, O. (2007). *Kitap okuma alışkanlığı kazandırma projesi*. İstanbul: Erdem Yayınları. İstanbul.
- Sidekli, S. (2005). *İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin öğretici ve öyküleyici metinlere göre okuduğunu anlama becerilerinin sınanması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şirin, M. R. (2000). Çocuk edebiyatı nedir. *99 Soruda Çocuk Edebiyatı*. M. R. Şirin (Ed.). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Temizkan, M. (2009). *Metin türlerine göre okuma eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Temizyürek, F. (2008). The impact of different types of texts on Turkish language reading comprehension at primary school grade eight students. *Eurasian Journal of Educational Research*. 30, 141-152.
- Tezel, N. (1992). *Türk masalları-I*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

- Tinker, M. A. and McCullough, C. M. (1968). *Teaching elementary reading*. New York: Appleton-Century Crofts.
- Tuncer, N. (2000). Çocukların değişik yaşlarda ilgi duydukları konular ve bunları karşılayabilecek kitap türleri nelerdir? *99 Soruda Çocuk Edebiyatı*. M. R. Şirin (Ed.). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Türk Dil Kurumu. *Edebiyat ve söz sanatı terimleri sözlüğü*. (1948) Ankara: TDK Yayınları.
- Türk Dil Kurumu. *Türkçe sözlük*. (2005) Ankara: TDK Yayınları.
- Ünal, E. (2006). *İlköğretim öğrencilerinin eleştirel okuma becerileri ile okuduğunu anlama ve okumaya ilişkin tutumları arasında ki ilişki*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Ünal, Ş. (2006). *Türkçe öğretimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Wittrock, J. J. (2003). *Read all about it: finding ways to boost content comprehension and reading interest in an eighth grade science classroom*. Pasific Lutheran University, Master of Arts in Education, USA.
- Yalçın, A., Aytaş, G. (2008). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yalçın, A. (2004). *Türkçe öğretimi yöntemleri*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yeşiltaş, S. (1988). *Üniversiteli kadınların gazete okuma alışkanlığı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yılar, Ö., Turan, L. (2010). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Yılmaz, B. (1990). *Okuma alışkanlığı ve Yenimahalle ilçe halk kütüphanesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yılmaz, B. (1993). *Okuma alışkanlığında halk kütüphanelerinin rolü*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Zengin, N. (2003). Gençlerin okuma alışkanlıklarını belirlemeye yönelik bir çalışma hakkında. *Türklük bilimi araştırmaları-Türkçenin öğretimi özel sayısı*. 13, 130-149.

Zipperer, F. J. (1985). A descriptive study of selected fifth and eight grade students' involvement with futuristic science fiction. University of Georgia, Doctor of Education, Athens, Georgia.

Öğrencilere Okutulan Kitaplar

Çınaroğlu, A. (2010). *Şiir gemisi*. İzmir: Uçanbalık Yayınları.

Ende, M. (2005). *Momo*. (Çev. Leman Çalışkan). İstanbul: Kabalcı Yayınevi.

Fuat, M. (derleyen). (2010). *Türk yazınından seçilmiş çocuklar için şiirler*. İstanbul: Adam Yayınları.

İzgülü, M. (2000). *Lütfen kızım ile evlenir misiniz?*. Ankara: Bilgi Yayınevi.

Kansu, C.A. (2008). *Balım kız dalım oğul*. Ankara: Bilgi Yayınevi.

Molière. (2010). *Cimri*. (Çev. Hasan Âli Yücel). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Rado, Ş. (2011). *Eşref saat*. İstanbul: Bilge Kültür Sanat.

Yardım, M.N. (2010). *Edebiyatçılarımızın çocukluk hatıraları*. İstanbul: Nesil Yayınları.

Yener, M. (2010). *Mavi zamanlar*. İzmir: Tudem Yayınları.

Zorlutuna, H.N. (2010). *Benim küçük dostlarım*. İstanbul: Timaş Yayınları.

EKLER

Ek-1 : Öğrencilerin Beğendikleri Kitaplara İlişkin Açık Uçlu Sorular

- 1) Bugüne kadar okuduğunuz kitaplar içinde en çok beğendiğiniz üç kitabın ve yazarının ismi nedir?
 - a)
 - b)
 - c)

- 2) Ders kitaplarınız dışında en son okuduğunuz üç kitabın ve yazarının adı nedir?
 - a).....
 - b).....
 - c).....

- 3) İlköğretim 100 Temel Eser içerisinde okuyup en çok beğendiğiniz üç eserin ismini yazınız.
 - a)
 - b)
 - c)

- 4) İlköğretim 100 Temel Eser içerisinde adını bildiklerinizi aşağıya yazınız.
 - a)
 - b)
 - c)
 - d)
 - e)
 - f)
 - g)
 - h)
 - i)
 - j)

Ek-2 Okutulan Kitaplara Dair Çoktan Seçmeli Sorular

MOMO

1. Aşağıda Momo hakkında verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?
 - a) Momo'nun simsiyah kıvrıkcık saçları vardır.
 - b) 14-15 yaşlarında güzel bir kız çocuğudur.
 - c) Ufak tefek cılız bir çocuktur.
 - d) Sırtında daima bol ve eski bir erkek ceketi vardır.
2. Momo, amfiteyatroya nereden gelmiştir?
 - a) Anne babası onu oraya terk etmiştir.
 - b) Momo doğduğundan beri orada yaşamaktadır.
 - c) Çocuk yuvasından kaçmış, sonra da oraya gelmiştir.
 - d) Momo, ara sıra arkadaşlarıyla oynamak için amfiteyatroya gitmektedir.
3. Momo romanının kahramanları hakkında verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?
 - a) Lilia, Nico'nun karısıdır.
 - b) Nicola'nın büyük bir lokantası vardır.
 - c) Masimo, Franco ve Maria isimli çocuklar Momo'nun dostlarıdır.
 - d) Bay Fusi'nin bir berber dükkânı vardır.
4. Momo Hora Ustayla nasıl tanışmıştır?
 - a) Ona Hiçbir Zaman Sokağında rastlamıştır.
 - b) Duman adamlar onu Hora Usta'ya götürmüştür.
 - c) Hora Ustayla onu Turist Rehberi Gigi tanıştırmıştır.
 - d) Kassiopia onu Hora Usta'ya götürmüştür.
5. Duman adamlar nasıl var olmaktadır?
 - a) İnsanlardan çaldıkları saat çiçeklerinin yapraklarından yaptıkları sigaraları sayesinde.
 - b) Hora Usta'dan çaldıkları zaman sayesinde.
 - c) Momo ve arkadaşları sayesinde.
 - d) İnsanların eşyalarını çalarak elde ettikleri zenginlik sayesinde.
6. Eğer Hiçbir Yerde Evinin çevresini saran duman tüm evi kaplasaydı insanları bekleyen son neydi?
 - a) Duman adamlar tüm insanları yok ederdi.
 - b) Hora Usta artık insanlara zamanlarını dağıtamazdı.
 - c) İnsanlar ölümcül can sıkıntısı denilen bir hastalığa yakalanırdı.
 - d) İnsanlar Hora Usta'dan kurtulurdu.
7. Aşağıdakilerden hangisi duman adamların Momo'nun arkadaşlarını onu arama fikrinden uzaklaştırmak için yaptıklarından biri değildir?
 - a) Turist Rehberi Gigi ünlü olmuştur ve artık Momo'yu arayacak zamanı yoktur.
 - b) Bay Fusi dükkânını büyümüştür ve artık müşterilerinden vakit bulamamaktadır.
 - c) Çöpçü Beppo ile yüz bin saat biriktirmesi ve bu süre boyunca kimseyle konuşmaması hakkında anlaşmışlardır.
 - d) Çocukları toplayıp onlara vakitlerini boşa harcamamaları gerektiği öğretilmiştir.
8. Çocuklar neden artık amfiteyatroya gelmemektedir?

- a) Artık Momo'yu sevmedikleri için gelmiyorlar.
 b) Duman adamlar hepsini kaçırdığı için gelemiyorlar.
 c) Hepsi Çocuk Deposu'na götürüldüğü için gelemiyorlar.
 d) Anne babaları izin vermediği için gelemiyorlar.
9. Duman adamlar Momo'nun yalnız kalmasıyla neyi amaçlamaktadır?
 a) Arkadaşlarını geri alabilmek için onları Hora Usta'ya götürecek.
 b) Ona yardım edecek kimse olmadığı için açlıktan ölecek.
 c) Artık arkadaşı olmadığı için buralardan gidecek.
 d) Zaman ona yük olarak geleceği için tüm zamanını duman adamlara verecek.
10. Momo romanı nasıl sona ermiştir?
 a) Momo Hiçbir Yerde Evine, Hora Usta'nın yanına yerleşmiştir.
 b) Momo yalnızca kendi arkadaşlarını kurtarmayı başarmıştır.
 c) Duman adamlar istediklerine ulaşmış, insanların tüm zamanını çalmayı başarmıştır.
 d) Momo sayesinde dünya duman adamlardan kurtulmuş, böylece Momo da tekrar eski güzel günlerine dönmüştür.
11. "Momo" romanındaki Kassiopeia kimdir?
 a) Momo'nun arkadaşı.
 b) Turist Rehberi Gigi'nin yardımcılarından birisi.
 c) Duman adamların Momo için aldığı büyük bebek.
 d) Hora Usta'nın kaplumbağası.
12. Aşağıdaki seçeneklerden hangisi bu romanın başlığı olamaz?
 a) Hora Usta'nın Kızı
 b) Saat-Çiçekleri
 c) Duman Adamlar
 d) Zamanımızı Çalışıyorlar...
13. Aşağıdakilerden hangisi bu romandan çıkarılamaz?
 a) Vakit nakittir-boşa harcama!
 b) İnsanlar çocuklarına vakit ayırmalıdır.
 c) Hayal kurmak zaman kaybı değildir.
 d) Sevdiklerine, onlarla konuşmaya, eğlenmeye de vakit ayır.
14. "Zaman tasarruf edeyim derken aslında başka şeylerden tasarruf ettiğinin kimse farkında değildi" cümlesiyle kastedilen anlam aşağıdakilerin hangisinde vardır?
 a) Zaman tasarrufu her zaman işe yarar.
 b) İnsanlar vakitlerini biriktirmeye çalıştıkça hayatları daha tekdüze daha zavallı geçmekteydi.
 c) İnsanlar her şeyi planlamaya başladıklarından beri hayatları düzene girmişti.
 d) Gelecek, zaman tasarrufuna bağlıdır.
15. "Amfityatro" kelimesi romanda hangi anlamda kullanılmıştır?
 a) Dekor
 b) Üstü kapalı büyük tiyatro binaları
 c) Tiyatrocuların kıyafetlerini değiştirdiği yer
 d) Oturma yerleri bir huni gibi basamak basamak yükselen büyük tiyatrolar

BENİM KÜÇÜK DOSTLARIM

1. Halide Nusret Zorlutuna bu kitabı neden yazmıştır?
 - a) Öğrencilerini çok sevdiği için yazmıştır.
 - b) Öğrencilerine olan sinirini atmak için yazmıştır.
 - c) Öğrencilerini bizlere tanıtmak için yazmıştır.
 - d) Onu seven öğrencileri olduğunu göstererek hava atmak için yazmıştır.
2. Halide Nusret Zorlutuna kaç yıl öğretmenlik yapmıştır?
 - a) 18
 - b) 19
 - c) 20
 - d) 21
3. Halide öğretmenin Mefharet'in sınıfına karşı olan duyguları neden farklıdır?
 - a) Çok uslu bir sınıf oldukları için.
 - b) Öğretmenin ilk küçük dostları oldukları için.
 - c) Çok çalışkan öğrenciler oldukları için.
 - d) Öğretmene çiçek getirdikleri için.
4. Halide öğretmenin kendi kendine icat ettiği küçük not defterinin yararı sizce ne olabilir?
 - a) Öğrencinin notlarını kaydetmek
 - b) Her bir öğrenci hakkındaki tüm bilgileri toplu olarak kaydetmek
 - c) Öğrencilerin aile durumunu öğrenmek
 - d) Öğrencilerin getirdiği paraları kaydetmek
5. Nadide hakkında verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?
 - a) Dördüncü sınıfa gitmektedir.
 - b) Ciğerlerinden hastadır.
 - c) Sarı kıvrıkcık saçları vardır.
 - d) Çok güzel saz çalar.
6. Halide öğretmenin öğrencileri arasında ilk kaybettiği hangisidir?
 - a) Mefharet
 - b) Fazilet
 - c) Nadide
 - d) Selim
7. Diğer öğrencilerle birlikte yemeğe çıkan İrfan niçin dışarıda tek başına yavan ekmeği yemektedir?
 - a) Üvey annesi onu her gün yavan ekmeğe okula yolladığı için.
 - b) Arkadaşlarıyla anlaşamadığı için.
 - c) Farklı bir çocuk olduğu için.
 - d) Yavan ekmeği sevdiği için.
8. "Bu çocuk bu sınıfı üç sene okusa yine başaramaz" diyen öğretmenlerinin aksine Osman sınıfını bir ikmalle geçmeyi nasıl başarmıştır?
 - a) Ağabeyi ona yardım etmiştir.
 - b) Halide öğretmen onu çalıştırarak başaracağına inandırmıştır.
 - c) Arkadaşları onu çalıştırmıştır.
 - d) Matematik öğretmeni ona özel ders vermiştir.
9. Halide öğretmenin sinirlenmesine sebep olan tavana yansıyan ışık nedir?
 - a) Zekâî ayna çıkarmıştır.
 - b) Selim'in kalemligindeki metal parçadan yansımıştır.
 - c) Zeyno'nun tokasındaki camdan yansımıştır.

- d) “Hacelağa (Hacı Ali Ağa)”sının simit ve pişmaniye dolu cam kutusundan yansımıştır.
10. Müdürün sözlerine inanmayarak Neriman’ı koruyan Halide öğretmenin hayal kırıklığına uğramasına sebep olan olay nedir?
- a) Neriman’ın eski okulundaki iki öğrenciye mektup yazması, sonra da bunu inkâr etmesi.
b) Neriman’ın ciltte kırmızı lekeler yapan bir böcekle öğretmeni kızamık olduğuna inandırması.
c) Neriman’ın matematik dersinden geçmek için Halide öğretmene yalan söylemesi.
d) Neriman’ın öğretmeninin tüm çabalarına rağmen ders çalışmayı reddetmesi.
11. Aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?
- a) Mehmet Yakut’un verdiği “bal gibi isim tamlaması” cevabıyla öğretmen gülme nöbetine tutulmuştur.
b) Çok zeki ve çalışkan bir çocuk olan Selim’in babası tenekeçidir.
c) Halide öğretmenin başlıca zevklerinden biri çocukların on yıl, yirmi yıl sonraki hâllerini resmetmektir.
d) Herkesin Arap ismini taktığı Zeynep’e Halide öğretmen Zeyno ismini takmıştır.
12. Halide öğretmenin yıllar sonra özür dilediğinde ilk hatasını affettiği C... ikinci olarak ne yapıp öğretmenini zor duruma düşürmüştür?
- a) Öğretmeninden kendisine istemesini rica ettiği kızcağızı dövmüştür.
b) Bir “hırsız” olarak hapishaneye düşmüş, karısını ortada bırakmıştır.
c) Tekrar yalan söyleyip öğretmenini kandırmıştır.
d) Karısını ve daha doğmamış çocuğunu terk edip gitmiştir.
13. Öğretmen her kaldırdığında çok iyi ders anlatmasına rağmen Fahrünnisa niçin hiç parmak kaldırmamaktadır?
- a) Bir yanlışı çıkarsa diye çekinmektedir.
b) Derslerine çalışmadığı için çekinmektedir.
c) Ödevlerini yapmadığı için çekinmektedir.
d) Öğretmeni çok sinirli olduğu için çekinmektedir.
14. Halide öğretmen kasketli başların özlemine dayanamayınca ne yapmaya karar vermiştir?
- a) İstifa mektubunu geri almıştır.
b) Kocasıyla beraber yeni görev yerine gitmiştir.
c) Emekli olmaktan vazgeçmiştir.
d) Hastalığını hiçe sayıp annesiyle Ka...’ya gitmiştir.
15. Aşağıdaki seçeneklerden hangisi bu kitabın başlığı olamaz?
- a) Küçük Arkadaşlarımdan Birkaçı
b) Hatıralarım
c) Emeklilik Günlerim
d) Kasketli Başlar

EŞREF SAAT

1. Aşağıda verilen bilgilerden hangisi doğrudur?
 - a) Bu kitaptaki denemeler aslında radyo sohbetleridir.
 - b) Bu kitaptaki denemeler aslında televizyon konuşmalarıdır.
 - c) Bu kitaptaki denemeler yazarın bir demecinden alınmıştır.
 - d) Bu kitaptaki denemeler yazarın defterinden alınmıştır.
2. Eşref Saat ne demektir?
 - a) Gece yarısından sonraki saattir.
 - b) Sabah 9 öğlen 12 arasındadır.
 - c) Gündelik hayatımızda işlerimizin iyi gittiği, kararlarımızın isabetli olduğu saattir.
 - d) İstedığımız işleri yapabileceğimiz boş vaktimizin olduğu saattir.
3. Müzikten hiç anlamadığı hâlde meşhur bir keman üstadının konserine giderek bir eleştiri yazısı yazmak zorunda kalan Oursler ne yapmıştır?
 - a) Konsere gitmeden uydurma bir yazı yazmıştır.
 - b) Başına gelenleri keman üstadına anlatıp yardım istemiştir.
 - c) Konsere gitmiş ve anladığı kadarıyla bir makale yazmıştır.
 - d) Müzik konusunda detaylı bir araştırma yapmıştır.
4. Yazarımız insanların yemekler karşısında aldıkları durumlardan (tıpkı bir vazife yapar gibi yemek yiyenlerden, zevk için yiyenlerden veya da büyük bir oburlukla yiyenlerden) niçin bahsetmiştir?
 - a) Çünkü insanların yemek yeme yanlışlarına çözüm önerisi getirmek istemektir.
 - b) Çünkü yemekte iştah ile karşılaştırarak yaşama zevkini anlatmak istemektedir.
 - c) İnsanların nasıl yemek yediklerine dair özel bir ilgisi vardır.
 - d) Garip durumları anlatmak istemektedir.
5. Birinci Dünya Savaşının da etkisiyle neşelerinin azaldığını fark eden Macarlar ne yapmışlardır?
 - a) Neşe verici kitaplar yazılmıştır.
 - b) İş yerlerine gülmeyi özendirecek tabelalar asılmıştır.
 - c) Televizyonlarda komedi filmleri yayınlanmaya başlamıştır.
 - d) İnsanlara gülmeyi öğreten bir okul açmışlardır.
6. İnsanın çocukluktan ne zaman kurtulacağını soran arkadaşına yazar ne cevap vermiştir?
 - a) Günümüzde okul hayatı uzun olduğu için okulunu bitirip eli ekmek tutuncaya kadar - yaklaşık 30 yaşına kadar- çocuk olduğunu söylemiştir.
 - b) Kendini çocukluktan çıkmış hissedene kadar çocuk olduğunu söylemiştir.
 - c) Günümüzde çocukluktan hiçbir zaman kurtulamayacağını söylemiştir.
 - d) Liseyi bitirene kadar yani yaklaşık 18 yaşına kadar çocuk sayılacağını söylemiştir.
7. Gırnatalı ihtiyarın hikâyesinde ihtiyar evine misafir diye aldığı adamın oğlunun katili olduğunu öğrenince ne yapmıştır?
 - a) Evimden dışarı çık ki seni kovalayabileyim diye bağırmıştır.
 - b) Onu jandarmalara teslim etmiştir.
 - c) Adamı bir güzel dövmüştür.
 - d) Katili öldürüp oğlunun intikamını almıştır.
8. Çocukların anne babaları öldüğü zaman tam manasıyla yalnız kalmaması için anne babalara düşen görev nedir?
 - a) Onlara bir bakıcı tutmalıdır.
 - b) Onlara iyi huylar kazandırmalıdır.
 - c) Onları güvendiği birine emanet etmelidir.

- d) Onlara iyi bir mal varlığı bırakmalıdır.
9. Zengin adam arkadaşına öğüt olarak “Başkasının malını, zenginliğini kıskanmayacaksın. Bilakis isteyeceksin” demiş. Aşağıdakilerden hangisi bu boşluk için en uygundur?
- a) onun şirketine ortak olmak
b) onu fakirleştirmek
c) onun malını ele geçirmek
d) sen de ondan fazla zengin olmayı
10. Descartes der ki: “Dünyada, insanlar arasında en iyi dağıtılmış olan şey..... Hiç kimse ondan kendisine az düşmüş iddia etmez. Herkes kendi memnundur.” Yukarıdaki boşluklar nasıl doldurulabilir?
- a) akıldır / aklından
b) maldır / malından
c) ailedir / ailesinden
d) güzelliştir / güzelliğinden
11. Oğlunun her istediğinin yapılmasını terbiyecisine emreden kraldan oğlu sonunda ne istemiştir?
- a) Babasının öldürülmesini istemiştir.
b) Kral olmak istemiştir.
c) Havuza düşen güneşi istemiştir.
d) Bütün hazineyi fakir halka dağıtmak istemiştir.
12. Yazara göre para kazanmak için çalışıyoruz görünse de bütün güzel hareketlerimizde olduğu gibi çalışırken de ne ümit ederiz?
- a) Ailemizi mutlu etmeyi
b) Daha refahlı bir ömür sürmeyi
c) Sevilmeyi
d) Takdir edilmeyi
13. İkinci Dünya Savaşından sonra Almanya’da işsizliğe çözüm olarak boş gezen insanlara dibi delik fiçılarla su taşıtmışlardır. Üç gün sonra bu işi bıraktığını anlatan işçi, işi neden bırakmış olabilir?
- a) Daha çok para kazanabileceği yeni bir iş bulmuştur.
b) Boş durmaya alıştığı için çalışmak zor gelmiştir.
c) Faydasız bir iş yaptığı için kendini faydasız bir insan olarak görmeye başlamıştır.
d) İş arkadaşlarıyla anlaşmamıştır.
14. Yazara göre Newton’un yer çekimi kanunu, Edison’un ampülü, Arşimed’in suyun kaldırma kuvvetini, Doktor Fleming’in Penicilline’i bulması aslında neyin eseridir?
- a) Çalışmanın
b) Tesadüflerin
c) İşlerini sevmelerinin
d) Arkadaşlarının
15. Yazar, çocukların çeşitli yaş gruplarında babaları için ne düşündüğü ile ilgili denemesindeki düşünceleri (6 yaşında: Babam her şeyi biliyor. 10 yaşında: Babam çok şey biliyor. ...) nereden almıştır?
- a) Kendi tecrübelerinden faydalanarak yazmıştır.
b) Oğluna sorup öğrenmiştir.
c) Montaigne’nin Denemeler isimli kitabından almıştır.
d) Kaldığı pansiyonun duvarında asılı olan levhadan almıştır.

LÜTFEN KIZIMLA EVLENİR MİSİNİZ?

1. Kitaptaki kızın ismi nedir?
 - a) Naciye
 - b) Nurhayat
 - c) Neriman
 - d) Nurdan
2. Anne, ne için uğraşmaktadır?
 - a) Kızını evlendirmek için
 - b) Kendisi evlenmek için
 - c) Zengin olmak için
 - d) Büyük banyosu olan bir eve sahip olmak için
3. Kız ile ilgili verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?
 - a) Bir bankada çalışmaktadır.
 - b) 40 yaşını geçmiştir.
 - c) Bir altmış beş boyundadır.
 - d) Sarı saçlı, yeşil gözlüdür.
4. Aşağıdakilerden hangisi eserde adı geçen karakterlerden biri değildir?
 - a) Coşkun
 - b) Nadir
 - c) Rüştü
 - d) Rıdvan
5. Anne, oyalanmak için evde ne yapmaktadır?
 - a) Kanaviçe işlemektedir.
 - b) Örgü örmektedir.
 - c) Badem çiçekleri yapmaktadır.
 - d) Çiçek resimleri yapmaktadır.
6. Anne, eve niçin bir usta çağırmıştır?
 - a) Banyoya küvet koydurmak için
 - b) Banyoyu boyatmak için
 - c) Evi boyatmak için
 - d) Banyonun musluğunu tamir ettirmek için
7. Coşkun Bey'in kızla evlenmek istemesinin asıl sebebi nedir?
 - a) Kızdan çok hoşlanmıştı.
 - b) Çocuklarına anne olacak bir kadın aramaktadır.
 - c) Ev işlerini yapacak bir bayan aramaktadır.
 - d) Kızın maaşından ve evinden faydalanmak istemektedir.
8. I. Anne, Kırmızı Bahar Çiçeği rumuzuyla Çöpçatan'a başvurmuştur.
 II. Kıza 5 tane mektup gelmiştir.
 III. Bu mektupları görünce kız çok sinirlenmiştir.
 Yukarıda verilen bilgilerden hangileri doğrudur?
 - a) Yalnız I
 - b) I ve III
 - c) II ve III
 - d) Hepsi
9. Kıza arkadaşlarının doğum gününde aldığı çerçeveden anne nasıl bir anlam çıkarmıştır?
 - a) Arkadaşının ona âşık olduğunu söylemiştir.
 - b) Evlensin de gelinlikle çekilmiş fotoğrafını koysun diye almışlardır.

- c) Evleneceği adamın fotoğrafını koysun diye almışlardır.
d) Bir anlam çıkarmamıştır.
10. Kız, ona gelen mektupların birine çok gülmüş, annesi de meraklanmıştır. Kız mektupta yazan neye gülmüştür?
a) Adam komik bir fıkra yazmıştır.
b) Adam çok komik bir espri yapmıştır.
c) Adam tam teşekküllü hastaneden alınmış sağlık raporu istemektedir.
d) Adam kızın bir fotoğrafını istemektedir.
11. Aşağıdakilerden hangisi bu tiyatro eserinin başlığı olamaz?
a) Çöpçatan Kız
b) Bir Anne Bir Kız
c) Evlenme Düşleri
d) Eyvah Kızım Evde Kaldı!
12. “Lütfen Kızımla Evlenir misiniz?” isimli bu eser nasıl sona ermektedir?
a) Anne kızını için iyi bir kısmet bulur.
b) Kız ve Rıdvan Bey evlenirler.
c) Anne hastaneye kaldırılır.
d) Kız, Rıdvan Bey’in evlilik teklifini kabul eder.
13. Aşağıdakilerden hangisi annenin duvara astığı yazılardan biri değildir?
a) Güne gülererek başla
b) Güne dansla başla
c) Güne şarkıyla başla
d) Güne sevgiyle başla
14. Kızın rahmetli babası kahvesini nasıl içermiş?
a) Çok şekerli, kaynar ve kupada
b) Orta, kaynar ve kahve fincanında
c) Az şekerli, kaynar ve ince belli çay bardağında
d) Sade, kaynar ve küçük su bardağında
15. Banyo için gelen usta kızla kimi evlendirmek istemiştir?
a) Birlikte çalıştığı mimar mühendisi
b) Küçük kızının sürekli bir şeyler isteyen nişanlısını
c) Karşı komşusunu
d) Beraber çalıştığı müteahhidi

ŞİİR GEMİSİ

1. Aşağıdakilerin hangisi bu kitabın adı olamaz?
 - a) Sevdığım Şiirler
 - b) Hayal Dünyam
 - c) Bana Bir Şiir Yaz
 - d) Resimli Masallar
2. “Herkesin bir rengi vardır/Annem kırmızı/ Babam mor/Ablam pembe/ Ben/Ebemkuşağı” şiirinde geçen “ebemkuşağı” ne demektir?
 - a) Müzik kuşağı
 - b) Gökkuşağı
 - c) Sarı
 - d) Yeşil
3. Atam şiirinde “Büyüyorum her geçen gün/Usüm ellerim büyüyor/Büyüyor bir ağaç gibi/Usümde atam büyüyor” dörtlüğünde yer alan “us” kelimesi ne anlamdadır?
 - a) Ayak
 - b) Kalp
 - c) Kol
 - d) Akıl
4. “Bir öğretenim olmalı
Kimim, neyim, nasılım?
Bir öğretenim olmalı
Nasıl olmalıyım?”
Dörtlüğünde kullanılan kafiye şeması aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?
 - a) aaaa b) aaab c) abab d) abac
5. Şemsiye şiirindeki olay sıralaması aşağıdakilerden hangisidir?
 - a) Çocukla annesi alışverişe çıkar./Şemsiye almaya giderler./Çocuk çiçekli olanı beğenir./Anne kararsız kalır./Çiçekli şemsiyeyi alırlar.
 - b) Şemsiye almaya giderler./ Çocukla annesi alışverişe çıkar./ Çocuk çiçekli olanı beğenir./Anne kararsız kalır./Çiçekli şemsiyeyi alırlar.
 - c) Çocukla annesi alışverişe çıkar./ Anne kararsız kalır./ Şemsiye almaya giderler./Çocuk çiçekli olanı beğenir./Çiçekli şemsiyeyi alırlar.
 - d) Çocukla annesi alışverişe çıkar./ Anne kararsız kalır./ Çocuk çiçekli olanı beğenir./ Şemsiye almaya giderler./ Çiçekli şemsiyeyi alırlar.
6. Deftere yazdığımız yazılar kaybolmadığı, defter her şeyi aklında tuttuğu için şair defteri neye benzetmektedir?
 - a) Bir kitaba
 - b) Yaşlı bir bilgeye
 - c) Bir ihtiyara
 - d) Bir bilgisayara
7. “Ne evlerinde soba yanar/Ne otomobil kullanırlar/Üstelik sigara da içmezler/Ve fabrika işletmezler, bilirsiniz.” şiirinde anlatılan nedir?
 - a) Sokak çocukları
 - b) Kaplumbağalar
 - c) Kuşlar
 - d) Portakallar
8. I. Çocuk uçurtmasını kız kardeşiyle tepede uçurur.
II. Kardeşi uçurtmanın ipini sıkı tutmaz, kaçıtır.

III. Uçurtma bir iki takla atıp düşer.

“Uçurtma Nasıl Uçar” şiiri düşünüldüğünde yukarıdakilerden hangisi çıkarılamaz?

- I
 - II
 - I ve III
 - II ve III
9. “Nerden bilir bütün gün/Koşup oynayıp yorulduğumu?” şiiri hangi mısra ile başlar?
- Annem
 - Babam
 - Uyku
 - Yatak
10. Kitapta yer alan Yaprak, Bir Ağacım Var, Erik Ağacı, Güz Ağaçları şiirlerinin türü nedir?
- Didaktik
 - Epik
 - Lirik
 - Pastoral
11. “Bir kocaman kova dolusu sabunlu su/Bir de büyük temizlik bezi/Silmeli, silmeli, silmeli” şiirinde temizlenmek istenen yer neresidir?
- Sıra
 - Sınıf
 - Okul
 - Şehir
12. “Trafik Lambası” şiirinde yeşil ışık çocuğa ne demektedir?
- Şimdi sen geç.
 - Şimdi sen dur.
 - Şimdi hazırlan.
 - Şimdi okula git.
13. “Elin alınma değince/Azalıyor yangınım” mısralarındaki altı çizili kelime hangi anlamda kullanılmıştır?
- Acı, yas
 - Hastalıkta ateş
 - Aşk
 - Zarara yol açan büyük ateş
14. I. Kurallara uymaları
II. Hız yapmamaları
III. Emniyet kemerlerini takmaları
“Sürücünün Türküsü” şiirinde şoförlere ne önerilmiştir?
- I
 - I ve II
 - I ve III
 - Hepsi
15. “İnatçı Keçiler” şiiri değerlendirildiğinde aşağıdaki sonuçlardan hangisine ulaşılabılır?
- İnsanlar inatçılık yapmak yerine akıllarını kullanmalıdır.
 - İnsanlar kavga çıkmaması için diğerine yol vermelidir.
 - İnsanlar barış için çaba harcamalıdır.
 - İnsanlar keçilerin inadını örnek almalıdır.

MAVİ ZAMANLAR

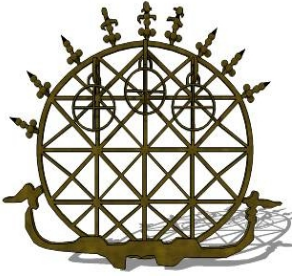
1. I. Ece, Birce'nin kız kardeşidir.
II. Öykü yarışmasının birincisi Aktan'dır.
III. Arzu midelerini üşüttüğü için kazı alanından erken ayrılmıştır.
Mavi Zamanlar romanının kahramanları hakkında verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?
a) Yalnız I
b) Yalnız II
c) Yalnız III
d) II ve III
2. Mavi Zamanlar romanı nasıl sona ermiştir?
a) Çocuklar tüm sırları çözüp gizli geçitteki su perisini bulmuşlardır.
b) Çocuklar sırları çözmeyi başaramamıştır.
c) Selo ve İbrahim kırmızı kitabın sırrını daha önce çözmüştür.
d) Çocuklar gizli geçide girerken yakalanmıştır.
3. Aşağıdaki seçeneklerden hangisi bu romanın başlığı olamaz?
a) Dolunay Masalcısı
b) Arkeolojik Kazı
c) Gizli Geçitleri Bulmanın Yolları
d) Alliano'i'nin Sessiz Çılgılığı
4. Romanda geçen arkeolog kelimesinin anlamı aşağıdaki seçeneklerin hangisinde doğru verilmiştir?
a) Yapıların planını yapan kimse
b) Teknik alanlarda uzmanlaşmış kimse
c) Yıldız falcısı
d) Kazı bilimci
5. Yıllar sonra Alyanoi'de düzenlenen gençlik şenliğinde Gilman, Perisu isimli bir genç kızla tanışmıştır. Perisu kimin kızıdır?
a) Sibel'in
b) Işıl'ın
c) Sevilay'ın
d) Birce'nin
6. Gizli geçide giren çocukların isimleri hangisinde doğru olarak verilmiştir?
a) Sevilay-Birce-Gilman
b) Birce-Işıl-Gilman
c) Işıl-Arzu-Gilman
d) Birce-Aktan-Işıl
7. Kırmızı Kitaba sonunda ne olmuştur?
a) Çocuklar onu geçitte unutmuştur.
b) Geçitte sular altında kalmıştır.
c) Birce eve götürmüştür.
d) Mısırlı Beta'nın eline geçmiştir.
8. İbrahim, Reşit ve Necip'in asıl amacı nedir?
a) Çocukların gizli sırrı çözmesine engel olmak
b) Alliano'i'nin sular altında kalmasını sağlamak
c) Dünyanın manyetik alanında sapmalar meydana getirerek Mısır'a su götürmek
d) Kuzey ve Güney yarımkürenin yer değiştirmesini sağlamak
9. Birce ve arkadaşları Alliano'i'ye niçin gitmiştir?
a) Alliano'i'nin sular altında kalmasına engel olmak için

- b) Kitaptaki sırrı çözmek için
 c) Dolunay masalcısını bulmak için
 d) Yarışmada ödül olarak kazandıkları için
10. Allianoî geçmişte ne olarak kurulmuş?
 a) Sıcak suyu olan bir sağlık merkezi
 b) Psikolojik tedavi yapılan bir merkez
 c) Masal evi
 d) Yerleşim merkezi
11. Kitapta geçen elleri kınalı dolunay masalcısı kimdir?
 a) Gilman'ın annesi
 b) Gilman'ın ninesi
 c) Birce'nin ninesi
 d) Ahmet Bey'in eşi
12. Hamamdaki mermer kaidenin ve tekerlek izli taşın üstündeki ilk şifreyi çocuklar nasıl çözmüşlerdir?
 a) Birce bulmuştur.
 b) Dolunay masalcısı söylemiştir.
 c) Ahmet Bey onlara yardım etmiştir.
 d) Yeşil böcekler yazmıştır.
13. I. Kitap yeni dolunay masalcısı onu bulana kadar kaybolmuştur.
 II. Alyanoi sular altında kalmıştır.
 III. Çocuklar cesaretleri, bilgileri ve hayal güçleri sayesinde başarılı olmuştur.
 Kitabın bütünü düşünüldüğünde hangisine ulaşılabilir?
 a) Yalnız I
 b) I ve II
 c) II ve III
 d) I ve III
14. "Ne uzundur, ne kısadır, ustadır masalımız. Kapısını kendi açar, kendi kapar! Tadı bundan artar!"
 Dolunay masalcısı altı çizili cümleyle neyi kastetmektedir?
 a) Gizli geçidin kapısını sana bu masal açar.
 b) Ancak hamamdaki kapıyı bulabilirsen su perisine ulaşabilirsin.
 c) Bir sırrı çözmeden diğer sayfaları okuyamazsın.
 d) Masalcı isterse şifreleri çözebilirsin, istemezse çözemezsin.
15. Romanda anlatılan olay sırası aşağıdaki seçeneklerin hangisinde vardır?
 a) Birce bir kitap satın alır./Birce Allianoî'ye gider./Arkadaşlarıyla birlikte sırları çözmeye çalışırlar./Şifreler onları gizli bir geçide götürür./Çocuklar yer altı kentini kurtarır.
 b) Birce Allianoî'ye gider./ Birce bir kitap satın alır./ Arkadaşlarıyla birlikte sırları çözmeye çalışırlar./Şifreler onları gizli bir geçide götürür./Çocuklar yer altı kentini kurtarır.
 c) Birce Allianoî'ye gider./ Birce bir kitap satın alır./ Şifreler onları gizli bir geçide götürür./ Arkadaşlarıyla birlikte sırları çözmeye çalışırlar./Çocuklar yer altı kentini kurtarır.
 d) Birce bir kitap satın alır./ /Şifreler onları gizli bir geçide götürür./ Arkadaşlarıyla birlikte sırları çözmeye çalışırlar./Çocuklar yer altı kentini kurtarır./ Birce Allianoî'ye gider.

BALIM KIZ DALIM OĞUL

1. I. Gönülümün imrencesi Balım Kız, evimin övüncesi Dalım Oğul
II. Hey benim güzel Balım Kızım, yiğit Dalım Oğlum
III. Sevgili Balım Kız hele gel, hele gel yiğit Dalım Oğul
Yazar okuyuculara yukarıdakilerin hangisiyle hitap etmektedir?
a) Yalnız I
b) I ve II
c) I ve III
d) I, II ve III
2. Aşağıdakilerden hangisi bu kitabın adı olamaz?
a) Söylevi Okurken
b) Anadolu Notları
c) Anadolu Anadır, Kardaştır, Yâdır
d) Hele Dinle Balım Kız Dalım Oğul
3. Kitabın bütünü dikkate alındığında aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?
a) Türkiye radyolarından yayımlanan “Anadolu Albümü”nün tümüdür.
b) Anadolu’yu tanıtan denemelerden oluşmaktadır.
c) Şehirlerin sadece günümüzdeki durumlarından bahsedilmiştir.
d) Anadolu tarihi, gazileri, ermişleriyle bir bütün olarak anlatılmıştır.
4. I. Anadolu Ahileri
II. Anadolu ermişleri
III. Anadolu bacıları
IV. Anadolu gazileri
Anadolu’yu yol yol dolaşan yazar yukarıdakilerin hangisinden bahsetmiştir?
a) I ve II
b) II ve IV
c) I, II ve IV
d) Hepsi
5. I. Kerem alev alıp yanar.
II. Kerem Aslı’yı görebilmek için 32 dişini kızın anasına çektirir.
III. Külleri kara saçlarıyla süpürmeye çalışan Aslı tutuşur.
IV. Düğünden sonra Kerem Aslı’nın düğmelerini çözmeye çalışsa da onlar yeniden iliklenir.
V. Keşiş Aslı’yı vermeyince Kerem kale beyine gider.
Yukarıda Aslı ile Kerem hikâyesindeki bazı önemli olaylar verilmiştir. Olay sıralaması aşağıdaki seçeneklerin hangisinde doğru verilmiştir?
a) II,V,IV,I,III
b) V,II,IV,I,III
c) II,V,IV,III,I
d) V,IV,II,I,III
6. Aşağıda Nasrettin Hoca hakkında verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?
a) 13. yüzyılda yaşadığı söylenmektedir.
b) Bu halk bilgesinin Nevşehir’de yaşadığı söylenmektedir.
c) Ölüme de yaşama da gülen gözlerle bakan bir adamdır.
d) Timur’a bile gülen gözlerle direnmeyi bilmiştir.
7. Aziziye tabyasından kocası yaralı yaralı, sürüne sürüne evlerine gelince Nene Hatun çığılığı basar., sopa, nacak, balta, bıçak ne varsa ele kapıp düşüyorlar yola. Halk ordusu olup yürüyorlar koyun postlu Rus askerinin üzerine. Yayaları biçiyorlar, atlılar da kaçıyor. Kitaptan da yola çıkarak yukarıdaki boşluk aşağıdakilerin hangisiyle doldurulabilir?
a) Antep halkı
b) Maraş halkı
c) Kars halkı
d) Erzurum halkı

8. 13. yüzyılın Anadolu'sunda Türkçenin beyliğini ulusal devletin başına geçiren, Türkçeye hak ettiği değeri vererek "Bugünden sonra divanda, dergâhta, bârgâhta, mecliste ve meydanda Türkçeden başka dil kullanılmayacaktır." diyen kimdir?
- Fatih Sultan Mehmet
 - Karamanoğlu Mehmet Bey
 - Germiyanoğlu Mehmet Bey
 - Osman Bey
9. Yazar Sivas ile ilgili bölümde aşağıdakilerin hangisinden bahsetmemiştir?
- Sivas toprağına gelen mutlaka Sivas köftesinin tadına bakmalıdır.
 - Sivas istasyonunda keskin bir ayaz sizi karşılar.
 - Sivas'taki Selçuklu yapılarından en güzeli yazara göre Çifte Minaredir.
 - Şarkışla'nın Sivralan köyünden Aşık Veysel, Sivas toprağına övgüdür.
10. Yunus Emre'yi Hacı Bektaş Veli'nin kapısına getirten sebep nedir?
- Suluk istemek için gitmiştir.
 - Onu dergâhına kabul etmesini istemek için gitmiştir.
 - Kıtlık yıllarında buğday istemek için gitmiştir.
 - Onu Tapduk Emre'ye göndermesini istemek için gitmiştir.
11. Kitapta geçen "höyük" kelimesinin anlamı aşağıdaki seçeneklerin hangisinde doğru verilmiştir?
- Dört köşe veya çok köşeli kale çıkıntısı
 - Kalın ve yüksek duvarlarla çevrili yapı
 - Çoğu kez içinde tarihi yapı kalıntılarının gömülü bulunduğu yayvan tepe
 - Ölünün gömülü olduğu yer

12. "Şu güzelim yeryüzünün övülesi, yenilesi, giyilesi, gerçeğı yalandan ayırası ne varsa, güneşten gelmiştir diyen bir halktır bu Orta Anadolu halkı. halkı, güneşi Tanrı ana bilip ona tapmıştır. demircisi, atom evrenini, atom çekirdeğini bilmiyordu ama çok geniş bir benzetişle atom tekerine benzetemeyiz?"
- Orta Anadolu bu halkın simgesi hâline gelen yandaki şekilden de yola çıkılarak yukarıdaki boşluklar nasıl doldurulabilir?
- Eti/Eti/Eti/güneş tekerini
 - Frig/Frig/Frig/ay tekerini
 - Mısır/Mısır/Mısır/güneş enerjisini
 - Eti/Eti/Frig/Frig tekerini
13. Banu Hatun neden Şirin'in Ferhat ile evlenmesine razı gelmemiş olabilir?
- Şirin nişanlı olduğu için
 - Hanım kızına han oğlu gerek diye düşündüğü için
 - Ferhat'ı yakışıklı bulmadığı için
 - Ferhat'la kendi evlenmek istediğı için
14. Aşağıdakilerin hangisi kitapta yazarın bahsettiğı Anadolu ozanlarından biri değildir?
- Karacaoğlan
 - Reşat Nuri Güntekin
 - Ahmet Muhip Dranas
 - Yunus Emre
15. Anadolu'yu tanıtan yazar aşağıdaki şehirlerin hangisinden bahsetmemiştir?
- Muş
 - Bursa
 - İznik
 - Diyarbakır

EDEBİYATÇILARIMIZIN ÇOCUKLUK HATIRALARI

1. Aşağıdakilerin hangisinde kitapta geçen edebiyatçılarımız bir arada doğru verilmiştir?
 - a) Peyami Safa, Stephen King, Ömer Seyfettin
 - b) Sabiha Gökçen, Afet İnan, Halide Edip Adıvar
 - c) Ömer Bedrettin Uşaklı, Reşat Nuri Güntekin, Ali Kuşçu
 - d) Arif Nihat Asya, Cahit Sıtkı Tarancı, Bedri Rahmi Eyüboğlu
2. Aşağıdakilerin hangisi bu kitabın adı olamaz?
 - a) Edebiyatçı Olacak Çocuklar
 - b) Unutulmayan Edebiyatçılarımızın Çocuklukları
 - c) Şair Çocuklar
 - d) Şair ve Yazarlarımızın Anıları
3. Kitabın bütünü dikkate alındığında aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?
 - a) Edebiyatçılarımızın bazıları çok ünlü hocalardan ders almışlardır.
 - b) Adı geçen şair ve yazarlarımızın çoğu çocukluklarında kitap okumayı sevmektedir.
 - c) Çocukluklarında tüm edebiyatçılarımızın evlerinde yararlanabilecekleri kütüphaneleri vardır.
 - d) Şimdi ünlü olan edebiyatçılarımızın bazıları çocukluklarında geçim sıkıntısı yaşamıştır.
4. I. Reşat Nuri Güntekin çocukluğunda tulumbacılığa heves eder.
 II. Behçet Necatigil, çocuk dergisine gönderdiği şiir ve yazılar için bonbon şekeri veya çikolata alır.
 III. Mehmet Kaplan, kunduracı çıraklığı ve fırıncı çıraklığı yapmıştır.
 Edebiyatçılarımızla ilgili yukarıda verilen bilgilerden hangisi doğrudur?
 - a) Yalnız I
 - b) I ve II
 - c) II ve III
 - d) Hepsi
5. Peyami Safa ile ilgili verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?
 - a) Babası sürgünde ölünce iki yaşında yetim kalır.
 - b) Şişman, kavgadan hiç hoşlanmayan bir çocuktur.
 - c) Daha 13 yaşında *Eski Dost* adında bir çocuk romanı yazar.
 - d) İlk yayın teşebbüsü olan “Sakın Bu kitabı Okumayın” birkaç günde tükenmiştir.
6. Anılardan anladığımız kadarıyla 1900’lü yılların şaşmaz geleneğine göre çocuklar ne zaman okumaya başlamaktadır?
 - a) 4 yaş 4 ay 4 günlük
 - b) 5 yaş 5 ay 5 günlük
 - c) 6 yaş 6 ay 6 günlük
 - d) 7 yaş 7 ay 7 günlük
7. Şanlıurfa’da geçen çocukluk yıllarındaki bir olaydan dolayı büyük bir vicdan azabı duyduğunu belirten Suut Kemal Yetkin’in yaşadığı olay nedir?
 - a) Bir çakıl taşını havuz başına konan küçük serçeye atıp onun ölmesine sebep olmuştur.
 - b) Öğretmenine yalan söylemiştir.
 - c) Babasının saatini kırıp suçu küçük kardeşinin üstüne atmıştır.
 - d) Babasının şiirlerinin yazılı olduğu defteri yakmıştır.
8. Aşağıdakilerden hangisi Ahmet Haşim’in üç sene şairliği bırakmasına sebep olmuş olabilir?
 - a) Annesi şair olmasını istememiştir.
 - b) Bir arkadaşıyla itfaiyeci olmaya karar vermiştir..
 - c) Fransızca öğretmeni daha ciddi şeylerle meşgul olmasını istemiştir.
 - d) Ticarete merak salmıştır.

9. Okula başlayışının geleneklere uygun olduğunu söyleyen Yahya Kemal Beyatlı okula başlayışıyla ilgili aşağıdakilerden hangisini anlatmamıştır?
- Öğretmenleri kendisini almak için eve gelmiştir.
 - Öğretmenleriyle ilk kez okulda karşılaşmıştır.
 - Çarşıdan divit ve cüzdanlık alınmıştır.
 - Üstüne şeker dökülen yazının mürekkebini yalatmışlardır.
10. I. İlk hikâyesinin konusunu Yahudi mürebbiyesinin onu istasyonda bırakıp kaçacağından korkmasından ilham alarak yazmıştır.
II. Defterinde sakladığı hikâyeleri ilk annesine gösterir.
III. Annesinin onu götürdüğü adam hikâyelerini çok beğenir.
Refik Halit Karay'ın çocukluk yılları ile ilgili verilen bilgilerden hangisi doğrudur?
- Yalnız I
 - Yalnız II
 - I ve II
 - I ve III
11. Aşağıdakilerden hangisi Reşat Nuri'nin okumaya ilgisini artıran sebeplerden birisidir?
- Babasının zengin kütüphanesi
 - Annesinin anlattığı masallar
 - Çalışıp aldığı kitaplar
 - Edebiyattan hoşlanmayan arkadaşları
12. Falih Rıfkı Atay'ın çocukken en meraklı olduğu şey nedir?
- Deniz
 - Oyun
 - Şeker
 - Dergi koleksiyonları
13. "Okumamak bir yazar olmamak hiç aklımdan geçmedi, yani kendimi bildim bileli yazmaya özendim." diyen Nurullah Ataç nasıl bir ortamda büyümüştür?
- Ünlü edebiyatçılar olan yatılı bir okulda büyümüştür.
 - Yazar babası ve abisi; evde sürekli roman okuyan annesi ve ablaları vardır.
 - Ablaları onu yazmak konusunda teşvik etmiştir.
 - Kitap okumaktan hiç hoşlanmayan bir ailesi vardır.
14. Ahmet Kutsi Tecer hayatının en önemli olayı sorulunca ne cevap vermiştir?
- İlk çocuğunu kucağına almıştır.
 - İlk yaptığı evliliğidir.
 - Bilâl'e karşılık olsun diye okuduğu ilk şiirdir.
 - Selam başlıklı ilk yazısının Dertli gazetesinde yayımlanmasıdır.
15. Ercüment Ekrem Talu'nun okula başlayışıyla ilgili olay sıralaması aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?
- Bir alay onları kapının önünden alır./ Eyüp Sultan Türbesi'ni ziyaret ederler./ Çocuk cüz kesesini alır./ Mektebe giderler.
 - Çocuk cüz kesesini alır./Bir alay onları kapının önünden alır./ Eyüp Sultan Türbesi'ni ziyaret ederler./Mektebe giderler.
 - Eyüp Sultan Türbesi'ni ziyaret ederler./Çocuk cüz kesesini alır./Bir alay onları kapının önünden alır./Mektebe giderler.
 - Mektebe giderler./ Eyüp Sultan Türbesi'ni ziyaret ederler./Çocuk cüz kesesini alır./Bir alay onları kapının önünden alır.

CİMRİ

1. Kitaptaki olaylar nerede geçmektedir?
 - a) İstanbul
 - b) Roma
 - c) Londra
 - d) Paris
2. Okuduğunuz Cimri adlı tiyatro eserinin türü nedir?
 - a) Opera
 - b) Komedi
 - c) Dram
 - d) Trajedi
3. Oyundaki kişilerle ilgili verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?
 - a) Cléante, Harpagon'un oğludur.
 - b) Valére, Elise'in sevgilisi ve Harpagon'un uşağıdır.
 - c) Anselme, Elise'in sevgilisi ve Harpagon'un aşçısıdır.
 - d) Elise, Harpagon'un kızıdır.
4. I. Mariane, Cléante'yi sevdiği hâlde Harpagon ile evlenmeyi başta kabul etmiştir.
 II. Mariane, eserin sonunda kardeşi ve babasına kavuşmuştur.
 III. Frosine, durumu öğrenince Mariane ve Cléante'ye yardımcı olmaya karar vermiştir.
 Yukarıda verilen bilgilerden hangisi doğrudur?
 - a) Yalnız I
 - b) I ve II
 - c) II ve III
 - d) Hepsi
5. Harpagon'un on bin altınına ne olmuştur?
 - a) Oğlu çalmıştır.
 - b) Aşçısı çalmıştır.
 - c) Uşağı çalmıştır.
 - d) Harpagon kaybetmiştir.
6. Elise ve Valére nasıl tanışmışlardır?
 - a) İkisi yolda karşılaşmıştır.
 - b) Valére, Elise'in evinde uşak olarak işe başlamıştır.
 - c) Valére, bir kaza sonucu suya düşen Elise'i kurtarmıştır.
 - d) Frosine, onları tanıştırmıştır.
7. Harpagon'un çocukları için yaptığı evlendirme planı nedir ve sebebi ne olabilir?
 - a) Daha da zengin olabilmek için oğlunu Mariane ile evlendirmek istemektedir.
 - b) Para için oğlunu bir dul kadınla, kızını çeyiz istemeyen yaşlı bir adamla evlendirmek istemektedir.
 - c) Çeyize para harcamamak için kızını evin uşağıyla, oğlunu da hizmetçisiyle evlendirmek istemektedir.
 - d) Parası kimseye kalmasın diye çocuklarını evlendirmek istememektedir.
8. Harpagon'un borç para verirken izlediği yol aşağıdakilerin hangisinde doğru olarak anlatılmıştır?
 - a) Borç para karşılığında adamın evini ipotek yaptırmak istemektedir.
 - b) Yüzde yirmi beş faiz istemekte ve paranın bir kısmı yerine eski eşyalarını vermektedir.
 - c) Düşük faizli bir sözleşme imzalamak istemektedir.
 - d) Parasını bir ay sonra tamı tamına istemektedir.
9. Mariane ve annesinin başına deniz kazasından sonra ne gelmiştir?

- a) Bir tahta parçasına tutunup kurtulmaya çalışırken korsanların eline düşmüşlerdir.
b) Bir İspanyol gemisi onları kurtarmıştır.
c) Fransız balıkçılar onları kurtarmıştır.
d) Yüzerek karaya çıkmışlardır.
10. I. Düğünün masraflarını Anselme'nin ödemesini istemiştir.
II. Çekmecesini geri istemiştir.
III. Kendisi ve hizmetçileri için takım elbise istemiştir.
Harpagon, çocuklarının evlenmesini hangi şartla kabul etmiştir?
a) Yalnız I
b) Yalnız II
c) I ve II
d) I ve III
11. Aşağıdakilerden hangisi bu kitabın başlığı olamaz?
a) Varyemez
b) Eli Sıkı
c) Hasis
d) Fakir
12. I. Mariane kardeşine ve babasına kavuşur.
II. Harpagon'un altınları çalınır.
III. Harpagon, Mariane ve Anselme'yi yemeğe çağırır.
IV. Harpagon altınlarına sevenler de birbirlerine kavuşur.
Kitapta anlatılan olay sırası aşağıdaki seçeneklerin hangisinde doğru verilmiştir?
a) III, II, I, IV
b) II, III, I, IV
c) III, II, IV, I
d) II, IV, I, III
13. Yemeğe misafir çağıran Harpagon, hizmetçilere aşağıdakilerin hangisini söylememiştir?
a) Aşçıya yemek çeşidini bol tutmasını söylemiştir.
b) Pantolonu delik olan uşağına arkasını duvardan yana vermesini söylemiştir.
c) Ceketinde yağ lekesi olan uşağına şapkasını lekenin önüne tutmasını söylemiştir.
d) Şarap vermek için misafirlerin birkaç defa istemelerini beklemelerini söylemiştir.
14. Kitapta yer alan tefeci ve pinti kelimelerinin anlamı sırasıyla aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?
a) Zengin/Tembel
b) Faizci/Aşırı derecede cimri
c) Faizci/Eli bol
d) Yaramaz/Eli bol
15. Harpagon, oğlunun Mariane ile ilgili düşüncelerini öğrenmek için nasıl bir taktik izlemiştir?
a) Mariane ile onu birbirine yakıştırıp yakıştırmadığını sormuştur.
b) Eğer Mariane'yi beğendiyse kardeşiyle de onu evlendirebileceğini söylemiştir.
c) Kendisi yaşlı olduğu için eğer hoşlandıysa kızla onu evlendirebileceğini söylemiştir.
d) Üvey annesiyle ilgili ne düşündüğünü sormuştur.

TÜRK YAZININDAN SEÇİLMİŞ ÇOCUKLAR İÇİN ŞİİRLER

1. Aşağıdakilerin hangisi bu kitabın adı olamaz?
 - a) Çocuklar İçin Seçmeler
 - b) Türk Edebiyatından Çocuklarımıza Şiirler
 - c) 11 Şairimizden Çocuklarımız İçin Şiirler
 - d) Gerçek Şiir
2. Kitabın tamamı düşünüldüğünde aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?
 - a) Memet Fuat bu kitaptaki şiirleri çocuklar için derlemiştir.
 - b) Bu kitapta yer alan şiirler çocuklar için yazılmış şiirlerdir.
 - c) Bu kitaptaki şairler büyükler için yazan şairlerdir.
 - d) Bu kitap Türk edebiyatından çocuklar için seçilebilecek tüm şiirleri kapsamıyor.
3. “Dörtnala gelip Uzak Asya’dan/Akdeniz’e bir kısrak başı gibi uzanan/bu bizim.” Şiirdeki boşluk nasıl tanımlanabilir?
 - a) Anadolu
 - b) Memleket
 - c) Hayat
 - d) At
4. “Hiroşima’da öleli/oluyor bir on yıl kadar./Yedi yaşında bir kızım,/büyümez ölü çocuklar.” Nazım Hikmet bu şiiri hangi olay üzerine yazmış olabilir?
 - a) ABD’nin Japonya’ya attığı atom bombası
 - b) I. Dünya Savaşı
 - c) Kızının ölümü
 - d) Gördüğü küçük bir kızın ölümü
5. “su istiyorum/su veriyorlar/meramımı anlıyorlar/ağzımın kımıldanışından/dokununca gövdelerine kaçmıyorlar/soruyorum kim olduklarını/...../diyorlar.” Asaf Hâlet Çelebi’nin şiirindeki boşluk hangi kelimeyle doldurulabilir?
 - a) Kediyez
 - b) Köpeğiz
 - c) Annenim
 - d) İnsanız
6. Kitapta geçen “kısrak” ve “hora” kelimelerinin anlamları sırasıyla aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?
 - a) Bir halk oyunu-dişi at
 - b) Dişi at-bir halk oyunu
 - c) Boğaz-şuraya
 - d) Şuraya-boğaz
7. “Affan Dede’ye para saydım,/Sattı bana çocukluğumu.” diye başlayan Çocukluk isimli şiirin teması nedir?
 - a) Çocukluğa duyulan özlem
 - b) Çocukluğunu geçirdiği yere hasret
 - c) Çocukluk
 - d) Ticaret
8. I. Bir deri bir kemik
 II. Hasta
 III. Bedbaht
 “Çocuklar tutamıyorlar ellerinde oyuncakları/Çocuklar, koşamaz olmuş bacakları.” şiirin tamamı düşünüldüğünde çocuklar için verilen özelliklerden hangisi doğrudur?
 - a) Yalnız I
 - b) I ve II
 - c) II ve III

- d) Hepsi
9. Oğlum isimli şiirinde oğlunu kendiyle karşılaştıran Rıfat Ilgaz'ın bu şiiriyle ilgili verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?
- a) Oğlunun büyük şehirlerin çocuğu olduğunu söylemiştir.
- b) Oğlu tramvaylar, köprüler görmüş, trenlerde yolculuk yapmıştır.
- c) Oğlunun oyun oynayacağı akarsuları, tepeleri, çilek toplayacağı tarlaları vardır.
- d) Oğlu her gün ayrı bir komşunun penceresinden babasının yolunu gözlemektedir.
10. "Yoklama defterinden öğrenmedim sizi,/benim haylaz çocuklarım!" diyen Rıfat Ilgaz çocukları nasıl tanımış olabilir?
- a) Dersteki performanslarından
- b) Diğer öğretmenin anlatmasından
- c) Sokaklarda çalışırken görerek
- d) Çocukları henüz tanımamıştır.

"Kuşlar haber verdi bana kuşlar
Gelecekte bir şeyler olacak
Gün dilediğimiz gibi doğar
İnsan yüzümüz güler olacak"

(11. ve 12. sorular bu şiire göre cevaplandırılacaktır.)

11. I. Şiir 10'lu hece ölçüsüyle yazılmıştır.
II. Şiir serbest ölçüyle yazılmıştır.
III. Şiirin hepsinde yarım kafiye kullanılmıştır.
Yukarıdaki seçeneklerden hangisi şiirin türüyle ilgili doğru bir bilgi vermektedir?
- a) I b) II c) III d) Hiçbiri
12. Yukarıdaki şiirin kafiye şeması aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?
- a) aaaa b) aaab c) abab d) abac
13. "Bu akşam da gönlümüzce bitmediyse gün/Suçun yarısı bizim yarısı günün" mısralarıyla başlayan Bize Bağlı şiirinde şair bize yarın için ne önermektedir?
- a) Dün yaptıklarımızı yapmamamızı
- b) Günün bize bağlı olduğunu bilerek davranmamızı
- c) Birinden yardım almamızı
- d) Bir danışmana danışmamızı
14. "Bizler ki büyükken bu kadar yılmışız da
Ya onlar küçücük kalırsa ardımızda?" şiirin tamamına hâkim olan duygu nedir?
- a) Sevgi
- b) Özlem
- c) Acı
- d) Korku
15. Cahit Külebi'nin Kuşun Hikâyesi isimli şiirindeki çocuklar kuşa insan olduklarını nasıl öğretmişlerdi?
- a) Onu sıkıştığı yerden kurtararak
- b) Ona yiyecek vererek
- c) Onu öldürüp sonra da çeşitli eziyetler ederek
- d) Onu düştüğü yuvasına geri koyarak

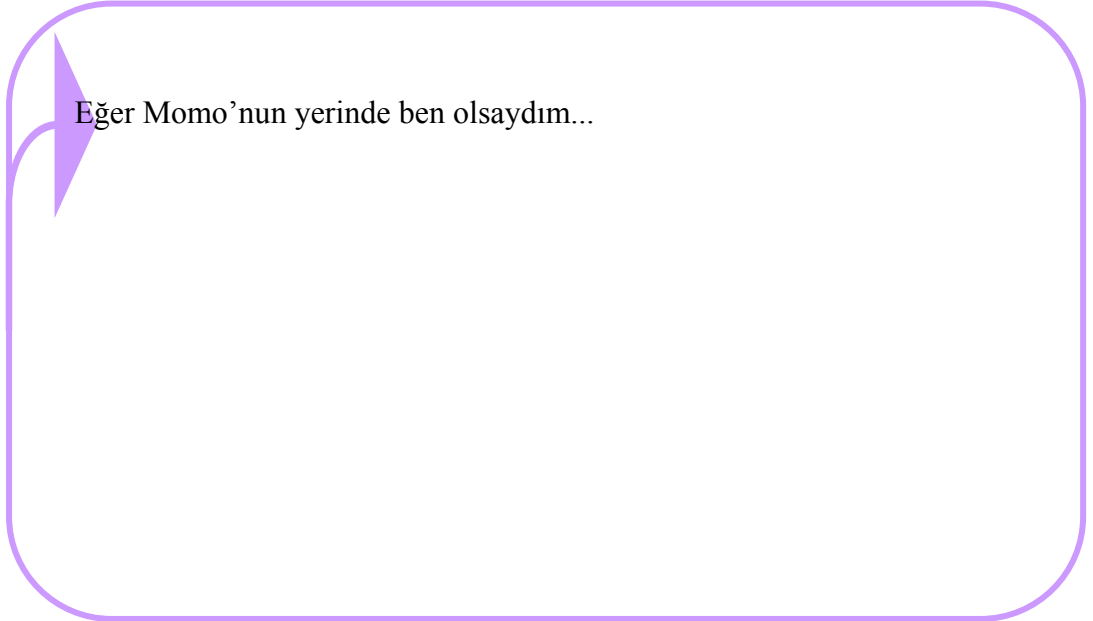
Ek-3 “Momo” adlı Esere Dair Açık Uçlu Sorular

1. Momo isimli roman hakkındaki düşüncelerinizi yazınız.

2.

Eğer Momo'nun yerinde ben olsaydım...

3.

KİTABIN ADI-YAZARI:

.....
.....

BEĞENDİM ÇÜNKÜ;

.....
.....
.....
.....
.....

BEĞENMEDİM ÇÜNKÜ;

.....
.....
.....
.....
.....

Ek-4 “Benim Küçük Dostlarım” adlı Esere Dair Açık Uçlu Sorular

1. “Benim Küçük Dostlarım” isimli kitap hakkındaki düşüncelerinizi yazınız.

2. Bir öğretmen olsaydım, küçük dostlarıma/dostlarımı.....

3.

Bu kitabı beğendim, çünkü;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Bu kitabı beğenmedim, çünkü;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

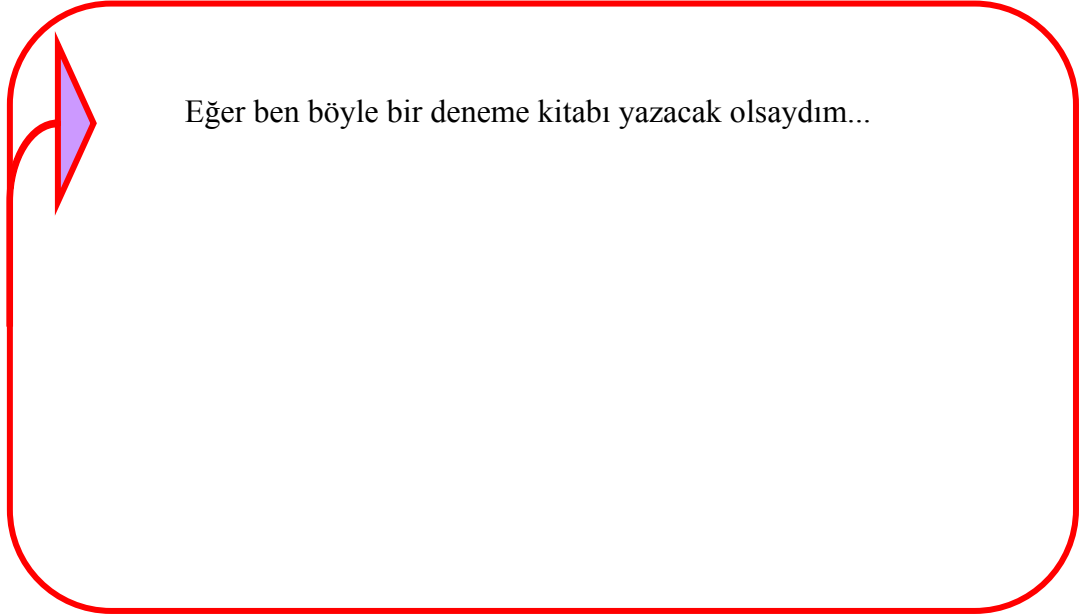
.....

Ek-5 “Eşref Saat” adlı Esere Dair Açık Uçlu Sorular

1. Eşref Saat isimli kitap hakkındaki düşüncelerinizi yazınız.

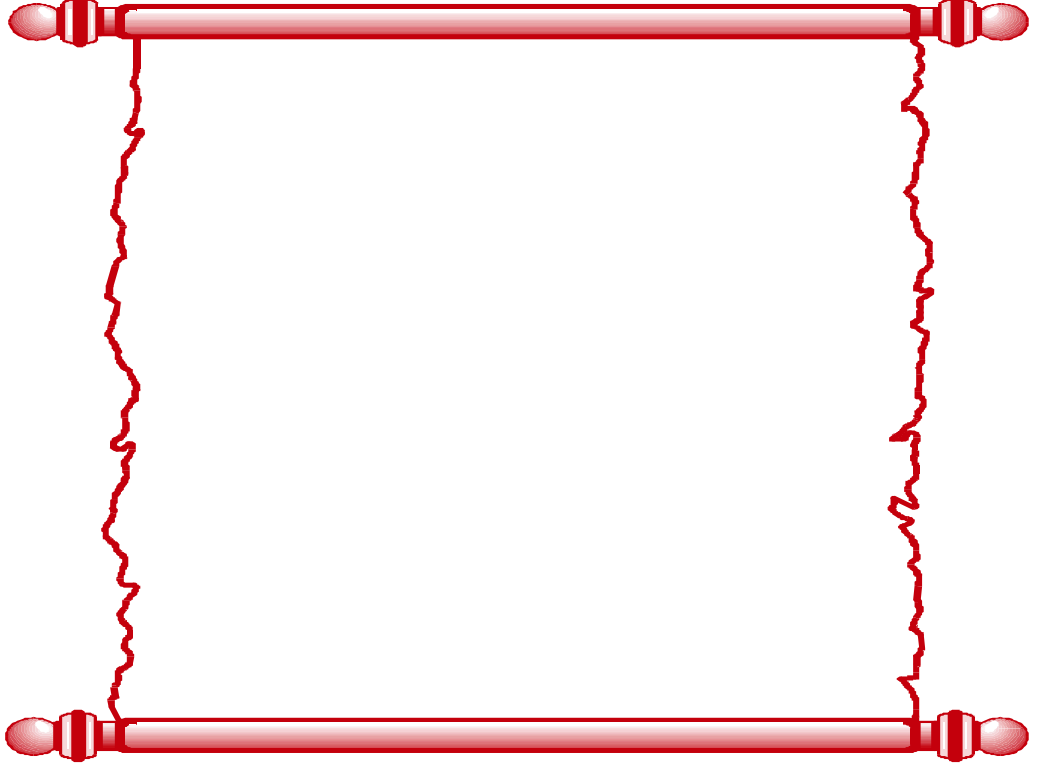
2.

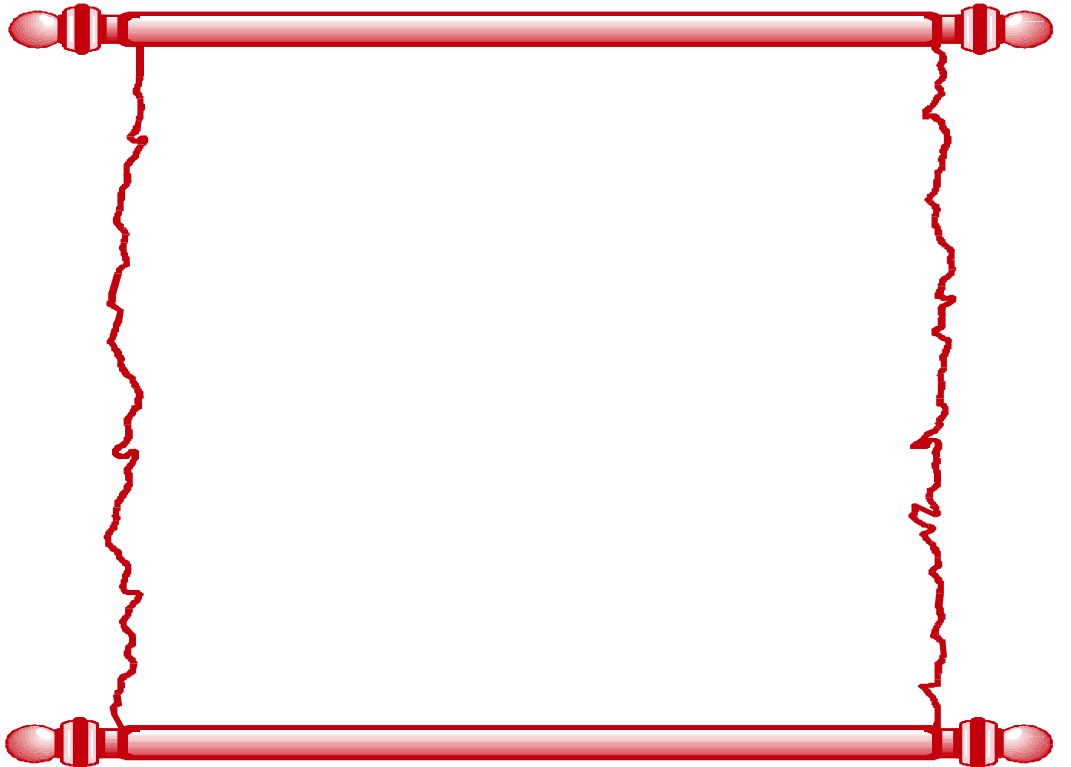
Eğer ben böyle bir deneme kitabı yazacak olsaydım...

Ek-6 “Lütfen Kızıyla Evlenir misin” adlı Esere Dair Açık Uçlu Sorular

1. “Lütfen Kızıyla Evlenir misiniz?” isimli kitap hakkındaki düşüncelerinizi yazınız.

2. Eğer eserdeki kızın yerinde ben olsaydım...

3.

Bu kitabı beğendim, çünkü;

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Bu kitabı beğenmedim, çünkü;

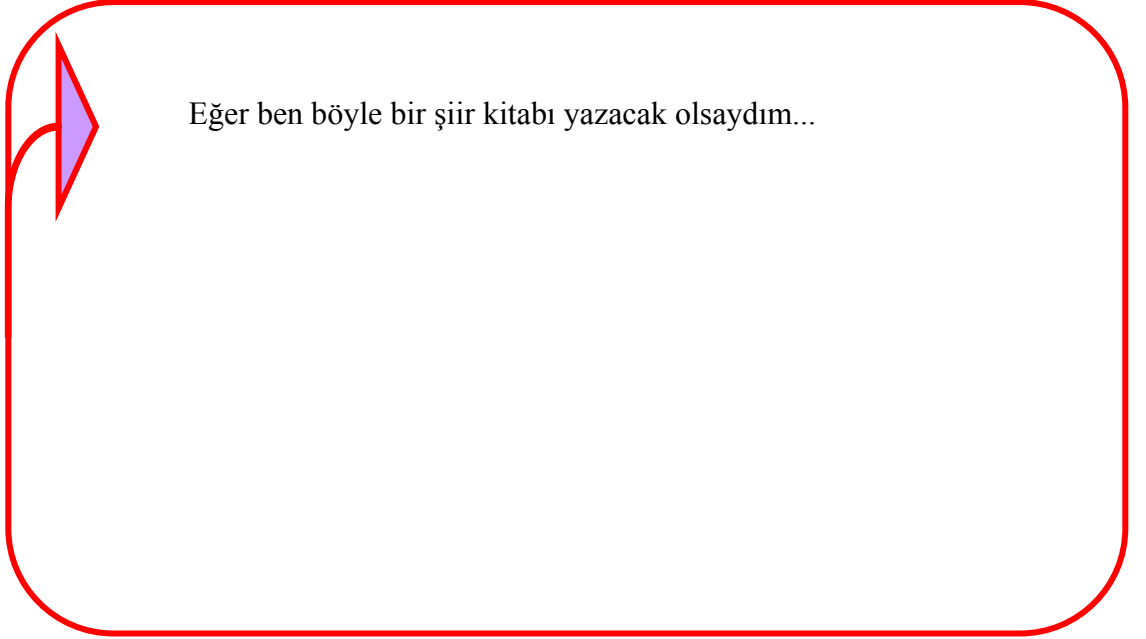
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Ek-7 “Şiir Gemisi” adlı Esere Dair Açık Uçlu Sorular

1. Şiir Gemisi isimli kitap hakkındaki düşüncelerinizi yazınız.

2.

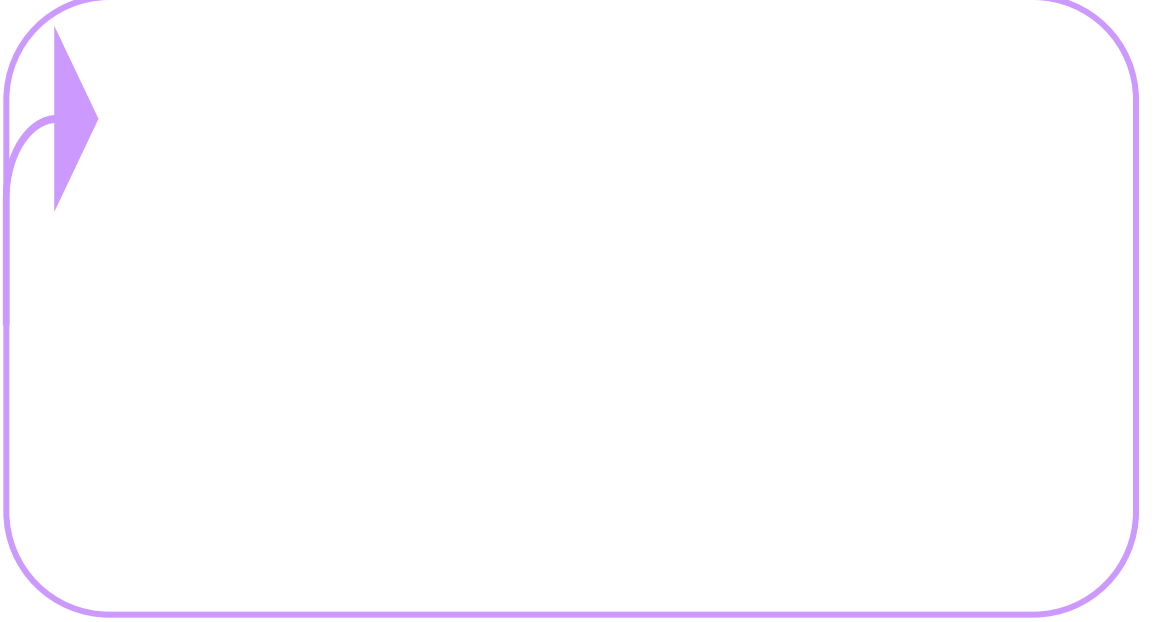
Eğer ben böyle bir şiir kitabı yazacak olsaydım...

3.

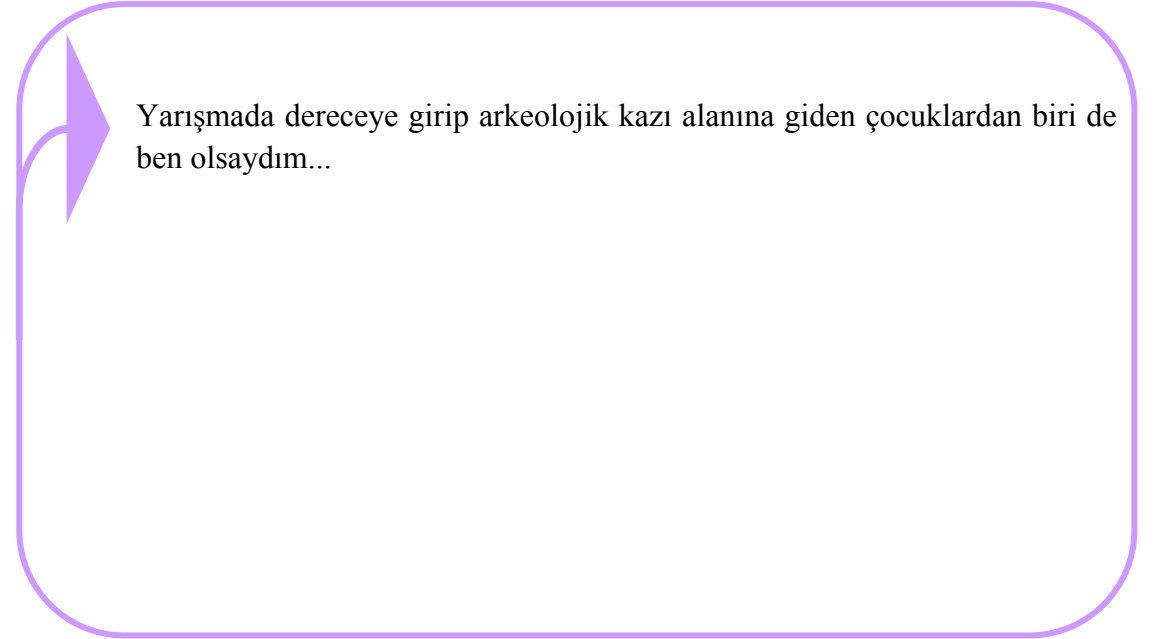
<p>Bu kitabı beğendim, çünkü;</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>Kitabın Adı, Yazarı:</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>Bu kitabı beğenmedim, çünkü;</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
--	--

Ek-8 “Mavi Zamanlar” adlı Esere Dair Açık Uçlu Sorular

1. Mavi Zamanlar isimli roman hakkındaki düşüncelerinizi yazınız.

2.

Yarışmada dereceye girip arkeolojik kazı alanına giden çocuklardan biri de ben olsaydım...

3.

KİTABIN ADI-YAZARI:

.....

.....

BEĞENDİM ÇÜNKÜ;

.....

.....

.....

.....

.....

BEĞENMEDİM ÇÜNKÜ;

.....

.....

.....

.....

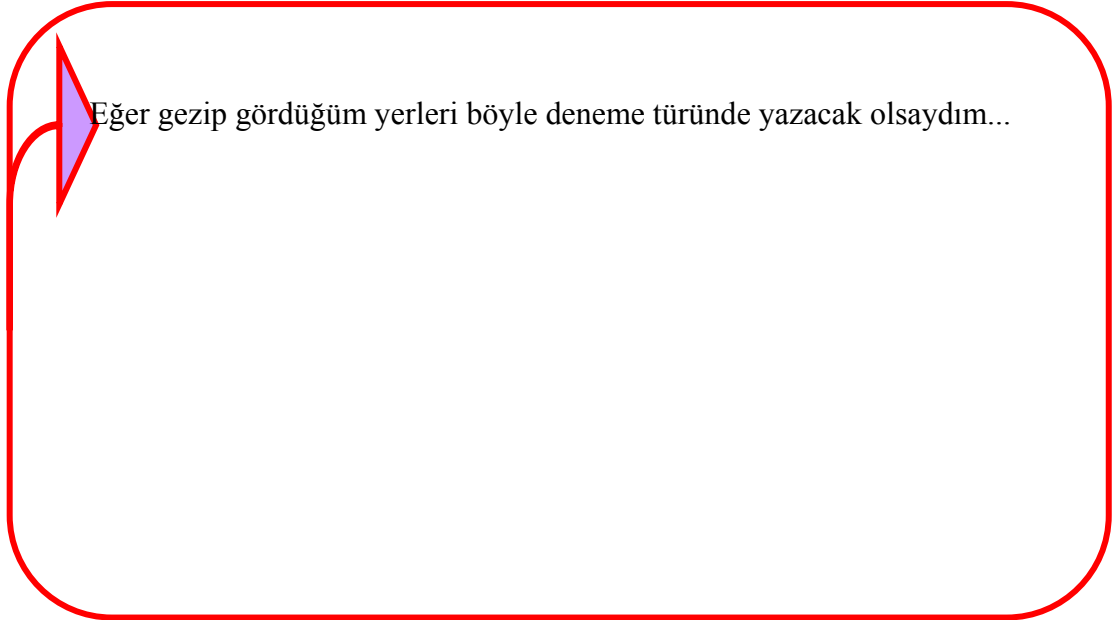
.....

Ek-9 “Balım Kız Dalım Oğul” adlı Esere Dair Açık Uçlu Sorular

1. Balım Kız Dalım Oğul isimli kitap hakkındaki düşüncelerinizi yazınız.

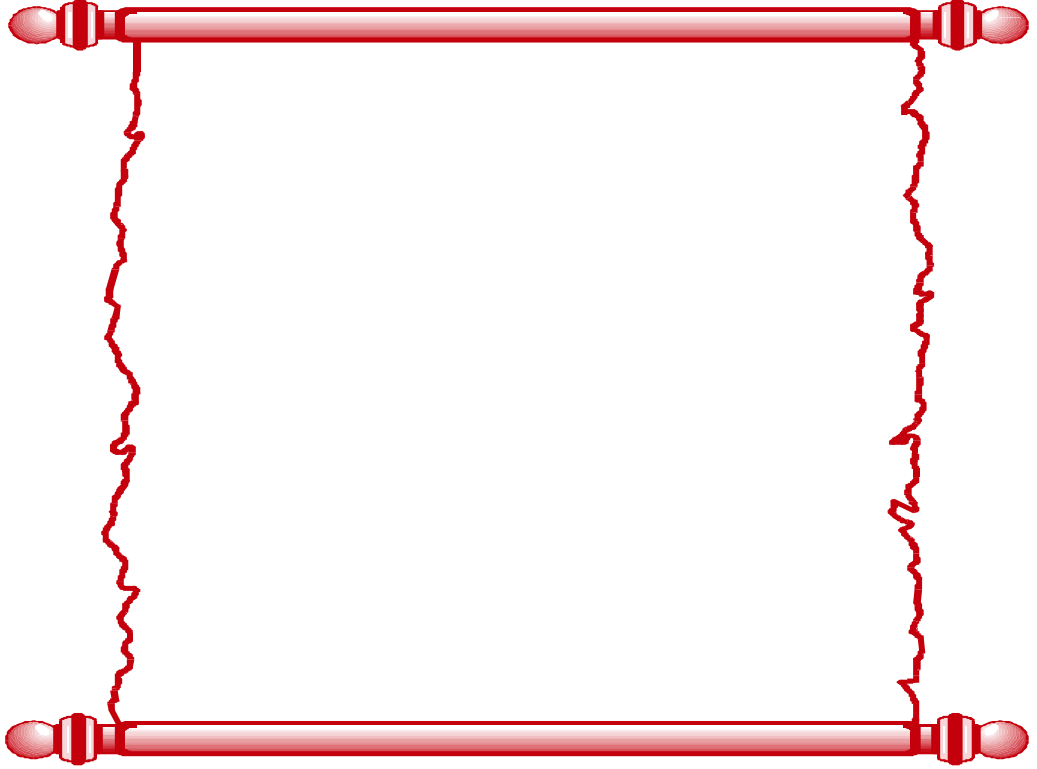
2.

Eğer gezip gördüğüm yerleri böyle deneme türünde yazacak olsaydım...

Ek-10 “Edebiyatçılarımızın Çocukluk Hatıraları” adlı Esere Dair Açık Uçlu Sorular

1. “Edebiyatçılarımızın Çocukluk Hatıraları” isimli kitap hakkındaki düşüncelerinizi yazınız.

2. Bu kitaptaki edebiyatçılar gibi büyüdüğümde biri benim hatıralarımı yazsa...

3.

Bu kitabı beğendim, çünkü;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Bu kitabı beğenmedim, çünkü;

.....

.....

.....

.....

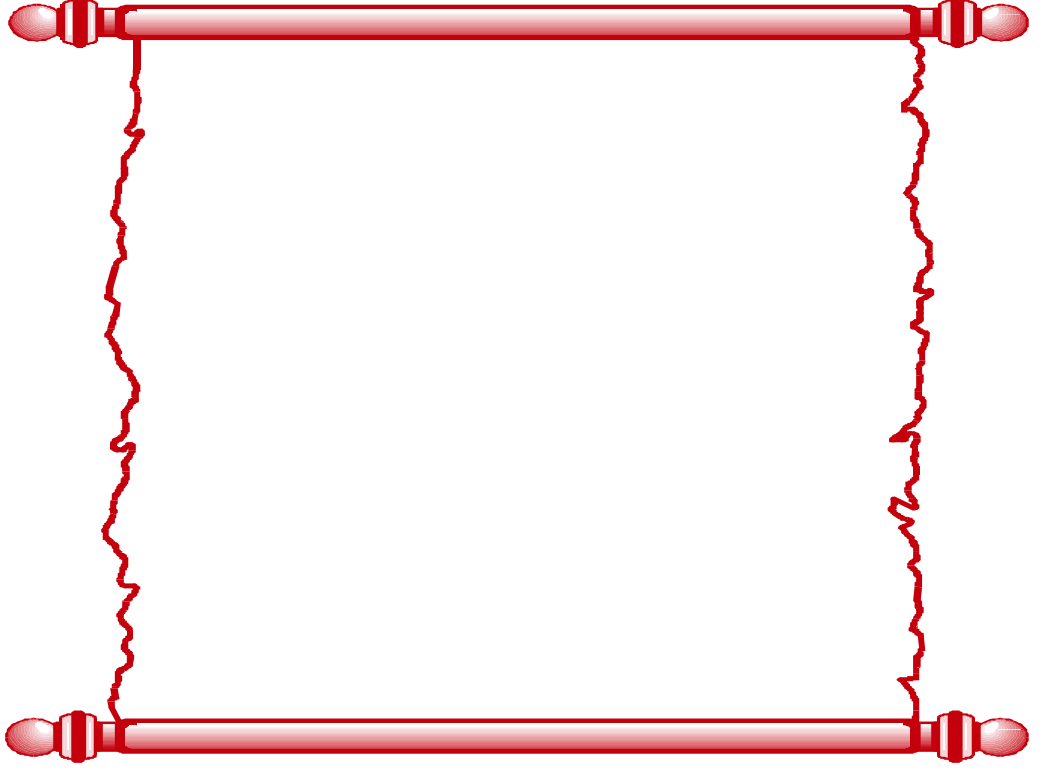
.....

.....

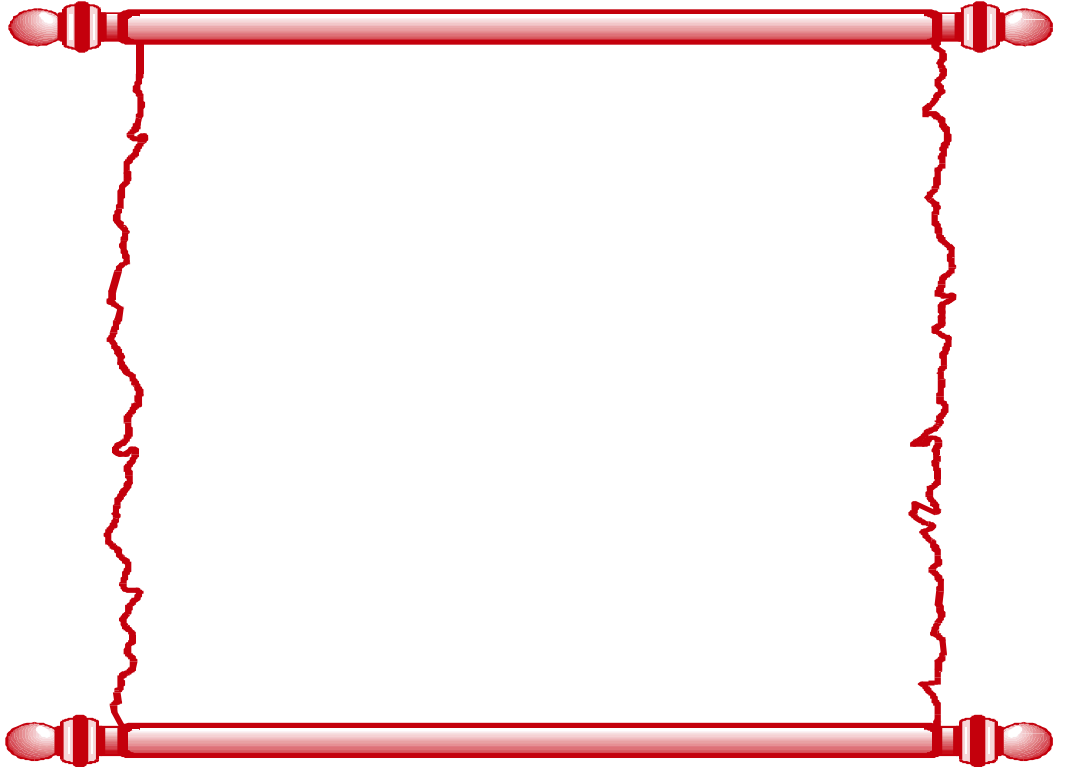
.....

Ek-11 “Cimri” adlı Esere Dair Açık Uçlu Sorular

1. “Cimri” isimli kitap hakkındaki düşüncelerinizi yazınız.

2. Eğer Harpagon’un çocuklarının yerinde ben olsaydım...

3.

Bu kitabı beğendim, çünkü;

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Bu kitabı beğenmedim, çünkü;

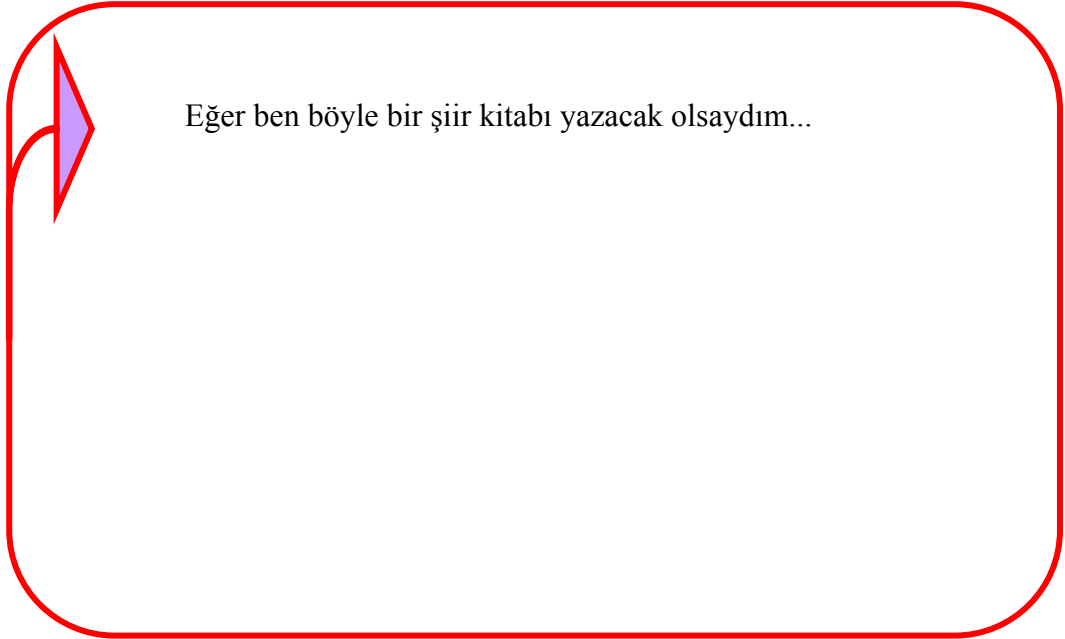
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Ek-12 “Türk Yazınından Seçilmiş Çocuklar İçin Şiirler” adlı Esere Dair Açık Uçlu Sorular

1. “Türk Yazınından Seçilmiş Çocuklar İçin Şiirler” isimli kitap hakkındaki düşüncelerinizi yazınız.

2.

Eğer ben böyle bir şiir kitabı yazacak olsaydım...

3.

<p>Bu kitabı beğendim, çünkü;</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>Kitabın Adı, Yazarı:</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>Bu kitabı beğenmedim, çünkü;</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
---	---

Ek-13 Öğrencilerle Görüşme Formu

ÖĞRENCİLERLE GÖRÜŞME FORMU

1. Ders kitaplarındaki metinlerden en çok hangi türdeki metinleri okumaktan hoşlanıyorsun? Neden?
2. Daha çok hangi türdeki kitapları okumaktan hoşlanıyorsun? Neden?
3. Okuduğun 10 kitap içinden en çok hangisini beğendin? Neden?
4. En son kütüphaneden veya kitapçıdan yeni bir kitap aldın mı? Aldıysan hangi kitabı aldın?
5. Kitaplığında en çok hangi kitaplar var?
6. Şu anda sana bir roman, deneme, anı, tiyatro veya şiir kitabı versen hangisini okumayı tercih ederdin?
7. Okuduğun kitapların içinde arkadaşlarına tavsiye ettiğin oldu mu? Olduysa hangisini tavsiye ettin?
8. Altı arkadaşınla aynı kitapları okudunuz. Bu kitapları birbirinizle tartıştınız mı?
9. Okuduğun kitapları sınıfta anlattın mı?
10. Okuduğun şiir kitaplarından ezberlediğin şiir oldu mu? Olduysa hangisini ezberledin? Sınıfta okudun mu?
11. Sınıfta arkadaşlarınızla canlandırdığınız bir oyun oldu mu? Lütfen Kızımın Evlenir misiniz?'i veya Cimri'yi canlandırmak ister miydin?
12. Okuduğun kitaplarla ilgili daha ayrıntılı bilgi almak için öğretmenlerine veya annene babana soru sordun mu? İnternette veya kütüphanelerden araştırma yaptın mı?
13. Okuduğun kitaplardan notlar aldın mı, aldıysan hangi kitaptan? Kitapların özetlerini çıkardın mı?
14. Bu son okuduğun kitapların okuma alışkanlığının artmasına etkisi olduğunu düşünüyor musun?
15. Yeterince kitap okuduğunu düşünüyor musun? Okuyamama sebebin ne?

Ek-14 Uzman Görüşü

Sayın Uzman,

Aşağıda listelenen eserler “Okuma Alışkanlığının Kazandırılmasında Edebî Türlerin Etkisi” isimli yüksek lisans tezinde farklı edebî türlerin ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlığı üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla kullanılacaktır. Eser isimleri İlköğretim Yüz Temel Eser listesinden ve çocuk edebiyatı alanında hazırlanmış muhtelif kitaplardan seçilmiştir. Eserlerin amacımıza ve hedef kitlemizdeki çocukların seviyelerine uygunluğunu ölçmek için görüşlerinize başvurulmuştur. Her bir eserin uygunluk düzeyini ölçmek için eser isimlerinin yanında boşluk bırakılmıştır. Lütfen eserlerin ait oldukları türün özelliklerini taşımalarını, ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin seviyelerine uygunluğunu, onların ilgisini çekmesini, söz varlıklarını zenginleştirmesini, doğru değerler aktarmasını dikkate alarak her eseri 1 ve 5 puan arasında değerlendiriniz. Lütfen sizin uygun gördüğünüz eserleri de “Sizin Önerileriniz” başlıklı bölüme yazınız.

Araştırmaya gösterdiğiniz ilgi ve yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Nilüfer Serin

		1 PUAN	2 PUAN	3 PUAN	4 PUAN	5 PUAN
KİTABIN ADI/TÜRLER	KİTABIN YAZARI					
ROMAN						
Türk İkizleri	Cahit Uçuk					
Fadıuş	Gülten Dayıoğlu					
Kamp Arkadaşları	İpek Ongun					
Atlı Han	Abdullah Ziya Kozanoğlu					
Osmancık	Tarik Buğra					
Mavi Zamanlar	Mavisel Yener					
Momo	Michael Ende					
Şeker Portakalı	Jose Mauro de Vasconcelos					
Sol Ayağım	Christy Brown					
Ölümsüz Aile	Natalie Babbitt					
Sizin Önerileriniz:						

ANI						
Benim Küçük Dostlarım	Halide Nusret Zorlutuna					
Domaniç Dağlarının Yolcusu	Şukûfe Nihal					
Bitmeyen Gece	Mithat Enç					
Ömer'in Çocukluğu	Muallim Naci					
Bir Devrin Romanı	Halide Nusret Zorlutuna					
Bu Yurdu Bize Verenler	Aziz Nesin					
Zıkkımın Kökü	Muzaffer İzgü					
Edebiyatçılarımızın Çocukluk Hatıraları	Mehmet Nuri Yardım					
Hatıra Kırıntıları	Ali Fuad Başgil					
Çocuk Kalbi	Edmondo de Amicis					
Sizin Önerileriniz:						
DENEME						
Eşref Saati	Şevket Rado					
Balım Kız Dalım Oğul	Ceyhun Atuf Kansu					
Aritmetik İyi Kuşlar Pekiyi	Cemal Süreya					
Aşk Olsun Çocuğum Aşk Olsun	Mustafa Ruhi Şirin					
Günlerin Getirdiği	Nurullah Ataç					
Ah Beyoğlu Vah Beyoğlu	Salah Birsnel					
Sözcüklerle Yolculuk	Oktay Akbal					
Bize Göre	Ahmet Haşim					
Denemeler	Francis Bacon					
Denemeler	Michel de Montaigne					
Sizin Önerileriniz:						
TİYATRO						
Vatan Yahut Silistre	Namık Kemal					
Akın	Faruk Nafiz Çamlıbel					
Koçyiğit Köroğlu	Ahmet Kutsi Tecer					
Lütfen Kızımla Evlenir Misiniz?	Muzaffer İzgü					
Deli İbrahim	A. Turan Oflazoğlu					
Karagöz Oyunları	Ünver Oral					
Hababam Sınıfı	Rıfat Ilgaz					
Romeo ve Juliet	William Shakespeare					
Othello	William Shakespeare					
Cimri	Moliere					

Sizin Önerileriniz:						
ŞİİR						
Bir Gemi Yelken Açtı	Ali Mümtaz Arolat					
Türk Yazınından seçilmiş Çocuklar İçin Şiirler	Memet Fuat					
Memleket Şiirleri Antolojisi	Osman Atilla					
Şermin	Tevfik Fikret					
Kuş Ayak	Fazıl Hüsnü Dağlarca					
Gülücük	Cahit Zarifoğlu					
Gökyüzü Çiçekleri	Mustafa Ruhi Şirin					
Kızıl Elma	Ziya Gökalp					
Bütün Şiirleri	Orhan Veli Kanık					
Şiir Gemisi	Ayla Çınaroğlu					
Sizin Önerileriniz:						

Ek-15 Uzman Görüşü Puanlama

KİTABIN ADI/TÜRLER	1. UZMAN	2. UZMAN	3. UZMAN	4. UZMAN	5. UZMAN	6. UZMAN	7. UZMAN	8. UZMAN
ROMAN								
Türk İkizleri	3	4	4	3	4	1	5	3
Fadiş	3	3	4	4	4	4	4	5
Kamp Arkadaşları	4	4	5	4	3	3	5	3
Atlı Han	3		5	3	4	1	4	4
Osmancık	4	3	4	3	5	1	3	5
Mavi Zamanlar	3	4	4	3	4	4	5	5
Momo	4	5	5	5	4	4	3	4
Şeker Portakalı	3	4	3	3	5	4	4	4
Sol Ayağım	4	4	3	5	3	3	4	4
Ölümsüz Aile	3	5	3	3	3	1	3	5
ANI								
Benim Küçük Dostlarım	4	4	5	5	5	3	4	3
Domaniç Dağlarının Yolcusu	4	4	3	3	3	1	4	4
Bitmeyen Gece	4	4	2	3	5	2	4	5
Ömer'in Çocukluğu	4	4	5	4	3	1	5	4
Bir Devrin Romanı	4	4	3	3	3	1	4	3
Bu Yurdu Bize Verenler	4	4	5	5	3	3	4	2
Zikkımın Kökü	3	4	3	5	4	3	5	2
Edebiyatçılarımızın Çocukluk Hatıraları	4	4	5	5	3	3	5	4
Hatıra Kırıntıları	4	3	5	2	3	1	4	4

Çocuk Kalbi	2	4	3	3	3	2	3	5
DENEME								
Eşref Saati	4	5	5	4	4	3	4	4
Balım Kız Dalım Oğul	4	5	5	5	3	3	4	4
Aritmetik İyi Kuşlar Pekiyi	5	3	4	4	4	5	4	3
Aşk Olsun Çocuğum Aşk Olsun	4	3	3	3	5	3	5	5
Günlerin Getirdiği	4	3	4	3	5	3	4	5
Ah Beyoğlu Vah Beyoğlu	5	3	5	3	4	1	4	4
Sözcüklerle Yolculuk	5	4	5	3	3	1	5	3
Bize Göre	4	4	3	3	3	1	5	4
Denemeler (Bacon)	5	4	5	3	4	1	4	5
Denemeler (Montaigne)	3	4	5	5	5	2	3	3
TİYATRO								
Vatan Yahut Silistre	5	4	5	3	3	1	5	4
Akın	4	4	5	3	4	1	4	5
Koçyiğit Köroğlu	4	4	4	3	4	1	4	5
Lütfen Kızımın Evlenir Misiniz?	4	4	5	4	5	3	5	4
Deli İbrahim	5	4	4	4	4	1	3	5
Karagöz Oyunları	4		3	3	3	1	4	4
Hababam Sınıfı	3	2	3	4	5	4	4	3
Romeo ve Juliet	5	3	3	3	3	1	2	4
Othello	5	4	3	3	3	1	2	4
Cimri	5	4	5	4	5	3	3	5
ŞİİR								
Bir Gemi Yelken Açtı	4	4	4	3	4	1	4	4

Türk Yazınından Seçilmiş Çocuklar İçin Şiirler	2	5	5	5	4	3	5	4
Memleket Şiirleri Antolojisi	4	3	5	3	5	1	4	3
Şermin	3	4	5	3	4	1	5	5
Kuş Ayak	4	4	4	3	4	4	4	4
Gülücük	4	5	5	4	4	1	4	4
Gökyüzü Çiçekleri	4		5	3	4	3	5	5
Kızıl Elma	3	4	5	4	5	1	4	5
Bütün Şiirleri (Orhan Veli)	5	4	3	3	5	1	3	5
Şiir Gemisi	5	4	5	2	4	5	3	5

Ek-16 SBS Ortalamalarına Göre Okul Başarı Sıraları

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
SİVAS İLİ, ORTAÖĞRETİME GEÇİŞ SİSTEMİ
2010 YILI, 8. SINIFLAR, SEVİYE BELİRLEME SINAVI ORTALAMALARINA GÖRE OKUL BAŞARI SIRALARI

SIRA	İLÇE ADI	DURUMU	OKUL ADI	ORT. SBS	ÖĞR.(*)
1	MERKEZ	Özel	CUMHURİYET ÜNİ.VAK. ÖZEL MAHİR-SEVİM ÖZDUMAN İÖO	471,394	14
2	MERKEZ	Devlet	CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ İLKÖĞRETİM OKULU	434,399	29
3	MERKEZ	Özel	ÖZEL SULTAN MURAT İLKÖĞRETİM OKULU	406,063	84
4	MERKEZ	Özel	ÖZEL BAŞARI İLKÖĞRETİM OKULU	391,878	19
5	MERKEZ	Devlet	FEVZİPAŞA İLKÖĞRETİM OKULU	388,717	130
6	MERKEZ	Devlet	SELÇUK İLKÖĞRETİM OKULU	377,315	4
7	MERKEZ	Devlet	KARABALÇIK İLKÖĞRETİM OKULU	377,315	4
8	MERKEZ	Devlet	RAUF ORBAY İLKÖĞRETİM OKULU	370,030	39
9	MERKEZ	Devlet	BEHRAMPASA İLKÖĞRETİM OKULU	357,571	184
10	MERKEZ	Devlet	ÜLKÜ İLKÖĞRETİM OKULU	355,709	115
11	MERKEZ	Devlet	KARAYÜN İLKÖĞRETİM OKULU	352,107	6
12	MERKEZ	Devlet	MEVLANA İLKÖĞRETİM OKULU	351,408	190
13	MERKEZ	Devlet	REŞAT ŞEMSETTİN SİRER İLKÖĞRETİM OKULU	350,421	77
14	MERKEZ	Devlet	ÖĞRETMENLER İLKÖĞRETİM OKULU	343,344	38
15	MERKEZ	Devlet	MİMAR SINAN İLKÖĞRETİM OKULU	337,257	105
16	MERKEZ	Devlet	TOKİ ŞEHİT UZMAN ÇAVUŞ BAHADDİN ERTURHAN İÖO	336,864	50
17	MERKEZ	Devlet	ZİYA GÖKALP İLKÖĞRETİM OKULU	336,544	74
18	MERKEZ	Devlet	YAVUZ SELİM İLKÖĞRETİM OKULU	334,278	101
19	MERKEZ	Devlet	GAZİ OSMAN PAŞA İLKÖĞRETİM OKULU	332,874	53
20	MERKEZ	Devlet	SÜLEYMAN DEMİREL İLKÖĞRETİM OKULU	332,577	115
21	MERKEZ	Devlet	OLUKMAN İLKÖĞRETİM OKULU	332,221	1
22	MERKEZ	Devlet	MUZAFFER SARISOZEN İLKÖĞRETİM OKULU	330,277	90
23	MERKEZ	Devlet	VALİ AYDIN GÜÇLÜ İLKÖĞRETİM OKULU	328,464	87
24	MERKEZ	Devlet	AŞIK VEYSEL İLKÖĞRETİM OKULU	320,644	34
25	MERKEZ	Devlet	MEHMETÇİK İLKÖĞRETİM OKULU	317,039	102
26	MERKEZ	Devlet	YUNUS EMRE İLKÖĞRETİM OKULU	316,745	58
27	MERKEZ	Devlet	KARŞIYAKA İLKÖĞRETİM OKULU	316,038	30
28	MERKEZ	Devlet	VALİ M. LÜTFULLAH BİLGİN İLKÖĞRETİM OKULU	314,855	63
29	MERKEZ	Devlet	ELÇİBEY İLKÖĞRETİM OKULU	312,771	78
30	MERKEZ	Devlet	LÜTFİ ABAY İLKÖĞRETİM OKULU	311,499	64
31	MERKEZ	Devlet	KAZIM KARABEKİR PAŞA İLKÖĞRETİM OKULU	309,989	106
32	MERKEZ	Devlet	SÜLEYMAN SAMİ KEPENEK İLKÖĞRETİM OKULU	309,974	63
33	MERKEZ	Devlet	CELAL BAYAR İLKÖĞRETİM OKULU	309,800	86
34	MERKEZ	Devlet	ABDULVAHABGAZİ İLKÖĞRETİM OKULU	309,430	36
35	MERKEZ	Devlet	BAŞÖĞRETMEN ATATÜRK İLKÖĞRETİM OKULU	309,223	69
36	MERKEZ	Devlet	HALİL RIFAT PAŞA İLKÖĞRETİM OKULU	308,344	60
37	MERKEZ	Devlet	ÇAYBOYU İLKÖĞRETİM OKULU	306,861	13
38	MERKEZ	Devlet	KADIBURHANEDDİN İLKÖĞRETİM OKULU	306,340	78
39	MERKEZ	Devlet	VALİ MUAMMER BEY İLKÖĞRETİM OKULU	304,642	64
40	MERKEZ	Devlet	KILAVUZ İMKB 75.YIL İLKÖĞRETİM OKULU	304,464	75
41	MERKEZ	Devlet	MERKEZ KONGRE İLKÖĞRETİM OKULU	304,460	55
42	MERKEZ	Devlet	CEBECİOĞLU İLKÖĞRETİM OKULU	302,677	64
43	MERKEZ	Devlet	GAZİPAŞA İLKÖĞRETİM OKULU	302,050	141
44	MERKEZ	Devlet	NAMIK KEMAL İLKÖĞRETİM OKULU	301,492	124
45	MERKEZ	Devlet	ŞEHİT CÜNEYT ERKAN İLKÖĞRETİM OKULU	301,477	28
46	MERKEZ	Devlet	HANLI İLKÖĞRETİM OKULU	299,750	23
47	MERKEZ	Devlet	FATİH İLKÖĞRETİM OKULU	298,829	79
48	MERKEZ	Devlet	YILDIZ İLKÖĞRETİM OKULU	298,290	20
49	MERKEZ	Devlet	ŞEHİT HAMİT KANDUR İLKÖĞRETİM OKULU	298,143	32
50	MERKEZ	Devlet	AHMET TÜRKSEVEN İLKÖĞRETİM OKULU	298,071	29
51	MERKEZ	Devlet	RECEP HANDAN İLKÖĞRETİM OKULU	298,053	51
52	MERKEZ	Devlet	ATATÜRK İLKÖĞRETİM OKULU	297,869	37
53	MERKEZ	Devlet	KIZILIRMAK İLKÖĞRETİM OKULU	297,824	55
54	MERKEZ	Devlet	VALİ REŞİT PAŞA İLKÖĞRETİM OKULU	297,218	72

55	MERKEZ	Devlet	SIVAS TOKI AHMET YESEVI İLKÖĞRETİM OKULU	296,606	59
56	MERKEZ	Devlet	75.YIL ÖZEL İDARE İLKÖĞRETİM OKULU	296,345	71
57	MERKEZ	Devlet	REŞİT AKİF PAŞA İLKÖĞRETİM OKULU	295,817	32
58	MERKEZ	Devlet	İSTIKLAL İLKÖĞRETİM OKULU	295,756	74
59	MERKEZ	Devlet	60.YIL İLKÖĞRETİM OKULU	293,881	45
60	MERKEZ	Devlet	ALPARSLAN İLKÖĞRETİM OKULU	293,178	69
61	MERKEZ	Devlet	YANALAK İLKÖĞRETİM OKULU	293,154	8
62	MERKEZ	Devlet	DANIŞMENT İLKÖĞRETİM OKULU	292,907	129
63	MERKEZ	Devlet	İNÖNÜ İLKÖĞRETİM OKULU	290,881	65
64	MERKEZ	Devlet	100.YIL İLKÖĞRETİM OKULU	289,895	48
65	MERKEZ	Devlet	GAZİ MUSTAFA KEMAL İLKÖĞRETİM OKULU	286,823	22
66	MERKEZ	Devlet	LUTFİ FİKRET TUNCEL İLKÖĞRETİM OKULU	286,691	100
67	MERKEZ	Devlet	HASAN VARDAR İLKÖĞRETİM OKULU	286,282	27
68	MERKEZ	Devlet	OVACIK İLKÖĞRETİM OKULU	285,932	3
69	MERKEZ	Devlet	CUMHURİYET İLKÖĞRETİM OKULU	285,356	38
70	MERKEZ	Devlet	UZUNTEPE İLKÖĞRETİM OKULU	285,043	14
71	MERKEZ	Devlet	ÖZEL İDARE İLKÖĞRETİM OKULU	284,482	69
72	MERKEZ	Devlet	BAŞŞÖĞÜT İLKÖĞRETİM OKULU	284,355	11
73	MERKEZ	Devlet	80.YIL İLKÖĞRETİM OKULU	282,423	34
74	MERKEZ	Devlet	KAYADIBİ İLKÖĞRETİM OKULU	282,363	12
75	MERKEZ	Devlet	27 HAZİRAN İLKÖĞRETİM OKULU	282,063	27
76	MERKEZ	Devlet	AYLI KÖYÜ ŞEHİT YILMAZ DEMİR İLKÖĞRETİM OKULU	281,592	11
77	MERKEZ	Devlet	MİLLİ MÜCADELE İLKÖĞRETİM OKULU	281,541	29
78	MERKEZ	Devlet	VALİ BEKİR AKSOY İLKÖĞRETİM OKULU	280,881	39
79	MERKEZ	Devlet	KIZILCA İLKÖĞRETİM OKULU	280,859	6
80	MERKEZ	Devlet	ÇELTEK İLKÖĞRETİM OKULU	279,267	11
81	MERKEZ	Devlet	İZZETTİN KEYKAVUS İLKÖĞRETİM OKULU	279,101	26
82	MERKEZ	Devlet	VAKIFBANK İLKÖĞRETİM OKULU	278,841	76
83	MERKEZ	Devlet	DURDULU İLKÖĞRETİM OKULU	277,135	27
84	MERKEZ	Devlet	GÖKÇEBOSTAN İMKB 75.YIL İLKÖĞRETİM OKULU	276,906	32
85	MERKEZ	Devlet	DÖRTEYLÜL İLKÖĞRETİM OKULU	276,246	68
86	MERKEZ	Devlet	YAHYA KEMAL İLKÖĞRETİM OKULU	275,053	19
87	MERKEZ	Devlet	DEMİRÇELİK İLKÖĞRETİM OKULU	274,904	41
88	MERKEZ	Devlet	GÜNEY İLKÖĞRETİM OKULU	273,873	24
89	MERKEZ	Devlet	YARAMIŞ İLKÖĞRETİM OKULU	272,628	7
90	MERKEZ	Devlet	GAZİBEY KÖYÜ ŞEHİT DAVUT TOY İLKÖĞRETİM OKULU	270,282	10
91	MERKEZ	Devlet	ŞEHİT ÖSTEGMEN NİZAMETTİN SONGUR YİBO	269,827	97
92	MERKEZ	Devlet	MERKEZ KIZ YATILI İLKÖĞRETİM BÖLGE OKULU	268,702	57
93	MERKEZ	Devlet	KANUNİ İLKÖĞRETİM OKULU	267,055	62
94	MERKEZ	Devlet	OZMUŞ İLKÖĞRETİM OKULU	266,837	14
95	MERKEZ	Devlet	MEHMET AKİF İLKÖĞRETİM OKULU	266,539	62
96	MERKEZ	Devlet	BEYPINAR İLKÖĞRETİM OKULU	266,138	6
97	MERKEZ	Devlet	GAZİKÖY İLKÖĞRETİM OKULU	255,056	20
98	MERKEZ	Devlet	KILÇARSLAN İLKÖĞRETİM OKULU	254,450	31
99	MERKEZ	Devlet	ALAHACI İLKÖĞRETİM OKULU	252,960	14
100	MERKEZ	Devlet	KUZÖREN İLKÖĞRETİM OKULU	249,821	5
101	MERKEZ	Devlet	ÇALLI KÖYÜ İLKÖĞRETİM OKULU	249,034	4
102	MERKEZ	Devlet	GÜMÜŞDERE İLKÖĞRETİM OKULU	221,002	16
103	MERKEZ	Devlet	KURT LAPA İLKÖĞRETİM OKULU	210,855	35
104	MERKEZ	Devlet	YAKUPOĞLAN KÖYÜ İLKÖĞRETİM OKULU	207,353	5
105	MERKEZ	Devlet	AHMET KUTSİ TECEER İLKÖĞRETİM OKULU VE İŞ OKULU	100,000	2
106	MERKEZ	Özel	ÖZEL ÖZ SİMGE ÖZEL EĞİTİM OKULU	100,000	1

İLÇESİ	SINIF	ÖĞRENCİ SAYISI
MERKEZ	6. SINIF	6359
MERKEZ	7. SINIF	6231
MERKEZ	8. SINIF	6304

Ek-17 Öğrenci Kâğıtları

1. Momo isimli roman hakkındaki düşüncelerinizi yazınız.

Çok ilgi çekici bir kitap, bayağı okudukça okumak isteneni bir kitap türü.
(Bana daha fazla dumanlı karakteri kazandırdığına da belirtmeliyim.)

- 2.

Eğer Momo'nun yerinde ben olsaydım...

Onun katlandığı şeylere büyük bir ihtimalle katlanamazdım. Örneğin; duman adamlara karşı kayıyordu, fakat ben bunu beceremezdim, duman adamlara inanırdım, çünkü ikna kabiliyetleri aşırı derecede yükeldi duman adamların.

3.

KİTABIN ADI-YAZARI:

Michael Ende
MOMO

BEĞENDİM ÇÜNKÜ;

çok akilca ve doğ-
ru hareket ediyor.
Bu yüzden beğen-
dim.

BEĞENMEDİM ÇÜNKÜ;

Beğenmedim bir
yer yok.

1. Momo isimli roman hakkındaki düşüncelerinizi yazınız.

Gözel bir kitap, herkese tavsiye edebileceğim hayal gücünün daima ayakta kalması bir roman insanın aslında yaşamın konuşmaktansa dinlemenin daha ardulu ve değeri olduğunu anlatır, yaşamın dışından bazı bölümlerde güldüren, okuyucuya her an zevk veren güzel bir kitap.

2.

Eğer Momo'nun yerinde ben olsaydım...

Momo kadar suskun kalamazdım. Zaten burunda çok gerginliği aldığımın sanıyordum. Biraz da kendi fikirlerimi dile getirmek daha iyi olurdu çünkü her bir rengini belli ederken karşımda ki ne yol gösteririm. Böyle bu daha mantıklı...

3.

KİTABIN ADI-YAZARI:

.....Hana.....
MICHAEL EME.....

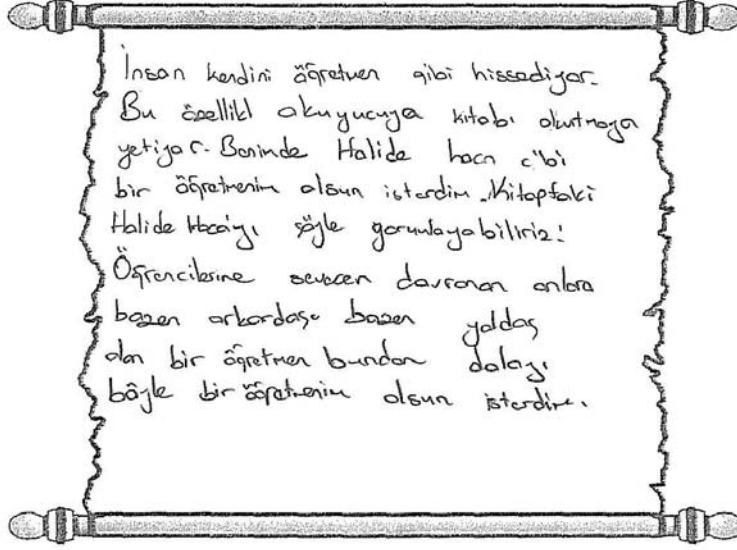
BEĞENDİM ÇÜNKÜ;

Hrs.....insana.....çıkarabilmeki.....
 seçiles.....ör.....insanlar.....
 böyle.....samsalar.....akutata.....
 kendilerine.....sak.....sey.....letirler.....
 in.....emininbi.....tege.....insanlar.....
 bu kitabı paylaşmakta
 sakatıyorlar.

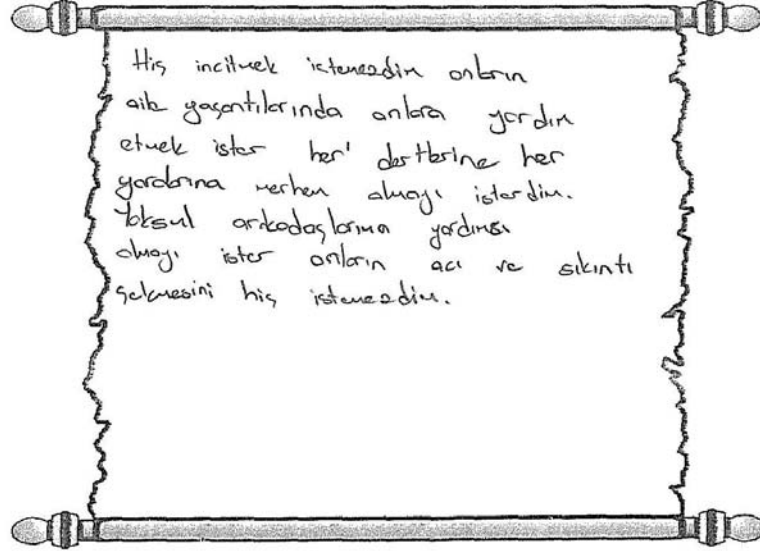
BEĞENMEDİM ÇÜNKÜ;

.....

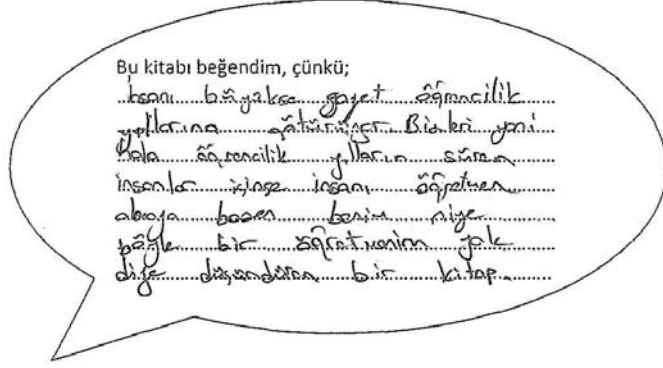
1. "Benim Küçük Dostlarım" isimli kitap hakkındaki düşüncelerinizi yazınız.

2. Bir öğretmen olsaydım, küçük dostlarıma/dostlarımı.....

3.

1/1

1. "Benim Küçük Dostlarım" isimli kitap hakkındaki düşüncelerinizi yazınız.

Kitapta anlatılanlar çok güzel. Öğretmenlerin ne hissettiklerini çok iyi anlatıyor.

2. Bir öğretmen olsaydım, küçük dostlarıma/dostlarımı... çok... gülerim diye.

Çünkü; insanların anlatabilemedikleri bazı şeyleri hocaları onlara yardım sağlarsa anlatabilirler ve rahatlarlar.

22

3.

Bu kitabı beğendim, çünkü;

..Kitabı...beğendim, çünkü; bazı insan-
ların...sesi...veya...suskun...olsalarda
içlerini...açması...kısır...dolayı...
iyi...uygulan...öğrenmediğini...çok iyi...
anlatmış...

.....

.....

Bu kitabı beğenmedim, çünkü;

.....

.....

.....

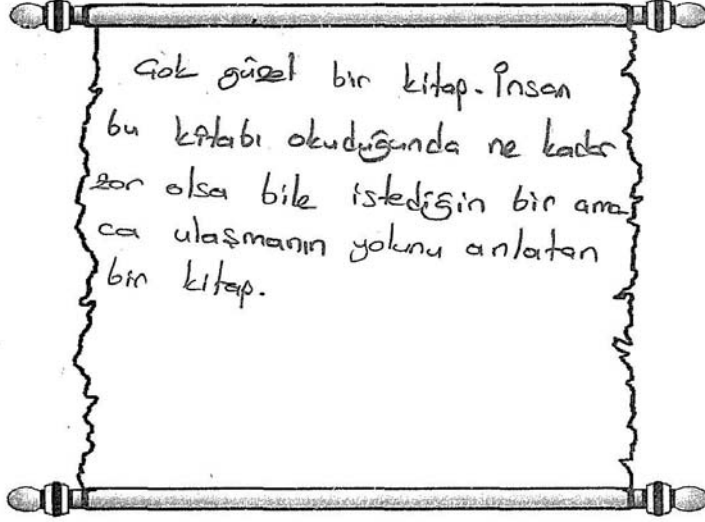
.....

.....

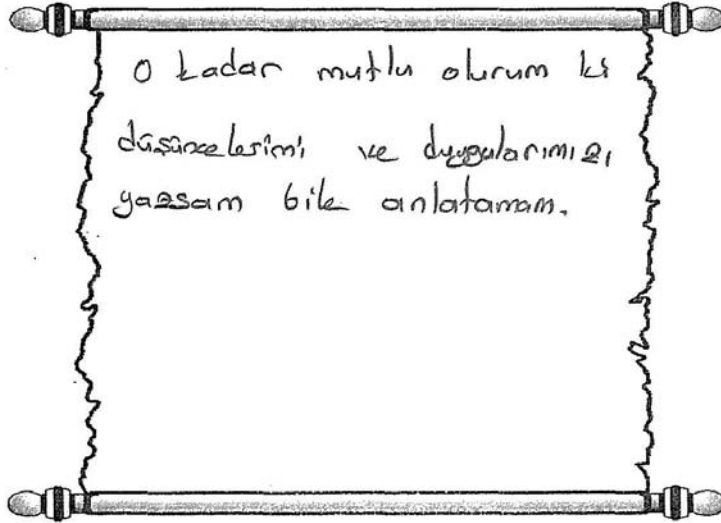
.....

2

1. "Edebiyatçılarımızın Çocukluk Hatıraları" isimli kitap hakkındaki düşüncelerinizi yazınız.

2. Bu kitaptaki edebiyatçılar gibi büyüdüğümde biri benim hatıralarımı yazsa...

3.

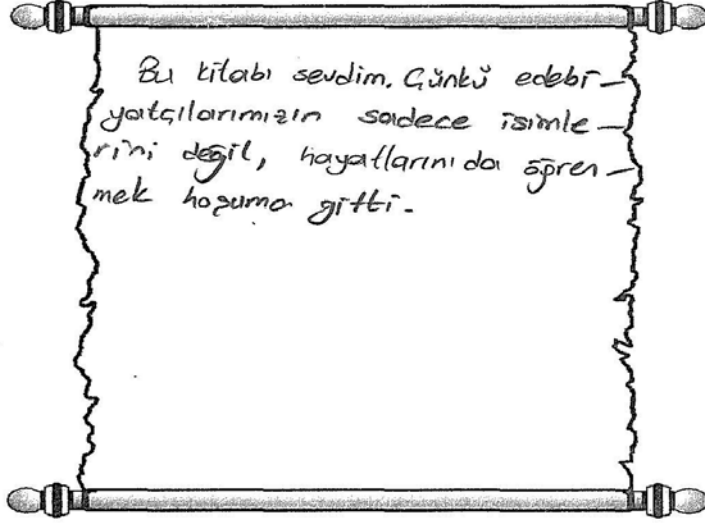
Bu kitabı beğendim, çünkü;

Gerçekten bir düşünceye
sahip. Başka bu kitabı
okudum. Burada gerçekleri zor
bile olsa amaca ulaşabi-
leceğine inanıyor.

Bu kitabı beğenmedim, çünkü;

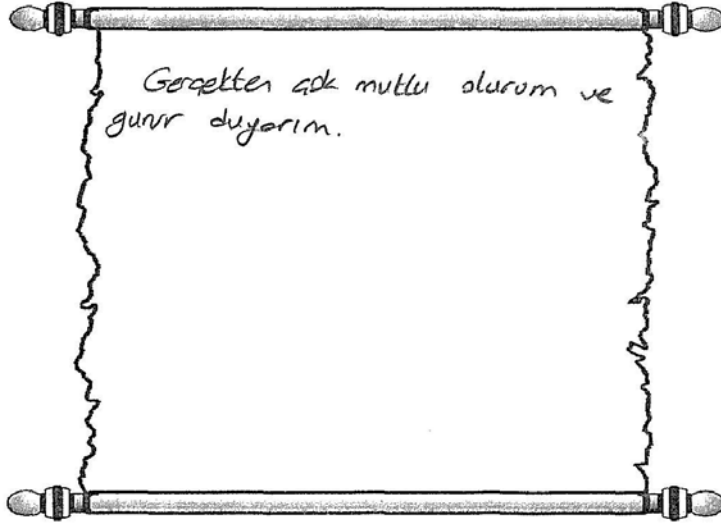
.....
.....
.....
.....
.....
.....

1. "Edebiyatçılarımızın Çocukluk Hatıraları" isimli kitap hakkındaki düşüncelerinizi yazınız.

Bu kitabı sevdim. Çünkü edebiyatçılarımızın sadece isimlerini değil, hayatlarını da öğrenmek hoşuma gitti.

2. Bu kitaptaki edebiyatçılar gibi büyüdüğümde biri benim hatıralarımı yazsa...

Gerçekten çok mutlu olurum ve gurur duyarım.

3.

Bu kitabı beğendim, çünkü;

Çünkü edebiyatlarının zenginliğini öğrenme fırsatı oldu.

.....
.....
.....

Bu kitabı beğenmedim, çünkü;

.....
.....
.....
.....
.....

1. Mavi Zamanlar isimli roman hakkındaki düşüncelerinizi yazınız.

Çok okıcı, çok güzel, sürükleyici, insanda buna benzer başka kitaplar okuma isteği uyandırıyor. Bu kitabı okuyan herkesin hiç istemem.

2.

Yarışmada dereceye girip arkeolojik kazı alanına giden çocuklardan biri de ben olsaydım...

Elimdeki kitaptan yararlanarak aynı Birec'in yaptığı gibi sırları çözmeye çalışırdım. Yani Birec'in yaptığı için henen henen aynı işi yapardım.

3.

KITABIN ADI-
YAZARI:

...Masi... Zamanlar...
...Mehmet... Yener

BEĞENDİM ÇÜNKÜ;

...Okurken... heyecanla... okudum,
karakterlerin... özellikleri... çok
güzel.

BEĞENMEDİM ÇÜNKÜ;

...Ben... kitabın... daha...
çok... bir... bitiş...
sıra... istediğim...

1. Mavi Zamanlar isimli roman hakkındaki düşüncelerinizi yazınız.

Mavi Zamanlar isimli kitap son derece etkileyici ve sürükleyiciydi. Bir sonraki sayfayı merakla çevirdiğim bir kitapta.

2.

Yarışmada dereceye girip arkeolojik kazı alanına giden çocuklardan biri de ben olsaydım...

Çok mutlu olurdum ve büyük sırrı çözmek için çok çabalardım.

3.

KITABIN ADI-
YAZARI:

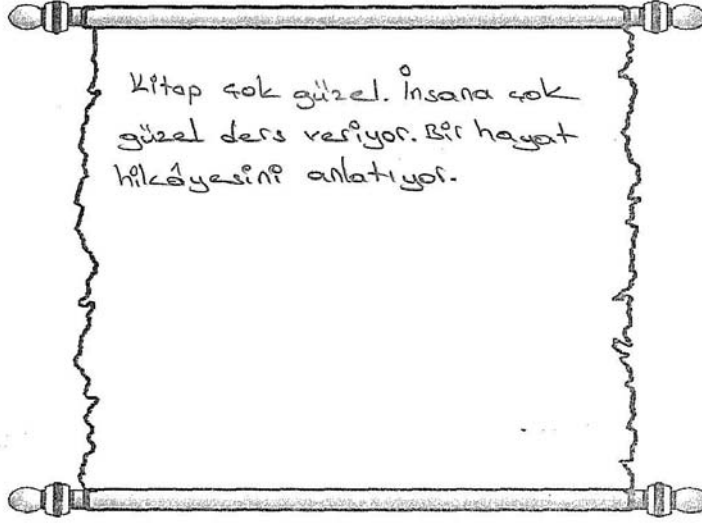
Mavi Zannetler
Mavisel Yener

BEĞENDİM ÇÜNKÜ;

Merak uyandıran
bir kitaptır.

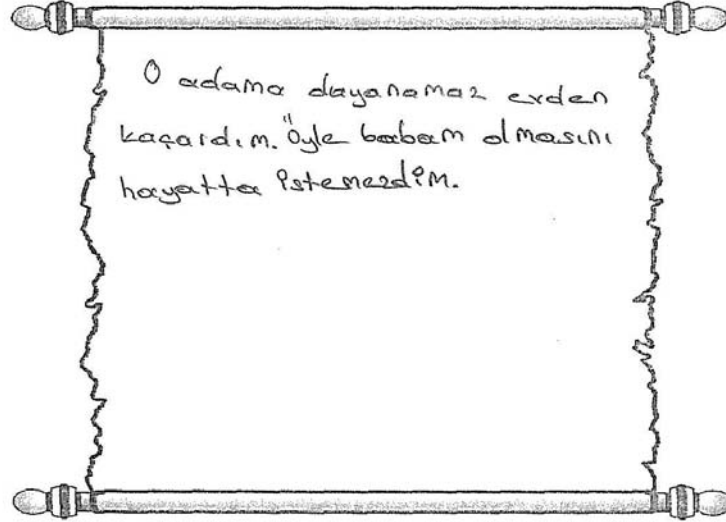
BEĞENMEDİM ÇÜNKÜ;

1. "Cimri" isimli kitap hakkındaki düşüncelerinizi yazınız.

Kitap çok güzel. İnsana çok güzel ders veriyor. Bir hayat hikâyesini anlatıyor.

2. Eğer Harpagon'un çocuklarının yerinde ben olsaydım...

O adama dayanamaz erden kafardım. Öyle babam olmasını hayatta istemedim.

3.

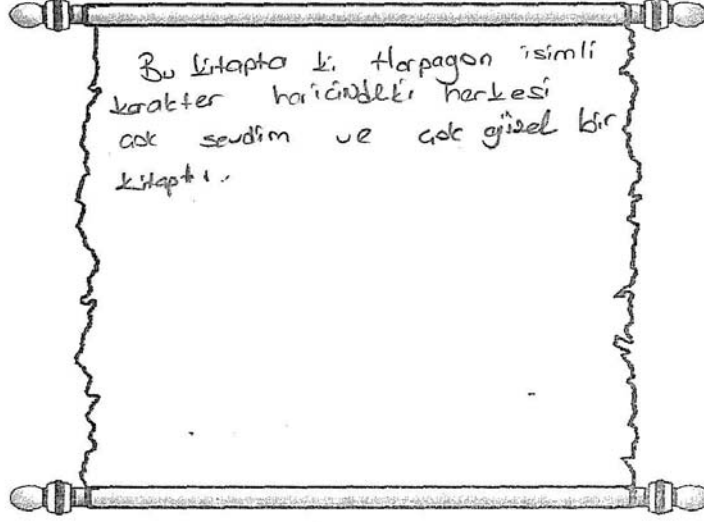
Bu kitabı beğendim, çünkü;

..iyatı.o...okumayı...çok
 sev.yorum..iyatı.o.okur-
 ken...yasadıkları...onlar
 gümün...bütünde.cenalar.yor.

Bu kitabı beğenmedim, çünkü;

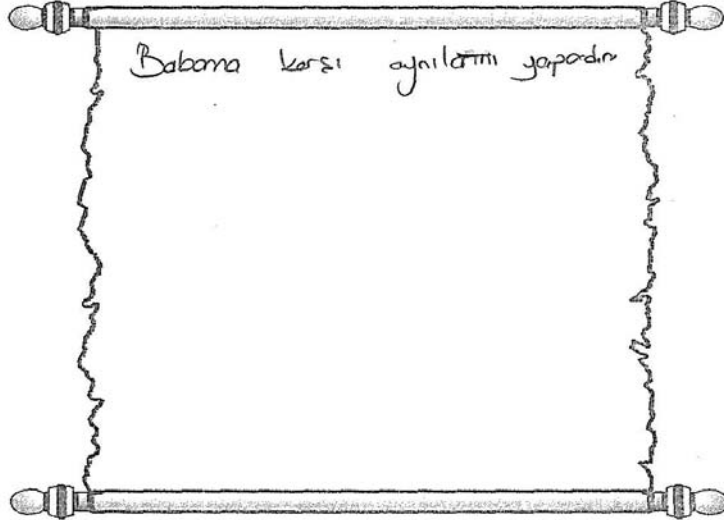
.....

1. "Cimri" isimli kitap hakkındaki düşüncelerinizi yazınız.

Bu kitapta ki Harpagon isimli karakter haricindeki herkesi çok sevdim ve çok güzel bir kitapta.

2. Eğer Harpagon'un çocuklarının yerinde ben olsaydım...

Babama karşı ayarlarımı yaparım

3.

Bu kitabı beğendim, çünkü;

...Karakterler çok samimi ve
çok zeki bir kitap...

.....
.....
.....

Bu kitabı beğenmedim, çünkü;

...Hemen çok sıkıcı
bir karakterdir...

.....
.....
.....

ÖZ GEÇMİŞ

06.11.1987 tarihinde Sivas'ta doğdu. İlk ve orta öğrenimini Sivas'ta tamamladı. 2005 yılında Cumhuriyet Üniversitesi, Türkçe Öğretmenliği Bölümünü kazandı. 2009 yılında aynı bölümden mezun oldu. 2009 yılında Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalında yüksek lisansa başladı. 2011 yılında Bayburt Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalında araştırma görevlisi olarak çalışmaya başladı. Hâlen aynı görevde çalışmaktadır.

Türkçe Öğretimi, Çocuk Edebiyatı ve Türk Dili çalışma alanlarını oluşturmaktadır.